Mircea Micu
Patima

PRIMA ÎNTÂMPLARE

DUPĂ. RĂZBOI, MI-AM PETRECUT vacanţele de vară intr-o comună de pustă, cu pământ negru şi gras, la un unchi al meu după mamă, unchiul Bâscu, Americanul, cum i se *spunea, care plecase în ’29 spre continentul miraculos, să facă avere.*

S-a întors înainte de război, glorios, dar sărac puşcă, cu un splendid gramofon cu pâlnie şi două duzini de plăci româneşti cumpărate acolo, plus un aparat de ras cum desigur nu mai exista altul în jur.

Toate aceste lucruri au fost aduse intr-un enorm geamantan ca pielea de calitate superioară, stârnind mirarea şi invidia întregului sat, geamantan metamorfozat până la urmă în cele mai trainice pingele bătute vreodată de cizmarul vecin cu unchiul meu.

Prima întâmplare s-a consumat în plină stradă, ziua în, amiaza, mare, în imediata apropiere a fântânii arteziene cu apa mirosind a pucioasă şi ţeava ruginită.

Venisem cu unchiul Bâscu să participăm la o mică ceremonie de cinstire a eroilor căzuţi pe front. De fapt, motivul principal al venirii noastre acolo era cu totul altul, şi unchiul mi l-a mărturisit vorbind cu înfrigurare despre posibilitatea de a întâlni cu acest prilej pe doamna Handrabur. Aceasta, după spusele lui, era o femeie foarte respectată în sat, care, printre alţi cincizeci de plozi, mă botezase şi pe mine.

Ce fel de speculaţii ascunse făcea unchiul Bâscu, cuminţea lui de aventurier ratai, n-am înţeles niciodată, Ştiu doar că mi-a repetat cu perseverenţă felul în care trebuia să mă port în această ocazie. Adică să nu fiu prost şi să mă vâr în primul rând. Şi câml va veni doamna, Bătrâna, cum îi spunea el, să-i cad în genunchi, să-i sărut mâna şi, dacă se poate, chiar să plâng, strigând cât pot de tare: „Săru’mâna, năşico, eu sunt Simeon, finul dumitale, pe care l-ai botezai!”

Nu mă cheamă Simeon şi, arătându-mi nedumerirea, unchiul mi-a repetat să nu fiu găgăuţă şi să spun că. Aşa mă cheamă, fiindcă Bătrâna botezase mulţi prunci ţi la toţi, sau aproape la toţi, le pusese numele de Simeon,

Că pe mine mă denumise Mircea, asta se datora faptului că fusesem botezat înainte. L-am întrebat cum adică înainte, dar el a dat nerăbdător din mină, sfătuindu-mă să nu mai pun întrebări la care nu-mi poate da un răspuns lămurit acum.. Susţinea cu tărie şi cu pasiune de bolnav să cad în genunchi şi să strig de câteva ori: „Mă cheamă Simeon şi sunt finul dumneavoastrăapoi, socotind discuţia încheiată, începu să se îmbrace cu o meticulozitate şi încetineală rare.

Deşi era vară şi cald, o căldură seacă, de pustă, cu aerul lânced şi nelimpezit de vânt, şi-a îmbrăcat paltonul din „stofă englezească11, garnisit cu un enorm guler de blană, ros pe jumătate de molii, punându-şi pe cap o *veritabilă pălărie de cowboy, cu borurile pleoştite. În mina dreaptă şi-a luat, purtând-o ca pe un stindard,* o *umbrelă ponosită, cu minerul înnegrit şi ars, care nu se mai putea deschide de câţiva ani,*

Voia să fie îmbrăcat americăneşte, să stea în rândul întâi până ce eu mă voi prăbuşi în genunchi, urlând prostia aceea. Apoi va şti el ce va face.

Mie îmi dădu o cămaşă cadrilată, pluşată pe dos, ce-mi venea peste genunchi, şi o pereche de pantaloni bufanţi, pe care mi-i potrivi pe mijloc cu ajutorul unei curele galbene. Mi-era o *căldură nebună şi simţeam cum mi se prelinge sudoarea pe şira spinării.*

îmi amintesc şi azi hohotul de râs stârnit de apariţia noastră. Să nu credeţi cumva că au râs ţăranii sau ceilalţi coate-goale adunaţi să caste gura în jurul bazinului cu apa ce urma să fie sfinţită. Nici pomeneală. Pot spune chiar că aceştia ne-au primit cu o uimire respectuoasă atunci când unchiul Bâscu i-a salutat triumfător, fâlfâind pălăria şi murmurând ceva ce putea fi numai pe englezeşte.

Atunci am auzit hohotul acela de râs care m-a jignit de

moarte şi m-a făcut să roşesc până-n albul ochilor. Unchiul nu păru prea impresionat de o asemenea primire. Probabil că se aştepta la aşa ceva. Mă prinse de mârtă şi mă trase spre locul de unde venea râsul acela biciuit or.

Se opri în faţa a doi inşi îmbrăcaţi orăşeneşte: unul solid, îndesat, cu ochii înecaţi de grăsime, cu mâini urâte, de criminal, celălalt slab, cu picioarele crăcănate, care pufăia încet dintr-o pipă scurtă. Se opri, cum ziceam „în faţa lor şi, fără să-i pese de superioritatea şi dispreţul afişate pe chipurile proaspăt bărbierite, întrebă, uitân- dii-se pe rând la fiecare:

— Ce râzi, mă Broscoiule, ca un prost, ha? Dar dumneatadomnule vameş, de ce râzi? De la dumneata nu mă aşteptam, zise el, adresându-se în exclusivitate omului cu pipă, că eşti om cu carte. De la el, da. Ce ştie ţăranul ce-i şofranul! Mă, strigă el întorcându-se spre cel pe *care-l numise Broscoiul, asta-i modă de America, nu de Otlaca, aşa să ştii! Nu te uita aşa, că nu mă sperii. Am propte sus, şi numai un semn să fac, şi te ia benga! o întoarse el pe ţigăneşte.*

Se dădu câţiva paşi mai în spate, pentru mai multă siguranţă, şi de acolo şopti nişte cuvinte care-l făcură pe adversarul lui să pălească de mânie.

— Vine Bătrâna şi ea ţi-e naşul, că te gată şi te bagă la ţuhaus sau în criptă, să-ţi cânte cucul prohodul.

Şi profitând de buimăceala celuilalt, cum şi de faptul că pe cărarea dinspre biserică se arătă popa, urmat de câţiva copii îmbrăcaţi în nişte cămeşoaie lungi, se prefăcu că scuipă în praful drumului şi nimeri „americăneşte" bombeul lustruit al cizmei Broscoiului, care nici măcar nu băgă de seamă.

Popa se instală lângă bazin şi, după ce binecuvântă cu gesturi largi mulţimea adunată în jur, ceru consimţământul omului în cizme, întrebând dacă se poate începe slujba. Acesta răspunse:

— Nu, că mai aşteptăm un pic, să vină un musafir drag şi scump, doamna Ecaterina Handrabur.

Cuvintele lui mă uimiră şi ardeam de nerăbdare s-o văd pe fiinţa la picioarele căreia urma să mă arunc, strigând ca un apucat că mă cheamă cum nu mă cheamă, întorsei capul după privirile Broscoiului, ghicind direcţia de unde urma să apară Bătrâna. De fapt nu numai el, ci aproape toată lumea privea într-acolo şi deodată ea apăru pe neaşteptate de după colţul postului de jandarmi, îiiaintând calmă, cu paşi mari, spre arteziană.

lî

Era nemaipomenit de înaltă sau, poate, mi se părea mie din pricina costumului ciudat cu care era îmbrăcată. Avea în mers o hotărâre şi o autoritate care impuneau, şi pe măsură ce se apropia, o priveam tot mai uimit, simţind cum mă cuprinde frica. Nu-mi puteam dezlipi privifile de la faţa ei aspră, îndurerată şi mai ales de la ochii neobişnuit de *mari şi de strălucitori.*

Când o văzu venind, Broscoiul făcu semn preotului, şi acesta începu să murmure ceva, acompaniat de vocile piţigăiate ale diecilor.

Se opri la o *mică distanţă de mine, înaltă şi severă, şi jurai în gând să nu îndeplinesc nici mort dorinţa neroadă a unchiuluiBâscu. Acesta mă îmboldea din spate şi, văzând că nu mă clintesc, începu să-mi tragă câţiva ghionti, pentru ca în cele din urmă să mă pişte cu putere. Eram gata-gata s-o zbughesc de lângă el, când se petrecu lucrul acela la care nimeni nu se aşteptase şi pe care nu l-am înţeles ăecâţ mai târziu.*

Popa terminase slujba, sfinţise apa aceea verzuie, şi acum urma, după cum singur anunţase, să citească lista celor căzuţi pe câmpul de luptă. Aşteptară câteva momente privind spre omul cu cizme. Acesta vârî mâna în buzunar şi scoase o hârtie împăturită.

Popa o luă, îşi puse ochelarii, tuşi scurt şi se pregăti de lectură.

Broscoiul se întoarse cu vădită satisfacţie spre doamna Handrabur, privind-o într-un fel ciudat, sfidător şi obraznic. Aceasta tresări şi se înălţă deodată pe vârfuri, neliniştită.

Popa începu să înşire tot felul de nume, rostindu-le rapid, şi când ajunse în dreptul unuia, ezită şi, în cele din urmă, îl rosti cu oarecare frică: „Simeon J"

Ce-a urmat m-a umplut de spaimă şi nedumerire.

Bătrâna se repezi înainte, smulgându-i hârtia din mână, prăvălindu-l cu odăjdii cu tot în apa puturoasă, dar sfinţită. Apoi rupse hârtia în bucăţi mici, aruncând-o în capul preotului, care se chinuia să escaladeze marginea bazinului.

Se făcu linişte. Oamenii încremeniră, neştiind ce atitudine să ia.

Bătrâna trecu printre ei cu acelaşi mers egal, oprindu-se pentru câteva minute în faţa Broscoiului, care se dădu câţiva paşi înapoi.

Respirai uşurat, gândindu-mă cu groază ce-ar fi urmat dacă mă repezeam ca prostul să strig nerozia pe care mi-o sugerase Bâscu.

Nopţi întregi am visat-o pe doamna Handrabur, i-am visat mai ales ochii năprasnici şi arzători, şi când l-am întrebat pe unchiul ce semnificaţie are gestul ei, a dat din mână a lehamite.

Eram supărat de faptul că mă purtasem ca un bleg şi că-i dădusem planurile peste cap. Mai târziu aveam tă *înţeleg misterul acestei întâmplări.*

CAPITOLUL 1

SE ÎNTUNECASE.

Aşezată pe lemnul din faţa casei, Bătrâna privea cerul. Cerul era înalt, depărtat şi rece, ca o bucată de gheaţă strălucitoare. Semăna cu un ciur prin găurile căruia cernea Dumnezeu făina stelelor. „Stă Dumnezeu, săracul, gândea Bătrâna, sus în moara cerului şi macină stelele şi le stinge. Îi creşte barba de bătrmeţe şi moartea nu se apropie de el..."

O stea ca un bob de ceară topită căzu risipindu~se spre tihna pământului. Ssss... şi apoi nimic. „Aşa e şi viaţa omului. Stelele cad, toate cad, mari sau mai mici, numai una nu cade. Steaua lui Dumnezeu. Şi steaua lui e luna, Nici

luceferii nu cad, pentru că ei sunt ochii lui cei neadormiţi cu care se uită pe pământ şi ne numără păcatele. Prostii..

Nu credea nimic din tot ce gândea. Nici măcar în Dumnezeu nu mai credea. Se juca aşa, din durere, de-a stelele, de-a viaţa omului. Se juca în mintea ei şi râdea pe întuneric sau plingea, să n-o vadă lumea.

Trecea rar câte cineva, saluta respectuos şi se pierdea în aburul nopţii de vară. Undeva, la capătul satului, spre ţigani, la Holumburi, se auzea cântând un acord eon şi, din când în când, răzbatea în liniştea susurătoare câte un chiot ascuţit. Holumburile erau trei movile de pământ rămase de pe vremea turcilor şi bătrânii ziceau că aci fuseseră îngropate, de-a valma, capetele morţilor, în graba mare şi fără alegere. Un turc, un creştin, un turc, un creştin…

Ţiganii aveau casele lor, mai bine zis colibele lor, clădite din pământ şi bălegar. Trăiau acolo între Holumburi şi nu le păsa de morţi. Erau veseli şi petreceau. Bani aveau, mulţi, puţini, dar aveau, copii şi neveste însă aveau, că nimeni nu mai ştia care a cui este. Dacă murea un puradel, rămâneau cinci în loc. Erau mulţi şi nici nu mai ştiaţi cum să-i numească. Popa Sonu utiliza, după un străvechi obicei, calendarul, dar părinţilor le venea greu să memoreze numele acelea năstruşnice indicate de sfântul sobor potrivit zilelor anului: Teocrist, Paisie, Eustachie, Eufrosina…

Bătrâna botezase vreo douăzeci, şi la toţi le dăduse numele de Simeon. Finilor însă numele li se părea pretenţios de rostit şi în consecinţă îl prescurtaseră în Sâmu.

Satul se lăbărţa într-o aşezare leneşă în mijlocul pustei, pe o întristătoare întindere. În coasta dinspre apus, o apă miloasă, care se înviora primăvara, ocolea ca o centură verde casele dinspre margine. Apa se numea Buderiul şi curgea aproape nevăzută printre malurile lipsite de vegetaţie. De-o parte şi de alta a Ţiului răsăreau, stinghere şi izolate, hodăile de pustă. Casa Bătrânei, aşezată în mijlocul satului, în unghi, pe colţul a două uliţe, ca o mică fortăreaţă de piatră, se compunea din şapte încăperi

spaţioase, din care două adăposteau prăvăliaeooperativă şi circiuma. Curtea, pavată cu dale de cărămidă roşie, curgea într-o grădină nelucrată, năpădită de buruieni şi trandafiri sălbatici. De-a lungul curţii, pe jumătate ruinată, se întindea popicăria, care acum nu mai era folosită.

...Bătrâna stătea pe lemnul din faţa casei, aşa cum făcea în fiecare seară, stătea ţeapănă ca o umbră, cu gindurile şi durerile ei, şi asculta cum cântă broaştele în bălţile îndepărtate ale Chei-Crişului. Trecea rar câte cineva,. Saluta respectuos şi se pierdea în întunericul alburiu. În lumina lăptoasă se contura o siluetă subţire.

— Bună hodină, doamnă!

— Care eşti? întrebă Bătrâna.

— Io, doamnă, Flender.

— Şezi, don primar, îl invită Bătrâna cu o nuanţă de milă în glas.

— Şed, că-s ostenit. Mă doare inima, doamnă. Tăcu şi se aşează of tind.

Apoi scoase o tabacheră de metal şi, în timp ce presăra tutunul pe foiţa subţire, rosti încet:

— Ce mai faceţi?

— Număr stelele...

— Iii, hî, râse schimonosit Flender, nu asta am vrut să ştiu.

— Număr stelele şi mă gândesc la viaţa omului... Ce-i viaţa omului, Flendere?

— Nu ştiu, doamnă, ce-i!

— Cum de nu ştii? Zici că eşti comonist, şi., comoniştii le ştiu pe toate. Şi tu eşti comonist vechi.

— Nu-s comonist vechi, aşa cum ziceţi, sublinie el. Cuvântul pe care. Bătrâna îl stâlcea intenţionat, sunt comunist şi atât.

— Da; atunci de ce-ţi zic oamenii „a' lui bolşevicu”?

— Asta mi-e ciufaia. Poreclă dată de oameni fiindcă am fost prizonier în Rusia.

— Nou sau vechi, eşti comonist, şi ar trebui să ştii. Voi ştiţi multe.

— Nu ştiu. Viaţa, doamnă, îi lucru despre care noi, oamenii, aflăm tare târziu ce înseamnă.

— Cât de târziu, Flendere?

— Atâta de târziu, că de multe ori aflăm degeaba.

Bătrâna întoarse capul spre el privindu-l cu interes şi continuă să-l ispitească cu acelaşi glas milos şi ostenit:

— Flendere, tu eşti beteag, ai oase slabe, n-ai sânge în tine şi nici nu mai eşti tânar. Spune-mi, temi-te de moarte?

Flender nu răspunse. Scăpără chibritul, aprinse ţigara şi, la lumina galbenă a flăcării, ea îi văzu chipul boţit, cu un surâs de durere tăiat în colţul buzelor; ţinu chibritul astfel până ce flacăra îi arse degetele, apoi 11 aruncă în praf, acoperindu-l cu talpa piciorului. Coborî fruntea chircindu-se şi vorbi, privind jarul violet:

Nu ştiu dacă mă tem… Nu ştiu, dar…

Trase adânc şi suflă un val de fum tuşind hârşiit, ca şi cum în pieptul lui s-ar fi frecat două foi de tablă ruginită. Un miros iute de mahorcă parfumă aerul. Flender răspândi fumul ca pe o apă şi continuă:

— … dar mi-ar părea rău să crap acum.

— ’De ce să-ţi pară rău.? Viaţa nu ţi-o dat nimic. Nici măcar prunci. După câte ştiu eu, ai prăbălit trei neveste. Eşti sterp, zise ea, şi glasul îi deveni rău..

— Aşa-i, încuviinţă celălalt cu resemnare, fără să-i pese de insultă. Mi-s sterp… Da’ dumneavoastră, doamnă, v-ar părea rău să muriţi?

Bătrâna se înfăşură în şalul de lână şi strânse buzele pe întuneric.

Auzi iar cum se tânguie broaştele, învăluind satul Intr-un vaier tremurător, simţi în creştet lumina albă a lunii şi se îndreptă din spate:

— N-aş vrea să mor acum,. Îmi aştept pruncu!

— Toţi aşteptăm ceva, doamnă. Moartea însă nu te întreabă de asta.

— Tu ce aştepţi, Flendere?

— Viaţa, doamnă. O viaţă mai bună ca asta de purcar:

— Nu mai eşti purcar, te-or pus primar,

— Cine m-o pus? vru să ştie Flender.

— Ştiu că... Comuniştii ceia care ţi-or băgat în cap ideile astea.

’

— Nu mi-o băgat nimeni nimic în cap, doamnă. Eu aşa am gândit de când m-am născut. Şi tot asta am vrut.

O viaţă oleacă mai bună.

— Şi asta o fi mai bună?

— Care asta?

— Asta pe care vreţi s-o faceţi voi.

— Pentru noi o să fie mai bună. Trebuie.

— Am auzit că vreţi să luaţi înapoi pământurile care. Le-aţi dat la reformă. Dreptu-i?

— Dacă ziceţi că „le-am dat”, ce rost mai are să le luăm? Pământu îi a’ ţăranului. El îl lucrează, a’ lui e.

— Da’ de la bogătoi l-aţi luat.

— Tot nu-l duceau cu ei în morminţi..:

— Nu mi-ai spus, Flendere, dacă te temi de moarte?

— Nu v-am spus, dar cred că mă tem. Nu ştiu...

— De ce să te temi, când. Ştii de cincizeci de ani că trebuie să mori? De când te-ai născut ştii că trebuie să mori.

— Aşa-i, aprobă Flender grav.

— Şi atunci? De ce să te temi?

— Da’ dumneata, doamnă, te temi?

Urmă o pauză lungă. Do la o vreme Bătrâna se ridică în picioare.

— Nu m-aş teme dacă n-ar trebui să aştept atâta:

Flender înţelese că ea îşi aşteaptă pruncul. Ea însă se gândea la cu totul altceva. Ştia că Simeon e mort, numai ea ştia lucrul acesta, primise hârtia aceea bătută la maşină unde se vorbea despre „glorie”, „-vitejie” şi „mângîiere”. Broscoiul, el era de vină pentru toate acestea. El îi trimisese pruncul la război, pruncul ei, lumina şi soarele vieţii ei şi dumnezeul bătrâneţelor ei. Şi el rămăsese „mobilizat pe loc”să umble ţanţoş prin sat împreună cu Odoleanu, vameşul acela beţiv, şi s-o întrebe mereu dacă nu vrea să-i

facă şi lui loc în conducerea prăvăliei, Dar nimeni, absolut nimeni nu trebuia să ştie de moartea pruncului ei. Atâta vreme cât *el trăia*, avea un moştenitor şi nu va face cu nimeni parte la capital. Poate, mai târziu, le va spune.

După*.. Numai după…

— Flendere, vorbi Bătrâna cu ură. De ce nu-l băgaţi în temniţă pe Broscoi?

— Cine să-l bage?

— Cei care au puterea. Tu şi jandarmul cela, Mitroiu.

— Doamnă, vorbiţi de parcă n-aţi şti. Jândaru' îi omul lor şi eu nu pot dovedi nimic. Se fereşte şi contra™ bandă nu mai face. Şi dacă face, nu ştim când şi cum, 11 ascunde Odoleanu, Apoi, eu mi-s beteag şi oricând Broscoiu îi în stare să-mi facă seama. A îţi trebuie un om tânăr şi fără frică.

— Şi… cine-i acela? zise Bătrâna atentă,

i '— Ştiţi dumneavoastră cine-i.

— Alimandru! aruncă ea, şi numele răsună ca o pocnitură în liniştea nopţii de vară.

— El! se bucură Flender şi tuşi hârşâit,

— Şi dacă-l prinde el?

— Atunci… are legea grijă. Legea şi noi,

— Şi el de unde să ştie când trece Broscoiul graniţa?

— El poate că nu ştie. Mai demult, când lucra la el, ştia. Dar trebuie să ştie vameşul,

— Odoleanu? zvârli Bătrâna cu dispreţ.

— Aşa! întări Flender.

Tăcură… Stăteau nemişcaţi, unul în faţa altuia. Bătrâna – înaltă şi osoasă cu chipul ascuţit şi sever; Flender – mic şi încreţit ca o armonică, strâns parcă de o durere continuă.

într-un târziu, Bătrâna întrebă cu aceeaşi nuanţă miloasă în glas:

— Eu, Flendere, pot să mă înscriu în partidu' vostru?

— Nu, doamnă, nu poţi, zise Flender cu glas hotărât.

— Şi de ce nu pot? vru să ştie Bătrâna şi tonul i se înăspri, eăpătând iarăşi nota de răutate ascunsă.

— Nu poţi fiindcă nu eşti de-a noastră. Ai prăvălie, avere.

Şi apoi dumneata nici nu ştii ce-i acela comunism, nici nu crezi în el.

— De unde ştii că nu cred?

— Simt, simt asta, doamnă, şi, zise el ridicându-se, vrei să te înscrii pentru că ai simţit că puterea şi legea sunt de partea noastră. Asta-i!

— Aşa-i, răspunse Bătrâna simplu. Nu eşti prost. Îmi pare rău că nu mă pot înscrie. Dar nu-i nimic... Nu-i nimic, repetă ea urmărind un gând.

Flender vru să mai zică ceva, dar Bătrâna porni brusc spre poartă fără să dea „bună seara”. El crezu c-o supărase cu sinceritatea lui şi-l păru rău.

CAPITOLUL 2

PE ALIMANDRU BĂTRÂNA ÎL CUnoscuse mai bine la puţină vreme după ieşirea lui din închisoare. Auzise multe despre el, oamenii nu-l virau, dar îl priveau cu teamă şi invidie. Fusese „omul” Broscoiului, puternic şi de-un curaj nebunesc, cel care înfăptuia înainte. De război toate trecerile clandestine de vite şi oameni. Venise în sat din părţile muntoase şi, după o ucenicie nu prea lungă, timp în care a cunoscut toate cotloanele graniţei, firea lui mândră începu să-şi manifeste independenţa şi dreptul la parte egală. Broscoiul, simţind pericolul, înţelese că cel mai bun lucru e. Deocamdată, să facă „juma-juma”, ca între doi asociaţi la fel de iscusiţi’ şi netemători. Îl lăsă astfel un timp. Până când, într-o seară, hotărî să se descotorosească de el. Organiză o contrabandă cu tutun şi fixă ora şi locul unde trebuia predată marfa. Alimandru nu bănui nimic, ştiindu-se asigurat din partea vameşului, care lucra mână-n mână cu ei. Porni noaptea călare prin nesfârşitul pustei spre graniţă, ajunse la locul dinainte cunoscut, descarcă baloturile cu tutun *şi* aşteptă. Era o noapte de toamnă, cu vuitul subţire şi tăios ca un brici, desfrunzind copacii. Cerul înalt, întunecat şi mohorât, se curba deasupra ca un cort ameninţător. De la o vreme auzi paşi, se întoarse şi înţelese că e pierdut. La câţiva metri de el văzu umbrele grănicerilor înconj. Urându-l. Îl somară să se predea. Cumpăni o clipă şi,

cu o săritură de pisică „se repezi asupra celui din faţa lui, doborându-l. În timp, ce se ridica, încercând să ajungă la calul lăsat în marginea unui drumeag, simţi peste frunte o arsură grozavă, ca şi cum un bici de foc i-ar fi însemnat fâmplele. Nu se opri şi duse mina instinctiv la ochi. Încalecă şi dădu pinteni calului. În urmă se auziră câteva împuşcături răzleţe. Călări astfel cu mina la ochi, simţind cum i se zbate în podul palmei ceva moale şi cald. Nu-l durea nimic, avea doar o uşoară ameţeală, ca după un vin băut în grabă.

Ajuns în faţa casei Broscoiului, bătu în poarta masivă de stejar şi aşteptă. În casă era întuneric. Mai bătu o dată, înfuriindu-se, lovind cu cizmele în scândura groasă. Şi atunci pricepu. Vru să se întoarcă, să fugă, dar din întunericul dens se arătară umbre înaintând spre el.

Grănicerii îl duseră la pichet, un felcer îi pansă ochiul, aşezându-i peste orbita scursă un pansament alb. Fu judecat în pripă, fără dovezi, fără martori. El nu se apără, nu protestă, nu ceru avocat, Tăcea încruntat, privind cu singurul ochi sănătos undeva peste capetele judecătorilor. Îi dădură zece ani, apoi cineva, un necunoscut, tocmi un avocat, ceru revizuirea procesului şi reducerea termenului la jumătate. Alimandru nu se strădui să afle cine intervenise. La început bănui că Broscoiul, dar mai târziu, în lungile nopţi de detenţie, alungă gândul acesta, întors în sat, mai slab şi mai matur, cu un bandaj negru aşezat de-a curmezişul obrazului, făcu primul drum Ja casa Broscoiului. Acesta îl primi paralizat de teamă, simţind cum i se usucă gura. Alimandru îi spuse calm. Că a venit să-şi ia partea ce i se cuvine şi, pe deasupra, banii pentru ochi. Broscoiul izbuti să îngaime ’ „cât” şi celălalt răspunse că „nu mult”. Hodaia din pustă drept preţ al ochiului pierdut, partea lui de bani care se ridică la atât, şi spuse cu precizie o cifră, iar restul „datoriei”, adăugase Alimandru şoptit, o va cere el odată şi odată. Broscoiul întrebă pierit care „rest”, dar Alimandru râse arătându-şi dinţii strălucitori intr-un fel de rânjet.

Se instala în pustă şi începu să crească viţei, îngrăşându-i

şi predându-i pentru tăiere. Într-o seară, chemat de Bătrâna, veni în sat, curios şi nerăbdător. Ea îl primi cu ochi calzi şi, după ce îl invită să şadă, răsfiră în faţa lui un maldăr de hârtii, întrebindu-l dacă ştie să citească. Alimandru răspunse că ştie şi trecu grăbit peste filele pline de ştampile şi de timbre. Citi cuvântul „recurs”, „revizuire”, „cheltuieli de judecată” şi pricepu. Se ridică demn, înăbuşindu-şi duioşia, bănuitor, şi fu rândul lui să întrebe: „Cât?”

Bătrâna râse, zbârcindu-şi pielea nasului, şi răspunse simplu: „Nimic”.

Alimandru nu înţelese şi întrebă: „De ce nimic?!! „Aşa”, zise Bătrâna. „Şi atunci?”... adăugă el. „Broscoiul", rosti Bătrâna cu scârbă. El se strâmbă. Cuprins de furie, şi ridică mina desfăcând degetele. Bătrâna, înfrigurată, se aşează aproape de el şi începu să-i vorbească cu glas pătimaş şi şoptit. În noaptea aceea ţesură planul răzbunării pe care Bătrâna o pregătise celor care-i duseseră pruncul la război şi acum voiau să-i desfiinţeze prăvălia, cerând să aibă şi ei parte la capital. Amândoi – şi Broscoiul şi Odoleanu – aveau să plătească pentru asta. Primul mai mult, pentru ochiul lui Alimandru şi pentru viaţa lui Simeon, celălalt pentru scârboşenia cu care se înhăitase cu Broscoiul şi pentru setea lui de bani.

După câteva luni se auzi în sat că Alimandru îşi adusese o nevastă sau o ţiitoare din alte părţi, cu un copil mărişor făcut de un altul.

Nimeni n-o văzuse însă; Alimandru 11-0 scotea din pustă şi, în curând, începură să vorbească despre ea ca despre o vrăjitoare care se arată noaptea pe lună dezbrăcată, umblând aiurea peste câmp, în timp ce Alimandru, prins de farmece, îi cântă la clarinet.

Bătrâna îl iscodi o dată, întrebându-l dacă e adevărat ce spun oamenii şi dacă e frumoasă.

„E femeie”, răspunse el întunecat, evitând discuţia şi posomorându-se.

CAPITOLUL 3

ţ

NOAPTEA OSTENISE CÂINII, ŞI acum peste sat nu se auzea decât corul ritmat al broaştelor răzbind când mai tare, când mai încet dinspre mocirlele bălţilor aproape secate. Stăpânea o lună galbenă, aşezată ca un craniu pe tava cerului găurită de stele, şi totul în jur era alb, un alb făinos, ireal şi iritant, albul nopţilor de pustă toropind saicâmii, tulburând somnul oamenilor.

Bătrâna se trezi fără motiv şi rămase ţeapănă, răstignită pe patul cu salteaua umflată de paie, foşnind misterios la fiece mişcare, răspândind un miros înecăcios de pleavă şi praf. Se trezi şi rămase nemişcată, ascultând tânguirea care venea parcă din altă lume, cântecul acela vibrând în pereţi, şi deodată i se păru că de undeva din grădină creşte spre ea, abia auzit, strigătul care de. Câteva nopţi îi împietrea inima. Îl auzea tăind liniştea ca o chemare dureroasă, trecând spre urechea ei obişnuită cu pânda. Se repeta la intervale scurte, de două-trei ori, venind de departe, înfundat, ca din pământ. Vibra halucinant, născut din fantezia ei neostenită, paralizând-o cu duioşia lui, răscolindu-i sângele ostenit de bătrâneţe şi aşteptare.

— Mă-mu-ţăăă!…

Era glasul lui Simeon, îl cunoştea dintr-un milion de glasuri, glasul pe care urechile ei lacome îl pândeau de câteva toamne.

Se ridică uşor, cu grijă nesfârşită, abia respirând, şi păşi desculţă pe podea, cu paşi de vată, să nu-l sperie pe cel ascuns în grădină, pluti ca o fantomă în cămaşa ei albă de în, străbătând camerele. Rămase în vârful scărilor de piatră şi întoarse capul ascultând.

Dinspre coteţe se auzea geamătul porcilor adormiţi în grăsime şi, undeva, în frăgarul cu frunzele rare, o găină cârâia, speriată, prin somn.

Luna se arătă albă, răsărindu-i deasupra creştetului. Bătrâna o simţi şi o văzu, strânse pumnii, ridică capul şi o scuipă în obrazul ei de mort. Merse încet către grădină,

ascultând cu încordare, şi simţi năpădind-o mirosul greu al socului. Luna se mută pe cer după ea, alunecând ca un melc scârbos deasupra florilor socului, albe, năucind-o cu lumina ei rece şi sfidătoare.

Bătrâna nu iubea socul acela care împuţea aerul cu parfumul lui greu, înecăcios, dar nu-l tăia pentru că lui Simeon îi plăcuse să stea ore întregi sub umbra cu miresme ameţitoare, cu ochii pironiţi spre cer.

Rămase departe de soc, ocolindu-l ca pe un lucru primejdios, ascultând liniştea nopţii toropită în lene şi lună, Intr-un târziu, dinspre nesfârşitul pustei se auzi răzbind tărăgănat un clarinet.

„Se iubeşte Alimandru cu strigoaica lui, gândi Bătrâna. Se iubesc noaptea pe lună, când nu-i vede nimeni şi ciocârlanii dorm cu ciocurile în ţărână. Se spune că-i frumoasă ca fata lui Dumnezeu. N-a văzut-o nimeni, dar aşa se zice. Oare de ce o ţine ascunsă de ochii oamenilor?”

Bătrâna îşi aminti o altă noapte, la fel de albă şi ireală, când veghease pentru ultima oară somnul agitat al pruncului echipat de război, noaptea aceea în care jurase sub icoana Precistei să plătească cu vârf şi îndesat celor care-i luaseră parte din inima ei, pe Simeon, să-l ducă în lumea-lumilor, la bătaie. Ea îl scutise mereu, că era slab şi străveziu ca o fată mare, rugându-se Celui-deSus să se termine odată războiul acela blestemat. Şi dacă n-ar fi fost Broscoiul, putoarea şi preacurvitul, mincinosul lumii şi al pământului, pruncul ei ar fi rămas acasă şi ea n-ar mai ieşiacum ca o nălucă, noaptea, să bată grădina, amăgită de strigătul care-i oprea răsuflarea. Şi nora el, Parasca, ar fi făcut un copil, pe care ca, Bătrâna, l-ar fi îmbrăcat frumos în costum de marinar, ducându-i să se dea în lanţuri.

Auzi iar tânguirea clarinetului în pustă, şi faţa ei împietrită se destinse, luminată de duioşie. Se întoarse spre curte şi se opri în dreptul fântânii.

Se aplecă privind în întunericul sticlos. *

Apa de staniol părea îngheţată. Pe luciul ei mai, încreţit de zbârcituri uşoare, îşi desluşi chipul palid, ascuţit, şi

gemu stins:

— Simeoane, pruncul mamii, Simeoane…

Bătrâna strânse pleoapele, simţind că-i dau lacrimile, dar, în încremenirea rece, nu desluşi altceva decât faţa ei, ochii arzând ca două stele, şi alături, albă ca un cap de mort, nepermis de albă şi luminoasă, luna.

Se ridică ruşinată şi intră în casă. Deschise un dulap negru, încrustat cu sidef, şi trase un geamantan de piele cu încuietoare de metal. Acolo, printre scrisorile lungi şi plângăreţe, erau fotografiile lui Simeon, înfăţişându-l la diferite vârste, diploma lui de calfă comerciant, un ciuf de păr moale şi mătăsos, iar sub o foaie de ziar, hârtia aceea bătută la maşină, primită imediat după război, cu câteva rânduri scrise conform tipicului, cu iscălitura lăţindu-se ca o pată de sânge, hârtia aceea pe care n-o văzuse nimeni şi pe care degetele ei se fereau s-o atingă. N-o arătase nimănui, nici măcar noră-sa nu ştia de existenţa ei şi continua să aştepte întoarcerea bărbatului pe care abia îl cunoscuse. Bătrâna socotea hârtia ca pe o taină a inimii celei pline de speranţă şi nimeni nu va şti că ea „ştie” că Simeon nu mai este, că oasele lui, adunate poate într-o ladă de fier, zac undeva la capătul lumii şi-al pământului. Îi părea rău de nora ei, de anii ei tineri, de viaţa ei care se irosea seacă şi monotonă. Dar dacă i-ar fi spus adevărul, ar fi fost obligată să-i redea libertatea, şi atunci Broscoiul ar fi cerut iar partea la capital în lipsa moştenitorului.

Aşa, o chinuia alături de ea, o incinta cu vorbe, o domina cu fiinţa ei mare şi hotărâtă, picurându-i zilnic în suflet ura împotriva Broscoiului ca pe-o otravă rea şi periculoasă. Îi vorbea de Alimandru şi de puterea lui, şi de câte ori avea prilejul, îi lăsa singuri, făcându-se că are treabă, rugându-se în sinea ei să se placă unul pe altul, oferindu-i astfel nurorii sale câteva clipe de bucurie amăgitoare.

Stătea privind hârtia aceea, fără s-o atingă, şi începu săi plângă, încet, gemând lung, ea la o durere violentă. Se opri deodată ascultând, strânse pumnii, se ridică în picioare şi, în furia năvalnică ce o-cuprinse, apucă un scaun de spătar

şi-l repezi cix o putere nebănuită în oglinda cu ramă ovală, mare cât un stat de om. Se auzi un zgomot sec şi, în mijlocul sticlei, se căscă o gaură cât o nucă, cu marginile colorate, de la care porneau crăpături frânte ca nişte raze.

Se linişti şi râse rău, strâmbându-se parcă, şi ridică pumnul ameninţând spre noaptea care o fascina eu lumina ei albă şi ireală.

CAPITOLUL 4

FLENDER SE ÎNDREPTA SPRE CASĂ păşind rar în noaptea de vară care-l învăluia ca o manta călduţă. Tuşea lung, oprindu-se în răstimpuri să răsufle, şi atunci îşi apăsa cu mâna crucea pieptului. Stăruia acolo o durere veche care-l săgeta uneori nemilos şi—itäia respiraţia, sufocându-l. Se gândi la Bătrâna, la ura; ei împotriva Broscoiului, la dragostea pentru pruncul neîntors din război şi se întrebă dacă acesta mai trăieşte aşa cum susţine şi cum spune tuturor.

„Săraca de ea, cum seehinuie cu prăvălia asta! Până la urmă ori dă faliment, ori o cumpără Broscoiul, ori o ia statul. Îi muiere bună, dar nu-i de-a noastră* deşi inima ei a fost cu cei săraci.’* Se hotărî s-o ajute în lupta ei ***za*** ascunsă împotriva Broscoiului. S-o ajute pe cât putea el cu mintea şi cu oamenii care-i avea aproape. Broscoiul îl umilise şi pe el de câteva ori, cât fusese porcarul satului. Într-o dimineaţă, asta se întâmplase înainte de război, era duminică, ieşise, ca de obicei, cu goarna lui, „duda”, cum îi ziceau oamenii, să adune porcii pentru păşune. Aşezat în mijlocul drumului, la răscruce, buciuma lung şi ascuţit. Din josul uliţei se arătă Broscoiul, însoţit de vameş şi de şeful de post, chercheliţi; veneau de la cine ştie ce chef sau partidă de pocher. Văzându-l, Broscoiul le spuse ceva, arătând cu degetul. Apoi se apropie, mic şi îndesat, cu picioarele scurte şi crăcănate, cerându-i, cu glasul răguşit de băutură şi tutun, să-i dea duda, că are un pic de treabă cu ea.

Flender îi răspunse că degeaba i-o dă, că tot nu ştie să sufle şi el nu are vreme de pierdut, că-i târziu şi trebuie să

scoată turma. Broscoiul însă îi smulse goarna din mână şi-l împinse cu putere, suduindu-l de mamă. Apoi se depărtă câţiva paşi, apropiindu-se de un gard, se descheie la pantaloni şi urină în goarnă, ’ privind peste umăr la ceilalţi, care se prăpădeau de râs. Când termină, i-o azvârli la picioare şi-i strigă să sufle acum în ea, că-i mai bună şi mai sărată. Flender lăsă goarna 111 mijlocul drumului, umilit şi ruşinat. Şi atunci, în uşa prăvăliei, îl văzu ieşind pe Simeon, pruncul Bătrânei, domnişorul, cum îi spuneau oamenii, care strigă Broscoiului să-i fie ruşine, că-i om în toată firea şi se poartă ca un copil! Broscoiul îi arătă pumnul, făcându-l puţoi şi mucos şi căcăcios de ţâţă.

După război, Flender se întoarse acasă cu alte idei, şi când fu ales în comisia reformei agrare, oamenii începură să-l socotească unul de-al lor şi să-l stimeze. Atunci Broscoiul, mirosind de unde bate vântul, prinse să se gudure pe lângă el, linguşindu-l, poftindu-l săcinstească

Ia circiumă. Lui Flender îi era greaţă de el, văzându-l simţea că-i vine să vomite sau să-l plesnească peste obrajii rumeni ca nişte buci de copil. Se gândea la toate aceste lucruri şi iar îi veneau în minte glasul Bătrânei şi chipul ei închis şi aspru. Încrâncenat de durere şi ură.

Mergea spre casă hotărât să se certe cu nevastă-sa, care, întrecând orice măsură şi în ciuda rugăminţilor repetate, continua să meargă la biserică în fiecare duminică, bătând mătănii, măturând podelele cu rochia ei largă, aprinzând lumânări’pentru pomenirea tuturor morţilor din familie. Oamenii Începuseră să-l ia peste picior, întrebând ce fel de „comonist” e el dacă nevastă-, sa e crâsnic şi nu alta la biserică, sau poate popa Sonu îi pusese cumva gind rău. Despre al doilea lucru nu putea fi vorba. Popa era atât de gras, că nici nu se putea încălţa singur.

Flender locuia departe, la marginea satului, lângă cimitir, într-o casă de pământ, acoperită eu paie. Traversă curtea şi pătrunse în grajd, să pună ân iesle fân proaspăt pentru vacă. O privi cum rumegă calm, clipind rar din ochii ei brumaţi care-l fixau blând, îi trecu mina peste părul unsuros

şi oftă.

Nevastă-sa nu se culcase încă. Punea murături pentru iarnă şi, auzindu-l intrând, îl luă în primire:

— Mă, îmi pare că tu ai o curvoancă pe undeva de vii numai noaptea, acasă. Dacă n-aş şti ce poţi…

Flender nu răspunse. Se aşează, scoţându-şi pălăria, şi o întrebă calm, cu voce stăpânită:

HHCine te pune pe tine să te tot duci la biserică, să ţuci icoanele pe care le ling toţi zăbăloşii? Râde lumea de mine şi mă întreabă ce fel de comunist mi-s!

Ea -se ridică surprinsă, îndreptându-se de şale, puse mâinile ân şolduri şi se minună:

— Mă, tu ai băut ceva, ori de ce eşti aşa de grozav? Vezi, că amu-ţi cârpesc una, să-ţi arăt ce fel de bolşevic eşti 2

Flender îşi zise că aşa nu se mai poate şi că odată tot va trebui s-o cârpească, şi mai bine mai devreme decât…

Făcu câţiva paşi spre ea cu mâinile pe lângă corp şi deodată îi trase o palmă puternică peste obraz, năucind-o.

Nevastă-sa rămase cu gura căscată de uimire şi începu să ţipe pe un ton ascuţit:

— Tulai, tulai, Doamne, dai în mine, mă loveşti?

— Taci şi nu mai striga, că tot nu scoli, vecinii. Îs morţi. Gata! Te-am lăsat până azi. N-am zis nimic, că mi-e drag de tine, se justifică el, dar mă faci de râsul lumii.

Ea închise gura şi începu să se tânguie stins, conţinuîndu-şi lucrul, deşi, în sinea ei, se bucura de această izbucnire neaşteptată şi bărbătească.

Abia aştepta până mâine la ziuă, să se plângă vecinelor că, în sfârşit, a bătut-o bărbatul ca pe hoţii de cai şi că, dacă mai dă o dată în ea, se mută la mă-sa. (Schimbă în gind intenţia cu „mutatul la mama” amintindu-şi că aceasta murise şi că în consecinţă se va muta la soră-sa, care stătea în satul vecin.)

Flender ieşi pe prispă să fumeze şi simţi cum îl năpădeşte părerea de rău. Poate că se grăbise, n-ar fi trebuit să dea în ea. Era nevasta lui, care-l spăla şi-i facea de mâncare şi care-l aşteptase patru ani cât stătuse prizonier. Vru să se

întoarcă, să-i spună câteva vorbe de consolare şi mângâiere, dar îşi aminti de râsetele oamenilor şi renunţă. Se culcă, riemâncat, în camera din spate, înainte de a adormi, văzu uşa deschizându-se şi o simţi pe nevastă-sa strecurându-se alături, luându-l în braţele ei cărnoase, moi ca nişte perini, ca pe un copilaş. Adormiră astfel, fără să-şi vorbească, doborâţi de oboseală, ascultând cum ţârâie greierii în noaptea tăcută de vară şi cum cad perele coapte în iarba crudă şi umedă.

CAPITOLUL 5

ODOLEANU, VAMEŞUL SATULUI, SE înfăţişă la ora fixată, şi Bătrâna se hotărî să-l primească în „camera muzicanţilor”, o încăpere destinată chefurilor restrânse şi jocurilor de noroc. O aştepta stând într-un jilţ de nuiele, cu corpul înfundat până la umeri, şi când o văzu, îşi scoase pipa negricioasă şi se repezi cu galanterie de bufon înainte-i. Bătrâna îi întinse mâna. Dădu s-o sărute, dar ea îl smuci de câteva ori bărbăteşte, apoi îi dădu drumul. Rămas astfel, la o depărtare respectuoasă, mic şi scheletic, cu faţa înflorită de vinişoare roşii, cu chelia strălucind în lumină, zâmbea cu prefăcută plăcere, undeva, peste capul Bătrânei.

Ochii lui mici. Şi rotunzi, ca de şoarece, se învârteau nerăbdători, o iscodeau, căutau să pătrundă dincolo de platoşa neagră a rochiei închise la gât, asemeni unei rase de călugăr. Era speriat de această invitaţie neaşteptată; o cunoştea pe Bătrână şi se temea de ea, ştia că-l are la mână, iar el nu îndrăznea, nici nu putea să reacţioneze, se mărginea s-o urască pe tăcute, prefăcându-se atent şi îndatoritor. Bătrâna îl invită să şadă, îl privi ţintă câteva clipe şi întrebă cu voce moale, inexpresivă:

— Ce mai faci dară, domnule Odoleanu?…

Râse silit, ferindu-se să deschidă gura, înghiţi saliva care i se adunase în vârful limbii şi ridică mâinile a neputinţă, gândind: „Pe dracu fac, hoaşcă bătrână, parcă nu ştii ce fac”. Rosti, însă, lustruind cuvintele, de teamă să nu i se audă proteza clămpănind:

— Reumatismul, doamnă. Reumatismul şi slujba. Nici nu mai pot spune care din ele e mai greu de dus.

— Slujba, domnule Odoleanu, slujba, că reumatism au şi ţiganii. Reumatism şi bani, filosofă ea. Dar slujbă, şi mai ales slujbă ca a ta… Făcu o pauză, frecându-şi mâna, vrând s-o încălzească, şi continuă: Am auzit că la reumatism face foarte bine aurul.

— Aurul? se miră Odoleanu, strângându-se în el.

— Aurul, aurul, întări Bătrâna şi râse. Îl pui pe locul bolnav şi-ţi trece durerea ca luată de vânt.

— Ce fel de aur? bâigui celălalt.

— Apăi, să zicem… cocoşeii…

— Vai de cămaşa mea, doamnă, se revoltă el. Glumiţi? Cine ţine în zilele astea tulburi aşa ceva? Asta-i puşcărie curată.

— Puşcărie ai zis? Hm! Nu-mi place cum sună vorba asta, şi nici ţie, Odolene. Dar dacă nu-s cocoşei, îs buni şi dolarii. Fac la fel de bine.

Odoleanu nu răspunse. Înţelese aluzia, dar în secret, spera că se înşela şi că Bătrâna adusese vorba despre asta cu totul întâmplător. Pipa începu să-i tremure între dinţi şi întrebă cu voce pierită:

— Pot s-o aprind?

— Cum să nu, Odolene, şi scăpară un chibrit, îrrtinzându-i-l.

Odoleanu bâjbâi cu mâna prin aer ca un chior, prinse chibritul şi-l duse spre pipă. Trase adânc în piept, ca niciodată, şi tuşi înecându-se.

— Îţi tremură mâna, Odolene. Vezi să nu te lovească guta, îi sugeră ea. Se ridică deodată, deschise uşa de la. Camera alăturată şi chemă: Parasca!

Nora intră grăbită, eu privirile în pământ. Puse tava pe masă şi aşteptă. *ifşsfr*

— Sărut mânuşiţele, se precipită Odoleanu galant, ridicându-se. Ce mai faceţi?

— Bine, mulţumesc, cu casa…

— Ce veşti de la domnul Simeon?

— Ce te interesează pe tine ce veşti? îl repezi Bătrâna. Nicio veste. Prizonierii nu prea scriu. E bine şi sănătos şi o să vină. Eşti cumva holtei?

Nora ieşi roşind, şi Bătrâna destupă sticla adusă, o mirosi îndelung, plescăi cu plăcere şi umplu paharele.

— E prea mult, sciimpă doamnă, protestă Odoleanu fără convingere.

— Noroc! zise Bătrâna şi ciocni paharul de masă.

Odoleanu întinse mâna care-i tremura vizibil, prinse paharul cu grijă, plimbându-l pe sub nas, adulmecându-l Pe măsură ce-i simţea aroma, chipul i se îmbujora, ochii îi sclipeau pofticioşi şi din gura deschisă i se prelinse o dâră de salivă. O şterse cu dosul mâinii, fără ruşine, şi duse paharul la buze. Rămase aşa, într-un extaz neascuns, şi apoi îl dădu peste cap cu o mişcare bruscă.

— „Jamaica”, rosti el înfundat.

— Este, aprobă Bătrâna şi-i umplu al doilea pahar, privindu-l cum soarbe băutura aceea de peste 60 de grade ea şi cum ar fi băut apă.

„Beţivul, scârba şi limbricul! Parcă n-ar avea gâtlej. Suge ca un viţel.”

Odoleanu termină romul din pahar, îşi linse buzele şi se închină:

— Lăudat fie Isus!

— Amin, ironiză Bătrâna destupând din nou sticla. Bea, Odolene, că o viaţă are omul.

Râse sec „iar Odoleanu gâlgâi cu vulgaritate, înviorat, ridicând din nou paharul.

— Ţi-ai luat ţeava cu care te uşurezi?

3 – Patima

El înjură în gind: „Şi pe asta o ştie”, dar nu se arătă a fi surprins şi supărat, ci, dimpotrivă, se prefăcu că vrea să scoată din buzunar instrumentul acela de metal cu care se ajuta uneori din pricina proastei funcţionări a băşicii.

— Nu fi pore-de-câne! îl domoli Bătrâna. Bine e-o ai la tine! Aşa că bea! I

Odoleanu se execută. Sorbi şi al patrulea pahar până.la

fund, se înveseli deodată, simţi că i-a trecut frica, că e puternic şi inviolabil, că el, vameşul satului, este totuşi o autoritate locală de care se ţine cont. Începu să se înfoaie în pene şi crezu potrivit să-i servească Bătrânei câteva „contre”. Vru să se scoale, să discute din mers, socotind că astfel va avea mai multă prestanţă, dar cum romul îi plumbuise picioarele, toate eforturile sale de a se ridica se dovediră nule.

începu cu voce joasă, urmărind efectul cuvintelor:

— Dumneata, doamnă, eşti o femeie deşteaptă. Dar şi eu sunt, sublinie el, şi de aceea e mai bine să vorbim deschis. E adevărat că ştii câte ceva despre mine. Vrei să mă înfunzi, susţinând că eu ţi-am trimis pruncul la război. Mă rog, aşa crezi dumneata, aşa să fie. Dar ce ştii e puţin, şi acum nu contează, pentru că eu, azi, mâine, nu mai sunt „oficial”. Ies la pensie. Ce-am făcut eu, mici. Găinării, ca toată lumea, nu e mare lucru. Sunt curat în faţa lui Dumnezeu.

— În faţa lui Dumnezeu, îl maimuţări Bătrâna. Dar în faţa legii cum eşti, Odolene? Tot curat şi spălat ca un copil de ţiţă? Ha? Ai uitat poate* că spovedania se poate i’ace şi înainte de moarte, atunci când ţi-o fac alţii? Eşti reumatic, Odolene, şi descleiat, dar ai noroc. Aurul alină durerile, şi dacă-i vorba despre asta, nu te poţi plânge. Să nu zici nici… pis!

— Bijuterii, ca orice om, gemu el. Câteva inele, un lanţ…

— … cercei, brăţări, câteva sute de dinţi… Gata, Odolene. Să nu mai întindem aţa, că se rupe. Iată de ce te-am chemat. Veni aproape aplecându-se ca o pasăre neagră deasupră-i: Să mi-l dai prins pe Broscoiul, **zise ea,** Apoi se întoarse şi se aşeză privind în gol.

— De ce? Ce-ai cu el? seinei celălalt. Nu te pune, doamnă, cu omul ăsta. Nu te pune. Ce-a fost a fost. Pruncu ţi-e sănătos… El vrea să-ţi fie asociat…

— Asociat?… N-apucă ziua.

— Şi dacă află că l-am vândut?

— N-are de la cine să afle.

— Şi cine să-l prindă?

— Alimandru!

— Hoţul?

— Gura! Hoţ eşti tu, cu tot neamul tău de mămăligari! Să-mi spui când trece graniţa!

— Nu ştiu, doamnă. Nu mai ştiu de mult.

Bătrâna zvâcni în picioare, se năpusti spre el cu braţul drept întins ca o gheară. Îi prinse cravata lângă nod şi începu să ţipe:

— Nu ştii, Odolene? Dar când ţi-o dat o parte din cocoşei să treci „dincolo" pe cine ştiu eu, ai ştiut? Da' când te-ai umplut de dolari, când te-ai făcut beteag şi n-ai meifs în ziua aceea la vamă, ai ştiut? Da' cel pe care l-aţi ţinut ascuns şi ziceaţi că-i călugăr? Ştiu că nu era călugăr. Neamţ era, că l-am auzit vorbind. Ce-aţi făcut cu el? Scăpat de sub escortă şi... poc! Gata neamţul, gata trecerea, gata frica! O rămas geamantanul cu bijuterii şi podoabe. Cine mi-o dat atunci un pocal de mir să-mi ţin gura? Cine? Adu-ţi aminte, că nu-i aşa de mult de-atunci!

Pe măsură ce vorbea, strângea cu putere nodul cravatei, gata-gata să-l sugrume. Îi dădu drumul şi rămase în picioare privindu-l.

— Ei! îl îndemnă ea.

— Când aflu, vă dau de ştire, dar îmi promiteţi că..;

— Nu-ţi promit nimic, vameşe. Şi dacă nu afli tu, aflăm noi.

Odoleanu mai bău un pahar şi deodată bărbia îi căzu în piept şi nu mai văzu nimic. Nora intră speriată de strigăte şi, când îl văzu, rămase cu ochii pironiţi pe faţa lui palidă, ca de mort.

— Ce te uiţi? Doarme, o linişti Bătrâna şi ieşi din cameră trântind uşa.

CAPITOLUL 6

ODOLEANU SE TREZI ÎNTR-O DUrere de cap îngrozitoare. Deschise ochii încet, cu teamă, şi recunoscu camera în care jucase de atâtea ori pocher şi „farbă", un joc ardelenesc, stupid şi monoton, pe care el îl detesta. Ridică privirile spre

peretele din faţă, de unde-i zâmbea, în fotografie, Bătrâna, cu chipul ei misterios. Înjură în gind amintindu-şi discuţia avută, simţi o puternică teamă vlăguindu-l şi înţelese că va trebui să-l dea prins pe Broscoiul. Bătrâna era încăpăţânată şi avea în Alimandru un aliat de temut. Acesta îl ura pe Broscoiul la fel ca şi Bătrâna. Din pricina lui zăcuse câţiva ani la închisoare şi-şi pierduse ochiul. Se gândea că principalul e să se scape pe sine din această poveste. Nu credea. Defel în onestitatea celor doi. Privi fotografia: nasul drept, ridicat mult deasupra feţei, energic şi hotărât, im adevărat nas de bărbat, ochii mari, visători, străjuiţi de sprâncene stufoase, şi bărbia ascuţită, împinsă înainte în chip de îndărătnicie. În jurul gurii, cu buza răsfrântă a dispreţ, plutea surâsul acela misterios care n-o părăsise nici astăzi şi care dădea întregului chip o anume notă de farmec. Era, de fapt, gândi Odoleanu, un surâs perfid şi periculos, care nu ştiai niciodată ce ascunde, tainic şi ameninţător, ea toată fiinţa ei cu putere drăcească.

■ Se scutură înfiorat la gândul că Bătrâna n-ar ezită niciun moment să-l distrugă acum, la bătrâneţe.

Se ridică încet, tuşi şi simţi că-l apucă greaţa. Îşi aminti că băuse cam mult din romul preparat de Bătrână şi se strâmbă. Se vânturau o seamă de zvonuri despre această combinaţie de alcool şi esenţă pe care Bătrâna o servea cu predilecţie... „prietenilor”. Broscoiul băuse şi el cu câtăva vreme în urmă şi era gata-gata să dea ortu popii. Se linişti însă amintindu-şi că şi Bătrâna băuse din aceeaşi sticlă. Se uită la bufetul din cameră, căutând ceva de băut să se dreagă. Nu găsi nimic. Printre pahare şi ceşti aruncate în neorânduială, mâna sa grăbită întâlni un obiect rece şi alunecos, de o formă deosebită.

îl trase la lumină. Era un pahar de mir care se răsfrângca într-o tăietură elegantă, amintind forma unei lalele. Jur împrejurul gurii cu marginile întoarse se căscau negre şi goale găurile în care străluciseră când va pietrele preţioase. Recunoscu potirul şi se miră de curajul Bătrânei. „Biserica ei de măgăreaţă, e în stare să mă bage la puşcărie!” Trânti

cu ciudă potirul printre porţelanuri şi pahare şi ieşi furios, îndreptându-se spre casă.

O găsi pe nevastă-sa stând nemişcată, dormitând în fotoliul ei roşu, lustruit, pătat de muşte şi mâncat de molii. Îşi legase o fundă roşie în vârful capului, se boise din belşug şi, stând astfel, palidă şi imobilă, părea o enormă păpuşă de ceară părăsită de nişte copii capricioşi. De zece ani ea încetase să mai existe pentru cei din jur. Era un obiect fără importanţă, o mobilă ca oricare alta, cu prezenţa căreia se obişnuise. Boriţa nu-l privi. Niciun muşchi nu tresări pe faţa ei neatinsă de vreme, cu pielea fragedă, întinsă şi albă. Ai fi zis, după nepăsarea eu care îl întâmpină, că e oarbă.

— Se scutură castanii, AlexandfS, îngăimă ea aiurea.

— Se scutură, confirmă Odoleanu absent, obişnuit cu asemenea inepţii.

— Isus va veni, Mesia, în luna a patra cea friguroasă. Ţine minte numele fiarei. Numele ei e 777, cine are urechi să audă.

— Da, râse el, vine Mesia şi ne duce la mama dracului, să ne încerce norocul.

— Ioan Botezătorul cu lăcustele va veni şi cu crucea din Iordan. Alexandre, Alexandre… se tângui nebuna.

— Ia mai taci odată! Taci, că n-am chef să te aud toată ziua spunând vrute şi nevrute. M-am săturat de Mesia şi de Irod şi de toată biblia asta pentru nebuni!

Ea nu se sperie. Râse, se aplecă fulgerător, ca şi cum ar’fi găsit ceva pe podea, şi continuă cu glas cântat:

— Plânge pruncul, Alexandre, în pântecele fecioarei. Doamne, cum mai plânge!

— Cine-i Alexandru? întrebă vameşul curios şi mirat că nu mai auzise până acum un asemenea nume din gura ei.

— Alexandru? şopti nebuna. Alexandru e nume ales de cei de la primărie. Numele fiarei e 777…

— 777 şi jumătate, glumi el. Doamne, ce poate scorni o minte ostenită. Mă mir de unde le scoţi.

Intră Elisabeta, „menajera”, cum o prezenta Odoleanu cu subînţeles şi oarecare mândrie. Era o femeie viguroasă,

roşie ca o pătlăgea, cu ochi mari de vită resemnată, pe care el o adusese în casă ca să-l ajute în treburile gospodăriei. Era mai tânără ca Boriţa, dar, din pricina trupului mătăhălos şi a feţei cu zbârcituri coborând de

Ia colţul sprxncenelor, părea bătrână şi trecută. La fiecare pas, sânii enormi i se bălăbăneau, mişcându-se caraghios,

— Unde fost aşa mult? stâlci ea cuvintele, spre supărarea vameşului.

— În rai am fost, preciză acesta morocănos. Am stat de vorbă cu Dumnezeu. Cu „işten”! ţipă el pe ungureşte văzindu-i expresia tâmpă.

Ea bufni nervoasă, se apropie de nebună şi-i smulse funda prinsă în păr. Nebuna scânci slab şi-şi duse mâna la cap, Odoleanu se răsti:

— Las-o în pace, – idioato! Ce ai cu ea?

— Nu pot să sufer. Să ducem pe el la balamuc. Asta omoară la noi.

— Eşti proastă.» O ţărancă proastă şi atât. Nu-i în stare să omoare nicio muscă.

Elisabeta se temea de nebună şi n-o putea suferi în preajmă. În primele zile ale venirii ei în casă, nebuna *o* urmărise tăcută eu privirea din colţul unde Vegeta, cercetând-o cu curiozitate şi teamă. Într-o noapte, pe când dormea alături de Odoleanu, se trezi speriată din somn şi văzu la capătul patului o formă albă, ca o stafie, stând nemişcată şi privindu-i. ’ânţelese că e nebuna şi ţipă îngrozită, trezindu-l pe Odoleanu. De atunci, când acesta bea peste măsură şi avea poftă de dragoste, o aducea pe Boriţa în dormitor, o. Aşeza pe un scaun şi o privea amintindu-şi chipul ei din tinereţe. Jocul acesta îl aţâţa, îi biciuia simţurile ostenite de alcool şi bătrâneţe, îl făcea să redevină pentru câteva clipe tânăr. Elisabeta, pătimaşă, se lăsa cu aceeaşi plăcere în voia lui. Nebuna privea totul cu o nepăsare de lemn. Şi din când în când zâmbea unor imagini numai de ea văzute.

Jocul celor doi, trupurile conturate în lumina scăzută a

lămpii n-o interesau. Privea când la unul, când la altul, ca la două obiecte transparente. De cele mai multe ori ieşea din cameră făcându-le un semn cochet eu mâna, plictisită şi absentă. Femeia susţinea că nu e nebună şi că se preface doar, propunând mereu să închidă peste noapte uşa dormitorului cu cheia. El însă refuza cu încăpăţânare, afirmând că nebuna e inofensivă.

— Şi au sunat cocoşii de ziuă, de trei ori au sunat şi tu te-ai lepădat de mine cu sărutul ce mincinos, îngână nebuna.

— Ce spune el? întrebă „menajera”,

— Spune că eşti o proastă.

— Dache nu place, să găsiţi altul, se-nfurie femeia. Să vedem cine suportează un moşule ca tine şi-un femeie nebun…

— Ieşi afară, târfă ordinară, izbucni Odoleanu înfuriat, ieşi afară, că-ţi crap capul şi-ţi dau un picior în spate.

Menajera se-ndepărtă ofensată, mişcându-şi în mersi şoldurile ca o iapă grasă şi leneşă.

Nebuna, impasibilă, cânta încetişor, cu voce tremurătoare, de copil, şi deodată lui Odoleanu i se făcu milă:

„Podul de piatră s-a sfărâmat, a venit apa şi l-a luat, vom face altul pe mal în jos, altul mai mare şi mai frumos.”

Veni aproape de ea şi începu să-i mingile cu sfială părul lung şi mătăsos, galben ca mierea, fără nici im. Fir cărunt. Îl cuprinsese un sentimentalism de moment, generat de frica care se cuibărise în oasele lui de la ultima întrevedere cu Bătrâna.

înţelesese că nebuna e singurul lucru curat din viaţa lui, singurul suflet curat, un suflet de sticlă rece şi stins, *o* fiinţă devotată ca un animal credincios şi neajutorată în întunericul minţii ei zdruncinate.

— Iţa mea mică. Şopti el alinţind-o ca odinioară. Ce-i cu sufleţelul tău?

Ea tăcea impasibilă, privindu-l ca pe un străin.

— Iţa, nu mă cunoşti? Sunt eu, Teofil, Filu, îi reaminti ei numele cu care-l alinta odinioară.

îşi dădu seama că e zadarnic. Se aplecă, ridică funda de pe podea şi i-o prinse în păr. Apoi se apropie mult de faţa ei, îi privi ochii limpezi şi fără expresie, ochii aceia ca două picături de apă îngheţată, şi oftă. Şi atunci nebuna tresări violent, râse dezvelindu-şi dinţii strălucitori, ridică mâna cu pielea fină şi transparentă şi-l mingile cu gingăşie pe obraz.

Odoleanu împietri de uimire şi o speranţă ascunsa îi fulgeră creierul.

începu să respire agitat, privind-o cu ochi scânteietori.

Dar totul fu o scurtă amăgire. Nebuna îşi retrase mâna şi începu să vorbească ca pentru sine:

— 777 e numele fiarei. Cine are urechi de auzit să audă…

Odoleanu se ridică dezamăgit, dete din mâini a neputinţă şi ieşi din cameră s-o caute pe menajeră şi s-o împace.

Nebuna se ţinu după el, ca im ied, privind ţintă spre uşa bucătăriei şi cântând cu vocea ei subţire cântecul acela trist şi copilăresc:

„Podul de piatră s-a sfărâmat, a venit apa şi l-a luat „vom face altul pe mal în jos, altul mai mare şi mai frumos"…

CAPITOLUL 7

DUPĂ PLECAREA LUI ODOLEANU, Bătrâna intră în camera muzicanţilor, merse la dulapul cu pahare şi, întinzând mâna, scoase pocalul de mir aruncat cu furie de vameş. Râse mulţumită că presupunerea ei se adeverise. Fusese un prim avertisment tacit, menit să-l sperie pe Odoleanu, care devenise şi mai fricos. Ea se ştia temută şi se bucura la gândul că el şi Broscoiul îi ştiau de frică, dorindu-i, dacă nu moartea, cel puţin muţenia definitivă. Şi mai simţea că se apropie momentul în care va trebui să acţioneze făţiş, să le plătească cu vârf. Şi îndesat pentru tot. În lupta aceasta teribilă hotărâse să nu precupeţească niciun efort, să nu ţină seama nici de milă, nici de dragoste, nici de durere. Era scopul vieţii ei spulberate la bătrâneţe, spre care o mina o dorinţă aprigă, răsărind din toată făptura.

Broscoiul nu trebuie scăpat, şi pentru acest lucru va trebui să-l folosească pe vameş. Apoi, mai târziu, nu foarte târziu, că cine ştie ce se poate întâmpla, îi va veni şi lui

rândul. |

Izbutise să-i aibă la mână graţie unei simple întâmplări şi mai ales spiritului ei pătrunzător, dublat de un puternic instinct al primejdiei.

Despre Odoleanu aflase mai multe la puţină vreme după terminarea războiului, când îşi dădu seama că acesta învârte ceva necurat. Nu ştia bine ce anume „învârteli", dar agerimea ei şi experienţa dobândită în tinereţe pe graniţă o făcuseră să-şi sporească atenţia şi să fie cu ochii în patru. Atunci, se întrebase mirată cam ce putea învârti acest vameş prostănac şi beţiv, care îşi permite de la un timp să cumpere pe datorie, la nesfârşit, din prăvălia fiului şi-a ei. În vara aceea cu secetă şi foamete, pi hă şi în satele de pustă cu pământ gras ca untul, unde griul creştea înalt de un. Metru, oamenii începuseră să fie prevăzători şi economicoşi. Războiul le secătuise rezervele; noroc că soldaţii care se perindaseră prin sat nu păreau dornici să se alimenteze. În schimb, băuseră tot ce mirosea a alcool, vin *(i* ţuică de prună ţinute de ani în rafturile prăvăliei. Într-o asemenea perioadă de economie şi remont, oamenii cumpărau lucruri strict necesare, articole de fierărie şi menaj. Numai Odoleanu sporea simţitor lista creditului său personal cu sume reprezentând cantităţi neobişnuite de delicatese.

Dăduse în mintea copiilor sau descoperise o comoară, califică Bătrâna atitudinea lui; altfel de ce-ar fi cumpărat aproape zilnic: măsline, salam de vară, sardele şi alicbunătăţi ascunse cu chiu, cu vai în locuri secrete şi scoase acum iar pe galantar. Să cumperi e una, dar el nu cumpăra. A cumpăra înseamnă a da bani gheaţă ş a primi marfa, or el...

Aşa se făcu că, într-o zi, Bătrâna îl întâmpină mai zâmbitoare ca oricine! şi ţinu să-l servească personal. Împachetă cele cerute, şi când Odoleanu întinse mâna după pachet, ea împinse delicat, cu vârful degetelor, liste creditului acordat până atunci.

Ce-i asta? se miră Odoleanu,

— Datoria, datoria făcută, îi sugeră Bătrâna.

— N-ai încredere?

— Este, cum să nu, se poate? Dar cooperativa nu-i numai a mea. Au şi alţii procente: afşt Mie îmi trebuie bani...

— Bani?' se minună iarăşi celălalt. Îţi dau eâţi vrej.

— Când? vru să ştie Bătrâna.

— Mai. Aşteaptă.

— Ochii văd, inima crede, punga mea nu poale

— Adică cum?...

Bătrâna luă creionul înfipt după ureche, îi muie vârful în gură (acesta nu. Era un creion chimic, dar şi când scria cu un creion obişnuit, ea ducea cu acelaşi gest grav creionul la buze, umezindu-l) şi scrise deasupra liniei de credit cu litere strâmbe de tipar: „Chitanţă dată de mine, vameşul..-

întinse hârtia spre el şi aşteptă cu buzele strânse. Odoleanu nu se gândi prea mult. Refuză cu dispreţ creionul întins de Bătrână şi scoase cu importanţă din buzunar un stilou. În timp ce iscălea cu o nepăsare compusă, făcând ultimele înfloriturі la semnătura ca de ministru. Bătrâna îl întrebă, într-o doară, fixându-l cu ochii ei mari şi întunecaţi:

— Ai goşti, domnule vameşe?

.. — Ce goşti? se făcu celălalt că nu pricepe.

— Oaspeţi adică.

El păli şi înghiţi în sec. Dând din cap în semn de negaţie.

— Mă gândeam că trebuie să ai şi trebuie să fie mari domni de mănâncă numai bunătăţuri,

— Da'" ce? Eu nu-s domn? se revoltă el. Eu n-am voie să mănânc... bunătăţuri? S-a terminat războiul, îi pace, îi linişte. Cine mă opreşte? Cine?

— Nu te supăra chiar aşa, domnule Odoleanu, îl *ze*flemisi Bătrâna. Am glumit, Ce. Parcă eu nu ştiu că dumneata ai fost întotdeauna un mâneău cu gusturi?

— Păi... răsuflă Odoleanu.

— Păi da! sub îi ni o Bătrâna şi puse creionul după ureche, zâmbind cu toţi dinţii ei ascuţiţi de lupoaică,

Odoleanu plecă furios, fără să salute, şi ea îl urmări multă vreme din uşa prăvăliei, privindu-l cum se mişcă pe

picioarele lui scurte, ca un butoiaş de rachiu rostogolit în praful uliţei. Atunci se întrebase de unde anume putea avea Odoleanu atâta bănet, iar când nu-l avea încă, de unde putea face rost? Ea ştia că vameşul are partea lui la anumite treceri clandestine. În ultima vreme, însă, Broscoiul se retrăsese din afaceri, păstrând o aşteptare dubioasă. Broscoiul era creierul care dirija şi organiza trecerile bănoase, iar Odoleanu. O simplă unealtă, căreia nu i se dădea prea mare importanţă. Oare pregătesc ei ceva?

li venise un gind răzleţ şi rugă pe Parasca să-i facă un pachet în care să pună: mărgele, fundă roşie, o oglinjoară de buzunar şi ceva „jucării care să sune" '.

— Mă duc să văd un prunc, o lămuri Bătrâna, şi nu pot merge cu mâna goală, li prunc de ţâţă. Râse amuzată şi continuă: Pune şi nişte bomboane acrişoare.

Parasca vru să întrebe de când mănâncă sugarii bomboane acrişoare, dar se abţinu.

Bătrâna ieşi din prăvălie, trecu peste drum. La poştă, ţi bătu în ghişeul telefonistei:

— Susana, deschide o ţâră.

— Săru' mâna, doamnă, se bucura telefonista făcută peste noapte şi care tot ţărancă rămăsese, doar că-şi suflecase poalele până-n genunchi şi-şi cumpărase o pereche de pantofi „domneşti'*, cu talpă de plută, cu care umbla de parcă ar fi avut încheieturile de gelatină.

— Ce mai faci ţu, gărgăriţă? o alintă Bătrâna. Vorbeşti în pâlnie, ce-ţi pasă!

— În „riceptor", doamnă, o corectă ea, aşa-i zice..» Ri-ceptor.

— No, că mă rog, dacă aşa-i zice, priceptor să fie, se copilări Bătrâna ca s-O1 incinte pe cealaltă.

— Riceptor, râse ascuţit telefonista.

— Poţi vorbi cu cei de la casa satului?

— Şi cu Aradul dacă vreau, decretă ea, epuizând în Mul acesta supremele-i cunoştinţe în materie de distanţă.

— Ţţţ! se minună Bătrâna gândind: „Oiţa asta crede tă eu n-am mai văzut telefon".

— Vreţi să ascultaţi puţin? se oferi „oiţa”.

— Nu, că nu mi-e musai. Da’ ia spune, cu vameşii poţi vorbi?

— Cu vama? Cum să nu! îşi puse casca pe urechi, vârî, plină de importanţă, fişa potrivită şi sună lung de două ori, ţipând afectată, aşa cum auzise pe celelalte „colege” mai şcolite: „Alăuu! (rosti ea pe nas; ţărăneşte) Cine-i la riceptor? Cine? Tu eşti, Arsene? Oj bată-te pita! Servus! Iaca, cu serviciul”.

În timp ce asculta pălăvrăgelile celuilalt, puse mâna pe microfonul din faţa gurii şi se crezu datoare să explice Bătrânei că pe fir „e Arsene a lui Săracu, care-i de serviciu la vamă*.

— Întreabă-l, sugeră Bătrâna, dacă Odoleanu e acolo.

Oiţa întrebă şi răspunse că Arsene a lui Săracu a zis că nu-i acolo şi că abia după-masă vine, pentru că azi e joi şi joia don şef lucrează până seara târziu.

Bătrâna îi zâmbi pentru ultima oară fermecător şi o lăsă să converseze în voie, ieşind grăbită.

Nora o văzu venind ţeapănă şi gânditoare pe poteca de cărămidă ce ducea spre uşa prăvăliei şi, când intră, o întrebă:

— Unde-aţi fost, mamă?

— La biserică, glumi Bătrâna. Am fost să mă spovedesc. Preciză ea şi zâmbi încreţindu-şi vârful nasului.

Seara, după ce cireada de vaci se întoarse de la păşune stârnind un nor de praf alb şi înecăcios, Bătrâna se hotărî să-l caute pe Odoleanu acasă. Ştia că n-o să-l găsească şi se temu că Boriţa, nebuna, nu-i va deschide. Avea însă speranţă în mărgelele şi fundele cu care voia s-o momească pe femeia slabă de minte.

Ajunsă în faţa casei, bătu la unul din geamurile dinspre stradă şi aşteptă. Văzu perdelele mişcându-se uşor şi dincolo de dantela cu ochiuri mici, prin aburul mătăsii, ochiul ei ager zări conturul unei siluete. Privi în lungul uliţei şi, nevăzând pe nimeni, vârî mâna în punga de hârtie, scoţând la iveală mărgelele. Le deşiră mişcându-le prin aer,

legănându-le, scuturându-le în dreptul geamului. Şi atunci perdeaua se dădu la o parte şi chipul nebunei apăru palid, ireal de alb văzut prin sticla murdară. Nebuna se uită câteva clipe în gol, apoi privirile i se lipiră de balansul multicolor al mărgelelor sclipind în lumină. Un zâmbet amestecat cu o dorinţă copilărească îi însenină faţa.

Întinse braţul alb cu palma fină şi degetele delicate, dar întâlni sticla ferestrei. Se opri posomorită, eu o expresie de neputinţă. Ochii îşi pierduseră fixitatea şi acum deveniseră extrem de mobili. Nebuna, în ciuda tentaţiei, nu se mişca. Stătea neclintită, ’ obsedată de jocul boabelor ce se mlădiau în faţa ei într-un cerc de culoare şi lumină.

— Hai la uşă! strigă Bătrâna şi-i făcu semn cu mâna: Palma nebunei, ca o pasăre speriată, căuta un loc, o găurică prin care să poată răzbate spre comoara de dincolo. Bătrâna se trase din dreptul ferestrei, apropiindu-se de poartă. Cercetă stâlpul ia care, de obicei, se ţineau atârnate cheile, se ridică pe vârfuri şi începu să caute cu mâna. Găsi cuiul, prinse cheia care se legăna uşor şi deschise poarta.

în uşa coridorului o văzu pe nebună privind-o cu faţa ei palidă şi nemişcată. Se opri descumpănită de această apariţie ciudată şi se temu.

Nebuna se uita la ea fără curiozitate şi nu părea iritată de vizita aceasta neaşteptată. Bătrâna scoase mărgelele multicolore.

La vederea lor, faţa nebunei se destinse, ochii îi deveniră din nou mobili şi începu să râdă cu ţipete mici, ca de copil, întinzând mî-inile într-un gest de implorare, Bătrâna i le întinse. Cealaltă le luă cu mişcări delicate, jucindu-le în palme ca pe un lucru îndelung râvnit. Apoi deschise uşa dinspre cameră şi dispăru, lunecând parcă în semiobscuritatea odăii. Bătrâna o urmă cu precauţie şi o găsi stând în fotoliul ei jerpelit şi mâncat de molii, transportată, jucându-se cu boabele acelea colorate. O lăsă să-şi continue îndeletnicirea, gândind în sinea ei „cât de puţin îi trebuie acestei femei să fie fericită”.

Boriţa desfăcu punga, scoase o bomboană şi o băgă în gură. După câteva secunde o scuipă în inână şi o întinse Bătrânei:

— Mănâncă, Magdalena, şopti ea.

Bătrâna luă bomboana lipicioasă, plină de salivă, şi se prefăcu că o gustă:

— Nu mă cheamă Magdalena. Nu mă cunoşti?

— Magdalena, zise nebuna iar. Vine Irod şi aduce capul pruncului pe tavă.

Tăcu şi o prinse cu putere de mână, începând să tremure.

— Auzi? Auzi cum plânge copilul în leagănul lui? Vino să ţi-l arăt.

Ieşi din cameră, şi Bătrâna o urmă curioasă. Traversă curtea, cotind în spatele casei. Acolo se opri speriată, apucată parcă de convulsii, şi întinse degetul spre uşa magaziei:

— Aici el Auzi-: cum plânge…

Se întoarse ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic şi trecu pe lângă Bătrână fără s-o vadă, zâmbind senină şi liniştită. Rămasă singură, Bătrâna îşi roti ochii peste curtea năpădită de buruieni şi constată cu uimire că linia cărării bătătorite de paşi care ducea de la casă spre magazie, în loc să se oprească aici, făcea o mică buclă pierzându-se spre grădină. Se apropie de uşa masivă, lipindu-şi urechea de scândurile aspre, şi ascultă. La început nu desluşi nimic, dar mai târziu auzi un fel de şuierat ritmic, asemănător unui sforăit, şi înţelese că dincolo doarme cineva. Închise un ochi şi privi prin gaura cheii, dar cheia era vârâtă pe partea cealaltă… Apăsă încet, şi şuieratul încetă brusc. Se auzi un zgomot, apoi nimic. Ea bătu încetişor, dar dincolo se statornicise o linişte adâncă. Şi, totuşi, ştia că numai la câţiva metri de locul în care se afla, undeva în dosul uşii de stejar, bate o inimă de om. Intuia acest lucru cu toate simţurile sale şi mai simţea că omul acela se teme de ceva.

Acum era lămurită. Iată de ce tresărise vameşul când îl întrebase într-o doară dacă are musafiri. Mai rămânea să

afle cine este necunoscutul pe care Odoleanu îl ţinea ascuns în magazie şi ce gânduri are cu el.

Seara, pe când juca domino cu noră-sa, distrată şi bine dispusă ca niciodată, se auzi sunând clopoţelul de la intrare. Bătrâna ciuli urechile şi făcu cu ochiul, zâmbind şiret:

— Mă prind că-i domnul Odoleanu, săracu.;.’

Nu termină bine vorba, că cel pomenit apăru în pragul uşii, dând un „bună seara” rece şi distant. Chipul său părea liniştit, dar Bătrâna îi văzu degetele care-i jucau nervoase pe pielea unei serviete ce-o ţinea sub braţ:

— Ce vânt, domnule Odoleanu?

— Vreau să vorbesc cu dumneavoastră.

— Zî-i! Sunt numai ochi şi urechi.

El aruncă o privire semnificativă spre Parasca, şi Bătrâna o expedie cu un gest al mâinii:

— Mi se pare că s-o gătat apa,

— X\cum un ceas am adus…

— S-o gătat, dacă-ţi spun, preciza Bătrâna, şi nora ieşi docilă să execute porunca;

Rămaşi singuri, cei doi îşi evitară privirile. Bătrâna studia cu atenţie faţa de masă înflorată, ca şi cum atunci ar fi văzut-o pentru prima dată. Odoleanu îşi schimbă greutatea trupului de pe un picior pe altul, balansându-şi sub braţ servieta.

— Ei? mormăi Bătrâna, aşteptând.

— Cine-ţi dă dreptul să-mi faci vizite acasă în lipsa mea? izbucni Odoleanu nervos.

— Nu te-am căutat pe dumneata. Pe altcineva..:

— Cum pe altcineva?

— Pe Boriţa, dacă vrei să ştii. Pe ea am căutat-o.

— Pe Boriţa? Zău? Ţi s-o făcut dor de ea? Lasă, doamnă, poveştile astea. Ştii prea bine că e nebună.

— Nimeni nu ştie dacă ea e nebună sau noi, filosofă Bătrâna.

— Nu mă lua pe mine cu poveşti. E nebună daeă-îi spun. Nebună de legat, şi tu ştii asta, se înverşună el.

— De când, se indignă Bătrâna, suntem noi doi „per tu”? Ce, ne-am. Uscat ciorapii pe aceeaşi frânghie?

— Te întreb încă o dată, ce-ai căutat acasă în lipsa mea?

— Tu cam ce zici c-am căutat?

— Nu ştiu.

— Atunci îţi spun eu, să nu mori. Am vrut să ştiu pe cine ţii ascuns!

Odoleanu rămase o clipă descumpănit. Simţi în gură amar. Vru să apuce scrumiera de pe masă şi s-o tpntească în capul Bătrânei, s-o omoare, să scape odată de ochii ei drăceşti şi de zâmbetul ce-i încrusta faţa în cele două părţi ale gurii. Se domoli şi i’ăspunse cu nepăsare:

— Şi?... Acum ştii?

— Nu. Dar am să aflu. Dacă nu aflu eu, află legea.

— Mitroiu?

— Nu te bucura. Sunt alţii mai mari ca eL

— Doamnă!

— Aşa da! îmi place cum sună vorba asta.

— Doamnă, nu te băga în treburile astea.

— Pe cine ţii ascuns în magazie?

— Un popă, doamnă. Un popă fugărit de comunişti.

— Ce-au comuniştii cu el?

— Îi popă catolic, doanină, vor să-l bage la închisoare. — De ce să-l bage? Poate că merită...

— Nu merită, doamnă. E cinstit. Jur că e cinstit. Mi-e rudă de departe. II ţin încă o săptâmână şi apoi...

— Şi apoi?

— Se va întoarce în satul lui.

— Aşa? se miră Bătrâna cu naivitate. Se va întoarce în satul lui. Asta, râse ea, după ce va face o vizită „dincolo”.

— Nu, doamnă. Mă jur pe crucea mea că-i adevărat.

— Lasă, Odolene, nu jura. Cunosc eu jurăminţile astea. Ce-ai zice să te denunţ?

— Doamnă, bâigui Odoleanu, ’uite, îţi dau asta, numai să taci. Deschise cu gesturi febrile servieta şi scoase potirul acela de argint, cu montură de pietre preţioase, şi i-l vârî cu

de-a sila în mâini.

Ea îl luase atunci, dar nu pentru că o tenta acest obiect bisericesc, ci pentru a-i servi mai târziu drept instrument de şantaj şi dovadă.

Acum, rememorând toate aceste întâmplări petrecute nu prea de mult, Bătrâna zâmbi eu răutate, ştiind că Odoleanu, fricos cum este, după discuţia avută, îl va avertiza pe Broscoiul.

Asta şi urmărise. Să-i amintească celuilalt că ea există şi că-l pândeşte încă şi-l va pândi atâta vreme cât or sluji-o anii şi puterile.

Până când într-o zi...

Se reculese din visare şi trecu în prăvălie, aşezându-se la tejghea, ca de obicei, privind în stradă şi răspunzând la saluturi.

Ochii ei străbăteau departe pe fâşia drumului, ce curgea către întinsul pustei, drumul aceia pe care în amurg trebuia să vină Alimandru, îa chemarea ei, şi ea îl aştepta cu nerăbdare şi dragoste.

CAPITOLUL 8

ALIMANDRU TRECEA PRIN MIJLOcul. Satului încet, fără să se grăbească, niişcându-şi cu. Nepăsare mâna dreaptă într-un fel de legănare leneşă şi indiferentă, pe când cealaltă o ţinea vârâtă adânc în buzunarul unei. Scurte de piele. Era îmbrăcat ca un orăşean, cu hainele în aşa fel croite încât să-i pună în valoare trupul mlădios şi voinic. Purta pantaloni de călărie strânşi pe pulpă, vârâţi în cizme înalte, despicate lateral şi închise cu şireturi de piele, cămaşă albă de în deschisă la gât, lăsând să i se vadă pieptul bronzat, pe care strălucea o cruce de aur. O curea lată. Bătută în ţinte strălucitoare, îi marca talia subţire. Nu purta nimic pe cap, şi părul scurt şi ţepos dădea chipului brăzdat de cute adinei o anume notă de tinereţe. Era unul dintre acei oameni despre care nu poţi spune cu -precizie câţi ani are.. Pe faţa prelungă, cu pometii obrajilor proeminenţi, singurul lui ochi clipea viu ţi albastru alături de fâşia neagră de catifea ce-i traversa fruntea, acoperindu-i orbita goală.

Bandajul acesta, tăindu-i parcă obrazul cu umbrele sale, îi făcea şi mai atrăgător şi mai misterios. Era în mişcările lui un fel de calm controlat, ceva din. Lenea orientalilor i se imprimase în gesturi, deşi, în ciuda aparenţelor, era iute la mânie şi sângele lui de corcitură se aprindea la cea mai mică şcânteie. Mergea agale, schiţând din când în când câte-un gest de salut. Ascunse după perdele, femeile îl priveau curioase, îl doreau în secret, măsurându-i statura înaltă şi mersul acela de om căruia nu-i pasă de nimeni şi de nimic. Se zvonea despre el că e credincios soţiei, femeia pe care nimeni n-o văzuse vreodată, şi nicio văduvă nu se putea lăuda să-l fi simţit noaptea alături, în aşternut. Din pricina aceasta femeile şi fetele îl doreau, aţâţate de nepăsarea lui. Se zicea că sora Broscoiului. Paisalina, care îngropase cu dragostea ei câţiva bărbaţi, i s-ar fi arătat noaptea, goală-goluţă, pe malul apei. La ceasul când Alimandru călărea către hodaia din pustă. Ei, cică. S-ar fi oprit fără să descalece, privind-o cu Curiozitate şi mirare.

Văduva, deşănţată şi cu sângele aprins de pofte, i-ar fi prins calul de frâu, dar, văzându-l netulburat, încremenit în şa, i-a strigat că nu e bărbat şi că el, Alimandru, nu are ce-i trebuie unei femei. Alimandru a râs cu poftă, în timp ce ea tremura ca apucată de friguri, a înlăturat-o din drum şi s-a îndepărtat nepăsător.

După această întâmplare povestită fără ruşine, Rusalina jură pe sfânţul prapure că Alimandru nu poate să fie bărbat, ci un biet fătălău pedepsit pentru păcatele lui. Vestea făcu înconjurul salului, şi când cineva îi spuse în glumă cele ce se povesteau pe seama lui, Alimandru râse întâi, apoi se posomori brusc şi plecă fără nicio vorbă. După câteva zile, bătu noaptea la fereastra văduvei, şi când aceasta îl primi în casă, răpusă de emoţie şi bucurie, el porunci să stingă lampa. Ea se supuse tremurând şi se întinse fără ruşine pe pat aşteptând. Auzi foşnetul hainelor, simţi în nări miros aţâţător de bărbat. Chicoti încet, scâncind parcă, chemând umbra din întunericul camerei. I se păru că-l aude apropiindu-se şi auzi vocea lui puţin răguşită ordonându-i:

— Aprinde lampa, muiere!

Scăpără chibritul, aprinse lampa şi ridică fitilul, privind cu oarecare sfială spre locul unde-i bănuia prezenţa. II văzu stând aproape de uşă, cu mâinile strânse cruce pe piept. Văduva ţipă, prefăcându-se ruşinată la vederea trupului gol.

— Am ce-mi trebuieşte, sau nu? o întrebă el râzând uşor iritat.

Ea îl cercetă fascinată, privind jocul de umbre şi lumini ce-i şerpuiau pe trupul puternic, se apropie de el şi vru să îngenuncheze şi să-l mângâie. Alimandru o opri şi-i porunci cu glas tăios să stingă lampa.

în timp ce se îmbrăca, o întrebă din întuneric:

— Este, nu-i aşa? Numai că ce e nu-i pentru tine."

Plecă apoi mistuindu-se în noaptea tristă, lăsând-o să zacă năucită în patul care ardea sub ea ca un cuptor încins.

După această întâmplare, toată suflarea muierească a satului a aflat cum arăta gol, la lumina lămpii, Alimandru.

Fu rândul femeilor să se întrebe ce fel de nevastă are şi înclinară să creadă că trebuie să fie numai o vrăjitoare care-i face farmece şi-i suflă de dragoste în tăciuni stinşi.

Ar fi dat luni din viaţa lor s-o poată zări măcar în treacăt pe această arătare stranie şi nevăzută, al cărei chip nu-l cercetase nimeni şi despre care Alimandru nu vorbea niciodată nimănui.

...Alimandru trecea prin mijlocul satului, nepăsător şi leneş, conştient de curiozitatea pe care o stârnea prezenţa lui, şi simţea în trup o neascunsă nerăbdare la gândul că o va revedea pe Bătrână. Niciodată în viaţa lui aspră şi bărbătească nu simţise o mai puternică dragoste decât acum pentru femeia aceasta cu nervi de bărbat, care-şi apăra puiul ca o lupoaică. Avea faţă de ea un respect vecin cu divinizarea şi nu putea uita că datorită ei i se scurtaseră zilele de temniţă, îşi amintea mereu ochii aceia diabolici, aprinşi de necurmată mânie, tăria ei şi hotărârea de neclintit pentru pedepsirea Broscoiului. Forţa aceasta îl pătrunse ca un fluid necunoscut, molipsindu-l, făcându-l să-

şi reîmprospăteze ura măcinată în nopţile în care se plimba în aerul muced al celulei. Ea’ devenise, cu timpul, marna nopţilor de veghe, când rătăcea însingurat pe malurile apei neclintite, privind cum se aruncă peştii spre lumina de mercur a lunii.

Era aproape de casa Bătrânei, când îi văzu venind pe Mitroiu, şeful de post. Şi i se făcu deodată milă de figura sa încruntată, de trupul deşirat şi osos, care, cu o chemare a datoriei ce-o au doar debilii mintali. Îi jurase în atâtea rânduri pierzania. „De ce oare, gândea Alimandru, majurul ăsta, căruia nu i-am făcut niciodată nimic, se încruntă când mă vede? E prost şi sărac, o duce greu cu solda lui de... căprar şi, totuşi, când am vrut, din, milă, să-i dau câteva miâre, din milă, nu ca să tacă, era gata-gata să mă împuşte.

Al dracului cum i se potriveşte proverbul cu capra şi jsu coada!”

Mitroiu venea spre el privindu-l bănuitor şi trase instinctiv piedica puştii, potrivindu-şi cureaua pe umeri, îi vedea cum păşeşte mândru şi calm, şi toată ura lui de om păcălit în atâtea rânduri îi răscoli sângele. Simţi că se sufocă de ciudă şi strânse cu* înverşunare cureaua carabinei. „Dumnezeul cui l-a botezat în lumea asta! îl împuşc într-o zi ca pe un dine, aici, în mijlocul satului, drept în gură îl împuşc, acolo între dinţii lui albi, să i se facă limba grea şi să nu mai poată râde, hoţul şi ţiganul dracului: ;

— Salut, don şef S

Alimandru. Oprit În faţa lui, rid ea, dezvelindu-şi dinţii puternici şi sănătoşi cu o bucurie sinceră.

Plutonierul oftă adine, se. Întunecă la chip şi slobozi mâna de pe cureaua carabinei, să nu intre în păcat.

— Cald, domnule, al dracului de caid, constată Alimandru.

— Ce cauţi în sat? întrebă plutonierul.

— Pe căldura asta, cel mai bun lucru e să bagi *o* sticlă de vin în fântână şi să aştepţi până se crapă. Apoi...

— Ce cauţi în sat? se încăpăţână plutonierul.

— La birt. Am venit la birt, don şef. Azi e ziua mea. Sfântul Alimandru, râse el. Fac cinste. Ce bei, don şef?

— Plăteşte cui ai mai plătit! Să nu mă iei cu de-astea, că te achit aici, în mijlocul drumului. Uite, asta mi-e crucea!

Alimandru îl privi amuzat şi răspunse indiferent.

— Nu te prosti, Mitroiule, nu te prosti, că-ţi cârpesc una peste obraz şi-ţi iau puşca. Pe mine nu mă sperii., mă! Râse ca şi cum ar fi spus o glumă bună şi preciza: Să-mi dai pace astăzi, că de nu, te degradez...

— Nu te-ntrece... Nu te-ntrece cu gluma, că eu rabd cât rabd şi într-o zi te bag în. Morminţi. Stai dracului.În pustă şi vezi de viţeii tăi!

— Nu-i bine, Mitroiule, suspină Alimandru, compătimi ndu-l, nu-i bine că-ţi faci sânge rău de pomană. Eşti mai bătrân ca mine şi azi-raâine vine unul şi-ţi ia locul. O să te necăjeşti destul cu pensia ta de majur. Nu-ţi fă nervi şi pentru mine...

— Ce cauţi în sat? repetă Mitroiu cu încăpăţânare, negăsind altceva mai bun de întrebat.

— Gata! Bună seara, don şef! N-avem ce vorbi. Ţi-am spus, nu mă crezi. Nu-ţi spun, tot nu mă crezi Aşa că ce mai...

îi salută militare, sie şi, trecând pe lângă el. Râse încetişor, din gât. Ca şi cum ar fi uitat un lucru extrem de important, se opri, scoase pachetul de „Plugar" şi-l pofti:

— Ia o ţigară, Mitroiule, face bine la nervi.

Plutonierul vru să-l înjure, să se răstească la el, dar ştia că sunt priviţi şi că, oricum, nu trebuie să se arate slab în faţa oamenilor.

întinse mâna, luă ţigara oferită şi, în timp ce-o aprindea de la chiştocul celuilalt, murmură printre buze:

— Nu-mi scapi, Alimandre, nu-mi scapi nici dac-ar fi să le bagi în gaură de şarpe.

— Bun, don şef! aprobă cu glas tare Alimandru. Bun de tot!

Râse de parc-ar fi auzit o glumă grozavă, apoi îl bătu pe umăr cu familiaritate şi se depărtă cu acelaşi mers leneş. În

drum spre casa Bătrânei se mai întoarse de câteva ori făcându-i bezele, râzând, dezvelindu-şi dinţii aâbî şi puternici.

Alimandru păşi în circiumă, şi cei dinăuntru îl priviră buimăciţi, cu curiozitate şi oarecare respect. El salută cu voce tare şi căută un loc liber. Prin perdeaua de fum înecăcios care plutea în aerul închis, în lumina puţină a amurgului, zări chipul de ceară al ofticosului şi auzi vocea lui hârşâită:

— Servus, ţigane!

Era o îndrăzneală de nebun şi nimeni clin cei prezenţi n-ar fi rostit asemenea vorbe nici mort. Dar Mara, ofticosul, ştia că Alimandru are pentru el o slăbiciune inexplicabilă şi cu răutatea celor aflaţi cu un picior în groapă îl provoca de fiecare dată, adresându-i în public tot felul de insulte.

Alimandru păşi cu mâna întinsă spre el şi răspunse cu bunăvoinţă:

— Servus, cantore!

Ofticosul se ridică firav şi mic, cu pieptul scobit, şi avu o clipă de ezitare.

întinse mâna făcând o figură de copil supărat şi îi făcu loc să şadă. Alimandru îi simţi palma fierbinte, umedă şi lipicioasă, se uită la ochii lui de un albastru-spălăcit, ochi de gâscă moartă, pe care se lipise parcă un abur de agonie, şi-l cuprinse mila.

— De ce stai, cantore, în birt, în împuţeală şi fum? Ţi-am spus să vii la mine la hodaie. Stai, mă, la aer curat, limpede şi rece ca apa de izvor. Îţi unge gâtul. Bei, mă, lapte în fiecare dimineaţă, lapte proaspăt, cu spuma de un deget, şi asculţi cum cântă ciocârlanii.

Ofticosul tuşi iar, înăbuşindu-se. Se opri deodată, silindu-se să vorbească:

— Aer îmi dai, lapte îmi dai, ciocârlani îmi dai... Făcu o pauză, răsuflând şi înghiţind de câteva ori în sec. Da'; pe nevastă-ta mi-o dai, ţigane?

Râse, aşteptând efectul vorbelor sale, dar în circiumă se lăsă o tăcere grea, sticloasă. Alimandru înţepeni, obrazul i

se goli de sânge şi-i deveni alb ca şi al ofticosului, întinse mâna, prinse un pahar şi-l duse la gură, bând îndelung.

— Cantore, vorbi Alimandru ca din mormânt, ce vrei să bei?

— De ce nu-mi răspunzi, ţigane? Mi-o dai sau nu Am auzit că-i frumoasă ca Maica Precista!

— Te-am întrebat ce bei, cantore, repetă Alimandru şi strânse fălcile, făcând să-i joace sub piele muşchii maxilarelor.

Sa mi-o dai dacă nu te temi, continuă urlând ofticosul.

Tăcu deodată, speriat de propria-i îndrăzneală, şi începu să plângă în hohote. Din ochii lui spălăciţi nu ieşea însă nicio lacrimă.

Pieptul i se mişca cuprins de spasme şi obrazul i se boţi ca şi cum ar fi fost de gumă.

Alimandru întinse palma lui mare şi lată şi începu să-l mângâie ca pe un prunc. Se întoarse apoi către cei din jur şi ceru cu glas ostenit:

— Cereţi, mă, de băut. Fac cinste!

Ofticosul îşi propti capul de masă, legănându-l în dreapta şi-n stânga, gemând înăbuşit. Îi era ruşine de slăbiciunea lui, de răutatea care-l făcea să rostească asemenea vorbe nesăbuite, dar nu putea suporta gândul că ajunsese de mila lumii şi că din pricina asta tot ce face şi spune i se trece cu vederea. Aştepta moartea ca pe o uşurare, ca pe un ultim gând al vieţii sale, dar ea nu venea. Se săturase de el, de tuşea aceea care-i pisa plă~ mânii milimetru cu milimetru, îi golea oasele, şi de boala care se cuibărise în pieptul lui ca o fiinţă vie. De ani de zile se chinuia astfel, – şi în tot acest răstimp nu făcuse altceva decât să joace şah şi să cânte la vioară, Cânta frumos şi trist romanţe şi hore tărăgănate, uneori şi de joc, şi atunci chipul lui alb ca hârtia, culcat pe lemnul înnegrit de vreme, devenea frumos şi liniştit.

Degetele nefiresc de lungi, cu unghiile rotunde şi boante, cu pielea ca pergamentul, se încolăceau în jurul gâtului viorii, se plimbau în sus şi-n jos cu mişcări leneşe, ca nişte enorme picioare de păianjen tremurând în spasmele morţii.

În fiecare an, de Paşti, ofticosul se scula imediat după miezul nopţii, se bărbierea cu atenţie în faţa oglinzii şi pornea spre biserică.

O dată pe an se simţea sănătos şi puternic, ca şi cum o forţă nevăzută l-ar fi înzdrăvenit brusc, nu mai tuşea, nici nu se sufoca, şi după terminarea slujbei, se urca în balconul bisericii şi cânta cu vocea lui plăcută de tenor, în aerul îmbâcsit de tămâie şi fum de lumînări: „Hristos **a** înviat!”

Alimandru scoase portofelul de piele, lăsă să cadă pe masă câteva bancnote albastre şi bătu uşor din palme. Şi atunci, în uşa unei încăperi despărţite de restul cârciumii prin leaţuri de lemn, se arătă ca o umbră, tăcută şi înaltă, cu surâsul acela misterios întipărit pe faţă, Bătrâna. Îşi plimbă ochii mari peste capetele celor prezenţi, şi când îl văzu pe Alimandru, îşi dezveli dinţii de lupoaică într-un surâs de bucurie. El se ridică în picioare, veni spre ea, îi dădu mâna şi rămase multă vreme astfel, într-un fel de aşteptare mută şi smerită.

CAPITOLUL 9

bătrâna intra în cameră înaintea lui, străbătu dormitorul celor tineri grăbindu-se parcă, silindu-se să nu privească în lături, acolo, pe pereţii încărcaţi de fotografiile lui Simeon. Alimandru înţelese spaima ei, îi simţi durerea şi nelinişstea răzbind spre el ca un fluid şi călcă la fel de iute, cu paşi ţepeni, în urmă-i. Ajunse în camera în care intrase de multe ori, se aşeză moale pe unul din scaunele din preajma mesei, rămânând tăcut, privind ţintă oglinda aceea cu rama ovală, mare cât un stat de om, în mijlocul căreia se căsca o spărtură mică, dar adâncă. Bătrâna nu-l băgă în seamă câteva momente. Căuta ceva în scrinul în care-şi ţinea hainele de moarte, scrisorile lui Simeon şi romul preparat de ea şi murmura un cântec ciudat, sunând ca o litanie sau ca un bocet.

Alimandru îşi întinse picioarele lungi încălţate cu cizme înalte, oftă mulţumit, răcorit de penumbra lămpii cu abajur, şi-şi desfău bandajul negru de pe ochiul scurs: întoarse capul încet, parcă cu teamă, spre albul oglinzii şi se privi.

Văzu gaura neagră cu margini roşietice, locul *în* care sclipise odinioară celălalt ochi al său, pierdut din vina Broscoiului în noaptea aceea de toamnă, când călărise ea un nebun prin întuneric, simţind cum se clatină ia fiecare mişcare în palma cu care-şi apăsase orbita ceva ea un gălbenuş de ou crud-.

Se strâmbă schimonosindu-şi obrazul şi cu o mişcare iute îşi trase bandajul la loc.

Acum, chipul său părea mai puţin fioros, mai blind, blajin chiar, cu o undă de tristeţe coborând în cele două părţi ale nasului spre gură. Se răsuci în scaun şi întrebă fără inflexiuni, cu o nepăsare politicoasă şi cu un interes inutil:

— Doamnă, ce veşti mai aveţi de la Simeon? Mai scrie?

Era în tonul întrebării sale un aer abia simţit de milă amestecată cu duioşie şi nimeni în afara Bătrânei nu pricepea sensul real al vorbelor sale. Ea însă înţelegea nuanţa secretă a sunetelor, dar nu-i păsa şi se făcea că nu înţelege.

O privi cu coada ochiului, căutând să-i surprindă o tresărire, dar spatele Bătrânei rămase neclintit, mâna doar, mâna ei lungă şi osoasă se opri pentru o clipă în aer.

Alimandru nu văzu. Aşteptă răspunsul ei şi, fiindcă nu venea, îşi justifică interesul:

— Am auzit că s-or întors mulţi prizonieri de acolo de unde or fost. Is graşi şi sănătoşi. Eu cred că trebuie să pice şi Simeon.

La ultimele cuvinte, Bătrâna se întoarse deodată şi se Uită la el cu una din acele priviri pe care i le cunoştea. Nu zise nimic. Puse doar o sticlă cu rom pe masă, se aşeză departe de bătaia lămpii şi-i făcu semn să servească. Apoi începu să vorbească cu voce egală şi stinsă, uşor obosită, un fel de murmur cu vorbele rostogolite frumos, calme şi aşezate ca nişte cărămizi:

— Pruncu îi bine şi scrie. Numai Dumnezeu ştie când vine. Dumnezeu şi soarta. Săptămâna asta mi-o scris e scrisoare tare lungă.

Alimandru se prefăcu interesat, deşi ştia că totul e

minciună. Nu-i scria Simeon, erau scrisorile ei puse la oraş şi primite tot de ea. Cu sufletul strâns şi cu inima îndurerată.

— … dar, până atunci, continuă Bătrâna, Broscoiul trebuie gătat. Inţelegi-mă, Alimandre? şuieră ea aplecindu-se.

— Înţeleg, doamnă, sublinie el.

— El mi-o dus pruncul la război, el, cu porcul de Odoleanu, şi io nu pot să uit asta. Şi ţie, ştii tu mai bine ca mine. Ţi-o mâncat cele mai frumoase zile. Ochiul tot ei trebuie să ţi-l plătească şi nu-s bani în lume cu care să cumperi aşa ceva.

— Nu-s! constată Alimandru cu voce seacă.

— Il vreau gătat odată pentru că el mă vrea gâtată pe mine şi pe pruncu meu, să pună mâna pe cooperativă şi pe casă. Dar… ţine minte ce-ţi spun, că de mâna mea moare, dacă altfel, cu legea, nu se poate. Mai am puteri încă în mâinile astea şi nu mă grăbesc.

— Îi greu de prins, doamnă. El îi ca vulpea. Viclean şi bănuitor. De când fti-am rupt de necurăţeniile lui. Nu mai ştiu cum lucrează. Poate că nici nu mai trece pe nimeni. Şi apoi îi greu de aflat când şi mai ales pe unde…' Mie nu-mi mai spune…

— Te cred că nu-ţi mai spune. Mai ales că…

Bătrâna nu termină fraza. Râse uşor, ascunzând parcă ceva.

— … mai ales acum când ce? se interesă Alimandru.

— Prostii, se prefăcu Bătrâna. Am auzit că se interesează mult de voi.

— De noi? Cum adică?

— Vreau să zic de familia ta.

Alimandru tresări încet, încordându-se. Nările palpitară iute de câteva ori şi un muşchi îi jucă scurt sub ochi.

Rosti înăbuşit, cu aparentă nepăsare:

— Ce-are el cu familia mea? Nici n-o cunoaşte.

— Poate că nu, admise Bătrâna, poate că da…

— Nu, doamnă, n-o cunoaşte. Pe Ea n-a văzut-o nimeni.

Nici chiar dumneata, care-mi eşti ca o mamă, n-ai văzut-o.

— Şi dacă te caută, sondă Bătrâna, într-o zi când eşti plecat la târg?

— Ar fi sfârşitul lui, doamnă, rosti calm Alimandru. Dacă-l prind, îl omor ca pe-un câine.

Bătrâna rămase impasibilă. Un gind scurt, ca o flacără fierbinte, îi străbătu creierul. Râse.

— Glumeam, Alimandre… Nu ştii de glumă?

— Eu cu lucruri de astea nu glumesc. Spuneţi mai bine ce şi cum v-aţi gândit.

— M-am gândit să facem o partidă de cărţi. N-am mai. Făcut de multă vreme.

— Partidă de cărţi?… Cu cine?

— Apăi, să zicem: tu unul, Odoleanu al doilea, Broscoiul al treilea şi, dacă n-ai nimic în contră, eu.

— Ţi s-o făcut dor de ei?…

— Tare!

— Facem pe mulţi bani?

— Nu-i musai. Îi lăsăm să câştige. Tot ce pierzi îţi dau io.

— De ce?

— Prietenii se fac cu bani şi se strică când nu mai ai bani.

— Înţeleg, zise Alimandru.

— Am un vin bun, adus de la Şiria. Amar ca vişina putredă şi roşu ca sângele. Când se suie la cap. Îţi dezleagă limba ca pe-un câine din lanţ.

— Înţeleg, repetă Alimandru.

— … şi când se suie vinul la cap, bărbaţii încep să vorbească spurcăciuni şi să spună de toate, atunci îi omu cu limba pe inimă. Şi femeile trebuie să ostenească. Şi atunci ele merg să se culce pă strojac şi vă lasă pe voi să vorbiţi ce vreţi şi să beţi vinul cel roşu ca sângele. Să vorbiţi şi să ascultaţi cum cmtă Mara hăpticaşui din diblă şi din plămânul care i-a mai rămas. Cântă cu jale şi mişcă inima. Se dezleagă limbile şi vine vorba de muieri. Or să vorbească ei despre ale lor şi poate tu despre…

— Mai departe, doamnă zise Alimandru, mai departe.

— Şi după muieri, vine musai vorba despre bani. Tu ştii

cum face Broscoiul bani. Poate că are nevoie de tine. Te faci, dacă vrei, frate cu dracul până treci puntea. Şi pe punte… îl laşi şi te-ntorci în drumul tău.

— Citi ani îi dă dacă-l prinde trecând graniţa?

— După legile astea noi, destui. Vreo douăzeci de temniţă grea.

— Destui, aprecie Alimandru. Dar dacă nu-şi dezleagă limba?

— Atunci, se posomori Bătrâna, va trebui să mă gândesc la altceva. Rămase o clipă cu ochii pironiţi în podea, după care îi ridică grei, plumbuiţi dar scăpărători, şi-i propti de gitul sticlei cu rom.

Alimandru înţelese aluzia şi dădu brusc capul pe spate, ferindu-se.

— Nu te speria, li curat. Nici nu mă gindeam la asta. Câinele care-o simţit odată lanţul nu mai bagă capu-n el, Poate în altul.

’

— Da, poate în altul, acceptă Alimandru şi se ridică.’ Atunci dară, doamnă, pe când partida?

— Apăi să zicem pe sâmbătă…

— Bun, sublinie el, că-i loc de dormit a doua zi până îes oamenii de la biserică. Dădu, să iasă, dar se opri: În seara asta aş vrea să fac cinste. Pot sta până după miezu nopţii?

— Cum nu, mai întrebi?

— Mara poate să cânte, nu? r— Dacă vrea.

.

— Mulţam, doamnă, zise el simplu şi ieşi din cameră plimbându-şi umbr. A înaltă pe pereţi.

CAPITOLUL 10

ALIMANDRU SE ÎNTOARSE ÎN CÂR— eiumă senin, vesel chiar, privi în jur, căutând să recunoască chipurile prin fumul gros de ţigară ce plutea nemişcat în aerul linced, fără să-i pese de privirile iscoditoaie, şi îndemnă cu glas blând pe Mara:

— Cantore, zî, mă, doina aceea cu banii… Te rog Io să mi-o cânţi, că o trăgăni frumos ca un înger.

Mara se strâmbă, încercând să râdă, şi, cu mintea înfăşurată de aburii băuturii, strigă, sfidând a doua oară mândria celuilalt:

— Da-mi dai, mă, pe nevastă-ta?

— Ţi-o dau, răspunse Alimandru cu un fel de milă amestecată cu dispreţ. Ţie ţi-o dau, cantore, că nu mi-e frică.

5 – Patima

Se auziră câteva râsete groase, icni unul batjocoritor în colţul ferit de lumină, dar Alimandru nu băgă în seamă nimic. I se făcuse dor de chef şi de cântece şi ştia că cei din jurul lui. Nu sunt suflete rele, necăjite numai şi întărâtate de alcool.

Comandă iar de băut pentru toată lumea şi ceru să i se aducă cantorului vioara, pe care acesta o ţinea la circiumă de frică să n-o spargă întorcându-se noaptea cu paşi împleticiţi spre casă.

Şi Mara începu deodată cu glas subţire, uşor răguşit de băutură, cântecul acela de pahar:

Banii, banii…

Banii, nu se fac aşa,

Stând în circiumă şi-a bea, mă!

Banii se fac la pădure,

Din firez şi din secure, – Banii, banii, mă…

Alimandru se aşează nu departe de el şi-l asculta cu obrazul înseninat. Când se termină melodia, ridică paharul şi ciocni simbolic cu toată lumea. Mara puse vioara sub barbă, îşi aplecă capul, deasupra ei şi începu s-o acordeze cu atenţie. Când i se păru că sună frumos, trase o dată cu arcuşul pe toate corzile, ridică cu o mişcare avântată capul şi începu să cânte un cântec de joc iute, sacadat, care se risipi în circiumă ca o ploaie răcoroasă şi descreţi frunţile.

i De undeva, din penumbra odăii, se desprinse un ins mărunţel, cu turul pantalonilor atingând podeaua, şi după ce-şi ridică o curea imaginară, începu să joace pe loc, de unul singur, mişcând scurt din cap şi bătând din palme domolit deocamdată, chiuind din când în când. Alături de

Mara se aşează Un altul, care-şi umflase obrazul drept şi slobozea sunete grave de contrabas, punctând melodia.

încet, o voioşie secretă le cuprinse minţile, şi picioarele începură să bată iute podeaua. Lampa agăţată în tavanul scund începu să se legene uşor deasupra capului calai care juca acum cu o repeziciune uimitoare, ătingâiâd podeaua cu vârful degetelor sale crăpate de sudoare, ca şi cum ar fi călcat pe jar, în timp ce mâinile i se roteau deasupra capului ca două crengi de copac sucite şi noduroase. Începură chiuiturile:

Câtu-i fata de micuţă.
Fură banii din olcuţă Şi-i duce la hididiş,
Să o joace pe furiş.
Din celălalt colţ se auzi. O voce ascuţită de scapet:
Nici acela nu-i ficior
Care n-are la picior
Trei cuţite şi-un pistol Şi-o iagă de monopol,

’ Mărunţelul juca acum cu capul dat pe spate, privind fix undeva în aerul gros, cu obrazul leoarcă de sudoarea ce se prelingea încet spre gâtul cu vinele umflate de efort:

„Ce te-mpiedici, mă, măgar,
Strigă popa din altar,
Măgăriţă-i fata ta,
Că ea mi-o pus piedica."

În mijlocul larmei ce se înteţea din ce în ce, uşa se deschise, lăsând sănăvăleasca în circiumă un val de aer proaspăt. Capetele se întoarseră, să desluşească pe întârziatul vizitator; mărunţelul se opri ca paralizat într-o nemişcare caraghioasă, şi Alimandru avu sub ochiul sănătos o zvâcnire iute, neobservată. În uşă, cu ochii strânşi, stătea Broscoiul, şi în spatele lui, cu pipa între dinţi, elegant şi cherchelit, vameşul Odoleanu. O clipă liniştea pluti grea şi periculoasă. Broscoiul se încruntă mândru şi puse mâna pe umărul lui Odoleanu. Şi atunci, râzând cu toţi. Dinţii săi albi, Alimandru strigă cu. Veselie;

— Servus, Moşoarcă, şi înaintă cu paşi mari spre el, întinzându-i mâna.

Celălalt rămase surprins de această atitudine neaşteptată, ezită o clipă şi întinse mâna, zâmbind fals:

— Servus!

— Vă salut, domnu vameş, se apleca cu. O uşoară ironie Alimandru.

— Hai să te ţuc, se entuzâasmă vameşul cherchelit şi se ridică pe vârfuri.

Alimandru se aplecă şi, odată cu sărutul cleios, primi în faţă duhoarea grea de tescovină şi tutun de pipă.

Oamenii începură să râdă înveseliţi, o piatră li se ridicase de pe inimă, ştiind că lucrurile ar fi putut lua o altă întorsătură.

— Poftiţi! îi îmbie Alimandru şi-i invită, la masa lui.

Cei doi se aşezară; unul în dreapta,[1] altul în stânga,.

încadrându-l peAlimandru, care răsărea peste ei depăşindu-i cu un cap.

— Hristoş între cei doi tâlhari! zbieră Mara, apucat, de viziuni biblice.

— Şi tueşti Iuda! replică Alimandru, ca şi schimbe vorba. — Adevăr grăiesc ţie că te vei lepăda de mine cu sărutarea mincinoasă, continuă Mara.

— Taci, cantore, porunci Alimandru sever, neplăcându-i gluma. Taci şi cântă ce ţi se comandă. Se întoarse apoi politicos spre vameş: Ce cântare vi-e mai dragă, domnule Odoleanu?

Vameşul, imbecilizat de băutură, clipi des din ochii fără gene şi se ridică spre urechea lui. Şoptind iute ceva. Alimandru asculta zâmbind, dând dezaprobator din cap:

— Nu, nu asta. Că-i prea porcoasă şi sunt şi femei aici. Alta.

— Cântă atunci... ZARAZA, zise el. Asta s-o cânţi.

---

1 Auzind înţepătura, dansatorul aplecă brusc capul pe-o parte şi începu şi el să chiuie eu un soi de disperare yeselă :
Hei, lic şi iar lic,
Nu mi-o mai rămas nimic,
Numa' pielea pe buric,
Hei, lic şi iar lic.

Mara începu încurcând cuvintele, dar nimeni nu băgă de seamă. Moşoarcă se întoarse spre Alimandru şi-l întrebă prietenos:

— – Ce mai faci? Cum merge treaba cu viţeii

— Prima! răspunse acesta. Merge. Când îi duc la contract, bag în ei porumb amestecat cu făină, să fie mai grei la cântar.

— Al dracului, exclamă admirativ Broscoiul, eşti şmecher!

z —. Am avut de la cine învăţa.

— Ai! zise scurt celălalt fără să se supere.

— Şi tu? Cum merge cu… şparga? folosi Alimandru termenul cu care denumeau contrabandiştii graniţa.

— Gata! Cruce, rosti convins Broscoiul. Pericol mare. Flender îi cu ochii pă mine.

— Ce-are Flender cu asta?

.

— Păi cum ce ale? Nu-i şef ul comuniştilor V; – Şi dacă?

— Şi dacă! îl imită celălalt. Mitroiu se teme de el. Asta-i.

— Am auzit că vameşul iese-n pensie. Dreptu-i?

— Nu ştiu.

— Dacă pune pă unul mai al dracului în loc, te-ai ars…

— Îţi răceşti gura degeaba. Ţi-am spus: cruce şi gata! Ce-a fost a fost. Am alte planuri.

— TComerţul?

— Poate, rosti într-o doară Broscoiul. Te-a pus baba să mă tragi de limbă?

— Ia seama ce spui, zise Alimandru întunecat.

Broscoiul il bătu amical pe umăr şi se aplecă spre urechea lui:

— Ce mai. Ştie de prunc?

— Zice că-i sănătos şi că trebuie să vină,

— Sănătos, repetă Broscoiul. Poate.

Văzând apoi pe Parasca trecând prin circiumă, cu băutură, îi făcu semn cu cotul.

— Şi ea îi sănătoasă. Prea sănătoasă chiar. Ce zici?

— Ce să zic?

— Nu-ţi, place?

— Nu!

— Sigur că nu. Ştiu eu de ce nu. Ai tu acasă ceva, extra.

— De unde ştii că-i extra? întrebă Alimandru, şi deodată-i veniră în minte cuvintele Bătrânei.

— Aşa se vorbeşte. Şi-apoi. Dacă nu vrei s-o arăţi nimănui, înseamnă ori că-i prea frumoasă ori…

— Ori ce?

— Nimic. Hai mai bine să bem.

în aceeaşi clipă, ca şi cum ar fi auzit cuvintele Broscoiului, Parasca se apropie de masa lor cu ochii în pământ şi le puse dinainte o sticlă plină cu rom. Broscoiul o privi cu ochi lacomi şi şopti încet, pofticios:

— Puiculiţă…

Alimandru se Întoarse, simţind în spate prezenţa Bâtrânei.

îi văzu ochii diabolici, arzând halucinaţi printre leaţurile se pare ului în care se ţinea băutura, şi i se făcu deodată frig. Se întoarse spre vameş şi-l prinse de braţ, trăgându-l lângă. Broscoi.

El se aşează lângă Mara şi începu să cânte cu faţa întoarsă spre Bătrână:

Doamne, negri mai sunt munţii.

Doamne, negri mai sunt munţii Toamna, când se duc recruţii, dorule!

Parasca turnă în pahare mari şi Broscoiul puse mâna pe unul ridicându-l. Îl căută pe Alimandru. Acesta îi făcu semn să-l lase.

• Atunci întinse vameşului celălalt pahar şi ciocni, Parasca râse chinuit, ca la comandă, privind furiş spre separeu. Broscoiul se înveseli şi dădu paharul peste. Cap. Vameşul încercă să-l imite, dar jumătate din băutură, i se scurse pe cămaşă, înroşind-o. ’!

Alimandru se opri brusc din eântat şi ceru Broscoiului să cânte şi el ceva. Acesta se ridică în picioare, cu paharul în mină, şi începu să urle eu ostentaţie spre camerele Bătrânei;

Ecaterâio, vedea-te-aş moartă,

Cu dric la poartă Şi cai mascaţi!

Bătrâna se arătă surâzând în uşa separeului şi aplecă uşor -capul dând „bună seara”. Broscoiul se opri brusc.

— Zi mai departe! îi frumos, îl invită ea.

Dar Broscoiul nu mai cântă. Se posomori deodată şi ceru plata.

— Astăzi plătesc eu, preciză Alimandru.

— Tu? Poftim! Vârî mâna în buzunar, scoase un pumn de bancnote mototolite şi le aruncă pe masă. Alimandru râse. Muşchiul îi tresări iar sub ochiul-sănătos. Le strânse cu o singură mişcare, ascuirandu-le în mâna lui mare şi păroasă:

— Mulţam!

Broscoiul îl prinse de umăr pe vameş şi ieşi impleticindu-se fără să salute. Alimandru desfăcu palma şi chemă pe cel care jucase:

— Ia-i, mă, îl îndemnă el. Să-ţi cumperi încălţări.

În timp ce întindea celuilalt banii, se gândea la pata aceea de pe cămaşa vameşului văzută de aproape la plecare. Locul se înnegrise încet, ca şi cum pânza ar fi fost arsă cu un fier înroşit. Bătrâna îi pricepu gândul şi cobori pleoapele grele ca plumbul peste ochii ei care acum îşi domoliseră arderea.

Şi Alimandru simţi iar că i se face frig şi’rămase multă vreme privind în gol, fără să vadă că oamenii părăseau circiuma unul câte unul, păşind pe două cărări. Intr-im târziu ceru să i se facă socoteala.

— Lasă, zise Bătrâna, asta-i pomana mea.

CAPITOLUL 11

D’O PA ÎNDELUNGI TRATATIVE, aluzii şi zâmbete strecurate cu meşteşug, Bătrâna izbuti să aranjeze partida de cărţi, arătându-se veselă şi deschisă ca să înşele bănuielile Broscoiului. Aştepta de multă vreme o întilnire „în patru” în jurul, mesei de joc, unde minţile se înfierbântă, inima bate mai repede şi ochii cercetează lacomi ochii celorlalţi.

Era o manevră a ei, pregătitoare, menită să-l descumpănească şi să-l avertizeze pe Broscoiul, să-l întărite

pe Alimandru şi să-i amintească vameşului că ea n-a uitat, şi nici nu va uita vreodată cele promise în ziua când se repezise asupra lui prinzându-l de grumaz cu mâna ei puternică şi osoasă ca o gheară de pasăre.

Ca să-i facă pe, plac Broscoiului, aduse pe Parasca să asiste la joc, sugerându-i să se îmbrace frumos ca pentru musafiri.

Alimandru sosi primul, apoi imediat în urma lui veniră şi ceilalţi doi. Broscoiul îşi pusese hainele negre, lucrate la oraş, vrând să arate a „domn", dar trupul său mic şi îndesat, umplut parcă cu nisip, nu era deprins cu strâmtoarea hainei închise la trei nasturi,.

Se aşeză icnind pe unul din scaune şi-şi deschise şireturile pantofilor, ce-l strângeau ca-n cleşte, răsuflând uşurat. Puse mâinile pe masă şi privi cercetător în jur cu ochii săi mici de purcel speriat; simţi că se sufocă din pricina gulerului tare şi-l deschise. Alături, Odoleanu, elegant ca un mire, caraghios în cochetăria lui târzielnică, îşi scoase pipa şi şi-o înfundă cu tutun. Degetele subţiri îi tremurau vizibil, şi Bătrâna, privindu-le, zâmbi,

Alimandru luă pachetul de cărţi, îl răsfiră ca pe-un evantai şi începu să le numere cu repeziciune.

— Americane? întrebă Odoleanu.

— Noi-nouţe, îl asigură Bătrâna.

— Ce bem? vru să ştie Broscoiul, uitându-se cercetător spre camera de tinde se auzea zgomot de pahare.

— Rom, sugeră Bătrâna cu voce de gheaţă.

Degetele lui Alimandru încremeniră pentru o clipă deasupra cărţilor.

Broscoiul ridică ochii lui mici, lunecându-i spre vameş. Acesta strânse gura ca şi cum i-ar fi venit să vomite.

— Nu, zise Broscoiul, nu, romul e prea tare.

— Atunci vin? vru să ştie Bătrâna.

— Vinul e mai bun. Doamnă. Se asortează cu pocherul, se lamentă Odoleanu. Ţine mintea trează şi încălzeşte sângele.

— Ţie ţi-e totuna, aruncă Bi'oscoiul şi râse gros.

— Cum totuna adică? întrebă vameşul nedumerit.

— Dacă încălzeşte sângele sau nu.

— Eşti dat dracului, Broscoiule! îl flată Alimandru zâmbind. Nu te supăra, domnule Odoleanu, glumeşte şi el.

— Asu face, hotărî Bătrâna şi, luând cărţile din faţa lui Alimandru, începu să împrăştie pe masă în dreptul fiecăruia.

— Cât bancu?

— O „bătrână”, răspunse Broscoiul şi privi cu înţeles spre vameş.

— Nu-i prea mult? zise Alimandru.

— Dacă el crede că nu-i mult, nu-i! răspunse Bătrâna, făcându-se că nu pricepe. Om vedea la urmă.

Jocul începu în tăcere, pe sume mici. Câştiga când Broscoiul, când vameşul. În cameră intră Parasca şi aduse vin. Broscoiul o privea zâmbind fără ruşine, urmărind u-i mişcările mlădioase.

— Stai şi te uită, o invită Bătrâna.

— Poftim lângă mine. Zise Broscoiul şi se ridică să-i facă loc.

— Nu, las-o aici, e mai sigur, propuse Bătrâna.

— Cum vreţi, doamnă, mi-i totuna.

După câteva partide, făcură o pauză şi începură să ciocnească paharele cu vin roşu ca sângele.

Sorbiră vinul În tăcere, fiecare cu gândurile lui. Vameşul plescăi satisfăcut şi decretă:

— Cabernet de Miniş, puterea ursului.

F

— Pentru tine tot degeaba, repetă Broscoiul gluma?

— Asta nu poate să ştie nimeni decât Beji, zise Bătrâna. Parcă aşa o cheamă, domnule Odoleanu. Pe unguroaica dufflitale?

— Ştie, dar nu spune oricui, râse Alimandru.

— Ce mi se pare curios e că nu te-am văzut niciodată ieşind cu nevasta, domnule Odoleanu, se miră Bătrâna.

— Ştiţi în ce stare e, doamnă, aşa că nu înţeleg de ce vă miraţi.

Bătrâna privea însă pe Broscoiu, provocându-l în tăcere, şi acesta vorbi:

— Parcă alţii ies cu nevestele? Nu numai că nu ies, da' nici măcar nu le-or scos până la biserică, să vadă lumea cum arată.

Alimandru privi fundul paharului, unde mai rămăsese un strop de vin roşu ca o picătură de sânge, şi întrebă liniştit:

— Ce nevoie are lumea să ştie cum arată?

— Broscoiule, Broscoiule, ameninţă Bătrâna cu degetul, prea te bagi în multe oale! Eşti mare muieratic. Aici, însă, să fii cu băgare de seamă.

De ce să fiu cu băgare de seamă?

— Hai, lasă, nu te fă că nu pricepi. Nu ştiu io că întrebi pe toată lumea despre Cerina?

— Cerina? glăsui Odoleanu modelându-şi vocea. Ce nume rar! Asta vine de la cer.

— Pe cine am întrebat? vru să ştie Broscoiul.

— Pe Mara şi pe alţii…

Alimandru ridicase capul şi acum privea spre Moşoarcă cu singurul ochi, cercetându-l. Acesta se trase pe spate, ferindu-se parcă r

— Doamnă, nu aţâţaţi focul degeaba…

— De unde nu-i foc, nu iese fum. Îşi aminti Bătrâna zicala. Se întoarse spre Alimandru şi-l îndemnă': Hai, spune-i ăstuia cumu-i! Că se perpeleşte pe jar.

— Jucăm sau vorbim?! zise Alimandru încruntat.

— Să jucăm.. Sigur că da, răspunse vameşul cu prefăcută veselie. Cine face?

— Eu le fac, răspunse Broscoiul.

Jucară în tăcere, rostind formulele ştiute, studiiidu-se pe sub sprâncene.

Alimandru se înnegrise la faţă, pierdea pot după pot şi-şi turna tot mai des vin în pahar. Bătrâna îl privea cu milă: „Cum se chinuie ca un Hristos pă cruce. Eh, Broscoiule, Broscoiule, fereşte-te de chinul lui. Mi-: drag ca lumina, ea Simeon mi-e de drag, da' n-am ce face, că pe tine te urăsc de două ori mai mult, putoare şi scârbă ce eşti!"

Vameşul repeta în gind numele cu rezonanţe de cinice şi simţea cum îl cuprinde un tremur de plăcere amestecată cu frică. Misterul nevestei lui Alimandru îl pasiona de multă vreme, dar se ferea ca de moarte să spună cuiva gândurile lui. Il cunoştea pe Broscoiu, îl ştia crai şi muieratic. Dar n-ar fi bănuit niciodată că el ajunsese să se gândească tocmai la nevasta lui Alimandru. „E tâmpit, Asta înseamnă moarte, moarte curată.” îl privi, îi văzu faţa Imjştită de om care câştigă, mâinile grase cu degetele ca nişte cârnăciori mângâind banii, şi se întrebă dacă într-adevăr ştie ceva despre zâna de la hodaie. Broscoiul însă nu părea preocupat de acest gând, deşi, acum, în mintea lui încolţise o idee nebunească. Ştia însă ce înseamnă asta şi-i păru rău că se lăsase antrenat de provocarea Bătrânei,

„Baborniţa dracului! Nu crapă odată! Cum ştie ea să încurce iţele. Minte că-i trăieşte pruncu, să nu facă parte cu mine la capital. Cât mai poate minţi? Un an? Buuun! Aşteptăm un an.”

— Vorbeşte, Broscoiule, sau ai aţipit? auzi el vocea ironică a Bătrânei.

— Cip, aruncă acesta maşinal. Cip până le filez.

— Şi, zise vameşul, cu nasul vârât în cărţi.

— Bun cipul, aprobă Bătrâna fără să se uite la ce servise.

— Cinci, ceru Alimandru mereu întunecat.

— Plus... zece până la a treia, sublin’ie Broscoiul, continuând să fileze.

Vameşul privi scurt spre el, sfrânse pipa şi rosti:

— Fără mine! "

— Nici, zise Bătrâna şi zvârli cărţile pe masă.

— Plus cinci, rosti la fel de întunecat Alimandru.

1 — Şi plus douăzeci, râse Broscoiul şi-şi roti ochii înfundaţi în grăsimea orbitelor.

Alimandru ridică privirea grea, înceţoşată, îşi turnă un pahar de vin şi se uită la Bătrâna. Aceasta coborî pleoapele. El răsuflă:

— Sec! Apoi aruncă pe masă patru valeţi, aşteptând. Broscoiul îl privi impasibil şi începu să râdă cu gâlgâituri

mici, făcând „ţţţ”, „ţţţ”. Răsfiră cărţile, întorcându-le încet, neglijent, spre ceilalţi, şi zise:

— Să mai sugă! Patru muieri. Trag muierile la mine. Râse iar, în timp ce degetele sale scurte şi groase adunau ca nişte ventuze banii spre el.

, Alimandru se ridică în picioare:

— Nu mai joc!

— De ce? întrebă Broscoiul.

— Nu mai am bani.

j j— Te împrumut eu, se oferi el.

— – Tu? zise Alimandru. Tu să-ţi plăteşti întâi datoriile. Că mai ai…

— Nu vă sfădiţi, propuse Bătrâna. Uiie, domnul Odoleanu ce cuminte e. Domnule Odoleanu, zise ea întorcându-se spre el. Dumneata, chiar dacă pierzi, tot nu te sperii, dreptu-i?

— Drept, acceptă acesta.

— Şi ştiţi de ce nu se sperie? continuă Bătrâna, dar nimeni nu-i răspunse. Vrei să ştii, Broscoiule? insistă ea.

— Vreau, răspunse Broscoiul.

— Nu se sperie pentru că el, când termină banii, schimbă cocoşei sau vinde aur. Aşa-i, domnule Odoleanu?

Odoleanu se făcu galben şi înghiţi de câteva ori în sec înainte de a răspunde.

— N-am nici aur. Nici cocoşei, şi dacă vorbiţi aşa, îmi pate rău că am venit.

— Ce vă băgaţi în treburile altora, doamnă? zise Broscoiul.

— Da tu? Tu de ce te-ai băgat? Şi de ce vrei să te mai bagi încă? Ha?

Se ridică brusc înfuriată, privindu-l cu ură.

— Nu-i cazul, doamnă, aici, de faţă cu… zise vameşul şi arătă spre Parasca.

— Pleacă! porunci Bătrâna fără s-o privească.

Nora ieşi.

— Te bagi, Broscoiule, continuă Bătrâna nestinjenită, ’ până când într-o zi n-ai să mai ieşi. Faci ce-o făcut puiu-n

budă.

Alimandru tăcea posomorit, privind în pahar. Broscoiul se ridică cu falsă demnitate şi ameninţă:

— Să nu uiţi, doamnă 1 Despre asta mai vorbim noi.

— Să nu uiţi tu! zise Bătrâna. Şi dacă ai să uiţi, îţi aduc io aminte.

— Numai să mai poţi, aruncă Broscoiul.

— Gata! rosti Alimandru scârbit. Poate să-ţi fie mamă.

— M-a ferit Dumnezeu! Dacă făceam aşa un şarpe, îl zugrumam cu mâna mea.

— Doamnă, grăi Broscoiul, îmi pare rău c-affl venit. De asta ne-ai chemat, să ne faci albie de perei? Hai, Odo ene.

Vameşul se ridică moale şi speriat, bâiguind;

— Nu e cazul, zău nu e cazul. Domnule Alimandru, spune-le dumneata.

— Ieşi! îi arătă Bătrâna uşa. Şi adu-ţi aminte de ce ţi-am spus. Tu mai rămâi o ţâră Broscoiule. Vreau să-ţi spun un secret. Broscoiul se opri încordat „aşteptând. Să nu te mai bagi în viaţa mea, mă! Auzi? Că te-ai băgat destul. Nu fac parte jumate cu tine să ştiu că desfiinţez prăvălia. Io am parte cu pruncu meu. Şi pruncu meu trăieşte şi-i sănătos. Aşa să ştii! Aşa-i, Alimandre?

întrebă Bătrâna.

— Aşa-i, doamnă, răspunse Alimandru duios. Trăieşte şi-i sănătos. Se întoarse apoi spre Broscoiul şi se sili să râdă, înseninându-şi faţa. Mă, de ce nu vrei tu să "fii om de treabă, că doară eşti? 11 bătu pe umăr prieteneşte: Ce ortaci buni am fost noi. Nu?

— Am fost, sublinie Broscoiul..

— Şi poate c-om mai fi, s’dgeră Alimandru.

— Niciodată! Ţi-am spus că am fost şi degeaba mai întrebi. Fiecare cu treaba lui.

Se întoarse şi porni spre uşă, încheindu-şi din mers nasturele cămăşii.

Alimandru îl opri:

— Broscoiule, zise el, să ştii că io pentru muieri plătesc întotdeauna. Aşa că nu te mânia. Servus!

Celălalt îi întinse mâna,. Încercând să zâmbească, şi rosti „servus” ca şi cum ar fi rostit „să te ia dracu!”

CAPITOLUL 12

ÎNTR-O SEARA, ALIMANDRU SOSI la casa Bătrânei pe neaşteptate, cu calul plin de spume, şi, văzând prăvălia închisă, bătu la unul din geamuri.

Parasca nu se culcase încă. Stătea în faţa oglinzii goală; îşi despletise coada galbenă şi groasă, lăsând părul să se răsfire într-o curgere moale şi mătăsoasă. Avea sinii drepţi ca două mere, eu sfârcurile negre şi ţuguiate.

Pântecele răsărea alb şi neted,. Coborând în linii fine spre coapsele pline.

Se uită cu oarecare ciudă la şoldurile groase, poate prea groase pentru restul trupului, pe care creştea un puf roşcat, de culoarea aurului vechi. Oglinda o cuprindea în apele ei verzi, îmbătrinite, şi ei i se părea că se scaldă în răcoarea sticloasă a unui râu ce-i potolea sângele.

Se gândi la puţinele nopţi petrecute cu Simeon, nopţile în care el o iubise cu stângăcie şi grabă, pe întuneric, ca şi cum i-ar fi fost ruşine să se, arate gol în faţa ei. Şi deodată, fără să ştie de ce, îşi aduse aminte de Alimandru, de pieptul său lat şi păros, de mirosul acela ciudat, bărbătesc, de faţa lui încremenită, tăiată de fâşia bandajului ce-i acoperea ochiul scurs. Îl dorea pe Alimandru fără ruşine. Carnea tânără, sângele şi anii ei pustii de iubire o împingeau spre el.

Era o fascinaţie secretă, dar cu. Atât mai puternică, un fel de beţie permanentă şi necunoscută, periculos de puternică, pe care o râvnea şi o îndepărta deopotrivă,

Ea crescuse alături de un tată vitreg tânăr, dormise în. Aceeaşi cameră cu părinţii ani în şir, până la măritiş. Intr-o dimineaţă, în lipsa mamei, tatăl vitreg se apropiase de patul ei, s-o acopere. Avea o mână mare şi grea, bătătorită de muncă, şi ea nu putea uita nici astăzi senzaţia ciudată de plăcere care o cuprinsese atunci. Mai târziu, de câte ori se apropia Simeon de ea, îşi amintea căldura mâinii celuilalt, şi fiorul acela vechi renăştea din. Patimi ascunse,

urcând pe şira spinării, ca mei’curul unui termometru.,

Simeon n-o mângâia, n-o săruta niciodată. Deşi firav, o iubea cu un fel de mânie reţinută, animalică, ca şi cum ar fi vrut s-o înăbuşe cu patima lui,. O iubea cu ochii închişi şi cu dinţii strânşi, cu ştângăcie şi jenă. Intr-o noapte „în timpul acelui ritual mecanic, încarcă să-l. Aţâţe îng’ânând câteva vorbe de dragoste. El se supără şi-i. Pieri bărbăţia şi o săptămână se culcară în camere separate.

Iar îi veni în minte Alimandru şi-i simţi mirosul trupului învăluind-o şi-şi aminti povestea Rusalinei, care-l văzuse gol într-o noapte, fără să se bucure de bărbăţia şi puterea lui. Asta din pricină că el avea, acolo, în pustă, un fel de zână sau vrăjitoare pe care n-o văzuse nimeni, dar despre care se vorbea că e frumoasă ca Maica Precista.

Stătea în faţaoglinzii şi-şi privea trupul tânăr, neiubit, îşi simţea sângele alergând ca un cal nervos şi-i venea să plângă fără rost. Ce se alesese din viaţa ei acum, când rămăsese singură cu Bătrâna; de care se temea? Broscoiul, care o privea cu lăcomie şi o pişcă de obraz? Minciuna de-a aştepta un bărbat putrezit de mult numai pentru că aşa vrea soacră-sa? Mara, cu Mara, cu obrazul lui de mort, cu ochii spălăciţi, privind-o lăcrămos? Beţivii care întârziau noapte de noapte o suduiau şi vorbeau porcării!

Alimandru n-o băga în seamă. Dădea uneori mâna cu ea, spre fericirea şi pieirea bietei sale inimi speriate.

«

…Stătea în faţa oglinzii, privindu-se în apele înverzite de timp. Şi atunci, în liniştea serii, se auzi o bătaie în geam. Tresări speriată, strângându-şi cămaşa de noapte în dreptul sinilor.

— Cine-i? întrebă ea.

Se auzi o tuse seacă, un sforăit de cal şi vocea de dincolo o străpunse ca un cuţit:

— Alimandru!

Parasca îşi trase pe cap cămaşa de noapte subţire şi, fără să-şi dea seama ce face’, fugi spre curte, lipăind cu tălpile goale pe pământul cald.

Deschise uşa de la stradă şi chemă cu glas scăzut:

— Vino, vino în casă.

Alimandru păşi peste prag, şi când o văzu astfel îmbrăcată, tremurând mărunt sub lumina puţină a lunii, se opri mirat şi întrebă dacă doamna este acasă. Parasca răspunse că nu şi el vru să se întoarcă din drum.

Ea se agăţă deodată de braţul lui, se lipi de trupul viguros şi se rugă cu glas scăzut:

— Vină în casă, vină…

Alimandru îşi eliberă braţul, şi, fără să zică nimic, ’ trecu înaintea ei păşind larg, intră în cameră, se aşeză şi-şi aprinse o ţigară. Ea începu să-şi caute rochia şi-l rugă să se întoarcă cu faţa la perete până ce se îmbracă. El răspunse că nu e nevoie, deoarece, dacă doamna nu e acasă, el o să plece şi va veni în altă zi, să lămurească nişte lucruri.

Se ridică în picioare, puţin stânjenit. Simţi cum îl în-* văluie mirosul de femeie tânără. Îi văzu părul lung, despletit atârnând până dincolo de brâu. Prin borangicui subţire îi zări sinii mici, pântecele rotunjit în linii bl înde şi buricul răsărind în mijloc ca un bqboc de trandafir. Ea tremura mărunt ca o frunză de plop şi-i era ruşine de umilinţa ei, dar nu se mai putea opri. Sângele ei tânăr ţi nepotolit îi ardea pielea şi-o împingea spre trupul bărbatului încremenit în aşteptare. Se api’opie ca o pisică, ’ îi deschise cămaşa şi începu să-l sărute iute pe pieptul păros. Alimandru rămase înmărmurit şi i se făcu milă de trupul acela tânăr şi chinuit, de zilele ei fără bucurii.

N-o dorea, dar ceva greu şi necunoscut se învârtoşi în pieptul lui şi se lăsă săratat, inspirând mirosul proaspăt de carne fragedă, jucându-se cu părul ei moale şi mătăsos. Ea tremura tot mai tare şi îl împinse uşor spre pat gungurind ca o porumbiţă, şi carnea ei ardea cuprinsă de patimă şi vibra ca o frunză uşoară de plop. „

Alimandi o ridică deodată de mijloc, prinzând-o între palmele sale puternice ca într-un cerc de fier, şi o culcă în pat, aplecându-şi faţa deasupra ei. Cu un gest neaşteptat ea îi smulse bandajul de pe ochiul scurs şi lui Alimandru

i se păru că simte sărutul ei pecetluindu-i pleoapa care acoperea orbita goală şi roşie.

pi» *n n* n p 8? * «*K* n

Se trezi spre ziuă şi o văzu aplecată deasupra, cu ochii încercănaţi, sărutându-l cu aceeaşi patimă dogoritoare, cu acelaşi tremur nestăvilit în carne.

O dădu la o parte cu blândeţe şi începu să se îmbrace. Când el termină „ea veni aproape şi începu să-i mângâie stofa aspră a hainelor. Se înălţă spre pieptul lui tânguindu-se încetişor, ca un câine bătut. Carnea ei nu se potolise, trupul tânăr vibra încă de plăcerile nopţii şi ea ştia că bărbatul acela nu era al ei, că nu-l avusese decât în parte. Simţea acum mila şi înstrăinarea lui şi orgoliul de femeie se răzvrăti:

— Cum e ea? Spune-mi cum el strigă privindu-l cu încordare.

Alimandru o desprinse cu delicateţe de la piept şi, fără niciun cuvânt, se îndreptă spre uşă. Păşi peste prag, lăsând-o singură în mijlocul odăii în care coborâse o aripă de gheaţă, ascultând cum se mistuie în dimineaţa răcoroasă galopul turbat al calului înviorat de rouă.

CAPITOLUL .13

ÎNTR-O DIMINEAŢĂ DE SÂMBĂTA, în piaţa satului, apărură ca din senin două căruţe cu coviltir, asemănătoare vagoanelor de circ.

Patru cai costelivi, bătrâni şi prăpădiţi, păşteau despiedicaţi iarba roşcată, răsucită de căldură, ocoliţi în trap mărunt de un mânz firav, care se apropia din când în când de presupusa mamă,. Vârându-şi botul pufos între picioarele cu pielea încreţită, unde burduful mic al ţâţelor se strânsese în semn de apropiată înţărcare.

Oamenii se adunaseră curioşi, privind uimiţi căruţele acelea cu prelată neagră, purtând în părţile laterale, desenate cu vopsea duco, două cruci enorme, însoţite de inscripţia I.N.R.I.

Crucile mari, strălucind miraculos în lumina dimineţii, îi făceau să şuşotească între ei cu un aer de complicitate şi

mister. Trecuse de opt şi până acum nimeni nu ieşise de sub coviltirele îndoliate şi niciun zgomot, nicio mişcare nu dovedea că sub ele s-ar afla nişte fiinţe vii. De la o vreme, plictisiţi şi intrigaţi de îndelungata aşteptare, începură să se împrăştie, lăsând în apropiere o ceată de copii guralivi, care, pasionaţi de ineditul spectacolului, uitaseră de şcoală.

într-un târziu, clopotul, bisericii, aşezată pe un fel de movilă, sună subţire pentru utrenie, şi din casa parohială, aflată peste drum, ieşi popa Sonu, afumat ca de obicei, linându-şi poala reverendei ca să nu şteargă praful des şi cenuşiu. Copiii îl văzură venind şi, amintindu-şi că-l vor întâlni la ora de religie, se împrăştiară în grabă.

Clopotul cânta subţire, într-un fel de bolboroseală veselă, şi atunci, în uşa uneia din căruţe, apăru un călugăr bărbos, care se întinse cu lene, privind spre soare, strănută zdravăn şi scuipă cu plăcere în iarba pârjolită. Văzându-se privit, îşi potrivi potcapul, aşezat cam pe-o ureche, şi, cu smerenie simulată, se trânti cu faţa la pământ, începând să bată mătănii, desenând în aer cruci imaginaro-, murmurând iute sub mustaţa de husar în pensie.

La puţin timp coborî un al doilea călugăr, la. Fel de somnoros, la fel de păros şi, văzând pe cuviosul confrate trântit în ţărână, se lăsă şi el cu vădită neplăcere în patru labe şi începu să se legene în sus şi-n jos, sărutând iarba. Când clopotul încetă să mai bată „cei doi se opriră ca la comandă, aproape bucuroşi, salutând cu gesturi. Scurte mulţimea adunată în jur. Din vagon mai coborî un ins îmbrăcat orăşeneşte, purtând pe cap un fel de melon cu borurile întoarse. Sări la pământ şi trase din întunericul coviltirului o servietă plină cu pensule şi perii de mărimi diferite. Dispăru iar în locuinţa lui pe roate şi de data aceasta ieşi cu un sul de hârtie, pe care-l aruncă la picioarele monahilor.

Cei doi bărboşi întinseră cu vădită supunere hârtia pe iarba secătuită de căldură, aşteptând. Bărbatul cu melon începu să fluiere o polcă şi, cu gesturi de scamator, scoase pe rând mulţimea de perii şi pensule. Cotrobăi în servieta

mare cât un geamantan, dând la iveală un borcan cu vopsea roşie. Alese o pensulă de mărime neobişnuită, o înmuie în vopsea şi începu să scrie, însoţindu-şi zelul caligrafic de felurite mişcări ale feţei sale bronzate. După ce termină, se ridică, îndreptându-se de şale, închise un ochi, contempimdu-şi strădania, şi, mulţumit probabil, îşi îndesă cu o lovitură scurtă melonul, continumd să fluiere,

Călugării aşteptară câteva minute, şi când considerară că vopseaua e uscată, prinseră afişul acela uriaş de coviltirul căruţei din care coborâseră.

Oamenii se apropiară şi unul începu să citească cu voce tare inscripţia care le aţâţa curiozitatea;

„SEARA DE CINEMA – SPECTACOL SFÂNT PE ÎNTUNERIC! V UNIŢI, CREDINCIOŞI, NU SCĂPAŢI OCAZIA – ÎN PROGRAM; COCOŞATUL DE LA PARIS, CARE FURĂ PETE ŞI VĂDUVE

VIAŢA DOMNULUI NOSTRU ISUS, OMORÂT DE JIDOVI – INTRAREA GENERALA UN LEU SAU UN OU!”

Bărbatul cu melon îi lăsă să citească, şi când văzu;; rupul curioşilor mărindu-se sări pe scara căruţei şi începu să urle într-o pi În ie de tablă, cu voce puternică, lungind cuvintele:

.. Atenţiune! atenţiune! mare spectacol sfânt pe întuneric. Cocoşa tul cu. Două cocoaşe, care fură fete. Domnul nostru Isus în carne şi oase.

Veniţi să vedeţi pe Iuda şi pe Ioan Botezătorul şi pe loţi apostolii.

Intrarea generală un leu. Cine n-are un leu intră eu. Un ou!” ’.

Rostea textul monoton, cu indiferenţa insului care mai făcuse de o mie de ori treaba asta, şi, după fiecare propoziţie, când se oprea să-şi tragă răsuflarea, călugării cu chipuri de nătângi se porneau să urle pe două voci:.. Amin şi Doamne miluieşte”.

După ce termină, se îndreptă alene spre cei patru cai. În drum se opri în faţa unui sătean şi întrebă dacă în sat locuieşte o doamnă Handrabur. Cel interpelat răspunse că da şi-i. Indică uliţa mare, sfătuindu-l să se orienteze după firma prăvăliei.

Omul cu, melon mulţumi, salutând milităreşte, cu două degete, şi-şi. Continuă mersul. Privit din urmă, părea că înoată într-o mare de zăpadă, cu atâta moliciune şi indiferenţă îşi mişca picioarele. Sări cu o sprinteneală ne obişnuită în spinarea unui cal, care, speriat de povara neaşteptată, începu să sforăie. Străinul călărea cu picioarele' atârnând până aproape de pământ, cu capul eoborât în piept, părând că doarme, toropit de arşiţă.

Când ajunse în faţa clădirii pe care scria „Cooperativă – prăvălie – coloniale – băcănie – fierărie, la Handrabur şi Fiul", opri deodată calul, sărind în praful drumului. Clopoţelul de la intrare sună stins şi, de după tejghea, se arătă Parasca, care îl întrebă ce vrea să servească, Străinul lovi borul îngust al melonului cu unghia degetului mare şi răspunse, arătându-şi dinţii de aur, ca şi cum în gură ar fi ţinut o coajă de portocală, că nu cumpără deocamdată nimic şi că vrea să vorbească cu doamna Handrabur într-o chestiune gravă. Şi personală. Parasca se sperie de cuvintele lui, care sunau ca o ameninţare, şi răspunse că soacra ei nu e acasă, dar că trebuie să pice din moment în moment, şi dacă vrea, domnul poate s-o aştepte. Auzind cuvântul „domnul", străinul surise şi răspunse că nu are timp, deoarece trebuie să scalde caii, pentru că „altfel crapă dracului de căldură".

O roagă pe ea să-i spună doamnei Handrabur că este invitata lui la marele spectacol sfânt pe întuneric, şi repetă reclama pe care cu câteva minute înainte o răcnise în piaţă. Nora îl ascultă descumpănită, neînţelegând mare lucru, întrebând când, unde şi mai ales de cine să întrebe. Străinul surise într-un fel care-l făcea atrăgător, ridică ochii verzi şi mici, ca de viezure, şi, pentru o clipă, rămase aşa ca şi cum atunci ar fi văzut-o pentru prima dată. Coborî pleoapele, lovi melonul eu gestul obişnuit, precizând că dacă vine doamna diseară, să întrebe de Muţuş – aşa îl cheamă pe el, Muţuş – la şcoală, în sala mare, unde va avea loc un spectacol sfânt.

Ultimele cuvinte le rosti în fugă, se întoarse pe călеâie şi

pomi cu acelaşi mers legănat spre caii care aşteptau cuminţi. Ajunse aproape de marginea satului, când se auzi strigat şi, întorcându-se, văzu pe cei doi călugări făcându-i semne disperate. Se opri, şi când unul dintre cuvioşi ajunse aproape, îl întrebă fără să-l privească:

— Ce-i, frate Ghedeoane? Ce fugiţi aşa, de parc-aţi avea pe Satana în spate?

Călugărul îşi trase sufletul şi răspunse că e mai rău decât dracu, că e şeful de post în persoană, care nu vrea să-i lase să prezinte programul spectacolului, susţinând că iiutorizaţia e veche.

— Unde-i tâmpitul ăsta, să vorbesc eu cu el?! zise Muţuş nepăsător. ’

în aceeaşi clipă văzu în spatele călugărului, apropiindu-se cu gravitate, un jandarm înalt şi uscat, cu carabina la umăr şi cu chipiul în mână.

IIcântări cu privirea şi, dintr-o dată, se înnegri la faţă, ca şi cum cineva i-ar fi tras un picior în burtă. Pe măsură ce plutonierul se apropia, omul cu melon îşi revenea la culoarea dinainte, şi acum zâmbea chiar, arătându-şi portocala gurii.

— Salut! întâmpină el, privind în altă parte. Care-i necazul, don şef?

Mitroiu, şocat de indiferenţa celuilalt şi ca să pară mai oficial, îşi îndesă chipiul pe cap, strâmbându-se şi rostind cu voce voit autoritară:

— În comuna mea nu veţi putea prezenta spectacolul. Nu-i ceva în regulă cu autorizaţia.

— Nu zău! zise omul cu melon şi fluieră subţire. Ce; anume nu-i în regulă cu autorizaţia tocmai în comuna dumneavoastră?

Mitroiu îl privi năuc şi fu tentat să ridice mâna, să-l lovească, dar întâlni ochii veseli ai celuilalt şi se abţinu:

— Nu-i în regulă şi gata. Ce să mai întindem vorba?

Omul cu melon ofta adânc şi păru că reflectează. Apoi, spre totala stupefacţie a plutonierului, întrebă cu calm, duhovnicesc:

— Şi dacă vreau, în comuna dumitale, pot să mă însor fără autorizaţie?

Mitroiu deschise gura de uimire şi, înainte de a da răspunsul. Îl auzi pe Muţuş continuând cu acelaşi ton netulburat, batjocoritor:

— Uite că o să prezentăm filmul, şi dacă vreau, îl prezint azi, şi mâine, şi poimâine, şi în vecii vecilor, amin! Dacă vreau eu, domnule jăndar!

Mitroiu începu să răcnească:

— Cine eşti tu, mă, născătoarea ta de coate-goale? Ce spectacol prezinţi tu, mă? Ha?

Cei doi călugări începură să-şi facă cruci. Omul cu melon ascultă cu atenţie înjurăturile celuilalt, şi când termină, ridică un deget şi-l avertiză:

Ascultă, don plutonier. Să nu mă sudui, că-ţi dau un picior undeva, de rămâne doamna cu pensie.

Mitroiu, din roşu, deveni pamântiu, apoi galben, apoi alb. Se trase câţiva paşi înapoi şi se chinui să scoată carabina de pe umeri.

Omul cu melon râdea nepăsător şi, văzând pripeala celuilalt, îl opri:

— Stai un pic! Stai un pic, să-ţi spun cum mă cheamă...

În aceeaşi secundă Mitroiu îl privi mai bine.

— Dringler mă cheamă, slobozi omul de pe cal şi cuvântul vibră ca un sunet de clopot. Dringler! repetă el.

Mitroiu lăsă cureaua carabinei şi cu. Palma umedă se şterse pe faţă:

— De unde, de unde ai apărut?...'

— Nu te speria, nu sunt el. Sunt fratele lui.

Mitroiu începu iute:

— Să ştii că eu n-am nici-o vină. Eu, atunci...

— Gala! Gata! zise Dringler cu silă. Nu te-am întrebat încă. Vreau să te rog, adică să-ţi cer un singur lucru

— Spectacolul... se precipită Mitroiu.

— Nu spectacolul, du-te-n... (şi îl înjură de mamă), vreau numai să nu anunţi pe cine ştii şi tu de venirea mea în sat. Adică pe Broscoiu. Clar?

Mitroiu dădu maşinal din cap de câteva ori, şi Dringler. Îl lăsă în mijlocul drumului, continuând să călărească spre râu.

Ajuns aici, se dezbrăcă în pielea goală, vârî caii în apă şi începu să se bălăcească fără să-i pese că cu câteva sute de metri mai încolo, nişte fetişcane de la batoză îl ocărau privindu-i goliciunea şi făcându-l „porc-de-câine”. Când se sătură de scăldat, ieşi la mal, se îmbrăcă fără grabă, începând cu melonul şi terminând cu sandalele, cu faţa întoarsă spre fetele care se arătau foarte indignate, râzând amuzat cu gura lui în care se topise soarele. Apoi scoase caii din apă şi încălecă, luând-o spre sat.

Bătrâna îl aştepta în uşa prăvăliei, şi când îl văzu, ridică mâna, făcându-i semn să oprească.

El se execută descumpănit, privi făptura aceea care i se păru foarte înaltă, cercetă îmbrăcămintea ei îndoliată şi se apropie, ţinând’caii de dârlogi. Când ajunse aproape, se opri şi rămase în contemplarea chipului de frumuseţe severă, cu nasul mare, vulturesc, răsărind din mijlocul feţei prelungi, îi văzu ochii îndureraţi, trişti, dar cu o lucire de febră mistuitoare în ei;

— Am auzit, străine, că m-ai căutat.

Bătrâna îl privea cu nepăsare, ironic aproape, şi el se simţi mic şi umilit şi vru să răspundă răzvrătind u-se. Era însă în doliul ei aspru o cucernicie şi o durere care-i amintiră de maică-sa. Deodată se pomeni vorbind ’cu voce blândă, emoţionată:

— V-am căutat, stimată doamnă. Numele meu este Dringler, Muţuş…

— Dringler… repetă Bătrâna, şi glasul vibră subţire în amiaza toridă. Dringler! mai zise ea o dată şi se încruntă, arătându-se mirată şi întrebătoare.

Omul cu melon aplecă o secundă capul, fâstâeit parcă, şi vorbi far, accentuând cuvintele:

— Contingentul lui Simeon, 48 infanterie, doamnă…

Bătrâna se încovoie deodată, şi el o văzu clătinmdu-se uşor, ca mişcată de vânt. Întinse protector mâna

— Lasă-mă, zise Bătrâna aspru, îndreptându-se. Chipul îi căzuse într-un fel de surâs blând. Ostenit sau resemnat, surâsul unui om care se vrea iertat şi înţeles. Vino în. Casă, domnule Dringler. Se întoarse, invitându-l să intre.

Păşi încet în urmă-i, mâhnit fără să ştie de ce, şi-şi alegea în gând vorbele pe care le va spune mamei camaradului pe care-l priveghease în noaptea aceea de decembrie, acolo, în linia-ntâi, înainte de a-l închide într-o ladă simplă de lemn.

— Eu, doamnă, începu Dringler cu glas egal şi. Puţin ostenit, sunt din părţile Banatului şi am fost pe front, eu Simeon, cu pruncul dumneavoastră. Lăsaţi-mă să vă povestesc mai întâi ce vânt mă aduce pe. Aici „că n-am venit de florile mărului cu popii după mine, să înghit praf la marginea ţării... V-am spus cum mă cheamă, de două ori v-am spus, şi ştiu eu de ce de două ori, dar se vede treaba că nu vă mai amintiţi de numele meu. Nu de mine să vă amintiţi, că pe mine nu m-aţi văzut niciodată. Eu, atunci, am venit noaptea şi am plecat noaptea, ca buha, singur peste câmp, fiindcă mă temeam pentru frate-meu. Cu el am venit aici, acum un an, pe el trebuie să-l ştiţi, sau dacă nu, aţi auzit de nenorocirea lui. Era ca Simeon.

firav şi prostuţ, şi, să mă iertaţi, ne judecat, ca tinerii: Noi suntem şvabi, şi cât au stat nemţii pe aici, l-au luat drept translator. În retragere, unul dintre ei şi-a lăsat toată prada de război la noi acasă. Când m-am întors eu din război frate-meu stătea în pod, închis, nu îndrăznea să iasă, că-l căutau jandarmii. Susţineau că fusese cu nemţii şi acum va trebui să dea socoteală. Pentru ce să dea socoteală, nu ştiu, că el nu făcuse nimic. El era tânăr, doamnă, nu avea decât nouăsprezece ani şi era bolnav, ’ cu plămânii ca sita, şi tinereţea lui, cât mai era să fie, se trecea în pod, printre păianjeni şi şoareci. Ca frate, ’ mi se rupea inima şi-mi venea să mă bat cu toată lumea pentru el. Şi tot gândindu-mă eu ce-i de făcut, îmi dă cineva o idee. Să-l trecem graniţa, zicea, că poate are noroc să scape de puşcărie. Î-am spus planul, şi el, atunci, pentru prima dată mi-a arătat

cufărul acela, trăsnească-l Dumnezeu şi pe cel ce l-a lăsat acolo, cufărul acela, ziceam, plin de dinţi de aur. Şi de bani. Eu nu i-am cerut nimic, mi-am pus dinţii, că-mi căzuseră pe front, şi am hotărât să ducă cu el peste graniţă cufărul cu tot ce-i în el, să aibă din ce trăi printre străini. Am auzit că aici, în satul dumneavoastră, se ocupa unul de treceri şi' am venit într-o noapte să iau legătura cu el...

Bătrâna se ridică în picioare şi zise sec;

— * Broscoiu!

— Da, doamnă!

— L-au ţinut o vreme închis, apoi l-au făcut scăpat de sub escortă şi l-au împuşcat pe la spate, psalmodie ea.

— Da, doamnă, confirmă Dringler în silă. Nici măcar nu ştiu unde l-au îngropat.

Nici eu nu ştiu, zise Bătrâna, Nu ştiu şi-mi pare rău.'

— Acum, spuse celălalt cu o nesfârşită oboseală, am venit să-l omor pe omul acela care a tras. Broscoiul a tras, am aflat asta. I-am spus şi plutonierului...

— Rău ai făcut.

— Nu ştiu dacă am făcut rău sau bine. Pe mine nu mă interesează. Ştiu atât că trebuie să plătesc moartea cu moarte şi sângele cu sânge.

Bătrâna îl privea fără să se arate prea impresionată de hotărârea omului din faţa sa.

— Cum vrei să-l omori?

— Cu mâna'goală, doamnă. Nu pe la spate, ca el. Faţă în faţă şi pe lumină.

— Nu! zise scurt Bătrâna.

— Cum adică nu? întrebă celălalt nedumerit.

— N-o să-l poţi omorî acum, pentru că, preciza ea, plutonierul e deja la el, i-a spus tot. Te vor pândi şi-ţi vor face seama...

— Ha, ha, ha! râse înfundat, cu anumită plăcere, Dringler. Aş vrea s-o văd şi pe asta!

Bătrâna se ridică şi-şi. Chemă nora, cerându-i să se intereseze dacă nu cumva Broscoiul plecase din sat. Apoi se aşează cu mâinile în poală, tăcu o vreme, privind în, gol

spre geamul prin care se vedeau salcâmii pleoştiţi, eu frunzele ofilite, şi rosti cu glas scăzut:

— Până vine Parasca, te-aş ruga să-mi spui cum a... (înghiţi, pierzându-şi răsuflarea, şi strânse buzele) cum a murit Simeon?

Dringler se trezi din toropeala lui şi abia atunci îşi dădu seama că nu-şi scosese melonul. Îl smulse cu un gest nervos şi pironi privirile în pământ.

— Doamnă, a murit ca un adevărat ostaş.

— Lasă, nu asta, vreau să ştiu *cum* a murit..;

Dringler îşi încreţi fruntea şi-şi mişpă stânjenit degetele desculţe, care ieşeau prin curelele sandalelor. Oftă, pleseăi din buze şi ceru ceva de băut. Bătrâna îi aduse vin, şi el bău de-a dreptul din cană, cu o lăcomie de vită setoasă. Se gândea cum să înceapă şi nu putea să mintă acum. Când se găsea în faţa acestei femei cu faţa întunecată, care-l privea blând. Recapitula în gând dimineaţa aceea de decembrie, când, în retragere, îl găsise pe Simeon mort. În fundul unei gropi de obuz, alături de cadavrul unui cal pe jumătate sfârtecat de lupi. Cum ajunsese acolo?

De ce fel de moarte năprasnică avusese parte? Asta nu putea şti nimeni. Cei care-l văzuseră erau de părere că murise de frică sau de frig, ascultând cum urlă lupii ademeniţi de mirosul hoitului.

Când l-a găsit el, dimineaţa, pământul îngheţase, şi pe marginea gropii se vedeau urme de mâini care se târâseră răscolind noroiul, încercând să scape din capcană. Se mai gândi la faptul că-l îngropaseră cu un chipiu străin şi că singur el veghease în noaptea îngheţată, spunându-i rugăciunea din urmă.

Ridică privirile, ochii începură să-i joace iute, ca şi cum ar fi urmărit zborul unui fluture adevărat, şi vorbi:

— A murit în linia-ntâi, doamnă, lovit în... (se gândi să precizeze un loc cât mai potrivit pentru a scurta aşteptarea Bătrânei) în piept, răsuflă: el uşurat. A murit într-o clipită, fără să simtă. L-am îngropat cu fanfară şi cu popă, doamnă. Are cruce, e îngropat creştineşte „vorbea el precipitat, şi a

fost un foarte bun soldat, care a omorât mulţi duşmani, şi a fost…

— Minţi, zise Bătrâna simplu.

Dringler roşi ca un copil şi nu răspunse.

— … minţi, continuă Bătrâna. Pentru că copilul meu nu era în stare să omoare nicio muscă. Dar nu-i bai. Voiam să ştiu cum a fost.

Se ridică şi făcu câţiva paşi spre geam. Dringler înţelese că vizita se terminase. Tuşi şi-şi puse melonul.

1 — Dacă vrei, poţi să rămii la noi câteva zile.

— Termin în câteva zile şi plec, veni răspunsul din celălalt capăt al odăii.

— Cum ţi-e voia… Dar să ştii' că n-ai să poţi termina în noaptea asta. Se întoarse, veni repede spre el şi-l rugă aproape, cu glas umilit: Te-aş ruga un singur lucru, aşa, ca o mamă.

— Spuneţi, doamnă, orice se poate…

— Să nu spui nimănui în sat de moartea lui Simeon. Nimănui. Nici măcar nora mea nu trebuie să ştie încă de moartea lui…

— De ce? se miră involuntar Dringler.

— Aşa, pentru că nu trebuie…

Intră Parasca, spunând că Broscoiul plecase acum o oră, în graba mare, la Arad.

— Ţi-am spus? Eu îl cunosc de douăzeci de ani, zise Bătrâna şi râse rău.

Dringler începu să înjure fără ruşine şi promise că va merge şi el la Arad şi-l va căuta şi în gaură de şarpe.

— Nu, zise Bătrâna. Mai bine altă dată. Îţi dau eu semn când. Să-mi laşi. Adresa. Şi eu am o răfuială cu el; El, el, zise ea, mi-o trimis pruncul la război.

Dringler o privi mirat şi, văzându-i chipul strâmbat de-o grimasă ele ură şi durere, se ridică fâstâcit:

— Atunci, să-mi daţi de ştire, doamnă. Adresa mea e: Muţuş Dringler din Sânpetru german, la numărul trei sute patruzeci şi doi, doamnă,

Bău vinul care mai rămăsese în cană, îşi şterse buzele şi

o invită la spectacolul din seara aceea. Bătrâna invocă nişte dureri reumatice, dar promise că va trimite pe nora ei, care şi aşa nu mai ieşise în lume de nu ştiu câtă vreme.

În noaptea aceea Dringler avu mult de lucru.

înaintea începerii spectacolului se întreţinu cu Flender, care voia să ştie dacă el, Dringler, crede în toate năzbîtiile acelea pe care le prezintă pe ecran. Dringler râse amuzat, răspunzând că nu are importanţă dacă crede sau nu, principalul e că scoate bani frumoşi pe pielea bunului domn Isus.

Râzând şi glumind, îl întrebă despre Broscoi (îi zicea „don Moşoarcă" cu un respect răutăcios), pretinzând că-l cunoaşte de multă vreme şi că ar vrea să stea de vorbă cu el sau, dacă nu cu el, măcar cu un membru al fa-

v

miliei, să mai discute despre vremile bune de altădată. Flender îl ascultă vădit indispus şi reflectă că, dacă vrea totuşi să facă o vizită, o poate face chiar diseară. N-are decât să întrebe de Rusalina, sora Broscoiului, care-l va primi cu bucurie.

Dringler tresări nevăzut şi răspunse cu indiferenţă că preferă să facă o vizită unei văduve din sat, poate fi chiar ţigancă, mai ales ţigancă, sublime el, să se aleagă cu ceva din osteneala' drumului.

— Păi, dacă-i aşa, nici că se poate mai bine, răspunse Flender.

— Cum adică?

— Şi soră-sa e văduvă şi, pe deasupra, rea de muscă;

— Câţi ani are?

— Vreo treizeci.;;

— Stă departe?

— În margine. Dar vine nesmintit azi la spectacol şi ţi-o arăt.

În timp ce se întreţineau, stând în uşa sălii, oamenii începură să vină în grupuri dese, cu leul în mână, iar cei care nu posedau suma necesară aduceau, potrivit anunţului, câte un ou, ţinut cu grijă în fundul buzunarului.

Dringler încasa banii fără să dea bilete, iar ouăle le ©duna cu grijă, aşezându-le în melonul cu boruri întoarse, care arăta ca un cuibar bun de pus cloşca. Văzu un grup de copii stând în apropiere, cu ochii strălucind de curiozitate, şi îi pofti cu o reverenţă caraghioasă:

— Hai, grămadă înăuntru, că voi plătiţi mâine!

Copiii se bulucirăîmpingându-se, de frică să nu se răzgândească generosul străin, şi Flender simţi, fără să ştie de ce, o simpatie bruscă pentru necunoscutul acesta, blond, cu dinţii de aur, care vorbea vrute şi nevrute, aşezând cu grijă ouăle în melonul ponosit. Dringler o văzu de departe pe Parasca, nora Bătrânei, şi întinse precipitat melonul spre Flender, pornind cu paşi mari în întâmpinare. Flender rămase cU pălăria în mână. Zâmbind stingherit, în timp ce câţiva săteni profitară de schimbarea încasatorului intrind fără taxă. Dringler o însoţi zâmbind cu toată gura şi o conduse protector în sală. Se apropie de un rând de scaune şi sculă fără menajamente un grup de tineri care mâncau seminţe, scuipând cojile pe podeaua dată cu motorină.

Parasca roşi intimidată de cinstea care i se făcea, se aşeză cuminte, cu mâinile în poală, privind ţintă la pânza albă atârnată pe perete.

Dringler se întoarse la uşă, luă melonul din mâna lui Flender, în vremş ce acesta îi şopti:

i — Uite-o!

: înţelese că e vorba despre Rusalina şi o cercetă cu ochi de cunoscător, ca un geambaş, fluierând admirativ., Femeia era de o frumuseţe stridentă, vulgară, şi în afară de şoldurile pline şi vârtoase, care tremurau în mers la fiece mişcare, el îi văzu gura cu buzele bombate, frumos arcuite, o gură roşie şi fremătătoare, la care aproape că nu-ţi venea să te uiţi.

Dringler repetă figura cu melonul, şi când se opri în faţa femeii, deschise braţele într-un gest teatral, surîzând cu dinţii săi de aur:

— Domnişoara Rusalina! se entuziasmă el. Vai, de când nu te-am văzut! Erai atâtica, indică el o înălţime oarecare.

Ea zâmbi lasciv, şi buzele umede şi gura roşie păreau o rană gata să sângereze. Îşi legănă şoldurile pe loc, aproape profesional, şi întrebă cu voce răguşită:

— Cine eşti dumneata?

— Eu? se minună Dringler. Eu sunt cel mai bun prieten al fratelui dumitale. Nu ne-am văzut din tinereţe.’ L-am căutat azi, dar nu l-am găsit.

Rusalina nu păru prea încântată de această relatare şi conchise sec:

— O fi plecat la Arad..;

Şvabul o luă ocrotitor de braţ, strângând-o aluziv, şi ea se supuse şi-l strânse la rându-i, făcându-l să simtă marginea rotundă a sinului bombat şi tare şi căldura corpului răzbind prin mătasea subţire.

O duse în sală, instalând-o lângă el, şi făcu semn celor doi călugări să înceapă. Aceştia suflară în lămpile chioare şi dădură drumul aparatului de proiecţie rudimentar, cu arc voltaic, care începu să zbârnâie speriind lumea cu lumina lui orbitoare. Pe ecran apărură primele figuri, şi unul din călugări începu cu voce înaltă, dar indiferentă să comenteze filmul.

Dringler, cu mâna înlănţuită pe mijlocul Rusalinei, profitând, de întuneric, suspina romantic şi încerca să o sărute. Ea se lăsă fără mofturi în voia lui, oferindu-i gura umedă. Nu aşteptă sfârşitul filmului despre patimile Mântuitorului. Il trase spre ieşire tulburată şi dornică, străbătură câteva străzi lăturalnice şi ajunseră în scurt timp icasă. Şvabul, luat prin surprindere, mătură cu un gest brutal cele trei-patru perne răspândite în pat şi o iubi fără pasiune, lucid, gândindu-se toată vremea că e sora omului care-i ucisese fratele şi că acum, când se află în braţele lui, ar putea foarte bine s-o strângă de gât, plecând în plata Domnului. Îşi zise că ea n-are nicio vină şi o lăsă să se alinte lângă el. Simţi că nu mai poate suferi prefăcătoria în care se complăcea cu cinism şi se ridică într-un cot izbind-o

cu palma peste gură, o dată şi încă o dată până o podidi sângele. Ei nu-i păsa de lovituri, stătea cu buzele întinse, cu faţa luminată de o mare plăcere, gemând cu bucurie: „loveşte-mă, loveşte-mă!”

Dimineaţa se trezi vlăguit, o văzu întinsă alături goală, cu gura năclăită de sânge şi i se făcu deodată scârbă.

Se îmbrăcă în linişte, aprinse o ţigară şi stătu o vreme aşa, privind-o cum doarme liniştită. Îi văzu braţele pline şi albe, gura şi bubele roşii şi umflate, ca două bucăţi de carne crudă, şi deodată apropie jarul ţigării de faţa ei. În clipa aceea ea deschise ochii şi, în loc să se sperie, râse provocator.

Dringler se sculă repede, scuipă cu silă şi trecu pragul.

CAPITOLUL 14

APROAPE DE GARA, PE O STRADĂ mărginită de şanţuri adinei şi late, care se umpleau primăvara cu apă, se înălţa o clădire solidă, de cărămidă, împărţită în două de o poartă masivă de stejar, ferecată cu fier.

Casa avea opt ferestre acoperite veşnic cu jaluzele şi nimeni nu le văzuse vreodată ridicându-se. Aici, în acest loc, aparent neprimitor, locuia Broscoiul cu nevasta lui, o femeie mai în vârstă ca el, obeză, cu un şold ieşit mult în afară, din pricina căruia umbla şchiopătând.

Era o femeie frumoasă, în ciuda infirmităţii, care făcuse cu Broscoiul un fel de alianţă, unindu-şi averile intr-un mariaj mai mult formal. Ea trăia într-o izolare aproape totală, citind colecţia amantelor celebre şi *Biblia,* mândrindu-se cu cele trei clase ale şcolii de menaj.

Broscoiul n-o iubea, n-o iubise niciodată şi, din pricina unei defecţiuni organice, ei nu se putuseră împreuna, fapt pentru care ţineau pe perioade foarte scurte slujnice tinere, venite de la munte, arătoase, bune de muncă şi mai ales de iubit.

Cert e că nici tina din slujnicele aduse. În casă nu rezistase mai mult de şase luni, expediate la timp şi cu înţeleaptă prevedere de soţia prudentă şi bună cunoscă-; luare a firii bărbatului.

Casa Broscoiului; deschisă doar pentru câţiva oameni din sat, printre care se număra ca musafir obişnuit Odoleanu, era frecventată de acesta din urmă şi în lipsa Broscoiului, care râdea de vizitele nepotrivite şi-şi bătea joc pe faţă de el, mărturisindu-i fără sfială că Beji, ţiitoarea lui, este o femeie cu sânge de drac şi că bietul Odoleanu ar putea, cel mult să doarmă pe şoldurile ei de iapă murană.

Odoleanu nu se supăra, zâmbea şiret în barbă, soco-! tindu-se într-un fel răzbunat pentru simplul motiv că lumea clevetea pe socoteala vizitelor făcute de el în lipsa Imnului şi nedespărţitului prieten.

Adevărul e că de fiecare dată când apărea Odoleanu ui vizită şi când, bineînţeles, Broscoiul nu era acasă, eonii; ir zgârceniei, Olga, aşa o chema pe nevasta acestuia, umplea masa de băutură şi aştepta răbdătoare efectul alcoolului asupra libidinosului bătrân.

Acum, în casa Broscoiului era chef mare. O masă cum numai acolo se putea servi. Primul sosit fu Mitroiu, şeful de post. Care se scuză că vine singur, dar nevastă-sa, care era tuberculoasă, scuipase iarăşi sânge. Broscoiul răspunse că n-are a face. Deşi îi pare rău. În sinea lui se bucura; n-o putea suferi pe nevasta jandarmului, care era mică şi fragilă, manifestând pentru ea antipatia oamenilor graşi şi sănătoşi. *v

Mitroiu se aşează pe unul din scaune şi începu să se servească singur cu ţuică de piersică, întoarsă de două ori, înghiţind des, în aşteptarea viitoarelor bunătăţi.

Sosi şi Odoleanu, cu Beji, „menajera mea”. Cum îi plăcea lui s-o prezinte. Broscoiul le ieşi în întâmpinare, aruncă un „servus” spre vameş, apropiindu-se posesiv de ţiitoarea acestuia, pişcând-o fără ruşine şi bătând-o admirativ pe şoldurile proeminente. Odoleanu se precipită spre doamna Olga, „domniia”. Cum o alinta el galant, şi. Cu maniere de crai scăpătat, îi prinse mâna, ţinând-o la buzele lui nepermis de mult. Abia după ce se crezu chit. Se îndreptă cu deferenţă spre Mitroiu, care salută respectuos, ridicându-se în picioare, întrebând ce face doamna.

Nu ascultă răspunsul, care, de altfel, nu-l interesa prea tare, şi vru să ştie cine mai vine la cină.

— Don părinte, sfinţia-sa, râse gros Broscoiul, şi cu doamna. Zicând acestea, deschise braţele, indicând proporţiile preotesei, şi, umflându-şi obrajii, slobozi un sunet indecent.

Odoleanu râse înveselit. Îi plăcea vulgaritatea celuilalt şi mai ales faptul că, fără să-şi dea seama, îşi bâtea joc şi de alcătuirea trupeşă a nevestei sale.

lui

Broscoiul socotea gluma dintre cele mai reuşite şi tocmai se pregătea să continue, când Mitroiu vorbi cu glas piţigăiat: \ – Şvabul acela, Dringler, trebuie să vedem ce e cu el.

— Dă-l în… înjură Broscoiul. Lasă astea acum.

— Eu îl dau cu plăcere, subscrise Mitroiu, dar tare mă tem ca se întoarce.

— Şi? vru să ştie Broscoiul, devenind deodată atent.

— Şi… nimic. Ştii că a vorbit cu Bătrâna.

— De unde se cunosc?

— Nu ştiu de unde, nici ce au vorbit.

Broscoiul făcu câţiva paşi prin cameră, cu mâinile la spate, şi răbufni supărat:

— Dacă proasta de soră-mea nu-şi dădea poalele peste cap, aflam ce şi cum e cu şvabul ăsta.

— Mă gândesc, interveni Odoleanu, că acest Dringler e cam imprudent. E imprudent şi aş Spune chiar că e inconştient.

Mitroiu asculta r-espectuos. Ca de fiecare dată când perora Odoleanu, socotindu-l pe acesta deosebit de învăţat şi incontestabil mai deştept, decât un ministru. Deocamdată nu înţelese nimic din afirmaţiile vameşului şi aştepta o explicaţie, dând nătâng din cap. Broscoiul, a cărui minte practică de ţăran şiret prinse din zbor ideea, încetă să e mai plimbe şi se opri deodată, privindu-l pe Odoleanu cu subînţeles.

— Mitroiule, zise acesta, arătându-se brusc preocupat de

potentele profesionale ale acestuia, eşti un dobitoc cum nu mi-a fost dat să văd în toată cariera mea.

Plutonierul tresări umil şi întrebă, folosind un cuvânt pe care-l credea de veritabilă calitate intelectuală:

— În ce sens? în ce sens sunt dobitoc, domnule vameş-şef?

Necazul e că în toate sensurile. Absolut în toate,

— Vă rog să-mi explicaţi. Nu înţeleg.

— Ce. Înseamnă -im-pru-dent, domnule plutonier Mitroiu?

— Imprudent?... Păi, individul care nu are grijă de pielea lui.

— Perfect! Şi ce crezi, Dringler ăsta de ce ar putea fi imprudent?

— Pentru că, izbucni el intuitiv, a vrut să-l atace pe domnul... (vru să zică Broscoiul, dar îşi aduse aminte de numele celălalt şi se corectă roşind) pe domnul Moşoarcă.

— Tâmpit! izbucni Odoleanu. Absolut tâmpit; Oligofrenie congenitală.

— Spune-i odată, ce-l iei pe domneşte?! se precipită Broscoiul nerăbdător.

— Mitroiule, suspină Odoleanu, îmi pare rău că te-am propus pentru avansare, dar n-am ce face. Păi bine, mocofan din Maramu', începu el să ţipe piţigăiat, ăsta umblă noaptea, teleleu, peste câmp, însoţit de doi popi păduchioşi şi onanişti, şi nu-l întreabă nimeni de sănătate? Câştigă bine cu filmuleţele lor şi nu se găseşte nimeni să le tragă un glonţ în cap? Ha? Măcar lui, dacă nu şi ălora...

— E periculos, don vameş. Nici nu ştiţi ce om e. Dracu în persoană...

— În ce parte au luat-o?

— Cred că spre Varşand...

' Intră popa Sonu, cu preuteasa, şi discuţia fu curmată. Preuteasa, îmbrăcată ca o sorcovă, întinse mâna tuturor, aşteptând să-i fie sărutată.

Când se apropie de Odoleanu, acesta, mic şi pipernicit, îşi vârî nasul între sânii ei enormi, dispărând definitiv din timpul vizual al celorlalţi, adulmecând cu perfectă

admiraţie:

— Ce parfum! Ce miresme!! E „Chanel”, coană Victoriţo?

— Cine să fie „Chanel”?

— Parfumul, odecolonul, o suci el pe franţuzeşte.

— Nu ştiu cum îi zice. D’astai…

Cotrobăi în poşetă şi scoase la iveală o sticluţă în formă de automobil cu apă de colonie ieftină şi de prost gust.

— Permiteţi, coană Victoriţo?

— Vai de mine…

Odoleanu începu să golească rostul conţinutului în părul cânepiu al plutonierului, care râdea prosteşte, fără să protesteze.

Se aşezară în jurul mesei. Olga aduse gustările săraţele cu chimion, felii subţiri de varză murată în butoi, salam de vară bine ardeiat şi două-trei farfurioare de calată de ridichi, înecată în untdelemn.

Când se umplură paharele cu ţuică galbenă şi aromată, ţinută în butoi de frăgar, popa se ridică grăbit în picioare şi rosti dintr-o suflare:

— Binecuvmteazădumnezeulemasaaceastaşibueateleeia min!

Se aşeză şi goli din zbor primul pahar, apoi încă vreo apte, până veniră cele două rânduri de sarmale. În foi de varză şi în foi de viţă.

Sărmăluţele de viţă erau mici, plutind într-un sos gros de ’smântână, cele de varză, mari ca nişte bolovani, legate la capete cu aţă, ca să nu se desfacă în timpul fiertului.

Mâncau în tăcere… Odoleanu, elegant, mânuind cuţitul furculiţa cu dexteritate. Mitroiu, timorat şi milităros, iinând capul aproape scufundat în farfurie, ehinuindu-se pe ascuns să-şi descheie centura, popa Sonu pe jumătate ameţit, aruncând frunzele în farfuria nevesti-si. Preuirasa deschidea gura şi dintr-o singură înghiţitură acestea dispăreau undeva în întunericul esofagului. Odoleanu se mira cum Dumnezeu de nu se înează şi mai ales cum, de le poate ingurgita.

Se aduseră în prdine: friptura de pui şi de raţă, împănată cu usturoi, bucăţi de muşchi rumenit, chifteluţe piperate din

belşug şi murăturile vestite în tot satul. Broscoiul punea murături într-o putină mare de stejar, amestecate: pepeni verzi, mere, conopidă, ardei, toate colorate cu varză roşie şi sfeclă.

Preuteasa mânca în duşmănie, şi de fiecare dată când deschidea gura, părea că se îngraşă cu un kilogram. La un moment dat se ridică şi zise:

— Vă rog să mă iertaţi, am gaze şi mă duc să mă uşurez.

Odoleanu se strâmbă cu scârbă. Broscoiul râse gros. Teribil de amuzat, povestind că moda asta e numai la nemţi, care sunt foarte civilizaţi, şi când le vine aşa ceva; deschid uşa de la coridor şi scapă de pacoste.

Că, altfel, preciză el, poţi face o încurcătură de maţe de te vede Scaraoţchi, şi mai ales doamna preuteasă, care, desigur, are mai multe maţe decât ei toţi.

În sfârşit, fu adusă torta de ciocolată, ornată cu ciuperci, şi vinul.

începură să vorbească, râzând, de popa, care adormise aplecat pe spatele scaunului, cu braţele încrucişate pe burtă, ca un mort.

— În două luni sunt aici. Am auzit eu cu urechile mele. Ziceau că să avem răbdare, că vin ei şi ne scapă de comunişti, decretă doamna Olga.

— Cu ce o să vină până aici? Vreau să spun, cum o să se deplaseze? se alarmă Mitroiu, adăugind că americanii ne iubesc încă de pe vremea lui Remus şi Romulus.

— Pe jos or să vină, în marş, ironiza Odoleanu.

— Dea Domnul! se rugă preuteasa, sughiţând. Poate îl numesc pe Nicu protopop, c-ar fi cazul.

— Prostii! zise Odoleanu. Baliverne. De doi ani ascult gogoşile astea.

Ml

Se. Ridică, îşi şterse gura cu şervetul şi trecu în camera alăturată, urmat de Mitroiu. Aici Odoleanu continuă discuţia întreruptă, explicându-i că va trebui să-l lichideze pe Dringler dacă vrea să mai apuce pensia,

— Cum să-l lichidez? scânci Mitroiu.

— Îi împuşti, izbucni violent Odeleanu. Îl împuşti, ’ asta e
î

***A DOUA** ÎNTÂMPLARE*

NU L-AM APUCAT PE DRINGLER ÎN sat. Venisem cu câteva zile după plecarea lui. Dispăruse, brusc într-o noapte, fără să lase urme „fără să-şi iot rămas bun de la nimeni. Lăsase în schimb un fel. De *buimăceală: câteva văduve neconsolate, o spaimă de moarte în oasele Broscoiului, baricadat în casă, şi o sămânţă de nebunie în mintea uiotroditoare a unchiului Bâscu, pe care-l convertise la profesia lui de comediant ambulant, Bătrânul „american” se arătă gata să lase totul baltă, casa* şi go*spodăria, spre a-l însoţi pe celălalt în lungile lui peregrinări prin ţară.*

La început Dringler se amuză copios pe seama bătuinului, îi plăcea să-l asculte inventând poveşti fantastice cu diligenţe răpite şi bandiţi mascaţi: Stăteau în cârciuma Bătrânei, în faţa unei sticle de ISMA, şi după câteva pahare golite „ex” (adică până la fund), americanul începea să cânte un cântec ale cărui vorbe le tradusese el cu oarecare aproximaţie, intervenind în text cu umorul său de copil mare;

’ „Ţine căluţul bine Şi dă-mi pistolul, Fred!
Nu te uita la mine,
În tine nu mă-ncred.
iot
Jur că-ţi sunt credincioasă,
Nu mă mai bănui,
Eic vreau cu tine-n braţe Spre groapă a porni.”
Fred n-o crezu şi, iată,
Ea nu avu noroc,
Că o găsi cu altul Şi o-mpuşcă pe loc.

Când unchiul Bâscu îi mărturisi dorinţa lui arzătoare tle a-l însoţi în turneele ce le făcea, Dringler îşi dădu seama că nu e prea recomandabil să se încurce cu acest moşulică cam scrântit.

Îi erau suficienţi cei doi călugări, care nu se arătau prea

zeloşi decât când era vorba de mâncat sau de dormit Aşa că se eschivă cu eleganţă, invocând greutăţile unei astfel de vieţi, şi-i sugeră să se apuce el însuşi de o meserie asemănătoare, frumoasă şi mai ales aducătoare de bani.

Ştie mister Bâscu, se entuziasma Dringler, că un capital de câteva miare l-ar face în două luni cel mai bogat om din sat? Ştie că poate face o afacere „extra”? Păi, dacă nu ştie de ce tace şi nu-l întreabă pe el, pe Muţuş Dringler din Sânpetru german, care cunoaşte şi pe dracu şi pe mă-sa în lumea asta?!

Unchiul Bâscu, cică, ar fi întrebat, prostit de bucuriei

— Ce fel de afacere?

— Maimuţa cu planeta! rosti Dringler sacramental.

Ii dădu apoi adresa unui fost cir car din Arad care avea o *maimuţă mică şi drăgălaşă, legată la gât cu o curea roşie. Maimuţa nu făcea nimic altceva decât că băga lăbuţa într-o cutie cu planete* şi *o întindea clientului.*

Clientul, la rândul său, întindea un pol şi, uite-aşa’, fostul circar se îmbogăţise de nu mai ştia ce face cu banii.

— Şi dacă nu vinde maimuţa? se temu americanul, auzind deja sunetul dogit al polilor cântând în pălăria lui de cowboy.

— O vinde dacă-ţi spun. Zici că te-am trimis eu!

Unchiul ar fi vrut să-i, ceară împrumut nişte bani, dar îşi aminti poveştile îndrugate despre inelele şi bijuteriile aduse de peste ocean şi se abţinu clin mândrie.

Datorită acestor sugestii, transmise cu lux de amănunte de Dringler, l-am găsii pe unchiul Bâscu plimbându-se prin cameră, cerându-mi să mergem la Bătrâna. Eu am răspuns ţipând ca opărit:

— Nu acolo! Nu mă duc acolo!

; Unchiul Bâscu nu se arătă prea impresionat de protestele mele. Mă asigură că el răspunde pentru tot, îmi promise două perechi ele palme care or să mă facă să văd stele verzi, apoi înlocui ameninţarea cu un sfert de „zahăr cartofcumpărat chiar din prăvălia Bătrânei.

Cedai de voie, de nevoie, lăsându-mă îmbrăcat după

gustul şi ştiinţa unchiului, pe care în clipa aceea îl voiam rămas în preriile Americii, străpuns de săgeţile indienilor Utah.

Înainte de a porni, îmi repetă vorbele pe care trebuia să le spun la momentul oportun, adică atunci când el va comunica Bătrânei că eu sunt nepotul lui cel orfan.

Ajunserăm la casa Bătrânei cu chiu, cu vai, asta din pricina mea, bineînţeles, şi contrar spaimei mele, nu se uitimplă nimic deosebit.

De unde mă aşteptam să fim primiţi cu un picior în spate, doamna Handrabur se arătă bucuroasă de vizita unchiului şi făcu câteva complimente pe seama paltonului său şi mai ales a pălăriei. Pe mine nu mă băgă deocamdată în seamă. E adevărat că nici eu nu eram prea dornic să mă, înfăţişez întreg în faţa ochilor ei, stând pe jumătate ascuns după pălăria unchiului Bâscu şi rrotindu-mi privirile speriate prin cameră.

La venirea noastră, Bătrâna nu se ridicase de pe locul unde stătea.

În odaie era semiîntuneric, şi chipul ei alb, încadrat de rochia neagră, mi se părea ireal şi fantomatic.

îmi amintesc destul de vag pledoaria înfocată a unchiului Bâscu.

Ştiu'doar că la jumătatea discursului său, Bătrâna l-a întrerupt deodată din elanul oratoric, făcând câteva reflecţii despre „oameni şi păsăricile lor", apoi adresându-i-se direct:

— Cât îţi trebuie?

Unchiul păstră o pauză meditativă, făcu o socoteală, imaginară şi, desfăcând mâinile teatral, într-un gest care voia să însemne o nimica toată, rosti suma:

— Cinci foi, doamnă, numai cinci foi.

Bătrâna ridică sprâncenele într-un gest de mirare, şi el se grăbi să întărească solvabilitatea lui viitoare:

Dau chitanţă în regulă...

Bătrâna nu păru interesată de acest argument contabili Se ridicase deja, cotrobăise în dulap şi se întoarse cu suma

cerută.

Americanul rămase descumpănit de rapiditatea cu care obţinuse împrumutul. Luă banii, îi vârî adânc în unul din buzunarele paltonului ponosit, şi abia după aceea începu să mulţumească cu efuziune, rostind chiar câteva cuvinte englezeşti, în semn de deosebită emoţie. Se repezi galant şi-i sărută mâinile, mărturisindu-i că ea e binefăcătoarea şi salvatoarea lui şi a bietului orfan pe care-l întreţine. Zicând aceasta, mă împinse cu putere în faţa ei, sfătuindu-mă:

— Sărută-i mâna doamnei şi n-o uita niciodată.

Mă grăbii să execut porunca, dar Bătrâna îşi trase iut mâna şi întrebă câţi ani am. Unchiul se grăbi să mă îmbătrânească, adăugind că arăt astfel fiindcă sunt debil, dar n-o să mai fiu aşa după ce el va câştiga bani cu ajutorul maimuţei. O să-mi dea numai ciocolată şi gumă de mestecat şi am să mă fac mai ceva decât Joe Louis, boxerul care a făcut praf *toată America.*

Bătrâna mă mângâie pe creştet cu duioşie şi, pentru prima dată, nu-mi fu frică de ea. Ochii îi erau blânzî acum şi faţa luminată de un zâmbet care o întinerea. Îmi dădu un pumn de bomboane, şi unchiul mă bătu afectuos pe umeri, mulţumit de comportarea mea. Se foia nerăbdător, speriat parcă de uşurinţa cu care obţinuse banii, gata-gata să-şi ia rămas bun uzând de o frază meşteşugită, când Bătrâna îl invită să şadă:

— Bâscule, zise ea cu un glas indiferent, io nu mm am nevoie să-mi dai banii înapoi. Cinci sute de mii încoace, cinci sute de mii încolo nu contează la o casă ca a mea. Să ai noroc de ei şi să-i foloseşti cu câştig.

— Vreţi să spuneţi că mi-i daţi de pomană-? Asia nu admit! Nu admit! se răzvrăti el demn.

— Nu chiar de pomană. Îţi cer în schimb un serviciu.

— Ce fel de serviciu?

— Îţi spun imediat, zise Bătrâna, privind spre mine cu subînţeles.

Unchiul mă invită să-l aştept în curte, după care se aşeză bine în scaun, gata să asculte vorbele Bătrânei.

Am aşteptat mult. Poate o *oră, poate două şi, în cele din urmă, unchiul ieşi vesel, mărturisindu-mi că nu se aşteptase să obţină banii atât de uşor şi că va pleca la Arad să cumpere maimuţa care-l va face mai bogat decât* ***o*** *mie de Broscoi la un loc.*

CAPITOLUL 15

BÂSCU AJUNSE LA ARAD Dimineaţa şi porni, ars de nerăbdare, în căutarea omului eu maimuţa. Pe Dringler, îşi zise el. Îl va găsi mai târziu, îi va transmite mesajul doamnei Handrabur şi apoi îşi va urma drumul spre negoţul care-l va transforma în milionar get-beget...

Străbătu oraşul stând mândru şi demn într-o birjă arătoasă, şi când ’ ajunse* la piaţa de vechituri, scoase o bancnotă nou-nouţă, la vederea căreia birjarul zvâcni respectuos în picioare, bâiguind că n-are să dea rest.

Strâmbându-se în semn de nemulţumire, Bâscu scotoci în buzunarele paltonului, scoase câteva hârtii mototolite şi le întinse fără să le numere. Coborî grav. Urmărit de priviri mirate, îşi îndesă pălăria de cowboy pe cap şi se îndreptă agale spre locul unde, aşezate direct pe pământul jilav, se ofereau spre vânzare cele mai năstruşnice lucruri din lume. Erau aici prezenţi, într-o stranie şi pitorească devălmăşie, vânzători de ocazie, minaţi de nevoie, mici meseriaşi, pasionaţii pieţei vânzând până şi potcoave de cai morţi „, domni” din lumea bună oferindu-şi la preţuri exorbitante bijuteriile de familie, văduve cu borcane folosite şi decoraţii din primul război mondial, ţigani cu rădăcini şi seminţe de dovleac. În mijlocul pieţei, aşezat pe nişte pirostrii uriaşe, clocotea un cazan imens din tuci, răspândând în aerul limpede aburi cu miros violent de ştevie.’ în imediata lui apropiere, un ins rotofei, cu mustaţa în furculiţă, privea placid cei doi-trei clienţi adunaţi în dreptul cazanului, aşteptând cu bucata de pâine în mână.

O bătrânică încreţită, îmbrăcată în zdrenţe soioase, ’ sorbea cu lăcomie dintr-o oală de tablă, legată *cu* un lănţişor subţire de una din toartele cazanului. Nu apucă bine să termine de înghiţit fiertura aceea de culoare

nedecisă, că mustăciosul o ridică deasupra capului cu uşurinţă, ca pe o păpuşă umplută cu paie, şi, scuturând-o, ; începu să urle prelung, cântat:

, i—Uiteeee-o cuum s-a săturat, măăăi! în jurul cazanului se mai adunară câţiva inşi, în timp ce mustăciosul aşează cu grijă trupul bătrânei pe pământ, ca şi cum s-ar fi temut să nu se spargă.

Pe Bâscu nu-l interesa nimic din mărfurile expuse. Altădată şi în alte împrejurări, ar fi întrebat de preţul fiecărui obiect, s-ar fi târguit la nesfârşit, înjurând şi vorbind englezeşte, spre disperarea vânzătorului, pentru ca în cele din urmă să nu cumpere nimic.

Acum, ochii lui se roteau iscoditori peste marea de capete mişcătoare, căutau să străbată zidul mobil de trupuri, spre ţinta mult râvnită a călătoriei sale: *omul cu maimuţa.*

întrebă diverşi inşi, fără a primi un răspuns precis. Cei mai mulţi îl priveau stupefiaţi, neînţelegând despre ce maimuţă vorbeşte bătrânul acesta cam scrântit, coborât parcă din pelicula unui film cu Buffalo Bill. Stăruitor şi neostenit, Bâscu întâlni în cele din urmă un. Ceferist năucit de somn, care-i explică cu lux de amănunte că omul cu maimuţa se află lângă bufetul „Plăcerea vieţii”, în celălalt capăt al pieţii, lângă stadionul de fotbal.

O luă grăbit în direcţia indicată, descoperi taraba în jurul căreia stăteau adunaţi o mulţime de gură-cască. Îşi făcu loc cu coatele, să ajungă cât mai în faţă, şi aşteptă iscodind.

În faţa unei mese acoperite cu pluş roşu, un om cu faţa galbenă şi întristată striga, indicând cu singurul braţ întreg o cutie de lemn înţesată de cartoane colorate:

— la planeta, viitorul şi prezentul, tot ce-ai făcut şi ce vei face şi câţi ani vei mai trăi!

Aproape de Bâscu, codindu-se şi numărând nevăzut banii în adâncul buzunarelor, stătea un ţăran viguros, îmbrăcat în iţari, pe al cărui chip se citea o mare nehotărâre. Deocamdată nu cumpăra nimeni nicio planetă, aşa că Bâscu ceru cu voce tare:

— Aici la mine una!

Vânzătorul nici. Măcar nu-l privi. Glasul său crescu cu un grad în intensitate când începu să ţipe cu un fals entuziasm:

— Veniţi, fraţi, veniţi, surori, că-şi trage domnu norocu cum trifoiul dintre flori. Că ce face omu cu mâna lui nu şterge nici Dumnezeu cu buretele

Tăcu şi prinse a fluiera scurt de două ori, privind ciudat, cu coada ochilor, spre umăr. Spre totala stupefacţie a americanului, pe mâna întinsă a ciungului lunecă iute un şoarece alb, minuscul, cu ochii roşii şi botul ascuţit. Prinse o bucată de hârtie în gură, o trase dintre celelalte şi mirosi aerul în dreapta şi în stâţiga.

Pradă unui presentiment ciudat, americanul luă planeta şi i întrebă prosteşte, vârând bucata de carton roz în buzunar:

■ — Unde-i maimuţa?

Pe chipul trist ai ciungului apărură pete mici, roşii, venele tâmplelor se umflară, privirile se înăspriră:

— Michi?… A murit Michi…

— Cum a murit adică? se miră Bâscu.

— De oftică a murit. Acum o lună. Am îngropat-o în grădină, i-am pus şi cruce la cap, că era curată şi cuminte ca omu. Da… de unde ştii de Michi?

Bâscu privea năucit şoarecele alb cocoţat sub urechea ciungului, convins încă o dată că este cel mai ghinionist om din ţară, ba chiar din cele două Americi.

— De la Dringler ştiu.

— Aha! zâmbi ciungul. Neamţul o duce bine cu cinemaul lui, ştie ce face,

Bâscu îşi aminti de ţelul principal al venirii sale la oraş şi întrebă unde-l poate găsi pe şvab.

— La crama lui Sidon, în piaţă, acolo îl găseşti. Stă de o săptămână şi aruncă banii cum arunc eu boabe la găini. Nu cred că poţi vorbi ceva cu el. E beat lemn şi el, şi păduchioşii de popi.

Americanul mulţumi zâmbind strâmb şi, făcându-şi loc cu

coatele, se îndreptă spre şosea, în căutarea unei birji.

Vestea despre moartea maimuţei îl dezarmase. Toate visurile sale de îmbogăţire se spulberaseră într-o clipă cum se spulberă un balon de săpun atins de vânt. Îşi aminti că în vremea emigraţiei sale, un armean isteţ dacă nu cumva o fi fost oltean, făcuse averea pe spinarea unui porc. Avea un grăsun pe care-l îndopa de un an, şi cum acesta ajunsese la dimensiuni nemaivăzute, armeanul, niciuna, nici două, fixă o taxă de intrare pentru cri ce voiau să scarpine cel mai gras porc din America. Când grăsunul, plictisit de adoraţia vizitatorilor şi înecat de osânză, refuză să mai mănânce, armeanul îl tăie şi vindu carnea la un preţ dublu, potrivit celebrităţii inofensivului patruped.

O asemenea afacere se putea face însă numai în America, unde există nenumăraţi smintiţi care n-au ce face cu dolarii. Aici, la noi, cel mai grozav lucru ar fi lost maimuţa, care ar fi tras cu mânuţa ei păroasă pla neta cu destinul omului. Amintindu-şi de planetă, o scoase din buzunar şi începu să citească: „Vei trăi ’mulli ani şi trei copii vei. Avea. Avere multă, drum în străinătăţi. O blondă va muri de dorul tău. Numerele la loto 23, 4. 54”.

Ajuns la crama lui Sidon. Află că Dringler. Trezit din vârlejul beţiei, plecase, împreună cu călugării, spre o ţintă necunoscută.

CAPITOLUL 16

PE LA AMIAZA ViNTUL SE POTOLI. Pusta rămase limpede şi albă, încremenită în tăcere, strălucind sub soarele slab de decembrie ca o mare de zahăr. Se vedea până departe spre’sat, peste tufele de porumbele carbonizate de frig, de unde câmpul scăpa liber într-o scurgere apoasă, punctat ici-colo de crucea cumpenelor de la fântâni şi de braţele salcâmilor troieniţi de chiciură, străjuind în aşteptare ca nişte mirese îngheţate. Către apus, dincolo de graniţă, cerul se înroşea încet ca o rană, prevestind furtună.

Copilul se înapoie târziu, şi Alimandru. Neliniştit, era gata să încalece în căutarea lui. Când îi văzu faţa schimbată, nedumerită parcă, îşi înfrână mânia şi-i ajută să scoată

şaua calului.

Trase cu putere de chinga de sub burtă, scoase scările nichelate, făcute anume pentru măsui'a celui mic şi i le întinse fără să se întoarcă. Stătu o vreme aşteptând şi, în cele din urmă, îşi răsuci capul:

— Unde te uiţi mă? se interesă el fără supărare, zărindu-şi plodul încremenit în spatele său, cu privirea pierdută în zare, cu genele umezite de frig.

ar,

Copilul tresări, deschise gura, se înecă de emoţie şi slobozi vorbele acelea pe care le purta cu el de dimineaţă şi pe care, acum., aproape că nu îndrăznea să le rostească.

— O murit regele, tătuţă, zise el sorbind aerul şi sughiţă, rămânând cu gura deschisă, speriat de propria-i îndrăzneală.

Alimandru se uită la el cu milă, lăsă şaua în zăpadă şi-i puse mâna pe frunte:

— Mă. Tu ai călduri…

Copilul, tremurând ca o smicea scuturată de vânt, ' înghiţi în sec, sughiţă iar cu putere şi repetă cu încă păţi nare vorbele acelea neroade:

— O murit regele, tătuţă.

Alimandru sudui ceasul şi minutul în care, înduplecat de rugăminţi, îl lăsase să meargă în sat la ora de religie… Mama cui l-o făcut în lumea asta de popă, cu prostiile lui cu tot! îmi cară pruncul cale de kilometri să-i cânte lui aleluia' şi să răcească… Are căldură, săracul, şi. Vorbeşte în dodii"…

— Meri în casă! porunci el.

Copilul se supuse, umblând cu paşi de somnambul spre pridvor, şi Alimandru, privindu-i mersul de barză degerată, strigă furios:

— Să-i spui popii că-i tai barba şi-l jugănesc ca pe viori dacă te mai cheamă la religia mă-si pe o vreme ca asta! Aşa să-i zâci!

Intrat în căldură, copilul se mai linişti, numai ochii ăi mari şi limpezi păstrau în ei nedumerire şi spaimă.

— Mai spune, mă, o dată prostia aia cu regele, îi ceru Alimandru, şi copilul repetă cu exactitate afirmaţia aceea de necrezut.

Povesti cum, de dimineaţă, în sala unde ţineau ora de religie toţi şcolarii din clasele mici, găsise o linişte de mormânt.

f

Observă lipsa portretului regal de pe peretele dinspre răsărit. Deasupra candelei care pâlpâia slab, cineva atârnase o icoană colorată cu sfânta fecioară ţinând un înger în braţe. Regele nu mai era! Popa, trist, dar mai ales treaz, intră fără vlagă, şi când ei se ridicară în picioare, gata să cânte „imnul", le făcu semn să se aşeze. Apoi, împreună mâinile în chip de rugăciune, îşi mişcă degetele grase şi umflate, privi ţintă spre icoana din perete şi rosti cu solemnitate:

— Copii, regele nu mai este!

Vorbele sunară în clasă ca nişte pocnituri de puşcă, şi şcolarii rămaseră cu ochii holbaţi. O fată începu să plângă subţire, popa îşi suflă nasul în batistă, scuipă în ea, îşi şterse apoi barba şi mustaţa şi zise:

— Mergeţi acasă şi spuneţi părinţilor ce v-am spus eu!

Când termină de povestit, copilul începu să' plângă năuc şi întrebă printre lacrimi:

— Şi acum, tată, pe cine punem rege?

— Pă popa Sonu. Pă el îl punem, zise Alimandru cu seriozitate, născătoarea cui l-o adus pe pământ de armăsar prost şi gras!

Se repezi apoi în curte, scoase din cămară şaua lui cu scările argintate, încălecă şi porni în trap spre sat. Vestea adusă de copil îl făcu să-şi amintească de vorbele Bătrânei: „O să plece gângavul, şi când o pleca el, fug'şi şobolanii ceia mici. Atunci îl prindem pe vameş, pe porcul de Odoleanu. Îl prinzi tu, Alimandre, că eşti cunoscător de graniţă, şi îl aducicu putoarea-n nădragi să-l judece legea. Îţi spun eu când e ceasul şi momentul,"

Şi iată că momentul venise. Dacă erau adevărate vorbele

copilului, înseamnă că foarte curând Odoleanu va încerca să treacă graniţa, cu tot aurul şi bijuteriile după el.

li s

Ajuns în sat, străbătu în goană uliţa mare, şi în faţa casei Bătrânei descălecă. Legă calul de trunchiul unui saleâm şi intră în curte.

Bătrâna îl văzuse de departe venind şi acum îl aştepta în vârful scărilor, înaltă şi osoasă, cu figura ei bărbătească luminată de ochi negri şi cercetători. Alimandru păşi iute pe dalele de piatră cu câre era pavată curtea şi rosti nerăbdător, Vrând să scurteze ceremonia revederii:

— Săru'mâna, doamnă! E adevărat ce-am auzit?

Bătrâna nu se clinti şi nu răspunse, ca şi cum vorbele ar fi trecut pe lângă ea fără s-o atingă. Un zâmbet larg

i se înscrise în colţul gurii şi ochii îi străluciră ciudat. Alimandru clocotea de nerăbdare, oprit în faţa ei cu chipul palid şi încordat.

— Hai în casă, zise Bătrâna, făcându-i semn s-o urmeze.

II pofti să şadă, puse pe masă o tavă cu gustări de porc şi vin, turnă în tăcere, – cu acelaşi aer misterios, cu acelaşi zâmbet rău încremenit în colţul gurii şi, în cele din urmă, zise, suspinând adânc:

— O venit ceasul!

Alimandru zvâcni în picioare, şi faţa lui se făcu şi mai palidă.

Prinse cana de lut în mâna cu degete puternice şi lungi şi-o deşertă dintr-o înghiţitură.

Fonful a plecat, şobolanii guiţă. Şi cei mici, şi cei mari, râse Bătrâna.

Dă-l în mă-sa de rege! Ce-avem noi cu el? Ce ştii de vameş?

O venit ceasul, repetă Bătrâna sacramental, cu aceeaşi voce stranie.

Şi? vru să afle Alimandru.

— Să nu uiţi că el ţi-o mâncat tinereţurile!

— Ştiu! reteză mohorât celălalt.

II

— Că te-o băgat în închisoare în locul lui şi în locul Broscoiului.

— Ştiu, doamnă! strigă Alimandru.

— Că mi-o dus la război pruncu, glăsui Bătrâna sec.

Alimandru se sperie de ochii aceia grozavi, arzând ca două flăcări drăceşti, sub fruntea galbenă, şi simţi o răceală în şiva spinării.

— Când? întrebă el cu glas sugrumat, simţind cum toată ura Bătrânei i se transmite, îngroşându-i sângele.

Bătrâna se linişti. Chipul îşi reluă înfăţişarea nepăsTloare, flacăra ochilor se stinse, zâmbetul acela reapăru în colţul gurii.

Rosti răspicat, cu precizie de necontrazis:

— În noaptea asta!

— Şi Flender?

— Flender ştie tot. El are alte treburi cu porcul. Zice că-i duşman şi chiabur şi lejionar. Nu ştiu, nu mă bag. Dar el nu poate face nimic rău, că-i singur.

— Şi... Mitroiu *T*

— Jăndarul acela îi cumpărat cu izmene cu tot. I-o băgat Odoleanu aur şi je gură şi pe cealaltă parte, o vorbit şi-or plănuit pentru noaptea asta, că-i Anul nou şi-i băl mare. Şi la bal şeful de post trebuie să ţină ordinea şi disciplina, nu? înţelegi-mă?

— Va lua şi soldaţii la bal?

— Păi cum dară? aprobă Bătrâna.

— Şi marginea satului va rămâne pustie? Şi drumul dinspre graniţă liber, nu?

— Păi cum dară?

— Şi eu unde-oi fi? Ce, sunt mort? M-o lovit guta?

— Te-o lovit, Alimandre!... Mitroiu îi prost ca o gâscă şi, ca să fie sigur pe mine, o venit să mă cheme la bal. M-o întrebat pe departe ce faci. Am zâs că eşti beteag. S-o bucurat.

— Şi ce-a ţi zis?

— Că mă duc neapărat la bal.

— Şi el?

— O râs de gândeai că-l gâdilă careva la buric. ’O râs prea devreme.

— De unde ştiţi că s-or înţeles pentru noaptea asta?

— Ştiu şi gata. Or nu mă crezi? Minţi-tu-te-am io vreodată? vru să ştie Bătrâna.

Alimandru nu răspunse. Stătea încordat, căutând să pătrundă dincolo de vorbele şi gândurile ei. O întrebare veche îi chinuia buzele şi, în cele din urmă, o slobozi, uşurându-şe:

— Şi... unguroaica?

Bătrâna, care aştepta întrebarea, râse cu deosebită plăcere, dezvelindu-şi dinţii sănătoşi de lupoaică:

— Alimandre, Alimandre, tot muieratic ai rămas.

— Pleacă sau ba? întrebă Alimandru întărâtat.

— Nu pleacă.

— De unde ştii? se pomeni Alimandru întrebând.

— Ştiu eu...

Bătrâna se uită la el pieziş, îşi încreţi pielea nasului şi. Văzându-i zâmbetul de izbândă înscris pe faţă, rosti ca să-i dea satisfacţie:

— Dacă ştiu că pleacă. Vameşul, ştiu de ce nu pleacă unguroaica.

— Şi dacă vameşul nu „trece” fără ea?

— Păi. Zise Bătrâna, ea o să se ducă cu el până acolo.

Alimandru tăcu. „Să mă gândesc bine. Să mă gândesc şi apoi să spun. Vameşul are două locuri bune de trecut, două vaduri. Oare Bătrâna ştie sigur locul? Dac-ar fi să trec eu, pe unde-aş lua-o? Pe-acolo! De ce? E drum ferit, loc depărtat de pichet, apropiat de cimitirul unguresc şi rar cercetat de grăniceri. Odoleanu ştie asta.”

— Ei? întrebă Bătrâna văzându-l limpezit de gânduri.

— Pe la Borza, zise Alimandru. Pe acolo are vadu...

Bătrâna nu răspunse. Privea undeva peste el prin fereastra ce da spre grădină. Oftă adânc şi rosti neaşteptat dte duios şi de bl’ând:

— Alimandre, de ce n-ai fost tu pruncu meu... Tu trebuia

să fii…

Clipa de duioşie se risipi repede. Fu scurtă şi luminoasă ca o rază de soare scăpată fulgerător în întuneric. Bătrâna îşi reluă vechea mască.

— Mergem la bal? vru să ştie Alimandru.

— I-am făgăduit lui Mitroiu.

— Şi dacă mă-mpuşcă?

— El? întrebă Bătrâna eu dispreţ.

— Pe unguroaică o aduc?

— . Nu, numai pe porcul de vameş. Il facem regele oalului!

— Gata-i pita lui!

— Aleluia, rosti Bătrâna sinistru.

— Cu Flender să vorbesc?

— Nu-i musai. El ştie tot. Am vorbit eu.

— Şi dacă Odoleanu trece fără aur, ce fac?

— Il omori! rosti simplu Bătrâna.

Se lăsă tăcere. Alimandru nu se temea de ceea ce urma să facă în acest caz, ci de hotărârea Bătrânei. Pe Odoleanu, la o adică, l-ar fi terminat odată şi odată fără pic de remuşcare. Ar fi făcut asta aşa cum te scapi de o muscă scârboasă, cu nepăsare şi sânge rece, ca pe un lucru firesc. Bătrâna, însă, dorea acest lucru cu o ură şi încăpăţânare care-l spăimântau. Răzbunarea ei şi-o dorea lungă şi chinuitoare, şi nu cu moartea, cu temniţă grea!

Bătrâna se ridică, trecu în camera cealaltă şi se întoarse cu un „Mausser” în toc de lemn nou şi strălucitor.

— Cu puşca ta de vânătoare mi-i frică că-i găureşti numai nădragii…

— Nu! refuză Alimandru. Nu cu pistolul, pocneşte prea tare şi se aude.

Duse încet mâna la cureaua de piele ce-i încingea mijlocul, scoase un pumnal cu lama încovoiată şi căută din ochi un loc. Apoi se destinse ca un arc scăpat din strânsoare şi întinse mâna, sărind în picioare.

Luci ceva prin odaie şi în aceeaşi clipă se auzi un pocnet sec, urmat de un tremur mărunt. Cuţitul, înfipt până la

jumătate în tocul uşii, vibra lin, aruncând sclipiri scurte din plăselele' încrustate cu nituri de argint.

— Îi mort! constată Bătrâna şi se ridică, scoţând, cu mişcări sigure, lama cuţitului. O şterse cu grijă, ca şi cum ar fi fost plină de sânge, şi continuă: M-aş bucura să-l văd, totuşi viu, la bal.

Alimandru râse şi se pregăti de plecare.

— Să-ţi ajute Dumnezeu, rosti Bătrâna cu evlavie şi închise uşa în urma lui.

™ *n* * * * * în m * «

Pe la 10 seara, în sala mare a şcolii din sat, lumea începu să se adune în grupuri dese. Era primul bal al anului, după noaptea de revelion, şi oamenii veneau minaţi de curiozitate, dornici să afle amănunte mai precise în legătură cu ultimele evenimente. Stăteau pe sală împărţiţi în grupuri, potrivit rangului şi ordinii ce se statornicise din vechi, după o lege nescrisă. I

În faţă, lângă scenă, *oficialităţile,* ceva mai la dreapta, ' la o bună distanţă, dascălii şi studenţii veniţi în vacanţă, apoi cercul micilor meseriaşi, ţăranii, cu familiile lor, cu rudele lor, vorbind tare şi scuipând pe podelele proaspăt udate, şi, în cele din urmă, grupul de tineri „, fiţangăi", cum erau denumiţi, nerăbdători să se deschidă balul şi bufetul. În fundul sălii, pe mese lungi, acoperite, stăteau orânduite tot felul de bunătăţi: cârnaţi de porc, jumări.

iar ceva mai în spate, două butoaie mari aşteptau să-şi sloboadă conţinutul în paharele aşezate ordonat, cu gura în jos. Cârciumarul se aplecă, scoase de sub una din mese o bucată de carton, o şterse cu cotul, ca şi cum ar îi vrut s-o cureţe de praf, şi o atârnă, cu un zâmbet satisfăcut, între cele două butoaie. Se trase câţiva paşi înapoi, duse capul pe spate şi citi inscripţia aceea cu conţinut mai mult decât miraculos, scrisă cu vopsea roşie.

În zelul său caligrafic, cârciumarul desenase un „s" întors, care strica simetria inscripţiei şi o făcea şi jnai misterioasă:

„Credit NU ESTE!"

Sus, pe scena acoperită cu o cortină croită din cearceafuri vopsite în albastru, se auzeau zgomote înfundate şi sunete de instrumente muzicale. Tavanul, luminat de lămpi mari, strălucea în mulţimea panglicilor multicolore, din hârtie creponată, care cădeau în spirale spre capetele oamenilor. Mirosea a leşie şi a săpun „cheia", a sudoare nespălată şi a parfum ieftin, cu miros dulceag.

În cercul oficialităţilor, Broscoiul, şeful de post şi popa Sonu afişau o gravitate nefirească, ştiindu-se priviţi şi studiaţi.

Nevasta plutonierului, slabă şi mică, tuşea des, *ine*cându-se, şi scuipa într-o batistă tivită cu dantelă. Preoteasa, îndopată ca un curcan, cu cărnurile năvălind din strânsoarea rochiei negre, îşi vopsise violent buzele groase şi, peste decolteul ce-i dezvelea sinii enormi, cu pielea pistruiată, purta un şal de lină, pe marginea căruia spânzurau ciucuri albi, aşa cum văzuse ea într-un jurnal de modă din '38. Din pricina grăsimii, dar mai ales din pricina şalului gros, era leoarcă de sudoare, ca şi cum la subsuori ar fi avut două pungi umplute cu apă. Din când în când îşi făcea vânt cu marginile şalului, ca să se răcorească, şi atunci popa se apropia grav şi firesc şi-i ştergea transpiraţia mirositoare. Broscoiul întorcea capul, simţind că-şi vomită maţele, iar nevasta şefului tuşea şi mai vârtos, înecându-se şi scuipând în batistă, pe când plutonierul recomanda pentru a. Zecea oară cu perseverenţă:

— Să daţi cu „Carmol", doamnă preotească. Că şi eu năduşesc în cizmele astea de mi se beleşte pielea de pe labă!

Grupul dascălilor îi privea cu dispreţ. Comentând scena. Nevestele meseriaşilor nu-şi puteau desprinde ochii de pe marama preotesei, ce le fascina cu măreţia ei, iar. Soţii se uitau cu aceeaşi poftă la şoldurile ei late, care tremurau de ci te ori râdea sau vorbea.

Ceva mai la o parte, gata să urce pe scenă, Flender, „bolşevicul", cum i se zicea în sat, îşi tot ducea mâna la cravata cu care nu era obişnuit şi discuta aprins cu

directorul şcolii. Acesta îl asculta atent, dădea din cap în semn că înţelege totul şi, în cele din urmă, urcară amândoi scările, dispărând după cortină. În aceeaşi clipă, plutonierul se îndreptă spre spatele sălii, lângă grupul fiţangăilor, care, în lipsă de altceva mai bun, jucau bâza. Şi rosti autoritar:

— Gura, mă, că acum începe!

Cortina se desfăcu încet, scârţâind, şi în faţa orchestrei de ţigani stând smirnă lângă instrumentele lor, apărură cei doi. Directorul făcu un semn din mină, şi toboşarul lovi cu-sete în talgerul de alamă.

Se făcu brusc linişte. Directorul tuşi şi începu cu voce subţire de muiere:

Dragi cetăţeni, doamnelor şi domnilor! Declar deschis balul nostru de revelion.

Făcu al doilea semn, şi toboşarul atinse iar talgerul galben, care scoase un sunet de oală spartă.

— Trăiască! Ura! Vivat! Bravo! se auziră câteva glasuri răzleţe. N

Grupurile aplaudară cu discreţie şi distincţie.

— Şi acum îi dau cuvântul tovarăşului Flender!

Se făcu iar linişte.

Flender privi în sală, înghiţi în sec de emoţie şi deschise gura să zică ceva.

— Să trăiască poporul românesc şi comuniştii! răcni careva din spate.

Toate capetele se întoarseră mirate, să-l vadă pe cel ce strigase.

— Dragi cetăţeni şi tovarăşi şi tovarăşe, adăugă Flender văzând mulţimea femeilor prezente. Dă azi înainte nu mai avem rege. Gata! L-am alungat peste graniţă, în America lui, şi am rămas noi, poporul şi comuniştii, stăpâni pă ţara noastră, care-i casa noastră. Dă azi înainte ţara noastră se numeşte Republica Populară Română, încheie el cu glas înalt.

— Să trăiască! Vivat România! strigară câţiva.

învăţătorii aplaudară cu entuziasm şi profesorul de botanică strigă cu ardoare, rotunjind corect şi didactic

vorbele:

— Trăiască Republica Populară Română!

Notarul şi plutonierul aplaudară de circumstanţă, popa făcu semnul crucii şi rosti aleluia. Se auzi un murmur iscat de comentariile celor din sală, şi Flender reluă cu voce tare:

— Acum dau iară cuvântul tovarăşului director!

Jos, în sală, uimit de ceremonia neobişnuită, frizerul satului întrebă cu mirare:

— De când îi moda asta, mă? Dă cuvântul! Na cuvântul!

— Ssât! porunci plutonierul şi-l fulgeră cu privirea.

Intre timp directorul începu să vorbească:

— Cetăţeni, zise el, balul nostru are bufet, tombolă, surprize şi antren. (Lumea nu prea înţelegea cum vine asta „antreu", şi nimeni nu-i lămurea niciodată.) La ora douăsprezece alegem regina balului. Să începem cu Hora mare!

Zicând acestea, se întoarse spre ţiganii care aşteptau pregătiţi şi le făcu un semn triumfal cu mâna. Cei doi coborâră să se prindă şi ei în horă, care se închega încet, păstrând în rotirea ei aceeaşi ierarhie a grupuleţelor şi rubedeniilor.

Fiţangăii se repeziră buluc spre bufet, mamele îşi căutară locuri pe scaune, ţinându-şi fetele de măritat în poală, cu grijă şi atenţie, ca pe nişte păpuşi de sticlă. Cârciumarul îşi aşteptă clientela, şi când îi văzu îngrămădiţi în faţa mesei, plescăind din buze, le arătă inscripţia, trase cu ochiul -şi strigă:

— Azi pă bani. Mâine fără bani!

— Pă grâu dai, mă? vru să ştie unul.

— Nici pă ouă! stabili ferm cârciumarul. Nimic! Numa banu vorbeşte.

— Te-ai dat dracului, mă, păsat, îl zeflemisi careva.

În timpul acesta, cei din horă dansau, mişcându-se în dreapta şi în stingă, înainte şi înapoi, aşa cum cerea regula, căutând fiecare să facă paşii cât mai corect şi mai elegant. Acordeonistul coborâse de pe scenă, se postase în mijloc şi cânta lălăind primele vorbe şi singurele pe care le ştia:

„Hai să dăm mină cu mână Cei cu inima rumână”. „

Din grupul feciorilor se desprinse unul chipeş, străbătu mijlocul cercului, se opri lângă ţigan şi *coase o bancnotă din buzunar. O scuipă şi, cu un pocnet sec, o. Lipi de fruntea acestuia, rostind cu glas tare:

— Tri dă joc şi radaşul!

Asta însemna că balul va începe cu trei melodii ţărăneşti: o ardeleană, o învârtită şi-o ţigănească, după care vor – veni trei domneşti, adică un vals, un tangou şi un foxtrot, şi tot aşa într-o alternanţă matematică până în zori, când se va cânta marşul.

Hora era pe sfârşite, ţiganii mai ţinură câteva acorduri, vrând să termine, când Mitroiu fnaintă spre scenă poruncind:

— Ziceţi, mă! Mai ziceţi!

Pe culoarul ce se formase după trecerea lui păşea calmă şi surâzătoare Bătrâna. Oamenii o priveau cu respect şi nedumerire. De la plecarea fiului ei, Bătrâna nu ieşise nici măcar la biserică, şi acum, deodată, hodoronetronc, iacăt-o la bal!

— Asta o bolunzât! şopti cineva.

Bătrâna trecea încet, îmbrăcată în negru, înaltă şi dreaptă, cu o căutătură limpede şi hotărâtă.

— Bravo! Trăiască doamna! strigă directorulşcolii.

Se auziră aplauze, şi notarul o intercală între el şi Mitroiu.

Şeful de post era numai zâmbete. Toată frica îi pierise. Dacă Bătrâna venise la bal, el nu mai avea de ce să se teamă. Odoleanu va putea trece graniţa, el va rămâne cu banii şi va pleca de aici dracului, să nu-i mai afle urma nici câinii.

Dansa alături de Bătrână, cu paşi greoi, simţindu-se tânăr şi fericit. Mâna lui atingea mâna Bătrânei, rece şi puternică, periculos de rece şi de puternică. Acum însă nu-i păsa. Peşte un ceas Odoleanu va fi dincolo, iar poimâine, el, Mitroiu, unde l-or duce paşii şi ochii.

Bătrâna întoarse capul spre el, îl citi ca pe-o carte şi zise

în doi peri:

— Te bucuri, Mitroiule?

— De ce să nu mă bucur, doamnă? întrebă Mitroiu, bănuind în glasul ei o ameninţare.

— Păi, relansă Bătrâna, pentru că am venit.

— Mă bucur, doamnă, răsuflă Mitroiu. Din toată inima mea mă bucur că te văd aici, şi râse, arătându-şi dinţii de viplă.

Muzicaîncetă, Bătrâna îşi trase mâna din cea a jandarmului şi deveni deodată ţeapănă şi posomorită.

— Te cred, rosti ea ironic şi-i întoarse spatele, lăsându-l speriat şi descumpănit.

Străbătu sala privind cu nesfârşit dispreţ spre preoteasă, şi când aceasta se grăbi s-o salute ou un „sărut mâna” de şcolăriţă fâstâcită, o întrebă deodată, fixându-i subsuorile leoarcă de sudoare:

— Nu ţi-i cald cu şalul acela?

Nu aşteptă însă răspunsul şi se apropie de Flender care o aştepta într-un colţ.

— Bună seara, doamnă, o întâmpină el, şi faţa lui de om suferind de ficat se strâmbă într-un zâmbet.

— Bună, Flendere!

O cercetă cu atenţie, încercând să-i afle gândurile. Fu fntâmpinat însă de un zâmbet rece şi distant.

— Cumu-i? se interesă el.

— Cum am zâs! preciză Bătrâna. Cum altfel, dară?

— Cine îl… şi Flender deschise şi închise mâna, prinzând un obiect imaginar.

— Alimandru!

Flender râse liniştit, şi faţa lui pătată se strânse în zeci de creţuri mici.

— Şi… aurul?

— Il dăm stalului, nu te teme. Noi n-avem trebuinţă.

— Unde-l duce, la sediu? se interesă ţj.

— Nu! Aici!

Bătrâna rostise cuvintele sec şi hotărât. Flender vru să zică ceva, dar nu reuşi. Era prea surprins de această

hotărâre. În cele din urmă întrebă totuşi cu mirare:

— Aici? La bal?

— Ce dacă-i la bal.? N-are şi ei dreptul, săracul? Poate că nu mai apucă altul în vecii vecilor. Apoi înăspri deodată tonul: Aici! îl dau de gol în faţa tuturor, şi pe el, şi pe limbricul de Mitroiu. Lasă pe mine. Tu să stai gata cu oamenii tăi.

Flender se mistui în mulţime, să-şi caute oamenii şi, să-i instruiască. Bătrâna se întoarse spre. Grupul oficialităţilor, cercetându-i cu privirea, întârziind mult asupra chipurilor. Alături de popă, ochii ei întâlnără ochii Broscoiului. Care apăruse de undeva din spatele sălii. Se opri în faţa lui şi întrebă cu prefăcută mirare:

Ai venit şi tu. Broscoiule?

— Am! răspunse acesta cu nepăsare.

— Dar pe prietenul tău cel bun, pe Odoleanu, de ce nu l-ai adus?

întrebarea avu efectul scontat. Broscoiul îşi micşoră deodată ochii şi o privi cu atenţie. Mitroiu tresări, se uită la ceas şi zâmbi liniştitor. Broscoiul îl văzu şi înţelese.

— Ce, mi-e frate să ştiu de el? O fi beteag!

— Poate, rosti Bătrâna cu ton lugubru.

Nu-i beteag, că l-am văzut azi la amiază, se băgă în vorbă preuteasa.

Broscoiul n-o luă în seamă, Bătrâna zâmbi cu milă şi se întoarse spre adversarul ei. Care aştepta atent:

— Broscoiule, am auzit că vrei să te înscrii la comunişti, că tu ai fost până acum în toate partidele.

— Poate că dumneata vrei să te înscrii, de stai toată ziua cu Flender., şo-şo-şi, şi puneţi ţara la cale. Republica populară! rosti el maimuţărindu-se.

— Şi ce dacă m-aş înscrie, prostule?! se minună Bătrâna. Eu pot, că nu-s neam de bogătani ca tine, cu cincizeci de hectare de pământ.

— Ai prăvălie! ripostă Broscoiul.

— Da’ ce? Prăvălia îi a mea? Nu-i a statului? Nu-i ţinuta cu banii oamenilor? Io iau urj» procent.

— Las’ că ştim noi cum e cu procentul…

— Să nu ştii tu prea multe, că înainte ţi-i vremea.’ Aşteaptă numai, şuieră Bătrâna cu ură neascunsă, şi ochii îi luciră ca două picături de smoală.

În aceeaşi clipă Mitroiu rămase cu ochii pironiţi la uşa de la intrare. Se albise ca peretele, şi mâna i se mişca încet spre tocul pistolului ce-l purta la brâu. Bătrâna văzu şi se întoarse. În uşă stătea Alimandru, eu mâinile în şolduri, cu cizmele pline de zăpadă şi noroi.

îşi scoase cuşma de pe cap, şi părul lui negru şi scurt, ud şi lipit de creştet, aburea încet în sala încălzită. Mitroiu se repezi înaintea lui şi-l întrebă ameninţător:

— Ce cauţi, mă, aici?…

— Am venit la bal, don şef… nu-i slobod? întrebă Alimandru cu o prefăcută linişte şi blândeţe. I

Se juca aşa cum se joacă pisica cu şoarecele înainte de a-şi înfige ghearele definitiv în viaţa lui. Mitroiu» amăgit de umilinţa celuilalt, se cocoşea, dovedind celor din jur puterea şi autoritatea lui: – Afară! N-avem nevoie de scandalagii…

— Un danţ numa, don şef, şi plec.

— Afară!

— Gura, limbrieule! răcni Alimandru, orb de mâniej Gura, că-ţi schimb dinţii…

Mitroiu paraliza. De o asemenea înfruntare faţă cu lumea nu mai avusese parte în toată cariera lui. Duse. Mâna la pistol, încercând să-l scoată din toc.

— Mie îmi schimbi tu dinţii, mă, hoţul şi ţiganul şi criminalul dracului… Mie?

Alimandru ridică pumnul mare cât un cap de câine şi-l repezi de la înălţimea staturii sale. Mitroiu căzu intii în genunchi, apoi se lăsă moale ca o zdreanţă pe podeaua murdară.

Flender se desprinse din mulţime, trecând printre femeile care se buluceau speriate spre colţuri, şi întrebă:

— L-ai adus?

— Îi afară!

Flender luă pistolul şefului de post, sub privirile uimite ale celor din jur, care nu mai pricepeau nimic.

Alimandru ieşi, întârzie câteva clipe şi se întoarse, cărând ceva pe umăr. Părea un sac scurt şi gras, învelit într-o pătură. În mâna dreaptă ţinea un geamantan de piele, cu încuietoare nichelată.

Dădu drumul formei aceleia direct pe podea, se auzi o bufnitură înăbuşită, urmată de un geamăt stins, pătura se desfăcu, şi vameşul rămase întins pe podea, alături de Mitroiu, legat fedeleş, cu ochii închişi, ca şi cum ar fi fost mort,

— Dezleagă-l! ceru Flender.

Alimandru scoase cuţitul şi, cu mişcări sigure, îi tăie legăturile, **îl** prinse de umerii hainei şi-l ridică în picioare ca pe-o păpuşă. Odoleanu încercă să se ţină drept, dar genunchii nu-l ascultau. Privea în gol cu priviri de nebun, şi gâtul i se zbătea în pulsaţii dese, ca la guşteri, îşi simţea inima bătând sub mărul lui Adam, şi din clipă în clipă se aştepta s-o vadă scuipată la picioarele care-i tremurau. Era îmbrăcat elegant, într-un costum negru, cu cravată, şi în buzunarul de la piept purta o batistă albă. Galben şi pierit, îmbrăcat astfel semăna cu un mort aşteptându-şi sicriul.

— Ce-i cu el? întrebă Bătrâna cu milă prefăcută.

— O venit la bal, doamnă, răspunse Alimandru.

rSăracul, îl compătimi preuteasa.

— Da… săracul, zise sarcastic Alimandru. Uite ce sărac el

Deschise geamantanul, arătând grămada de bijuterii şi cocoşei ce luceau puternic în lumina palidă a lămpilor. Mitroiu, care între timp îşi revenise, stătea prostit, bâţâind din toate încheieturile.

Nu putea scoate nicio vorbă şi înţelese că acesta este sfârşitul.

Şi atunci, în liniştea aceea nefirească, amestecată cu nedumerire şi spaimă, Alimandru porunci ţiganilor să cânte:

— Vals, mă!

Melodia crescu tremurată şi anemică, împrumutând ceva, din atmosfera de frică din jur. Lumea privea consternată,

neştiind ce să facă.

Bătrâna se apropie încet, îl prinse pe Odoleanu de umeri şi rosti încet, zâmbind rău din colţul buzelor:

— Hai să te joc, vameşe…

Moale ca o cârpă, se lăsă în voia ei, simţind cum braţele de oţel ale fantomei în negru îl strâng cu putere de bărbat. O serpentină de hârtie roşie i se încolăci pe gât, îi brăzdă pieptul, şi lui i se părea că simte atingerea rece a unei frânghii. Bătrâna repeta la intervale regulate, în ritmul valsului, aceleaşi vorbe, cu o stereotipie obsedantă:

— Asta-i pentru pruncul meu!… Asta-i pentru pruncul meu!… Asta-i pentru pruncul meu!

îi lăsă deodată din braţe, scârbită, simţi o oboseală, grea urcându-i în trup şi se Îndreptă spre uşă, urmată, la câţiva paşi de Alimandru.

Oamenii se. Dădeau respectuoşi la o parte şi. Pentru prima oară, o văzură zâmbind cu blândeţe, stânjenită parcă de întâmplările acelea nemaipomenite. Se opri în faţa lui Flender şi-i întinse’ mâna în tăcere. Alimandru o văzu elătinându-se. Răpusă de tensiunea nervoasă, şi o prinse ocrotitor de braţ. Pornind spre uşă.

în urma lor, Flender dădea lămuriri celor din jur şi începu să ţină un fel de discurs stingaci despre… duşmani şi chiaburi, care toţi, dar toţi, mă, vor sfârşi aşa. Pentru că gata-i vremea lor, că acum poporal stăpâneşte ţara şi ţara se numeşte Republica Populară Română.”

CAPITOLUL 17

ÎN MARTIE VREMEA SE ÎNCĂLZI «

deodată.

Noaptea se auzeau strigând gâştele sălbatice peste sat, luna îşi făcea de cap aprinzând grădinile, speriind somnul oamenilor, întărit. Înd câinii intraţi în vremea lor de vandră şi iubit.

Crişul-Alb, umflat, cu apele galbene ca lăturile, trecu malurile, Buderiul se lăţi şi el spărgind matca şi, ca în fiecare primăvară, bălţile Chei-Chişului se umplură ochi.

Odată cu apele veniră şi peştii somnoroşi încă, abia ieşiţi

din nemişcarea de iarnă, cu burţile doldora de icre, crapi mai ales, graşi şi leneşi în mişcări. Căutau alinare în neclintirea miloasă a bălţii, îşi virau boturile boante în pipirigul vârtos, aşteptând nopţile fără lună. Nopţile în care să-şi depună, icrele în cotloanele întunecoase.

Oamenii se sculau de dimineaţă, ascultau cu urechile întoarse. Spre baltă zgomotul apei care fierbea ca mustul în noiembrie, se bucurau aşteptând să se lumineze, să poată porni la pescuit. Vreme de două săptămâni, atât cât ţineau apele mari, tot satul se aduna aici pe baltă 111 căutarea crapilor graşi, năuciţi încă de vânzoleala inundaţiei şi de hipnoza adormitoare a iernii din care abia ieşiseră. Pescuitul se desfăşura după un ritual simplu, aproape ridicol, fără nimic spectaculos. Bărbaţi, femei, copii mai răsăriţi veneau de acasă cu. Coşuri de nuiele, coşuri cu marginile înalte, cărora le dezlipeau fundul. Intrau în apă ocolind ochiurile adinei şi gropoaiele. De toată lumea,. Ştiute, repezeau la întâmplare coşul cu gura în jos şi apos, cotrobăiau cu mâinile, căutând atingerea lipicioasă a prăzii.

Unii, mai experimentaţi, aşezau coşul după felul în. Care se mişca vârful pipirigului. Peştii, speriaţi de buluceala neaşteptată, se ascundeau la rădăcina firavă a pipirigului, şi tulpina lui subţire tremura ca. Electrizată la această atingere. Era un indiciu vag, desigur, mai ales că, datorită îmbulzelii, apele bălţii fremătau neliniştite, mişcând în legănarea lor şi pădurea de pipirig.

Bărbaţii intrau în apă cu izmene lungi, legate la glezne de teama şi scirba lipitorilor ce roiau aţâţate de mirosul cărnii şi al sângelui proaspăt. Femeile îşi suflecau fustele în brâu, rămânând cu pulpele dezgolite, ţipând la atingerea rece şi băloasă a vietăţilor din adine.

Era o dulce nebunie de martie care cuprindea sângele şi nimeni nu avea grija celuilalt. Se auzeau femeile râzând ascuţit, excitate, şi bărbaţii ştiau că în. Clipa aceea trupul moale şi, unduitor al vreunui crap izbise pulpele lor calde.

într-un astfel de amurg, când soarele se scurgea supt ds lăcomia Subterană a bălţii, se arătă spre Chei-Chiş, venind

încet, ea o nălucă, Boriţa. Nebuna,

La început nu-şi dădură seama că e ea, dar o femeie ţipă speriată, şi strigătul ei făcu să se înalţe capetele tuturora:

— O venit bolânda lui Odoleanu, tulai!…

Boriţa era îmbrăcată în alb, şi rochia lungă până aproape de pământ o făcea suplă şi graţioasă. Îşi împletise brăţări din flori de păpădie şi înainta încet, cântând subţire cântecul acela al ei, pe care îl ştiau tot satul şi toţi copiii:

„Podul de piatră s-a sfărâmat,

A venit apa şi l-a luat,

Vom face altul pe râu în jos.

Altul mai mare şi mai frumos..

Oamenii o ascultau cu inima strânsă. Le era milă de ea, de viaţa ei care se dărâma ca un pod, un pod ce nu se mai putea reface niciodată. Venea încet, cântând cu glas subţire, şi nu privea nicăieri, mai bine zis privea peste capetele oamenilor, dincolo de ei, departe, în zarea zărilor, către o lume numai de ea ştiută, văzută şi înţeleasă. Ajunse aproape de baltă şi se opri. Surise unui gând, îşi ridică cu delicateţe marginile rochiei şi vâri piciorul în apă. Apoi începu să râdă în hohote, întinse braţele şi se roti pe loc într-un fel de horă mută. Femeile ieşiră speriate, privind-o în tăcere. Ea însă nu vedea pe nimeni, nimeni în jur nu exista, numai cerul şi apa şi soarele roşu topindu-se ca un vin în undele tulburi, soarele roşu murind duios în ameţeala răcoroasă a serii de primăvară. Se opri din rotit şi, cu o mişcare bruscă, îşi scoase rochia. Rămase aproape goală pe marginea apei, cu trupul alb ca porţelanul, cu trupul neatins de soare şi vânt, trup tânăr, cu carnea neîmbătrânită, cu sinii răzvrătiţi în sus ca două sfidări aduse ochilor ce-i priveau. Bărbaţii îşi sitnţeau vigoarea trupului trezindu-se, şi apa li se păra deodată caldă. Femeile, năuce, o priveau cu mirare, ocărind-o cu glas tare.

Dar ea nu *auzea,* nu vedea. Râdea încet, cu gâlg’âituri scurte, înaintând tot mai mult în lichidul mâlos, care-i acoperi şoldurile r brâul. Înainta orbeşte şi apa creştea pe trupul ei ca *o perdea galbenă şi oamenii începură să strige

speriaţi:

— Opreşte! Opreşte! Heei!

— Acolo e groapa eea mare! Heei! Femeie!

Groapa cea mare era culcuşul adine al unei bombe căzute în timpul războiului şi toată lumea cunoştea locul acela unde apa nu seca niciodată şi se ferea de el.

Dar nebuna nu auzea, nu vedea... trecea înainte încet» începând să spintece valurile cu mâinile, privind cu ochii dilataţi rana roşie a soarelui cicatrizându-se pe cer. Acum undele îi acoperiră sinii, apoi umerii... Se repeziră după ea strigând, şi când fură aproape, o văzură cu groază scufundându-se în adâncurile galbene şi cleioase. Se opriră ca paralizaţi, neştiind ce să facă. În locul unde se scufundase, apa clocoti o clipă, apoi se linişti. Femeile începură să ţipe, copiii începură să plângă, bărbaţii se sfătuiră înfioraţi de spaimă şi, în cele din urmă, hotărâră s-o caute cu cângile.-

Căutară până târziu, când asfinţi luna şi se vestiră zorile. Zadarnic. Nici atunci şi nici a doua zi şi niciodată nu o mai găsiră. Când scăzură apele şi în balta cu pământul crăpat se vedeau urme de picioare şi schelete albe de peşti sclipind în soare, mai veniră de câteva ori. Privind în întunericul ochiului aceluia de nepătruns. Îl răscoliră metru cu metru, scormonindu-l eu prăjinile, ’ dar trupul înecatei se ascundea undeva în adânc, înţepenit în mâl poate, ca şi cum apa nu voia să restituie prada ei sluţită de putreziciune. Sau poate că nici pământul nu voia s-o lase între oameni şi se deschisese, primind în blândeţea lui atotcuprinzătoare sufletul, ei alb şi neatins de răutăţile lumeşti,

*

’ CAPITOLUL 18

BROSCOIUL TERMINA DE VORBIT. Oftă, se sprijini cu spatele de spătarul scaunului şi, scoţând batista, îşi suflă zgomotos nasul.

Flender continua să privească eu prefăcut interes tamponul de marmoră pe care-l ţinea în mână de la

începutul întrevederii şi încerca să-şi frâneze mânia, să nu izbucnească fără voia lui scârba aceea lăuntrică şi să se apuce, să~l înjure. Deocamdată se chinuia să-şi amintească cum îl chema de fapt pe Broscoiul şi nu izbutea defel.

Începu să recite în gind poezia poreclelor din sat, născocită de Dumnezeu,. Ştie cine;; „Hăcădoi, Lăzăroi, Ni. Ta, Goaga şi Drâmboi...".

Epuiză în felul acesta o stradă şi trecu pe partea cealaltă, unde stătea Broscoiul: „Pătru lui Pureelu, Viţelu, Băboâu şi. Broscoiu... * Aha 5 Moşoarcă îl cheamă, pe umflat, se lumină el.

— Dragă cetăţene Moşoarcă, începu, el, nu pot da o asemenea autorizaţie. Dacă vrei să deschizi prăvălia, n-ai decât. Dar să ştii că la noi e destul, şi una singură.

— Baba nu mai are capital şi pe mine nu vrea să mă ia asociat. Zice' că-şi aşteaptă pruncul, şi pruncul e de mult iască...

. Flender roşi. Înfuriat şi strin. Se tamponul în mână:

— De ce-o faci babă?

— Că doar nu-i virgină...:

— E vorba de respect, cetăţene Moşoarcă, de respect, sublinie Flender şi se ridică în picioare, dându-i celuilalt de înţeles că discuţia, se terminase,

Broscoiul se foi pe scaun nehotărât şi rosti cu prefăcută prietenie

— Ţucu-te, Flendere' don primar, cum nu vrei să uiţi ce-o fost între noi! „v

— Ce-a fost între noi?

— Ei, don primar. Lasă mânia şi da-mi autorizaţia." Bate palma, şi ia arvuna..

Zicând acestea, se ridică şi, cu un gest rapid, scoase din buzunar un teanc de bancnote, aruncându-le pe masă,

Flender nu înţelese. Pentru moment vederea î se întunecă şi de mânie simţi că-i vine ameţeală. Se sprijini de marginile mesei răsuflând iute şi în urechi începu să-i sune răguşit goarna cu care odinioară aduna porcii satului. Când

deschise ochii, îl văzu pe Moşoarcă cu’ obrazul lui puhav, cu ochii mici şi atenţi, cu un zâmbet de speranţă încremenit în colţul gurii, începu să tremure încet, trupul său mie se strânse înţepenit de o durere vie şi. Simţind că-i crapă inima, se repezi dintr-un salt în grumazul Broscoiului, prăvălindu~. L îl iovi cu pumnii peste faţă, zd. Rob. Indu-i nasul, strigând intermitent:

— Mă plăteşti, mă plăteşti pe. Mine?

Broscoiul scăpă pentru © clipă din zona periculoasă, se târî în patru labe şi năvăli spre uşă, cu faţa însângerată.

Flender rămase în mijlocul camerei răsuflând. Greu, privind u-şi năucit mâinile pline. De. Sânge. Se aşpză pe scaun şi, văzând silueta celuilalt trecând prin faţa ferestrei „repezi tamponul, spărgind geamurile, istătu la birou să se liniştească, cu capul în tmâinâi tremuri nd de o furie neputincioasă. Ieşi în curtea feri**l.în m**ăriei, se spălă pe mâinî -şî o luă agale spre casa Bătrânei. Pe drum, reconstituind întâmplarea, regretă că nu avusese niciun martor sau măcar puşca de vânătoare cu care să-i găurească bucile.

Cu aceste gânduri trecu pragul prăvăliei, cerând, ca niciodată, o jumătate de monopol cu dulce, şi povesti cu glas întretăiat de enervare toată întâmplarea petrecută cu un ceas mai devreme.

Povestea fără exagerări, ca şi cum scopul principal al venirii sale acolo se datora exclusiv jignirii de care avusese parte. Dar Bătrâna pricepuse subtextul acestei povestiri, prindea din zbor nuanţele şi aluziile în legătură cu gândurile Broscoiului de a deschide o prăvălie în sat.

Asculta îngândurată, cu faţa încremenită într-un fel de mirare şi admiraţie, în timp ce gândurile ei lucrau febril, se repezeau în toate părţile ca nişte păsări închise într-o colivie prea mică.

îşi zise că va trebui oricum să termine odată, să termine, cu orice risc. Îl căutase zadarnic pe neamţul acela, pe Dringler, dar nu era de găsit. Iar dacă nu era Dringler, atunci, cu toată durerea şi căinţa ei, va trebui să-l sacrifice

pe Alimandru.

Era un lucru necinstit, dar ce piitea face altceva pentru realizarea planului. Care-i hrănea sângele şi-o făcea să nu îmbătrânească?

Flender povestea înainte, deşi Bătrâna nu-l mai asculta de mult. Se opri., dându-şi seama de acest lucru, şi întrebă mâniat:

— Dumneata, doamnă, nici nu mă asculţi?

— Te-am ascultat şi te-am înţeles, nu te supăra.

Se întoarse cu faţa spre el, şi când îi văzu ochii strălucitori, licărul acela ciudat şi prevestitor, înţelese că ea găsise o soluţie.

Se ridică, mişcă stingherit pălăria în mâinî şi, în cele din urmă, îşi luă rămas bun. Bătrâna îl conduse la uşa şi rămase multă vreme privind fix în lungul uliţei.

Se hotărî rapid să-l vadă pe Bâscu, să-i aducă aminte de promisiunea făcută în ziua când îi „împrumutase" cu generozitate regească suma de care avea nevoie. Iar Bâscu urma, neapărat, să facă un drum în pustă la Alimandru şi apoi la Moşoarcă... Numai apoi la Moşoarcă.

)

A TREIA

ÎNTÂMPLARE

ÎN 'ZIUA ACEEA ***UNCHIUL*** *BÂSCU plecase de dimineaţă, grăbit şi surescitat, chemat de doamna Handrabur pentru o treabă importantă.*

L-am aşteptat nerăbdător, dar mai ales flămând, şi, în cele din urmă, am hotărât să dau târcoale casei în care locuia Bătrâna, în speranţa că-l voi vedea.

M-am aşezat pe partea opusă, pe o bancă, la timbra unui dud rămuros, de. Unde puteam cuprinde cu privirea toate mişcările de vizavi.

Ca niciodată,. Crâşma şi prăvălia erau închise. Geamurile dinspre stradă sclipeau cu perdelele trase. Întreaga clădire avea ceva misterios în nemişcarea sfârşitului de zi, simţeam plutind de dincolo o teamă rece şi necunoscută.

După un timp, la'unul din geamurile casei apăru chipul Bătrânei, palid şi prelung, deformat de apele sticlei.

Mă trăsei speriat în dosul dudului, fără să ştiu de ce, fără să-mi pot dezlipi ochii de fereastră. Eă şezu o *vreme privind în lungul uliţei, spre pustă, apoi dispăru.*

După un timp apăru din nou, dând perdeaua la o parte, rămtnind în bătaia soarelui ce-i lumina costumul negru şi faţa de care mă temeam atât.

La un moment dat. Spre totala mea stupefacţie, a văzui desehizând fereastra şi, intoremdu-se spre cineva care emîn ca meră, arătă cu degetul calea spre capătul satului. Intorsei privirea intr-acolo şi desluşii în depărtare un cortegiu ciudat inaintând încet spre sat.

Mă uimea atitudinea nerăbdătoare a doamnei Handrabur, şi când privii din nou la geamul unde o văzusem ehemând pe acel cineva, avui plăcuta surpriză să constat că alături de ea şedea, concentrat şi la fel de palid, unchiul Bâscu în persoană. Cei doi dispărură din cadrul ferestrei pentru ca să apară în uliţă, inaintând până în mijlocul drumului. Aici rămaseră nemişcaţi, fără să-şi vorbească, încremeniţi într-o stranie aşteptare.

Erau foarte aproape de locul în care mă găseam şi le. Puteam privi chipurile în voie, fără teama de a fi văzut. Stăteau atenţi, privind cu încordare alaiul ce înainta spre ei, ca şi cum nimeni şi nimic n-ar mai fi existat în jur.

Ea avea faţa extrem de albăşi crispată, ţinea mâinile de-a lungul trupului, cu pumnii strinşi, şi ochii îi străluceau veseli.

Unchiul, rămas cu un pas mai în urmă, avea o privire năucă, faţa nedumerită şi gura întredeschisă, chinuindu-se să prindă nişte zgomote îndepărtate. Îmi dădeam seama de tulburarea lui după felul cum muta pălăria dintr-o mână în alta cu gesturi de prestidigitator. Intre timp convoiul se apropiase. Era o căruţă înconjurată, de grăniceri, acoperită cu o prelată verde. În mijlocul, lor, călare, nepăsător şi aproape vesel, stătea Alimandru, privind cu. Singurul său ochi sănătos spre cei'doi.

Unul din grăniceri salută respectuos pe doamna Handrabur care întrebă cu voce stranie:

— Ce aveţi acolo?

— Un înger, răspunse grănicerul în hohotele celorlalţi. Vreţi să-l vedeţi?

Bătrâna dădu afirmativ din cap şi se apropie de lada căruţei.

Grănicerul trase colţul aspru al prelatei, aşteptând. Bătrâna privi îndelung, fără nicio expresie, şi zise cu glas egal:

— E mort? îi – *Tun! glumi grănicerul.*

între timp, lumea se adunase în jurul mortului, auzii glasuri înăbuşite, strigăte de uimire, nume neînţelese.

— Cu el ce aveţi? întrebă Bătrâna şi arătă spre AUmandru.

— Cu el? răspunse acelaşi grănicer ce se voia spiritualr dânsul l-a găurit.

— Pot să-i spun ceva?

— Nu, cloamnă. Nu se poate. Îmi pare rău, dar nu se poate. E sub stare de arest.

Deodată, din lungul uliţei se auzi un ţipăt prelung, sfâşietor, un „tulai, Doamne, mi-or omorit bărbatul'1, şi nevasta Broscoiului se ivi şchiopătând spre căruţa înconjurată de curioşi.

Cortegiul porni încet spre şchioape. I care se mişca caraghios, strigând din toate puterile.

în mijlocul drumului, înaltă şi nemişcată, rămase doamna Handrabur. Alimandru se întoarse, privind spre ea, şi ridică mâna în semn de salut. Bătrâna îi răspunse şi şopti iute de câteva ori: „Eu te scap, te scap eu, fiule...

N-am mai văzut-o de atunci niciodată pe doamna Handrabur.

CAPITOLUL 19

SPRE SEARA, BATRINA STRĂBĂTU uliţa, mare a satului, îndrepţi ndu-se spre casa Broscoiului. Se hotărisc să meargă la priveghi, să-l vadă, să se convingă cu ochii ei că celălalt a pierit, că viaţa secase în trupul lui ca dintr-o baltă

stătută.

Acum nu simţea nicio mulţumire la gindul că ţelul vieţii ei se îndeplinise. Împietrise parcă şi-şi bănuia carnea seacă, fără vlagă, iar sângele'i se părea un şarpe rece ce se târa încet sub pielea albăstrie şi lucioasă. Doar în stingă pieptului cineva apăsa cu o putere diavolească, cineva aşezase acolo o piatră de moară pe inima ei, înăbuşind-o. Era acolo durerea ei pentru Alimandru, căinţa şi remuşcarea pentru păcatul săvârşit, şi mai era cealaltă durere-, meii veche, arzând ca o flacără ce nu se poate stinge, durerea aceea surdă care-i măcinase viaţa şi i-o spulberase în vânt,. Ce rămăsese din viaţa ei acum, când nu mai avea nici măcar pe cine să urască? Se simţea ca un copac bătrân, putred pe dinăuntru, gata-gata să se prăbuşească.

. Când intră în camera mortului, cei din jur rămaseră muţi de uimire. Ea nu văzu pe nimeni, nu zise nici.. Dumnezeu să-l ierte", nici altceva ce se cuvine în asemenea ocazii. Râmase ţeapănă în uşă. Strm. Se pleoapele să vadă mai bine şi simţi că se înăbuşă. Privirea ei se târî încet pe podea până ajunse la picioarele catafalcului în care zăcea mortul, se opri o clipă la marginea aurită a sicriului, şi apoi se ridică iute, tăind spaţiul încadrat de lumina leşinată a luminărilor. Şi atunci îl văzu! Stătea întins, cu. Mâinile cruce pe piept, şi părea mult ma* lung, mult mai tânăr. Fălcile sale groase, cu marginile căzute, s subţiaseră, şi în vârful. Bărbiei se vedea urma unei tăieturi proaspete de brici. Pe faţa rotundă şi uşor buhăită se desena dantelăria fină a vinişoarelor de om care băuse mult în viaţă. Pleoapele coborau doar pe jumătate peste ochii cleioşi, şi i se păru că celălalt, mortul, stă şi pmdeşte, pretăcindu-se că doarme. Nevastă-sa, aplecată peste capul lui, li apăra faţa de muşte cu o năframă îndoliată. Erau muşte mari şi grase, muşte de'mort, cu spatele verde, Junecând iute pe picioarele lor subţiri.

Bătrâna stătea ţeapănă la aceeaşi depărtare şi deodată în mintea ei apăru chipul lui Simeon de când era copil,

chipul, acela de fată, cu părul, galben şi cârlionţat. Îl văzu la serbarea de sfârşit de an, ieşind pe scenă în pantalonii, lui scurţi cu bretele, închinându-se şi începând o poezie pe care o spusese de zeci de ori şi la care lumea râdea de se prăpădea, strigând: „Bis!” Iată-i cum se închină, dragul, de el, şi cum o caută cu ochii lui albaştri acolo în rândul în iii. Şi cum începe cu glasul tremurat:

„Cai, viţei, oameni, năloagâ, câini, orbeţi ce tot se roagă, şi tot drumuri praf şi larmă, nu mai. Este loc de-o pal mă.

Prunci desculţi numa-n izmene, oameni cu saci plini de pene..."

Lumea ridea să se prăpădească, şi el zicea mai departe; cu un zâmbet şiret înflorit în colţul buzelor, ţinând coroniţa de premiant pe cap:

„Unu, frigu-mi-l arsura,

Strigă cât îl ţine gura:

«Apă rece, limonată, pentru orişicare fată!»

«Ţucăr croampă, ţucăr rudă! strigă altu pân-asudă...”

Stătea ţeapănă şi surâdea au? ind toate aceste vorbe şi. Vedea aievea acele întâmplări de mult trecute.

Acolo, la capătul privirilor ei, zăcea întins, fără viaţă., cel care-i trimisese pruncul la război, Broscoiul mort, cu faţa lui galbenă pe care se preumblă muştele verzi...

De undeva din întunericul odăii se desprinse o umbră şi se apropie de sicriu. Era una din slujnicele Broscoiului, o maramureşancă tânără şi frumoasă. Puse palma pe marginea sicriului şi începu un bocet straniu şi caraghios, pe care oamenii nu-1’ mai auziseră până atunci, îl spunea cu voce groasă, răguşită, tânguindu-se, şi Bătrâna nu mai auzi glasul lui Simeon. Era iarăşi în camera duhnind a miros de ceară şi mort, amestecat cu miros de busuioc şi picioare nespălate. Era acolo şi asculta bocetul acela ciudat şi-i venea să râdă ascultându-l. I se păru că Broscoiul nu murise şi că totul nu era decât o farsă pregătită pentru ea.

„Hapu, de ce-ai murit tu. Ha?

N-aî avut tu ce mânca?

N-ai avut unde lucra?

N-ai avut curechi în bute?”

ţ a j a

Ciudat era că în bocet se amestecau şi cuvinte porcoase, nepotrivite într-o asemenea împrejurare, iar ele nu supărau şi nu surprindeau pe nimeni. Maramureşanca le rostea simplu, ca şi cum ar fi rostit „apă! .

Maramureşanca se opri o clipă să răsufle, îşi şterse nasul cu degetele1* apdi şi-l tamponă cu batista şi continuă cu voce înaltă:

„Şi mi te-ai dus în mormânt, unde pasărea nu cântă, unde floarea nu-nfloreşte, unde frunza nu-nfrunzeşte,»

unde pasărea nu cântă trulului „trulului, \

vaai de muma lui...

Hapu, de ce-ai murit tu, ha?!”

Lumea uitase că e la mort. Ascultau miraţi şi feţele lor zâmbeau destinse şi ochii le sclipeau vesel. Bătrâna *j* se smulse din vraja aceea ciudată care nu-i plăcea şi mirosi aerul. Privi sub sicriu şi văzu ciubărul de lemn aşezat dedesubt şi înţelese.

Era cald. Broscoiul fusese gras şi acum începea să se impută. Înghiţi iute de câteva ori, simţind parcă o găluşcă în gât. Înţelese că va trebui să iasă la aer, dar se încapăţină să rămână. Privea pironită chipul pe care-l urâse atât şi, deodată îşi dădu seama cu spaimă că nu niaî are nimic cu el. Părea un obraz străin încremenit de moarte, o faţă pe care n-o cunoştea. Ceva asemănător eu mila o cuprinse şi vru să zică: „Dumnezeu să-l ierte”, după obiceiul creştinesc. Dar îi veni în minte chipul lui Simeon din seara în care plecase pe front. Îşi aduse aminte de lacrimile lui de copil, de frica ce pusese stăpânire pe faţa aceea gingaşă şi tânără, de spaima şi pustiirea din ochii lui şi mila îi pieri. Îi venea să se apropie, să pună degetele pe pleoapele pe jumătate ridicate, să i le închidă, să nu-i mai vadă albul ochilor lucind în obscuritatea camerei.

Privi în jur, dar nu putu desluşi feţele celorlalţi. Mirosul acela amestecat o înecă deodată, şi ea auzi un huruit îndepărtat, i se făcu negru înaintea ochilor şi nu mai auzi

nimic. Ieşi ţeapănă, cu dinţii încleştaţi, străbătu cu paşi repezi curtea şi,. În stradă, începu să vomite cu spasme dureroase, sprijinită de un salcâm.

Era primul semn al bolii nemiloase ce-o măcina de mult, înfrântă de vitalitatea ei neobişnuită şi poate de ura ce-o făcea să nu se gândească niciodată la ea. Acum, boala aceasta vicleană avea să izbucnească cu furie, devastindu-i trupul vlăguit şi ostenit de lupte.

Şt Bătrâna simţea aceasta cu instinctul propriu marilor firi pe lângă care nimeni şi nimic nu poate trece nevăzut.

CAPITOLUL 2 «

BIRJA PRIMĂRIEI OPRI ÎN FAŢA prăvăliei. Vizitiul struni caii încordaţi în zăbale, legă f râiele strâns de roata din faţă şi coborî. Se apropie de poarta înaltă, trase cu putere de belciugul soneriei şi aşteptă. Se auzi un sunet depărtat de clopoţel şi, după puţin timp, Bătrâna se arătă în spaţiul luminos.

— M-o trimis don primar. O zâs să vă duc unde-oţi *zice.*

Bătrâna nu răspunse. O luă înainte, urmată de vizitiul care ducea biciul după el târându-i coada în praful drumului. După ce urcară, vizitiul scuipă cu. Atenţie printre dinţi, ’. Se uită la feer şi întrebă:

Unde mergem, doamnă?

La hodaia lui Alimandru.

Omul de pe capră tresări surprins şi se întoarse privind-o prosteşte, ca şi cum n-ar fi înţeles răspunsul.

Ea il zeflemisi, amintindu-şi porecla:

— Ce-i, Mâţule, te-ai spâriat? „

Ce să facem acolo? Nu mai e nimeni, ingână vizitiul.

— Asta-i treaba mea. Tu mână!

Trecură podul Buderiului, cu apele pe jumătate scăzute, ’ şi birja o coti brusc pe un. Drumeag străjuit de saleâmi. Caii. Mergeau în trap destins, încordându-şi nervoşi gâturile lucioase. Bătrâna se gândea că pe drumul acela călărise de atâtea ori Alimandru spre casa ei. Că undeva pe aici se iubise în nopţile înlunate cu Cerina, femeia inimii lui, şi-i cânta din clarinet.

Departe, peste lanurile de grâu bătând în negru, se zărea un pâlc de copaci. Printre coroanele lor stufoase, Bătrâna descoperi acoperişul ţuguiat al turnuleţului de lemn.

De aici, din acest foişor rudimentar, ridicat după planurile şi cu priceperea lui Alimandru, veghea Cerina eea nevăzută drumul de întoarcere a omului drag. Bătrâna ardea de nerăbdare s-o cunoască pe această fiinţă despre care Alimandru nu vorbea niciodată. Venise cu gândul s-o întâlnească, s-o întrebe dacă are nevoie de ceva, dar, mai ales, să se convingă dacă zvonurile despre frumuseţea ei sunt adevărate. Ea, care cunoştea toate secretele lui Alimandru, nu izbutise să afle cum. Arată această făptură, pe seama căreia circulau tot felul de legende.

Cerul era senin şi, în neclintirea mieroasă a aerului încins, ciocuianii bateau mărunt din aripi, se avântau în /. Borul lor mărunt spre roata de foc a soarelui. Urcau, traşi parcă de un fir nevăzut, se opreau într-o nemişcare ireală, zvicneau de câteva ori în elanul ultimei încercări şi cădeau iute ca nişte bulgări de ţărână, cu aripile topite de focul acela dumnezeiesc.

Bătrâna privea zbaterea lor inutilă zâmbind unui gând:

— Mâţule. De ce se suie ciocârlanii în soare?

— Aşa li-e scris. Nu auziţi cum cântă, doamnă: „Mai suus, mai suus, până la Dumnezeu, eu, eu, ţiu..:”?

— . Şi până la urmă tot la pământ cad. Filosofă Bătrâna.

— Ca omu. Şi omu, cât trăieşte, să tot suie. Şi într-o zi, buf! Sapa şi lopata, să crească morcovii în barba lui...

Când ajunseră aproape de hodaia care-şi arăta zidurile printre copaci, vizitiul opri. Scuipă cu năduf şi decretă:

— Până aici, doamnă! Mai departe nu merg caii. Li locul vrăjit.

, Bătrâna râse cu dispreţ, sări sprintenă din trăsură şi porunci:

— Aşteaptă-mă!

Se apropie de casă stăpânită de curiozitatea aceea veche. Ajunse la zidul de piatră ce împrejmuia curtea şi apăsă pe clanţă. Uşa se deschise, şi în secunda următoare,

dintr-un cotlon îndepărtat, se năpusti năprasnic un câinelup de o mărime neobişnuită. După câţiva metri, câinele se opri gâtuit de lanţul prea scurt şi, din cauza vitezei, se prăbuşi cu picioarele în sus. Se ridică îndârjit.. Zburlindu-şi coama, mârâind răguşit, fără să latre, arătându-şi colţii, lianţul era legat printr-un belciug de o sirmă groasă ce traversa curtea. Bătrâna măsură din ochi distanţa şi îşi dădu seama că nu va putea ajunge la intrarea principală. Privirile ei căzură pe o strachină de metal răsturnată în care nu mai era pic de apă. Înţelese că era aşezată anume pentru câine. Se apropie eu precauţie şi. Cu o mişcare a piciorului, o rostogoli spre ea. Câinele se opri brusc din mârâit, atent, ridicând urechile. Bătrâna merse spre fintână, scoase o găleată cu apă rece şi umplu strachina. La vederea ei, câinele se îmblânzi şi începu să dea din coadă gudurându-se. Bătrâna veni spre el privindu-l în ochi şi-i puse strachina dinainte. Dulăul se repezi lihnit de sete, lipăind cu limba făcută căuş, şi Bătrâna trecu pe lângă el, îndreptându-se spre intrare. Ajunse şi încercă zadarnic clanţa. Bătu de câteva ori. La auzul zgomotului, câinele se opri din băut, ridică ochii şi se apropie hoţeşte, gata de atac. Bătrâna nu se clinti. Rămase stană de piatră, lipită de uşă, uitându-se ţintă la câinele care. Se oprise din înaintarea aceea lentă şi vicleană. Părea hipnotizat de privirea Bătrânei, şi ea pricepu că va trebui să stea nemişcată.. Trecură câteva clipe lungi, timp în care nu-şi dezlipi privirile din ochii verzi ai animalului. În cele din urmă începu să se retragă cu spatele înainte, urmărită pas cu pas de privirile câinelui. Care nu se hotărâse să atace. Când ajunse în afara zonei periculoase, trase spre ea strachina umplută mai înainte şi turnă iar apă proaspătă.

Străbătu curtea, ajunse la poartă şi înălţă privirile spre turn.

Sus, la geamul îngust, albeau perdelele cu ochiuri dese. Privi cu’ atenţie, căutând să surprindă vreo mişcare, dar nu desluşi nimic. Nevasta lui Alimandru plecase, pesemne, împreună cu pruncul. Înainte de a deschide poarta, mai

ridică o dată privirile şi i se păru că vede o uşoară mişcare a perdelei, ca şi cum cineva ar fi lăsat-o să cadă brusc. Se uită ţintă, cuprinsă de nădejde, dar mişcarea nu. Se mai repetă. În schimb, câinele, prins de cine ştie ce presimţiri negre, începu să urle prelung.

Bătrâna merse încet până la birjă şi. Spuse vizitiului că poate pleca, deoarece ea se va întoarce pe jos acasă.

Vizitiul salută bucuros şi dădu bice cailor, care porniră în trap, lăsând în urmă un nor alburiu de praf.

După o săptămână de' nemişcare, timp în care crizele se manifestau tot mai. Puternic, într-o dimineaţă, devreme, Bătrâna» se sculă singură şi se îmbrăcă fără ajutorul Parascăi. Mâncă cu poftă, bău chiar un pahar cu vin şi o rugă pe noră-sa să-i facă. De prânz o supă de găină. Ieşi apoi la stradă, stătu o vreme pe lemnul din faţa. Casei, salutând lumea, întrebând de unul şi. De altul, oprind copiii, interesându-se ai cui sunt, mirându-se cât au crescut.

Clienţii intrau în prăvălie, şi ea privea firma albastră pe care scria „Handrabur şi fiul" ' cu sentimentul că acum învinsese definitiv. Nu se putea bucura de-ajuns la gândul că duşmanii ei fuseseră scoşi din luptă. Simţea în. Trupul bolnav un. Fel de oboseală necunoscută. Nu era oboseala bolii, era cu totul, altceva, o sfârşeală şi-o scârbă pentru tot, o renunţare care urca din fiinţa ei. Ca un sentiment necunoscut.

Se mira singură că avusese puterea şi. Răbdarea să lupte împotriva celor doi. Cât fuseseră de drepte lupta şi răzbunarea ei nu-i păsa.

Căinţa pentru Alimandru se măeina zilnic şi evita să se gândească la cele întâmplate. Aflase de condamnarea lui, încercase prin avocaţi să obţină micşorarea pedepsei şi ceruse chiar azi o zi de vorbitor. Nu ajunsese însă să stea de vorbă cu el. Boala o ţintuise la pat şi ea simţea că nu va mai putea vorbi niciodată cu. Alimandru, să-l roage s-o ierte, să-l asigure de dragostea şi devotamentul ei matern. Vizita făcută la hodaia lui se dovedise inutilă. Dac-ar fi găsit acolo pe Cerina, ar fi făcut totul, să-i asigure o viaţă lipsită

de griji. Ea însă se mistui. Se ca un abur, fără să lase nicio urmă, fără ca cineva din sat s-o fi văzut vreodată.

CAPITOLUL 21

LA PUŢIN A VREME DE LA ÎNTOARcerea ei de la hodaia lui Alimandru şi pentru a treia oară în ultimele luni Bătrâna avu o nouă criză. De data aceasta durerile erau mai puternice ea oricând şi ea se stăpânea cu greu să nu urle, înfundindu-şi capul în peri ni, strângând eu putere dinţii sănătoşi şi albi.

Doctorul, chemat de Parasca din satul vecin, veni după două ceasuri de zdruncinături în gabrioleta lui verde, trasă' de un cal prăpădit.

Deşi era o căldură sufocantă, grea, prevestind ploaie, doctorul purta un fel de, anteriu cenuşiu cu nasturi mărunţi, închis popeşte, şi o borsalină pleoştită, din splendoarea căreia rămăsese intactă doar panglica lată. Cu reflexe crude de opal.

înainte de a intra în camera bolnavei, ceru un lighean şi un pahar cu apă. Îşi dezbrăcă anteriul ponosit, scuturindu-şi-l singur din capul scărilor. Îndelung şi cu răbdare. Veni rândul borsalânei. Pe care o supuse unui tratament rt ai complicat: mici jeturi de apă pompate clin gură, secondate de un lustru rapid, aplicat cu mâneca hainei.

Se spălă pe. Mâini şi, în timp ce se ştergea, puse întrebări stereotipe despre starea bolnavei. Parasca răspundea cu „da" sau,. Nu". După împrejurări, ferindu-se de alte comentarii. Era speriată de boala neaşteptată care se năpustise cu atâta putere peste trupul viguros al soacrei sale. se părea ciudat că de la moartea Broscoiului Bătrâna se moleşise deodată, căzuse într-un fel de somnolenţă vecină cu indiferenţa. Îşi aminti discuţia aceea din miez de noapte, în care Bătrâna se umilise şi o rugase în genunchi s-o ierte şi să n-o părăsească. Nora avea chipul nedormit, cu cearcăne adinei săpate sub ochii albaştri.

Doctorul cotrobăi în geanta lui de piele scorojită, scoase © cutie rotundă de metal şi, în timp ce cu o mână o răsturna spre gura deschisă, bătând uşor, cu degetul

încovoiat, În fundul ei, cu celălalt prinse paharul cu apă, înghiţind zdravăn de câteva ori.

Rămase cu capul dat pe spate, cu paharul în mână, aşteptând efectul bicarbonatului. Abia după aceea bătu la uşă şi pătrunse în camera bolnavei.

— Btină ziua, doamnă Handrabur, suntem bolnavi? încercă el să glumească, maimuţărindu-se cu ton de copil.

Bătrâna îl privea cu capul înălţat pe două perini doldora de puf, şi chipul ei. Rămase întunecat. Părea că nici du observase, intrarea celuilalt. Doctorul ridică uşor sprâncenele şi, în timp ce cotrobăia în trusa deschisă, zise:

— Avem dureri mari, doamnă? Nu-i nimic, acuşa vedem care-i hiba.

Bolnava gemu gros, într-un fel de strigăt înăbuşit. Doctorul ridică ochii, privind-o cu atenţie. Se minună de chipul ei aparent liniştit şi-şi zise că femeia aceasta are o stăpânire de sine nemaipomenită. Se aşteptase s-o vadă cu chipul schimonosit, cunoştea acest soi de dureri, când colo, ea încerca chiar să surâdă, pri. Vindu-l pentru prima dată şi vorbind clar şi răspicat:

— Tot fercheş, domnule Frâncu. Fercheş şi elegant cum nu e altul în jur. A mai, fost unul, dar…

Doctorul surise mucalit, îşi potrivi lavaliera încreţită şi se înclină:

— Am venit în vizită la o doamnă, în primul rând, şi apoi la o bolnavă. O doamnă pe care am respectat-o întotdeauna.

Scoase seringa, o umplu cu morfină şi" se apropie:

— Aşa, imediat o să fie mai. Bine, stimată doamnă.

Bătrâna nu se clintea. Întoarse capul spre el şi-l întrebă privindu-l în ochi:

— Rac, nu-i aşa? Am rac?!… O lună, două, cât?

Doctorul tăcea, stupefiat de brutalitatea întrebării. Prin ochii Bătrânei trecu o lumină de speranţă:

- .
- — Poate un an?…

— Doamnă, se reculese doctorul, nu vorbiţi aşa. Nu-i

niciun rac! De unde până unde?... O complicaţie de inimă şi nimic altceva.

Inima nu mă doare, doctore. Nu mă mai doare de mult. Pe mine mă doare stomacul. Acolo am rac.

— Astea, durerile astea sunt senzaţii, simple senzaţii, ’ Dureri radiante, se complică el în explicaţii savante,

Bătrâna nu-l luă în seamă. Continua să-l privească cu aceeaşi insistenţă şi repetă întrebarea:

— Cât? Doctore, vreau să ştiu cât mai am..7

Doctorul stătea cu seringa în mână, răsucind-o încet, îşi feri privirile şi ceru bolnavei să-i dea mâna.

— Nu vrei să-mi spui, domnule doctor Frâncu? Crezi că mă tem de moarte? Crezi? Nu, acum nu mai mi-e frică nici de o mie de morţi. Io mi-am trăit traiul... Hai, spune-mi ca între bărbaţi.

— Doamnă, nu mă siliţi să fac un lucru nepermis. Noi avem jurământul nostru, pe care nu-l putem călca. Am jurat, doamnă, şi...

— Ce contează jurământul? îl întrerupse Bătrâna. De ce să mă minţi şi să nu-mi spui verde? Nu-i mai mare păcatul dacă mă minţi?

— Doamnă, răbdare şi ascultare. Eu fac tot ce-mi stă în putinţă. Dumnezeu e mare şi dumneavoastră aveţi o natură puternică.

— E rac, nu-i aşa? Spune, nu-ţi fie milă de mine.

Doctorul tăcea, cu capul în pământ, continuând să răsucească la nesfârşit seringa în mână. De emoţie, pe frunte îi apăruseră picuri mici de sudoare. Bătrâna întoarse capul spre geam şi întrebă iar cu voce înăbuşită:

— Cât, doctore, cât?

— Nu potsă ştiu, doamnă. Nu pot să ştiu asta. Poate o iună, poate un an.. E o boală mincinoasă.

— Ai vrea, dacă te rog, să-mi scrii testamentul?

— Cu dragă inimă, doamnă, dar nu cred că e cazul.

E cazul, doctore, *e* cazul, dacă-ţi spun...

Doctorul se aşeză la masă, nora aduse cele trebuincioase scrisului şi, după câteva minute de tăcere, timp în care

doctorul ceru ceva de băut, Bătrâna începu cu voce groasă:

Domnule doctor, aş vrea să fie foarte scurt. Scrie dumneata cum ştii mai. Bine. Io, Ecaterina Handrabur, am de lăsat averea mea la doi inşi în lumea asta. Nurorii inele, Parasca Handrabur. Şi lui Alimandru. Jumătate, jumătate. Atât.

Alimandru şi mai cum? întrebă doctorul.

Roman. Alimandru Roman, zise Bătrâna.

Doctorul goli cu sete un pahar, îşi mai turnă unul, să prindă curaj, şi începu să scrie cu litere mari, uşor tremurate, ultima dorinţă a Bătrânei. Când termină, citi totul cu voce tare, şi bolnava se arătă mulţumită.

— Fain, mai fainã ca un notar, conchise ea.

Apoi acceptă, resemnată, să-i facă injecţia şi adormi, răpusă de oboseală şi încordare. Ieşind din. Cameră, doctorul se opri în faţa nurorii, care-l privea speriată, şi, aplecând privirile, şopti.:

Să Fii pregătită. Nu se ştie momentul, domnişoară…

Ea tresări violent şi-şi împreună mâinile, îneepând să plângă mut. Doctorul o mângâie părinteşte pe obraz şi ieşi iute. Îndesându-şi borsalina pe cap.

CAPITOLUL 22

NOAPTEA VISA CIMITIRUL ARGINtat de lună, cu crucile strâmbe crescând anapoda din pământ, crucile acelea din lemn vopsit cu smoală care putrezeau de la o vreme şi morţii rămâneau fără semn la cap. Şi e. *ei care se uitau erau buni uitaţi, movile de ţarină şi iarbă risipită în liniştea sumbră.

Trecea prin cimitir ca odinioară, în tinereţe, şi auzi deodată căţelul-pământului lătrând ascuţit şi se temu şi se lipi de pământ. Puse alături, cu grijă, corpul acela care-l purta în braţe, era un copil, poate Simeon, poate Alimandru, sau. Mai bine zis, când Simeon, când Alimandru.. Şi ascultă. Auzi paşi tropăind depărtaţi, sunând ca nişte copite de drac peste lespezile reci, auzi răsuflarea hjrşâită a Broscoiului şi se miră că el nu murise, că înviase din nou, ca Mesia, că se sculase din balta de sânge în care-l

văzuse şi venea pe urmele ei să-i ia pruncul şi s-o gâtuie. Se făcu ghem lângă o cruce din marmoră, singura din tot cimitirul, crucea lui Leiba comerciantul, cu ochiul lui de sticlă. Îl rugă să tacă, să nu ţipe, să nu audă Broscoiul şi să se repeadă pe urmele ei. Şi Leiba nu ţipă şi nu zise nimic, stătea acolo dedesubt, umflat şi bălos ca un melc, şi se holba cu singurul lui ochi sănătos la Bătrâna şi râdea. Ea îi văzu cealaltă orbită goală, scursă de mult şi ocolită de viermi, orbita în care, când fusese viu, Leiba purtase cu mândrie ochiul lui verde de sticlă, goală acum ca o gaură de şoarece. Ai lui îl îngropaseră astfel socotind că răposatul tot nu avea nevoie de ochi, şi ei, aici, pe pământ, Doamne fereşte, îl vor folosi în familie sau îl vor vinde pe un preţ bun…

Ş: i tropotul se auzea tot mai aproape, tot mai aproape răsuflarea’âmpuţită a Broscoiului, până când îl văzu aptecându-se deasupra ei ca o fiară scârboasă. Se strânse peste trupul copilului şi aşteptă ca celălalt s-olovească, s-o omoare, să-i zdrobească capul de crucea de piatră.

Şi atunci lătră iar căţelul-pământului cu glasul răguşit şi un cocoş rupse aerul cu aripile, încercând să cânte. Luna căzu iute de pe cer, topindu-se în iarbă, Broscoiul, de spaima zilei, se făcu tot mai mic, se înnegri la faţă, apoi nu se mai văzu şi nu i se mai simţi mirosul de fiară scârboasă şi de buboi copt.

Şi atunci Bătrâna se trezi în patul ei, zăcând întinsă pe spate, uitându-se cu ură la păianjenul acela care de câteva zile cobora deasupră-i pe un fir de nevăzut, îi atingea pleoapele cu picioarele lui cleioase şi-o înfiora a moarte. Căută copilul, dar el era în picioare, lângă pat, aplecat deasupra ei, Simeon, copilul ei, inima inimii ei şi lumina, Simeon care-i vorbea, aşa-i vorbea:

„Ce faci, mămuţă?” zicea el cu glas duios şi cântat şi ea răspunse că nu face nimic, că se hodineşte numai şi apoi vor pleca amândoi spre casă. „Eşti acasă, mămuţă *T’* se auzi diri nou glasul, şi ei i se păru că acum sună. Altfel, mai rece şi străin. „Nu eşti Simeon?” „Nu, nu sunt Simeon. Sunt

Alimandru şi am venit să te duc.” „Unde să mă duci? il se minună Bătrâna. „Vino, mămuţă, departe, în pusta-pustelor, unde e alb şi e zăpadă şi e curat, ca zahărul de alb şi de curat.”

Şi ea se ridică în picioare şi se duse o vreme plutind până ajunse la o punte, făcu un pas, apoi încă unul., şi acolo, la capăt, înalt şi bărbos, stătea Dumnezeu, care nu -era altul decât Simeon, şi râdea la ea frumos. Era luminat şi mândru ca. Noaptea Paştelui şi. Ochii limpezi de se vedeau stelele în ei... Vru să treacă pe punte; făcu un pas, încă unul şi deodată se auzi un zgomot asurzitor şi simţi pârâind ceva sub ea.

Sus, în tavanul lăptos, păianjenul veghea răbdător, prins în eârlige nevăzute. Îl înrourase cineva, că strălucea de parcă avea briliante pe spate. Bătrâna ştia că acela e sufletul ei cel păcătos şi se ruga de el în gând. „Hai, rupe-te odată şi cazi în fundul Gheenei şi nu mă mai chinui şi nu mă mai arde.”

El tresărea speriat şi se. Ducea mai sus pe scara luinevăzută, tremurând ca apucat de spasme. Apoi se repezea glonţ spre faţa ei, se lipea de fruntea asudată, mişca picioarele pe pielea galbenă şi se urca iute în împărăţia lui de veghe şi pustiu. După ce plecă, păianjenul, ea ieşi în faţa casei, se aşează pe lemnul de la uliţă şi aşteptă. Flender, bolşevicul, veni şi şezu lângă ea, oftând şi seuipâmi în praful alb.

— Mă duc, Flendere, şi te las. Mă duc la Simeon...

— Drum bun, doamnă, drum bun şi nu mă uita, zicea Flender surâzând cu buza lui strâmbă.

— Tot porcar ai rămas şi tot cu nădragii rupţi...

— Tot porcar, doamnă, îi drept.

— Şi io.? Ce mi-o slujit că am făcut moarte de om?...:

— Aşa-i soarta, doamnă, n-ai ce face.

— Tu ai noroc. Or veni zile mai bune. Eşti comunist şi or avea grijă de tine.,

— Poate c-or avea...

— Dacă nu mergeam la Simeon, mă făceam şi eu

comunistă.

— Nu te puteai face, doamnă, râdea Flender.

— De ce nu mă puteam face, mă. Rog?

— Nu te puteai pentru că n-ai inimă de aşa ceva…

— Taci, tu, prostule, nu vorbi fără judecată. Inima mea e pentru cei săraci, că n-am fost os de domn doară

— N-ai fost, doamnă!

— Atunci, de ce nu mă puteam înscrie la comunişti?

— Te puteai, doamnă, cum să nu poţi? Numai să fx vrut.

— Îmi dădeau şi pensie?

— Şi pensie, doamnă, sigur că şi…'

— DaJ pe Simeon mi-l dădeau?

— Nu ştiu asta. Morţii nu se dau înapoi nici măcar la comunişti.

— El nu-i mort! Nuuuu ÎNuuuu! urlă Bătrâna şi începu să fugă prin mijlocul drumului cu mâinile ridicate deasupra capului.

— Fugea aşa şi ajunse la câmp, acolo, în pustă, lângă hodaia lui Alimandru. Câmpul era alb, ninsese pe el sau era plin de margarete, dar era alb de te dureau ochii de el. Acolo o văzu pe Boriţa, săraca, Boriţa nebuna, culegând flori sau zăpadă şi cântind.

— Ce faci. Margareta? întrebă Bătrâna

— Nu sunt Margareta, râse nebuna. Nu sint Margareta. Vrei asta?

Bătrâna întinse mâna şi nebuna îi puse o floare oare o El ipse cu răceala ei şi se topi.

— Am să-ţi dau mărgele colorate şi o păpuşă de turtădulce.

— Numele fiarei e 777, zise nebuna.

— Şi bomboane acrişoare îţi dau şi oe vrei tu. Mărgele…

— Podul de piatră s-a sfărâmat…

— Nu s-a sfărâmat, vino să-l vezi. Vino…

Trecură amândouă peste câmpul acela alb şi de-abia puteau merge, de parcă păşeau într-o mare de vată. Începu să plouă cu sânge şi toată vata se înroşi. V: – Plouă cu sânge, zise nebuna.

— E sângele lui Simeon. Trece iute. Nu rămine nimic. Nimic nu rămine, Margarete…

— /

— Nimic nu rămâne, aprobă nebuna râzând. Numai urma noastră rămine. Vezi?…

Bătrâna se uită înapoi şi văzu urmele paşilor strălucind ca argintul pe marea cea roşie. Mai aveau puţin de mers până ACOLO, foarte puţin, dar Bătrânei i se făcu deodată *o* sete grozavă. Se trezi din delir:

— Apă, apă…

Parasca auzi şi duse la buzele Bătrânei paharul cu apă. Ea bău cu poftă, făcu un semn s-o ridice pe perină şi închise ochii. Apoi o privi cu milă şi porunci eu glas parcă neatins de boală:

— Adu hainele de moarte şi lădiţa.

Nora nu se mişcă. Începu să plângă încet şi se făcu că nu pricepe porunca.

— N-ai auzit, fata maniii?…’

Ea se aplecă, scoase lădiţa din dulap şi i-o întinse. Căută apoi. Hainele de moarte.

— Fă focul, Parasca.

— În aprilie, mamă…

— Fă focul, dacă-ţi spun.

Nora se supuse, îndreptându-se’ spre sobă. Bătrâna deschise cutia, răscoli foile de hirtie, până când degetele ei traseră la lumină adresa oficială cu vestea morţii luă. Simeon. O cunoştea după pipăit, degetele ei o sărutaseră de o mie de ori, ştia că e acolo şi că în curând nimeni nu va şti că a fost vreodată. Închise brusc capacul şi, auzind flăcările duduind, se înălţă uşdară din pat. RidicândU-se în picioare.

— Deschide uşiţa…

Mamă, eu nu le-am citit…

— Deschide dacă-ţi spun.

Nora se aplecă ameţită şi deschise uşa plângând. Bătrâna privi flăcările şi aruncă lădiţa aceea de lemn în, mijlocul jarului Rămase dreaptă în faţa sobei până când

cutia începu să ardă sfârâind, căpândind prin cameră un miros dulce, ca de tămâje.

— Hainele! ceru ea.

Nora se repezi spre dulap, dar auzi glasul acela de care se temuse întotdeauna oprind-o:

■ ; – Hainele de moarte.

— Unde vrei să te duci. Mamă? întrebă ea,

— Nu mă duc nicăieri. Nu-i la noapte învierea?

— Ba da.

— Şi dacă e, cum zici, io nu trebuie să mă îmbrac?

— Mai e până la ziuă.

— Nu mai am vreme. Îţi spun io că nu mai am.'Te-aş ruga să mi-l aduci e Mara să-mi cânte.

Rămasă singură, Bătrâna începu să se îmbrace cu mişcări încete în faţa oglinzii ovale, privindu-se atent. Când termină, răsuflă ostenită, aşezându-se.

Era parcă şi mai înaltă în costumul de moarte. Purta pe cap o basma grea de brocart care-i încadra faţa palidă ca într-o ramă patinată de timp.

Se întoarse Parasca cu Mara, numai piele şi os, tuşind uscat şi înecându-se, scuipând în batistă, înroşind-o de fiecare dată.

— Sărut mâna, doamnă, zise el, şi pieptul îi hârâi ca o râşniţă.

— Noroc, cantore, zise Bătrâna. Mai poţi?

— Mai, doamnă, că mare-i Dumnezeu!

Bătrâna nu răspunse. Se uită într-un anume fel la Parasca, şi aceasta înţelese că vrea să rămână singură. Dădu să iasă, când auzi glasul soacrei:

— Adu, rogu-te, ceva de băut.

Nora aduse, puse tava pe masă şi aşteptă.

— Şi două pahare. Nu, rectifică Bătrâna. Trei pahare…'

Niciodată de când stăteau împreună nu ciocnise cu. Ea" Acum o invită să servească, o privi în ochi cu duioşie şi bunătate şi rosti cu glas schimbat ca o rugăciune:

— Noroc, fata mamii, să-ţi dea Dumnezeu sănătate şi putere.

Mara bău la rându-i şi se înroşi deodată. Ochii. Începură să-i strălucească şi nu mai tuşea.

Parasca ieşi în vârful picioarelor, lăsându-i singuri în lumina slabă a lămpilor cu picior.

— Cantore, ceru Bătrâna, te-aş ruga să-mi spui un lucru…

— Întrebaţi, doamnă.

— Lumea vorbeşte că tu ai văzut-o pe nevasta lui Alimandru, pe Cerina… Cum era?

Mara nu răspunse. Se foi pe scaun, îşi turnă încă un pahar, îl bău cu poftă şi vorbi:

— Nu ştiu cum era…

— Alimandru te-o dus la el în pustă. Ştiu io asta şitot satul ştie. Te-o dus că erai bolnav şi i s-o făcut milă de tine. O vrut să-ţi facă o bucurie.

— N-am văzut-o, doamnă, dacă zic..;

— Ai văzut-o. Minţi că n-ai văzut-o, că din ziua aceea, n-ai mai fost om, şi când te îmbătai, numai de ea vorbeai.

— Prostii, hârâi cantorul, şi mai goli un pahar.

rMie poţi să-mi spui, se rugă Bătrâna. Azi, mâine, mă duc… Azi, mâine, şi tu… N-o să mai ai cui spune. Morţii nu vorbesc între ei.

— N-am văzut nimic, doamnă. Alimandru n-o vrut să mi-o arate. Poate că nici nu avea pe nimeni. Poate…

Bătrâna nu mai insistă. 11 privi pentru prima oară cu interes şi-l întrebă:

— De ce nu te-ai însurat, cantore?

— Aşa mi-o fost soarta.

— Cântă-mi ceva,

— Ce să cânt. Doamnă?

— Cântă Hristos a înviat…

— Nu se cade. Nu-i încă ceasul..

Domnul ne-o ierta că l-am înviat mai devreme. Cântă „.

Cantorul îşi drese vocea şi începu să cânte cu glasul lui subţire de tenor: Bătrâna îl asculta în tăcere, privind undeva în noapte, şi când fu sigură că celălalt nu-i poate vedea faţa, începu să plângă, tânguindu-se înăbuşit. Cantorul se opri. Bău încă o gură de rom şi continuă acelaşi

refren obsedant până când osteni. De la o vreme, cei doi rămaseră tăcuţi unul în faţa celuilalt, fără să-şi vorbească, ca două păpuşi de ceară, ascultând melodia numai de ei auzită.

Intră Parasca. Anunţând că se apropie ceasul învierii. Mara se ridică împleticindu-se şi se înclină în faţa Bătrânei:

— Io mă duc, doamnă. Rămâneţi cu bine.

— Să auzim de bine, cantore. Du-te şi cântă cât mai e vreme de cântat. Parasca, mergi cu Mara la biserică.

Io vin mai târziu. Singură…

Ieşiră, lăsând-o privind pe geam în noaptea de primăvară un lucru pe care numai ea îl vedea, umbra fiului ei Simeon rătăcind pe pământuri străine şi chemând-o.

într-un târziu, peste liniştea încreitienită începu să se. Tânguie toaca. Slujba învierii se terminase, şi Bătrâna deschise fereastra, ascultând zgomotul acela năvălind în cameră odată cu mirosul de ceară arsă. Atunci se ridică fulgerată de o durere cumplită, cum nu mai avusese până atunci. Se sperie şi simţi o moleşeală ciudată în trup. Păşi încet spre grădină, clătinându-se, ţinându-se de gard. Trecu pe lângă tufele de smeură, apoi pe lângă părul sădit de, ea

Ja plecarea lui Simeon. Simţi gust de măcriş şi de iarbă crudă şi văzu stelele arzând aproape, deasupra sprâneenelor.. Ajunse lângă socul spuzit de floare şi simţi mirosul lui înecăeios, un amestec de scorţişoară şi lămâie mucezită îi năpădi nările, sufoeând-o. Privi în sus şi văzu luna spintecând coroana bogată ca un cuţit ciobănesc.

Socul începu să se rotească, pământul începu să se rotească şi luna cobora tot mai mult, strălucind ca un cercel de sânge spre fruntea ei. O lovi în creştet, detunând ca o explozie, şi o orbi o lumină de fulger. Bătrâna închise ochii şf întinse mâinile. Aluneca într-un tunel întunecos, la capătul căruia îl văzu pe Simeon aşteptând-o. Simeon era îmbrăcat în. Chip de "înger, cu cununiţa de premiant pe cap. Apoi nu. Mai văzu nimic decât o mare de zăpadă în care cineva arunca stele. Roşii şi nenumărate stele…

CAPITOLUL 23

ÎN ZIUA ÎNMORMÂNTARII SCOAseră sicriul în curte, descoperit, şi lumea veni să-şi ia rămas bun de la doamna Bătrână. Erau acolo ţiganii cu puradeii de mână, cei pe care „doamna” îi botezase, clienţii prăvăliei, Americanul, cu pălăria lui de cowboy, plângând prosteşte, ca un copil, Rusalina, sora Broscoiului, pentru prima dată nerujată. Slujba o ţineau, după voinţa Bătrânei, un preot din satul vecin, şi un popă pensionar, pe jumătate surd, care stătea neputincios pe un scaun, ţinând o cruce de lemn în mână.

Sicriul era aşezat sub un vişin tânăr, încărcat de flori. Bătea vântul slab dinspre pustă şi legăna vişinul şi-i scutura florile. Câteva căzuseră pe faţa ei galbenă şi pe ochii care, rămăseseră neînchişi. Fixaseră. Pleoapele cu bani grei, de argint, apoi cineva sugeră să i le lipească cu ceară. Mortul trebuia să treacă în viaţa de dincolo cu ochii închişi. Dar Bătrâna, nici după moarte, nu voia să se potrivească voinţei altora. Soarele topi ceara şi, pe la mijlocul slujbei, pleoapele moartei se deschiseră încet şi lumea se înfioră, cuprinsă de teamă. Preotul acela străin amuţi şi el. O lăsară aşa, cu ochii îndreptaţi spre cerul albastru, sub care zburau rândunelele negre.

Slujba se apropia de sfârşit. Paisie oficia grav, cu vădită emoţie, şi, corul răspundea armonios şi trist. Se făcură iertăciunea şi dezlegările. Pomelnicul celor iertaţi începea cu Simeon, continua cu Parasca, se mai pomeniră câteva nume, iar la. Sfârşit oamenii auzi-ră clar Alimandru şi Cerina şi cei din jur tresăriră la auzul ultimului nume. Privirile se îndreptară curioase spre femeia îmbrăcată în negru, cu faţa acoperită de un voal atât de des încât nu
i se putea desluşi nicio trăsătură.

În toată alcătuirea ei avea ceva diafan, plutitor, o gingăşie aeriană, de fiinţă nepământească. Te aşteptai în fiecare clipă să se desprindă de la pământ ca un abur, mistuindu-se în claritatea zilei de primăvară.

în dreapta sicriului, alături de Parasca, stătea Flender, cu chipul tras, mai pământiu ca altă dată, ducând mereu mâna la cămaşa prea strimtă şi la cravata aceea caraghioasă cu

care nu era obişnuit, ca şi cum cineva îi strângea beregata cu degete de fier şi el voia să le îndepărteze.

», Dă~i ei lumina şi veşnicia veacurilor.. Se ruga preotul, şi Flender auzi limpede, aproape de urechea lui, vocea şi vorbele Bătrânei;'

— Flendere, temi-te de moarte?

— Nu ştiu, doamnă, nu ştiu dacă mă tem.

jjaşaz-o pe ea în grădina sfinţilor, unde drepţii se hodinesc."

— De ce să te temi dacă ştii de cincizeci de ani că trebuie să mori? Şi viaţa nu ţi-o dat nimic.

— Nu mi-o dat nimic, doamnă.

„Acolo unde nu este durere, nici suspinare, ci viaţă fără de sfârşit."

— Dar dumneavoastră vă temeţi de moarte?

— Nu mă tem, dar n-aş vrea să mor acum...

„Din pământ suntem şi în pământ ne vom întoarce."

Flender privea chipul acela liniştit, zâmbetul cunoscut înscris în jurul gurii aspre, îi văzu ochii mari, aburiţi de moarte, privind cerul, şi i se păru că ea respiră lin şi se îndoi.

Bătrâna stătea ţeapănă şi îngheţată, cerul cobora în ochii ei şi rândunelele se oglindeau în pupilele fără strălucire ca într-o apă adormită. Vişinul ningea încet, scuturat de vântul pustei...

O acoperiră. Se auziră ciocanele izbind cuiele care scârţâiau dureros rupând fibra lemnului. Parasca începu să plângă în hohote, îmbrăţişând capătul sicriului. În curte se stârni un vaier stins, un fel de murmur nedesluşit din care răzbeau ascuţit strigătele copiilor.

Preotul ridică mâinile spre cer şi rămase o vreme murmurând ceva în barba-i de patriarh, poate o rugăciune în afara ritualului, poate nişte cuvinte simple de bun rămas.

Lumea începu să se mişte. Şase oameni ridicară sicriul pe umeri. Flender se întoarse spre locul unde stătuse femeia străină, căutând-o în mulţime. Cerina, căci ea tre-; buia să fi fost, se mistuise parcă în văzduh. /

Se deschise poarta. Prapurile înălţate iremătară uşor în vânt.

Partea a doua

UMBRA

„Odihneşte, doamne, pe roaba ta Ecaterina”:. Murmură Paisie, şi corul începu stins, nefiresc de încet, dntecul ale cărui vorbe sugerau o atât de demnă resemnare: ’ „. „. Fericită e calea, pe oare mergi astăzi, că ţi. S-a gătit ţie loc de odihnă".

C/VPITOLUL 1

DUPA moartea bătrânei, trei lucruri mai deosebite se petrecură în satul pustiit de căldură, Biscu, Americanul, hotărî să se căpătuiască şi, în consecinţă, se angajă paznic al hergheliei satului, stava, cum îi ziceau localnicii. Era cel mai în vârstă stăvar dintre câţi se perindaseră în această îndeletnicire romantică.

Cu acest prilej, îndemnat, de singurătate, sau poate graţie unui capriciu numai de el înţeles, hotărî să se şi însoare. Dringler, neamţul rătăcitor, cu micul lui convoi bizar şi anacronic, poposi pentru a doua oară în sat, prezentă trei spectacole sfinte, se iubi cu Rusalina şi fu găsit, în jiimineaţa celei de-a treizecea zi de la venire, mort, în mijlocul pieţei, străpuns de nenumărate lovituri de cuţit. ’*j

Fratele Broscoiului, Binu Moşoarcă, căsătorit în cătunul vecin, se mută în casa părintească şi părăsind plugăria deveni achizitor de muşeţel şi pene de gâscă. La doi ani după moartea Bătrânei se petrecu acel eveniment neaşteptat pe care nimeni, cu orice risipă de imaginaţie, nu avea cum să-l prevadă* întâmplarea era atât de neprevăzută încât mulţi refuzară să creadă, până când popa Sonu, înfricoşat, confirmă zvonul incluzându-l în finalul unei predici. Nora Bătrânei, Parasca, purtă doliul religios timp ds şase luni, făcu toate parastasele şi pomenile posibile, *merse* cu regularitate Ja biserică

aprinzând luminări pentru sufletul dispărutei. Apoi, pe la mijlocul toamnei, îşi dezbrăcă hainele de doliu şi putu fi văzută trednd pe uliţa mare a satului în compania unui bărbat necunoscut despre care cei curioşi aflară că e noul impiegat de gară. Zvonul despre o apropiată căsătorie. Nu uimi pe nimeni.. Câteva babe sporovăită pe seama faptului că „nici nu s-a răcit bine moarta'*, după care evenimentul fu uitat.. *J*

Timpul trecea nepăsător' peste viaţa oamenilor ca şi cum nimic nu se schimbase. Şi totuşi, ceva necunoscut plutea în aer. Raporturi vechi, de mult statornicite, se inversau. Lungile duşmănii, un tăinuite, nedumeriri legate de noile prefaceri sociale şi mai ales politice ţineau satul într-o tensiune ascunsă. Cantorul ofticos, cu ochii lui de gâscă moartă, înfiinţă un cor, separat de cel bisericesc, pe care-l botezară „corul uf edereului", fiind, compus mai ales din femei. Se adunau de trei ori pe săptămână în sala mare a şcolii şi făceau repetiţie. Deocamdată era un. Simplu cor pe două voci, cu un repertoriu sărac şi heteroclit în care *Pe cărare suh un brad* se cânta cu aceeaşi pasiune ca şi *Marşul partizanilor.*

Morţii începuseră să fie uitaţi. Nu toţi. Pe bătrâna doamnă Handrabur o pomeneau destul de des; cei mai mulţi pretindeau că sufletul ei se întorsese în chip de priculici se arată'după miezul nopţii sub forma unui câine mare, alb şi flocos, care nu lătra niciodată şi nu ' făcea rău nimănui. Se strecura în grajdurile vacilor şi-le sugea laptele ca un viţei pofticios. Din pricina lăcomiei lui rămăseseră în sat câteva vaci sterpe. Cel puţin aşa pretindeau unii...

Câinele âcela alb, mut şi neobişnuit ca statură fusese văzut de mai multe ori în preajma hodăii lui Alimandru. Stătea proptit, pe picioarele dinapoi, nemişcat în. Mijlocul drumului Carestrăbate pusta, Când îl vedeau, căii se opreau sforăind, tropăiau pe loc speriaţi şi nu vroiau să-şi continue mersul.

Americanul, auzind toate aceste năstruşnicii, râdea şi-şi bă tea joc de cei ce le povesteau. El, care se mutase în c-

asa lui Alimandru. Nu văzuse niciodată nimic, deşi, har Domnului, umbla noaptea mai ceva decât stafiile. Astea, susţinea el, nu pot fi decât minciuni sau năluciri ale celor slabi de minte. Nu putea fi vorba nici măcar de vreunul din clinii lui pej care îi ţinea toată noaptea legaţi şi care, pe deasupra, erau negri şi păroşi, buni de strâns st ava la un loc, gureşi şi pirpirii, deosebit de iuţi,.

Lumea, însă, vorbea... Seara, în zilele de clacă, iama mai ales, ’ povestea dulăului alb fii Ci:ci. Să îngheţe de spaimă inimile copiilor. /

Popa Sonu făcu o slujbă de dezlegare a vrăjii şi pieire de diavol, dar fără rezultate prea evidente. Într-una din seri, moaşa satului, preşedinta U.F.D.R.ului, îl rugă pe Boantăş, profesoral de botanică, să explice ştiinţific imposibilitatea acestei reîncarnări. Fu ascultat cu atenţie şi aparentă încredere. Dar fie din pricina stilului prea academic, fie datorită faptului că el însuşi frecventa adunările unei secte religioase cu ritualuri mai mult decât ciudate, nu-l crezură. În zadar’ adusese câteva planşe colorate cu care se străduia să dovedească originea -omului

Nu-i venea nimănui să creadă că viermele acela inform, care devine pe rând mormoloc, şopârlă, apoi naiba ştie ce, şi, până la urmă, maimuţă, s-a ridicat în două picioare şi-a început să vorbească.

Frizerul satului, turbulent ca de obicei şi atotştiutor, dublat şi de un puternic simţ al contrazicerii, îi puse *o* întrebare atât de incomodă încât pur şi. Simplu nu ştiu ce să răspundă. Se ridicase de pe scaunul lui, plin de im-

. N r»

portanţă demnă şi, după ce-şi trecu iute şi profesional mâna prin părul bogat, pieptănându-se, zise:

— Dacă broasca ceea, de ziceţi, s-a schimbat în om, omul, mă rog frumos, de ce să nu se poată schimba în câine?...

Astei că legenda câinelui alb, sufletul Bătrânei nemângâiat şi rătăcitor, continua să trăiască. Îl vedeau când unii, când alţii, trecând noaptea prin mijlocul

drumului, totdeauna în nopţile cu lună plină, când strălucea atât de puternic de parcă ar fi fost nins. Câţiva juraseră să-i vină de hac, dar era cu neputinţă, Când se. Apropiau de el prea mult, câinele odată sărea în picioare şi fugea topindu-se încet în văzduh, ca o nălucă...

CAPITOLUL 2

BÂSCU SE MUTA LA HODAIA LUI Alimandru la sfârşitul verii. Se angajase stăvarul satului, treabă nu cine ştie cât de grea şi foarte potrivită firii lui ele aventurier. Îşi adusese aici patefonul acela cu pâlnie, plăcile, câte mai rămăseseră întregi, lucruri mai durabile din garderoba lui de fost emigrant, printre care şi pălăria de cowboy care-l apăra de soarele necruţător al pustei.

Scotea în zori caii la păscut, devreme de tot, cât încă mai strălucea luna în drumul ei spre asfinţit şi iarba înrourată pocnea între buzele aspre ale animalelor, li trezea din nemişcarea lor nocturnă, pocnind din biciul lung, împletit din curele, cu pleasnă de păr la capăt, asmuţea câinii mici şi drăcoşi, încăleca o iapă bătrână şi rotundă ca, un pepene, începând să fluiere scurt şi ascuţit. Se auzeau sforăituri înfundate, nechezat nervos de cal, chemările mânjilor, tropăitul moale al copitelor sunând pe pământul jilav şi rece. După ce se pornea slava în galopul ei nebunesc spre nesfârşitul pustei, Americanul sa apropia de armăsarul roib, împiedicat cu lanţuri grele, să n-o ia razna în timpul nopţii, îi punea botniţa de sârrnă, şi vorbindu-i prietenos îi mângâia gâtul plin şâ nervos, Il despiedica sărind brusc într-o parte. Armăsarul rămânea încordat câteva clipe, după care, ca scăpat din arcuri, pornea în goană năprasnică în urma hergheliei nechezând lung şi poruncitor. Stava, compusă din aproape trei sute de cai, dintre care majoritatea mânji neprinşi la ham sau iepe topite de lucru şi bătrâneţe, se aduna, ocolită de câini, în jurul fântânii. Caii se aşezau cuminţi şi răbdători în cele două părţi ale jgheaburilor şi aşteptau sforăind. Mânjii buieci şi neliniştiţi îmboldeau şoldurile iepelor care miroseau cu buzele încreţite muşchiul verzui şi umed de pe

fundul jgheabului. Urma, de fapt, cea mai plicticoasă şi obositoare treabă a zilei: adăpatul.

Americanul scotea găleată după găleată, primele' zece într-un ritm accelerat, apoi restul de până la peste o sută încet şi cu metodă. Deşerta prima găleată în jgheabul înalt din care se prelungeau altele din ce în ce mai scunde, până pe măsura mânjilor. Caii nu se atingeau niciodată de primul şuvoi ce ştergea faţa verzuie a lemnului răspândindu-se sub nările lor dilatate. Pe măsură ce apa creştea, gustau încet, întinzându-şi gâturile cu delicateţe,fornăind la atingerea rece în dimineaţa clară şi liniştită.

Primii se adăpau mânjii la jgheabul lor scund (ultimul în scara descrescândă), apoi caii mai tineri şi bătrânele mame aşteptând liniştirea celorlalţi.

La sfârşit de tot, singur şi mândru, se apropia armăsarul roib după ce-şi potolea setea Americanul. Apoi vâra botul direct în găleata de lemn încercuită cu fier, sufla de ci leva ori ca şi cum ar f i vrut să limpezească apa şi înghiţea prelung şi elegant restul conţinutului.

După adăpat, caii se răspândeau cu paşi leneşi spre largul pustei, ocrotiţi de răcoarea dimineţii şi nestingheriţi iacă de bâzâitul muştelor.

Până în preajma amiezii, stava păştea liniştită înaintând tot mai adine în necuprinderea cimpului, cu paşi miei.

De obicei, după terminarea acestui prim ritual. Americanul lăsa totul în grija câinilor şi călărea spre hodaie. Ocupându-se de treburile gospodăriei. Creştea doi porci pe care ziua îi ţinea legaţi în lanţuri lungi şisubţiri, ca pe câini. Lumea râdea de această invenţie dar, după părerile lui, era mult mai prudent aşa. Asta fiindcă unul cita rimători, " apucat de năbădăi necunoscute, o luase razna prin pustă, gata-gata să treacă graniţa.

1-1 aduseseră seara grănicerii, şi în afară de muştruluiala de rigoare se alesese şi cu o amendă usturătoare.

Mutându-se în hodaia lui Alimandru, cu încuviinţarea acestuia (fusese la vorbitor după moartea Bătrânei spre a-i comunica vestea), ocupă două din cele patru camere ale

casei. În camera din turnuleţul de lemn ştia că nu poate pătruhde. Era încuiată pe dinafară cu un lacăt enorm prins în belciuge groase. Aici fusese camera Cerinei, femeia lui Alimandru, despre care el nu. Ştia prea mare lucru şi rumeni n-o văzuse vreodată. Îl bătu gândul, de câteva ori, să forţeze uşa, ’să pătrundă dincolo, să desluşească taina acelei încăperi ciudate. Alungă însă acest gând cu demnitate, preferind să urce cât mai rar scările mici de lemn. Suia uneori până în veranda îngustă din dreptul încăperii şi urmărea, de la înălţimea, aceea, mişcarea cailor prin pustă.

În ’sat ieşea o dată pe săptămână, duminica, intra câteva clipe în biserică, trecea să-şi încaseze simbria pe la diferiţi oameni, apoi se înfunda în erâşma Bătrânei, sporovăind cu cine se nimerea, de cele mai multe ori cu Flender, şi bând rachiu de ismă se îmbăta lemn. Atunci începea să cânte americăneşte, ameninţa că nu se va mai întoarce la păzitul cailor, „că de mâine, el, Bâscu, Americanul, va pleca în lume sau la Arad, să facă bani căcălău…”

Duminica tocmeacu ziua câte un om, de obicei câte un ţigan, să-i ţină locul până la întoarcerea din expediţia săptămânală.

Într-o luni de dimineaţă, întorcându-se acasă mahmur şi somnoros, găsi cioroiul dormind încălţat în patul lui, având alături, pe podea, trei sticle goale de spirt medicinal. Îl trezi suduindu-l de toţi sfinţii lumii şi încalecă în căutarea stavei. Trei dintre ceL-mai năbădăioşi mânji intraseră într-un lan de trifoi şi înfulecau ca apucaţi în ciuda clinilor ce încercau să-i alunge. Spre norocul lui, nu apucaseră’să se ospăteze prea mult din trifoiul atât de periculos lor. Îi fugări toată ziua să-i ostenească, să nu se umfle. După această întâmplare neplăcută hotărî să-şi ia un ajutor, nu neapărat pentru paza cailor, cât leac împotriva singurătăţii.

încercă mai multe variante, ca până la urmă să aleagă pe cea mai năstruşnică: însurătoarea!

„De oe nu?” îşi zicea el. „Are Americanul numai 50 de ani? Are! (De fapt avea 53 bătuţi pe muchie, dar nu-i

arăta.) E încă în stare să ţină o nevastă? Este! Are încă putere bărbătească şi mirosul de femeie îi îngroaşe sângele? Sigur că da! Atunci...?”

Plănui îndelung, analiză cu grijă, excluse posibilitatea eşecului, hotărî viitoarea mireasă şi alese ziua peţitului. E adevărat că trebui să bată’ drumul spre sat de două ori, pe o bicicletă enormă, de război, transpirând îngrozitor din pricina efortului şi a felului în care se îmbrăcase. Şi mai era tot atât de adevărat că înfruntase cu nesfârşit dispreţ apostrofările sătenilor amuzaţi. Cel mai mult însă îl supărară copiii, care fugeau în urma lui strigând, atraşi de strălucirea nemaivăzută a livrelei roşii cu fireturi (o cumpărase de la portarul unui local de noapte în timpul emigraţiei) şi a cravatei galbene cu buline mari, verzi.

, Şi făcuse drumul de două ori, nu fiindcă mireasa sau altcineva din familie s-ar fi opus căsătoriei. Nici vorbă de aşa ceva.

Drugă ţiganul, vioristul, de aceeaşi vârstă cu viitorul • ginere, se arătă deosebit de onorat de dorinţa Americanului. 11 pofti în singura odaie a cocioabei lui ţigăneşti şi după ce dădu afară toată familia, închise geamurile şi-i oferi spre şedere unicul scaun, ştergându-l îndelung cu mâneca zdrenţuită.

— Drugă, zise Americanul cu voce voit poruncitoare, am să-ţi spun pe scurt ce vreau de la tine.

Ţiganul rămase în poziţie de drepţi şi ochii lui de culoarea laptelui smântânit se rotiră iute în orbite.

— Ascult, să trăiţi, şi să moară mama, fac tot ce-mi cereţi.

Americanul prelungi psihologic tăcerea, scoase tacticos o tabachere lucioasă ce părea de argint, o doschise ’ şi luă o ţigară aşteptând foc. După ce se pipăi fulgerător de-alungul zdrenţelor, dându-şi seama de inutilitatea intenţiilor sale, Drugă răcni spre curte:

— Mo, aduceţi un jar!

Intră unul dintre puradei, desculţ, aducând o cracă aprinsă. Drugă o luă şi se -răsti la el. Puradelul se mistui

lipăind. Americanul îşi aprinse tacticos ţigara şi-i oferi una viitorului socru.

— Săru-mâna, rosti acesta şi se grăbi să tragă cu sete..

— Stai jos, ordonă Americanul.

Pe faţa lui Drugă apăru o mare nedumerire. Îşi roti ochii în jur, semnificativ, apoi şi-i lipi de unicul scaun din încăpere care scârţâia jalnic sub trupul Americanului. Era un scaun boieresc, sculptat, cu spătar inalt, tapisat cu pluş roşu de culoarea livrelei celui ce-l încăleca.

— De mult ai mobila asta? întrebă Americanul curios. Chipul lui Drugă oscilă între spaimă şi nepricepere. Râse, arătându-şi dinţii daţi parcă proaspăt cu var.

— De la riforma agrară, c— Cum de la reforma agrară?

— Aşa. Când a fost cu împărţeala pământurilor m-am dus şi io. Ziceam să mă aleg cu ceva, dacă tot se dă. Ala de era şefu fircălea într-un registru. „Tu ce vrei, cioară? Câte hectare vrei?” M-am speriat, săru-mâna, că io nu pământ voiam musai. Io orice, ceva, da nu pământ. Am cerut scaunul că era într-un colţ. Mi l-o dat, să-l trăiască domnu, să am amintire de suvenir de la giivernul nost’ cel popolar…

Americanul surise şi continuă fără o legătură aparentă:

— Da’ Ruja ce mai face? îi bine?

Ţiganul sclipi vesel din ochi, înţelese totul şi faţa lui se făcu lipicioasă ca o bucată de turtă dulce:

— Îi bine, săru-mâna, da amu (trase o înjurătură pe ţigăneşte) nu-i acasă. S-o dus la nuntă cu fraţii ei. Bate duba, ţine hangul, mai ia şi ea un creiţar…

— Nuntă miercurea? se nedumeri Americanul amintindu-şi ce zi e.

— Miercurea’ mânca-ţi-aş, că-i nuntă de-a noastră. Că noi facem miercurea sau joia că în ristu zilelor ne pregătim să cântăm la rumâni.

Americanul îi explică pe scurt scopul vizitei sale. Deocamdată, preciză el, o va lua doar în chip de concubină (accentuă cuvântul ştiind că celălalt nu-l pricepe), apoi, cu nunta, se va vedea. Drugă scapă de-o grijă, el, Bâscu

Şotron ie, om umblat în tume, o va hrăni,. O va respecta şi o va îmbrăca. O va duce şi la Arad, ia iarnă.’ Ce mai, va fi o adevărată doamnă. Pe puradel n-o să-l ia cu ei, dar, în schimb, îi va cumpăra haine bune şi-l va înscrie la şcoală pe numele lui.

Vrea Drugă, sau nu vrea, să accepte condiţiile? Asta vroia să ştie Americanul.

Ţiganul păli de plăcere şi preţ de câteva momente nu putu răspunde.

În cele din urmă se repezi să-i sărute mâna, gata-gata să-lrăstoarne de pe scaun.

■ Vreau, cum să nu vreau, şi ea vrea, să mor io că vrea. Am vorbit eu ea, cum să nu vrea, cu un domn..: Mo! strigă, de data aceasta ca apucat, spre curte. "Mereţi unul şi chemaţi pe Ruja acasă. ’Mediat...

Americanul se ridică bucuros că isprăvise atât de rapid cu cererea în căsătorie. Vârî mâna în buzunarul livrelei şi scoase un teanc de bancnote noi-nouţe. I le întinse cu un gest regal:

— Să bei aldămaşul şi. Să-i cumperi ţoale puradelului. Cum îl cheamă pe cela mic?

— Simeon. Sâmu, răspunse ţiganul pierit de fericire.

— Cine ţi l-a botezat?

— Doamna bătrână, Domnul s-o hodinească şi s-o miluie...

Americanul se întunecă brusc, năpădit de tristeţe. Îşi aminti că Flender îl avertizase după revenirea jandarmului să aibă grijă şi să se păzească. Făcu câţiva paşi de-a lungul odăii posomorit şi iritat.

Ţiganul neştiind ce anume îl putuse mâhni pe viitorul ginere se scuză prosteşte:

— N-o vrut nime din famelie să-l boteze. Ea o vrut, că avea boala năşitului...

CAPITOLUL 3

SPRE SFÂRŞITUL LUI SEPTEMBRIE se auziră într-o noapte ţipând cocorii peste sat.

— Jelania lor îndepărtată, stranie şi dureroasă, venea

parcă de dincolo de lume. Bărbaţii se trezeau din somn şi ascultau nedumeriţi semnul acesta de neîndoielnică întomnare, venit prea devreme după socotelile lor, simţeau plutind undeva în infinitul nemişcat şirurile geometrice tremurmd în zbor lin spre cine ştie care zare.

Mirarea lor era cu atât mai puternică cu cât, pe câmpuri, cucuruzul încă nu îngălbenise, iarba creştea grasă şi verde, vara, agonizând frumos, scăpăra amurguri luminoase. Semne de toamnă lungă se arătau în toate şi chiar popa Sonu, tăind pravila cu cuţitul de bucătărie, de care se folosea cu aceeaşi evlavie şi la tăierea cepei, proroci în termeni biblici: „toamnă îmbelşugata cu rod de vie şi cucuruz nebrumat..l

Într-o asemenea noapte, parfumată de mirosul merelor creţeşti, cu liniştea ’ curmată doar de dangătul stins al clopotului bisericii marcând împuţinarea vremii, tânguirea se auzi plutind năvalnică în eter peste cei toropiţi de odihnă şi vise.

Americanul se trezi ascultându-le zbaterea inutilă, filf îi tul miraculos tăind mătasea răcoroasă a aerului şi deschise ochii privind printre crengile nucului sub care dormea, cât ţinea căldura, pe o canapea hodorogită, cu arcurile sărite. Plutea undeva departe, în cerul pustiu de vânt şi erau o însingurare şi o tristeţe în strigătele risipite care-l cuprindeau încet, moleşindu-l.

Le auzi plecând şi ele se mai întoarseră o dată ca şi cum ar fi pierdut drumul, pentru ca să dispară undeva în imensitatea tulbure a începutului de zi. Strigătele pieriră brusc, ca şi cum cineva, un dirijor nevăzut, făcuse gestul final. În pustă, liniştea se auzi zbârnâitoare şi stranie. Nu se vedea luna. Scăpase undeva sub norii adunaţi deşi, ca de plumb, spre apus. Bâscu o presimţea. Apa micului râu fâşâia lin. Scapără un chibrit, îşi aprinse ţigara şi trase adânc. Atunci, deodată, astrul nocturn se arătă în splendoarea-i de lumină. Atât de puternic şi alb cum numai în nemărginirea pustei se poate. Ca şi cum cineva revărsa din izvoarele cerului o cascadă de lapte. Şi tot atunci, în

secunda următoare, se porni tremurător şi profund corul broaştelor. Niciodată, parcă, nu le auzise atât de aproape, niciodată nu cântaseră atât de mult. Parcă se adunaseră acolo, lângă hodaie, de pe toată întinderea mocirloasă, decise să ofere cel mai grandios concert dintre câte auzise până atunci. Le ascultă o vreme cu o senzaţie neplăcută. Cântecul acela îndepărtat, acel tremolo adormitor, îi aminti, fără nicio legătură, de călătoria făcută cu Bătrâna Handrabur cu puţin înaintea acelor întâmplări la care, acum, aproape că nu vroia să se gândească. Corul acela halucinant îi aminti un alt cor, o altă noapte, aproape ireală, petrecută în schitul de sub munte. Revedea întâmplările acelei zile; camera Bătrânei de-o austeritate monahală, chipul adunat în tăcere încrâncenată, ochii, ochii aceia drăceşti strălucind de patimă ascunsă. Plecaseră în zori, neştiuţi de nimeni, cu trenul, până în orăşelul ciudat acoperit de praful sur al varului de la cuptoarele de ars.

Strada mare, nesfârşită şi pustie, toropeala copacilor vestejiţi, apoi drumul prin pădure, caii mocăneşti legaţi unul de coada celuilalt, statura înaltă a Bătrânei, nemişcată pe cal, ca de bronz. Ajunseseră târziu, sclipea

f

lună plină, ca şi acum, dar mult mai estompată. Lumina ei se filtra prin brazi şi născocea umbre înşelătoare. Şi. În sfârşit, schitul mic şi ciudat, înconjurat de clădirea masivă ce adăpostea chiliile. Bocănitul nocturn, amplificat de sonoritatea pădurii, momentul de aşteptare, uşa de lemn scârţâind ostil şi chipul acelui călugăr bărbos năucit de somn sau mirare. Îşi aminti vocea Bătrânei poruncind ceva, precipitarea celuilalt, drumul pe coridorul de piatră, lung, nesfârşit parcă, din zidurile’ căruia răzbătea răceala de raclă. I

Şi iar, ca şi acum. Sau aproape ca şi acum, un cor ireal, un fel de tremolo tânguitor urcând din străfunduri. Da, numai blestematele astea de broaşte i-au adus aminte întâmplările acelei pe veci uitate, altfel, nopţi…

Călugărul slinos, duhnind a seu şi petrol de lampă, îi

introduse într-o încăpere sărăcăcioasă, un fel de chilie ceva mai mare, mobilată ou o masă simplă de lemn şi un jilţ înălţat la spate, vopsit în negru.

în faţa mesei, o bancă scundă aşezată la oarecare depărtare. Într-un colţ, un tablou cu faţa întoarsă la perete înrămat într-o ramă ciudată de blondir, acoperit cu un ştergar cu ţesătura aspră. Le indică banca grosolană şi ei se aşezară grăbiţi, osteniţi de drum. Trecură câteva minute lungi, timp în care nu-şi vorbiră. Bătrâna asculta împietrită corul acela îndepărtat şi, la un moment dat, o văzu zâmbind ciudat, un zâmbet rău şi îndurerat. El întrebase cine cântă şi ea răspunsese monosilabic, „ei, călugării, cine vrei să cânte!”. Apoi, după o altă pauză, îl avertiză: „Bâscule, tu taci şi asculţi, nu te bagi şi nu întrebi nimic, n-ai văzut, n-ai auzit nimic”. Îl privise deodată drept în faţă şi ochii ei ardeau nefiresc de puternic, luminaţi de lumina slabă a luminărilor din cele două sfeşnice înalte.

Se auzi un zgomot de paşi. Uşa’deschisă larg,cu putere, şi un „bună sara, fiţi binecuvântaţi”, rostite de un glas. Gros şi profund. Bătrâna nu se întoarse. Mormăi ceva în loc de răspuns bărbatului ce li se înfăţişă trecând îndărătul mesei: un călugăr spătos, cam de anii lui, cu barbă scurtă, pătrată şi chip dur. Li bânecuvântă surâzând aproape batjocoritor, şi în clipa aceea gura lui, cu buze nefiresc de. Roşii, silabisi: „E-ca-te-ri-na?!’\

Pe Bâscu nu-l privi. Sta drept, cu mâinile sprijinite de masă. Bătrâna îl privea ia rândul ei eu un fel de ironie ciudată, cu nepăsare provocatoare.

— Ce mai faci, părinte Paisie?

— N-am de oe mă plânge, har Domnului. Dar tu?

— Io am de ce mă plânge, da’ nu mă plâng. Nu. Mai pot plânge, Paisie…

Zicmdu-i pe nume, vocea ei căpătă brusc inflexiuni neaşteptat de calde. Ceva secret, un aer de complicitate se înfiripă între cei doi şi Bâscu se simţi stingherit.

— El, zise Bătrâna, făcând pauze mari între cuvinte; cum se mai simte? Ce mai. Face? Tot aşa?…

— Tot aşa, răspunse Paisie. Vrei să-l vezi?

— Nu acum.. Nu-i musai aşa degrabă, se apără Bătrâna, vorbind iute, uşor neliniştită. Crezi că mă mai cunoaşte?

— El cunoaşte pe toata, lumea şi pe nimeni, filosofă Paisie.

— De Simeon mai vorbeşte?

— Numai de el. Noaptea când. E lună adoarme greu Atunci îl strigă întruna şi-i cântă cântece.

— Tot pe acela cu mielu i-l zice?

Numai pe acela. Nu l-am auzit niciodată cântând altceva.

— Îi liniştit?

.’ – În ultimele două luni, da. N-a mai fugit demult Şi când fuge, stă trei-patru zile şi vine. Singur înapoi.

— Unde se duce oare?

— Nu ştiu. Nu pol să ştiu unde, nici ce Tace şi ce. Maniacă.

Bătrâna se încruntă şi privi multă vreme în podea tăcând. Paisie bătu din palme scurt, de trei ori. Apăru călugărul care-i condusese.

— Adu nişte vin şi nişte oale,

— Io nu beau, zise Bătrâna. Nu arurn poate mai încolo. Acum a. Ş vrea să intru la el.

— Singură? se minună Paisie.

— Da!

Paisie aplecă privirile şi buzele lui murmurară ceva iute şi neînţeles… Apoi îşi trecu’mâinile peste faţă ca şi u.ca ar fi vrut să se şteargă de o sudoare nevăzută,

— Uite, Ecaterina, nu pot să te las singură cu el.

Nu-i prima dată…

— Nu-i prima dată, e drept. Dar azi nu pot să te las.: Trebuie musai să-l vezi?

— Da. Vreau să-mi semneze un act, i— Bl?

— El, cine altu? Nu-i încă bărbatul meu?

A fost…

— O fost şi, după lege, este. Chiar dacă nu mai stă cu mine de 30 de ani. După lege tot el îi omul meu. N-avem ce face…

Bâscu. Asista la acest schimb de vorbe fără să Înţeleagă nimic. O spaimă ascunsă i se furişă în oase şi corul călugărilor răzbătind îndepărtat. Îl înfiora, îşi aminti că nemaâputând tăcea zisese:

— Doamnă, dacă vreţi, mă duc io cu dumneavoastră.

Paisie îl privi pentru prima dată, lung şi tulburat. Avea ochi mari şi îndepărtaţi, cu pupilele verzi ca ale hoţilor. Buza de jos încălecă peste cealaltă, o clipă Dările îi palpitară iute mirosind aerul.

— Cine-i dânsul?

— Dânsul?! se minună Bătrâna.'şi râse. Dânsul e Pillat din Pont..

Corul se auzea tot mai aproape, ajunsese în faţa uşii, se auziră paşi târşâiţi pe dalele de piatră. Erau călugării care se întorceau spre chiliile lor.

Paisie ridică mâna, împreună degetele în îormă de cruce şi-i bineeuvântă. Bătrâna Handrabur îşi pironise ochii pe tabloul întors cu faţa la perete. Paisie văzu şi surise abia, din vârful sprâncenelor:

— Nicio grijă. Nu-l văd decât eu.

— Nu duc grija asta. Am altele. Spune-mi, cine mă poate ierta pe mine pentru moarte de om? Tu mă poţi?

— Eu n-am dreptul acesta, ca preot. Ca om, da.

— Minciuna, ca păcat, o poţi spăla cu rugile tale?

— Poate, (se îndoi Paisie.

— Chiar dacă io te-aş fi minţit pe tine?

— Poate, repetă Paisie maşinal.

— Atunci, ascultă...

Bâscu se gândea fără voia lui, gândurile acelea veniseră nechemate, odată cu orăcăitul jalnic şi intermitent al broaştelor ce parcă înnebuniseră de lună. Se ridică în capul oaselor şi exasperat începu să strige:

— Măăăă! Tăceţi! Măăăă

Pentru câteva clipe liniştea căzu, retezând totul ca un brici. Dar numai pentru câteva clipe. Broaştele reîncepură înnebunindu-l cu orăcăitul acela straniu şi tânguitor care-i fura gândurile şi-l ducea spre noaptea de care n-ar mai fi

vrut să-şi amintească niciodată.

CAPITOLUL 4

ERA INTR-O SIMBĂTÂ ŞI BÂSCU se pregătea în vederea escapadei săptămânale, soldată, de fiecare dată, cu o beţie zdravănă, prin aburii căreia; a doua zi, nu-şi mai amintea nimic. Avusese o zi grea, se învălmăşea o ploaie, tuna şi fulgera violent undeva departe în pustă şi herghelia da semne de nervozitate* Armăsarul roib, plin de vigoare, parcă înnebunise. Alerga tinerele iepe, le chema nechezând duios, ademenindu-le spre porţiuni cu iarbă grasă, le mirosea îndelung boturile proaspete, încercând să le încalece, sărind prin surprindere în spinarea lor. Câinii îl hăituiau îndemnaţi de strigătele Americanului, care la rându-i îl urmărea atent plesnindu-l, din când în când, cu biciul de curele. După lovitură, armăsarul o zbughea ca nebun înainte, ocolea herghelia nechezând întărâtat, speriind mânjii adormiţi sub ţâţele bătrânelor iepe. Se repezise de câteva ori şi spre e'l, gatagata să-l muşte, arătându-şi dinţii laţi şi puternici sub botniţa cu ochiuri dese.

Bâscu. Americanul, cum îi zicea lumea, hotărî să-l ţină două-trei zile „la arest",. Adică să-l lase în preajma fântânii; împiedicat strâns, nu înainte de a-i trage o duzină de bice în părţile mai sensibile spre potolirea sângelui încălzit de dorinţL

Herghelia păştea nu prea departe de hodaie; caii se strinseseră ciopor înspăimântaţi de tunetele îndepărtate, ' Ploua undeva în pustă.

Valuri de aer rece, răcoritor, răbufneau în răstimpuri clătinând iarba, spălând spinările încălzite. Câinii, osteniţi de hărţuială, se odihneau cu limbile scoase, răsuflând precipitat. Americanul privi spre hodaie, din obişnuinţă. Intâi spre turnul de lemn înălţându-se misterios şi trufaş peste necuprinderea tristă, apoi spre curtea împrejmuită de gardul viu atins de rugina melancolică de septembrie. "Văzu cu uimire două siluete mişcându-se prin faţa hodăii.. Cine puteau fi?...

Un fior de spaimă îl pătrunse. Îşi aminti cura în una din nopţile trecute se sculase trezit de hărmălaia întări-’ tată a câinilor. Lătrau îndârjit, toţi şapte, până şi potolita căţea ciobănească, lenevită de bătrâneţe, ca la o arătare străină. Ieşind pe prispă, îi văzu adunaţi spre firul apei hămăind către malul opus. Nu putea fi vreo dihanie…

Lupii în pustă se arătau numai iama, odată cu venirea zăpezii, şi câinii, simţindu-i, schelălăiau lung şi subţire, ca la mare primejdie, speriaţi. De data aceasta, zarva lor era aţiţată şi nervoasă.

Privise lung, scrutând – întunericul nelimpezit de lună, ţinând în mână puşca de vânătoare, cu ţeava tăiată, una din puştile lui Alimandru, găsită în fundul unui dulap. Dar pe malul celălalt nu se desluşea nimic.

Şi, totuşi, câinii lătrau întărâtaţi repezindu-se cu elanuri scurte spre marginea apei. O secundă îşi aminti de povestea aceea idioată, legenda câinelui alb şi mut, sufletul Bătrânei nemângâiat, prefăcut în prieulici. Dar asta era o prostie pe care el n-o putea crede. Şi atunci?

Cine putea fi Şi mai ales ce căuta în toiul nopţii în preajma hodăii?…

Poate Binu Moşoarcă, fratele Broscoiului, cel care-l amenințase pe față: „Mă hodorogule, te am pe catastif şi vreau să te şterg odată şi să pun cruce în dreptul tău cum i-ai pus tu lui frate-meu”…

„Binu Moşoarcă?… Penticostalul, tremuriciul, cu ochii lui de culori diferite, lung şi îndoit de spinare, cu picioarele ca două cătălige de barză? Cel care, ţinându-se de preceptele Domnului, făcuse o casă de copii, curvar şi dugos. Şiret ca o vulpe?” Bâscu se temuse atunci.

Ştia cât de periculos putea deveni lunganul acela aţîţat de băutură şi ură. Şi Binu îl ura, ştiind că el fusese cel care îi ademenise fratele în capcană, în acea capcană din care se întorsese pe fundul unei. Căruţe, mort, fără să poată spune vreodată cuiva ce anume îl făcuse să bată drumul în pustă până la hodaia lui Alimandru.

Nu jurase lunganul că va da foc hodăii ţiganului, va da

foc din cinci părţi să ardă şi şobolanul, poţocul, hodorogii! Cu dinţi de porţelan alb puşi în America? (Asta cu dinţi puşi. Şobolanul, poţocul, era el. Bâscu.)

Trăsese, atunci, două gloanţe -in aer făcând să amuţească lătratul îndârjit al câinilor.

înnegurată noapte de spaimă fusese aceea…

Nu mai putuse adormi şi, la un moment dat, i se păru

• a deasupra, în fosta cameră a Cerinei. Umblă cineva cu paşi târşiţi. Toate aceste gânduri îl năpădiră în timp ce urmărea în depărtare siluetele celor doi mişcându-se în preajma hodăii. Nici. Unul însă nu semăna cu Binu Moşoarcă.

Vârî două degete în gură şi fluieră lung şi ascuţit. Cei doi auziră şi începură să facă semne dând din mâini şi chemându-l. Bâscu încălecă' iapa rotundă ca un pepene şi. I-omi în galop potolit, urmărit o vreme de câini.

Era Flender primarul, eu Ieronim Mohu, moţul stabilit în sat după reforma agrară, şeful celor din Frontul Plugarilor, om tăcut şi veşnic întunecat, de-o forţă tu'obişnuită.

II salută expansiv pe primul, rezervat şi bănuitor pe celălalt şi-i pofti în casă:

— Nu intrăm, vorbi Mohu, n-aveam nici vreme şi, apoi, e mai' bine la aer.

Flender scoase tabacherea şi-l îmbie cu o ţigară. Bâscu f'uză.

Era nerăbdător să afle scopul vizitei celor doi şi aştepta atent ca cineva să înceapă discuţia. Veniseră cu birja primăriei, asta însemna că era ceva oficial şi că cei doi nu făcuseră drumul spre sat numai de dorul lui. Flender fuma tăcut, tuşind din. Când în când. Mohu se uita în toate

— Părţile cuprins de o curiozitate ciudată. Cerceta totul şi mormăia cuvinte neînţelese.

— ' Acolo, sus, întrebă Flender fără nicio legătură, mai stă cineva?

— Cine să stea? se miră Americanul.

.

— Cine-o. Mai stat, zise Flender şi surisealuziv.

— N-o stat nimeni niciodată, răspunse Bâscu. Cel puţin eu nu ştiu să fi stat cineva acolo.

Ieronim Mohu întoarse spre el faţa tăbăcită de vânt şi-şi scoase căciula de oaie aşezându-se pe ea. Flender fuma nepăsător şi se aşeză la rându-i pe pământul jilav.

— N-aţi fi venit să întrebaţi dacă acolo stă sau a mai stat cineva?!

— Nu, răspunse Flender. Nu pentru asta am venit.

.

— Atunci pentru ce, dară? vru să afle Bâscu intrigat.

— Nu te grăbi, şi-i afla, replică Mohu întunecat.

Bâscu se uită la el cu interes. Îl vedea poate pentru a zecea oară pe acest om ciudat, şi familiaritatea lui i se păru jignitoare. Vru să zică ceva, dar Flender interveni cu glas scăzut:

— Ai mai fost la vorbitor?

Am, zise Bâscu scurt.

— Ce face Alimandru?

— Ce poţi face în închisoare? Dormi şi te scarpini..:

Râseră toţi şi în aceeaşi clipă se stabili un echilibru, ostentaţia vizitei neanunţate fu spulberată.

— Bâscule, vorbi Mohu, am venit să te întrebăm dacă nu vrei să intri în partidul nostru. Ştii, zise privindu-l

ţintă, că Binu Moşoarcă ţi-e duşman şi-o jurat să te termine.

— În care P, partidul vostru"? vru să afle Bâscu.

— La comunişti, vorbi Flender.

— El, zise Bâscu arătând spre Mohu, îi la Front, nu-i comunist.

— Am fost. Amu sunt la comunişti, că aşa-i mai bine, preciză Mohu.

— Pentru cine? întrebă Bâscu.

— Pentru toţi, îl asigură Mohu.

Tăcură. Un stol de raţe sălbatice trecu în zbor jos peste ei, planară deasupra apei căutând un loc de aterizare. Una se desprinse din stol, stingheră, căzând ca un bulgăr greu undeva în trestii.

E lovită de plumb, zise Bâscu.

— Te înscrii? vru să ştie Flender, fădndu-se că nu aude.

— De ce să mă înscriu? E musai?

.

— Dacă-i vorba de tine, da.

Bâscu râse scurt şi se ridică în picioare privindu-l pe Mohu cu ironie.

— -Vrei să zici că dacă mă înscriu Moşoarcă mă lasă în pace?

— Poate…

— Că el se teme de voi şi de puterea voastră şi că se va teme şi de mine dacă mă înscriu?

— Poate, repetă Mohu.

— Mă, zise Bâscu, mă, de unde ai venit tu aici în sat şi vrei să mă înveţi pe mine ce-i politica? Te-am rugat io să vii?

— Nu. Nu m-ai rugat, îi drept.

— Şi dacă nu te-am rugat, ce vrei?…

— Ţi-am zis ce vreau.

— Şi numa pentru atât aţi bătut voi praful pustei, Să mă înscrieţi pe mine la comunişti?

— Nu numai pentru atât, dar şi pentru asta, îi asigură Flender.

Bâscu întinse mâna cerând cu semne mute o ţigară. În timp ce o aprindea de la chiştocul celuilalt, cântări în gând propunerea făcută care i se părea ciudată şi neînţeleasă. I se adresă apoi lui Flender:

— Să zicem că pentru primul lucru mă mai gândesc. Care-i al doilea de-ţi venit până aici?

Mohu se ridică de pe pământul umed şi-şi scutură căciula de miel îndesându-şi-o pe cap. Privea nepăsător peste curtea hodăii, absent la discuţie.

— Vreau să te întreb, zise Flender tuşind, dacă te mai duci luna asta la vorbitor.

Bâscu se încruntă şi mai ceru o ţigară pe care n-o aprinse.

— Nu ştiu dacă mă duc. Depinde de aprobare.

— Dacă te duci, poţi vorbi orice cu Alimandru?

— Ce înseamnă orice? vru să ştie Bâscu.

— Adică dacă poţi vorbi liber şi fără grijă.

— . Se poate, daoă ungi gardianul.

— Atunci spune-i să facă alt recurs.

— Cine plăteşte? vru să ştie Bâscu.

— Plătim noi *advocatul* şi tot ce trebuie, *absolut* tot, răspunse Mohu, în locul lui Flender.

Bâscu nu se uită nici de data asta la el, afişa un soi de nepăsare ostentativă pe care celălalt o primea cu indiferenţă.

— Şi mai vreau să te rog, dacă poţi, să vii mâine la şcoală, în sala mare. Se dă un program şi poate avem nevoie de tine, zise Flender.

— Duminica asta nu pot,

— De ce?

— Nu pot, fiindcă mă însor. Îs ginere, răspunse Bâscu şi râse înveselit, spre stupefacţia celor doi care se priviră uimiţi şi se îndreptară spre birjă.

Americanul îi urmă zâmbind mucalit şi când vizitatorii se pregătiră să dea bici cailor, le adresă o întrebare care-i puse în încurcătură:

— Mă, ce interes aveţi voi să mă trageţi de partea voastră? Că aveţi un interes, nu-i aşa?

Flender nu răspunse. Il lăsă pe Mohu, care vorbi încruntat, aspru:

— Vreau să-ţi spun că nu avem niciun interes. Dacă eşti şi tu cu noi suntem mai mulţi. Şi cu cât suntem mai mulţi, cu atâta e mai bine. Tu nu te-ai săturat de bogăţoi? Nu ştii cine-s? N-ai fost în America şi-ai venit bătând bâte? Nu ştii că Binu Moşoarcă şi Mitroiu şi vameşul, care-o scăpat, te au la rărunchi? Că li-e drag de tine ca câinelui de mâţă?

Bâscu tăcu gândindu-se la alte lucruri şi răspunse fără să-şi dea seama ce spune:

— Nu ştiu nimic. Ştiu numai că într-o săptămână mă însor.

CAPITOLUL 5

LUMEA VORBEA CA ARE „BOALA copiilor”, nu-l văzuse nimeni în timpul crizei, iar transele în care cădea uneori la adunările tremuricilor erau cotate drept har divin, de care puţini membri ai cultului fuseseră atinşi. Nu semăna în vreun fel cu Broscoiul; era înalt şi deşirat, mişcându-se ca o marionetă. Binu Moşoarcă mai avea faima ochilor de culori diferite: unul galben ca de pisică, celălalt negru şi întunecat ca o picătură de smoală.

Instalat în casa părintească, fără vocaţia plugăriei, fire speculativă şi leneşă, arendăpartea lui de pământ, socotindu-se „domn”, manifestând dispreţ neascuns pentru ţărani. Nu era iubit nici măcar în cercul celor înstăriţi. Grupase în jurul casei toată protipendada satului, împreună cu Mitroiu. Şeful de post, cu popa Sonu, cu Doncloş, fost marinar de apă dulce, un găligan cât toate zilele dat afară pentru beţii şi scandaluri repetate, care făcea pe contabilul casei.

În timpul războiului, Binu fusese „mobilizat pe loc” la un oficiu poştal teritorial deservind armata şi jandarmeria.

Acolo învăţă noţiuni teoretice despre ’ radio-telegrafie, lucru pe care acum îl exploata din plin şi de o manieră rară. Ajutat de Dondoş, se apucă de meşterit aparate de radio cu galena, obiecte cu mare căutare în anii de după război. Realiză astfel cincisprezece aparate rudimentare, cu tot atâtea perechi de căşti, şi instală deasupra casei o antenă înaltă şi lungă. Scoase mobilele dintr-o cameră şi aranjă o masă lungă înconjurată de scaune pe care puse acele aparate miraculoase. Dondoş verifică starea tehnică a fiecărui aparat şi, cândtotul fu gata, Binu Moşoarcă făcu o listă cu cei ce vor beneficia de privilegiul de-a asculta prin căştile acelea de ebonită semnele nevăzute ale eterului.

Şi nu orice fel de semne. Emisiuni dedicate românilor, promisiuni călătorind spre urechile lor lacome de peste mări şi ţări. Ameninţări şi jurăminte de dragoste, tânguiri de dor de ţară, într-un cuvânt, toţi cei aleşi puteau asculta aici „Vocea Americii”. Se adunau dimineaţa înainte de şase, punctuali şi înfioraţi de acţiunea lor misterioasă,

conspirativi şi tăcuţi, uimiţi de miracolul acelor cutii vorbitoare care le prelungeau speranţele deşarte. Dimineaţa,. Undele străbăteau mai bine spaţiul pustiu, emisiunile se auzeau destul de limpede. Dondoş, prezent de fiecare dată, le potrivea cristalul căutând punctele sensibile. Le aşeza căştile surâzând profesional, şi, în timp ce ei ascultau cu gurile căscate, trecea pe la fiecare cu „pinca”, un fel de ladă închisă cu lacăt, prevăzută cu o tăietură transversală prin care fericiţii auditori vârau bancnota îndoită. Fiindcă nimic nu era pe gratis: costau aparatele, costa riscul şi, mai ales, judeca Binu Moşoarcă, nu se pot plăti cu nimic veştile de apropiată debarcare zvârlite din belşug de peste ocean.

Luni de zile, în fiecare dimineaţă, ceremonialul se desfăşura cu aceeaşi precizie şi solemnitate. Niciunul dintre cei prezenţi nu dădea semne de oboseală sau neîncredere. Toţi sperau în miracolul unei salvări inevitabile, în întoarcerea vremilor bune şi, neapărat, a fostului rege Mihai.

Seara, în aceeaşi încăpere, se desfăşurau fabuloase partide de pocher, douăzeci şi unu sau farbă şi câştigătorii poturilor îşi dădeau obolul în nelipsita ladă încuiată cu lacăt. Dondoş juca seară de seară şi bea zdravăn vin de otelă, greu şi otrăvitor. În răstimpuri ieşea să dea ocol casei ca un câine credincios ce se vroia, întârzia o vreme în camera doamnei Olga, soţia Broscoiului, care după moartea acestuia se izolase complet. El pretindea că trece spre a face conversaţie, în realitate era informatorul şi un fel de amant al femeii care-l plătea pentru amândouă serviciile. Cert e că Binu Moşoarcă închidea ochii: avea nevoie de un asemenea servitor priceput şi puternic. O singură dată, surprinzându-l ieşind din camera cumnatei sale, îl ameninţase cu glas sec, uitându-se la el cu ochii aceia stranii în care luceau porniri de criminal:

— Dondoş, cu Olga poţi face ce porcării vrei. Da’ dacă te prind cumva la nevastă-mea,. Poţi să-ţi cumperi doi metri de scândură fără noduri…

Dondoş pricepu ameninţarea celuilalt şi se feri să-i dea vreun prilej de răfuială. Zenobia, nevasta lui Binu, în ciuda faptului că adusese pe lume cinci copii, arăta minunat şi, pe deasupra, avea un fel provocator de-a se purta cu bărbaţii. Pe el îl trata cu indiferenţă şi superioritate, deşi il privea cu ochi pofticioşi, mişcându-şi şoldurile pline şi înfoindu-şi sinii mari, doldora de lapte. Dondoş se ferea din calea ei, aştepta cu prefăcută cuminţenie clipa când o va răpune sub greutatea lui şi „după aceea, n-avea decât să-i spună chiorului de bărbatu-său, dac-o mai avea chef”...

Până atunci, îşi vedea de treburi, îl însoţea peste tot pe Binu Moşoarcă, ca un înger păzitor, arătându~se smerit şi plin de devotament. Ştia o serie de scamatorii de pe vremea, cât fusese marinar, măsluia cărţile ca nimeni altul şi în caz de încăierare era puternic şi curajos. Tot el ţinea un fel de evidenţă contabilă rudimentară cu capitole de cheltuieli şi venituri, pe care le prezenta lui Binu scrise frumos într-un registru cu scoarţe vărgate, de carton. Din raţiuni pe care nici măcar Binu Moşoarcă nu le putu pricepe, Dondoş acceptă, la maturitate, schimbarea religiei şi se boteză întru lehova, trecând la cultul tremuricilor. Ceremonia, rară şi de un pitoresc amuzant. Stârnise curiozitatea întregului sat. Fu anunţată ziua botezului şi la procesiunea sectei se alătură un mare număr de gură-ească. Porniră astfel într-o sâmbătă dimineaţa, în frunte cu Binu Moşoarcă şi alţi doi predicatori, spre malul râului, la Izvoare, ceva mai jos de hodaia lui Alimandru, alegând un cot unde apa măsura peste un metru adâncime. Era toamnă, nu căzuse încă bruma, dar stăruia un frig vestitor de iarnă apropiată şi cei mai mulţi purtau paltoane scurte din stofă neagră cu guler de astrahan. În mijlocul convoiului, într-o căruţă trasă de doi cai albi, împodobiţi cu panglici multicolore, stătea în picioare, silindu-se să-şi păstreze echilibrul, gata să primească taina botezului, fostul marinar Dondoş. Era îmbrăcat în alb, într-un soi de cămeşoi larg şi lung până la glezne, prin ţesătura căruia frigul îl pătrundea cu nemilă. Se silea să nu tremure, să

pară cât mai demn, să nu ia în seamă râsetele şi apostrofările oamenilor adunaţi pe uliţă.

Ieşiră din sat urmaţi de copii şi o droaie de curioşi, nu înainte ca Ieronim Mohu să-i suduie cumplit pe moţeşte pomenind ceva despre cruce, tremurici şi un car de dumnezei. Ceata cânta lent un psalm despre mântuirea sufletului şi curăţirea prin botez.

Dondoş se ruga în gând să ajungă mai repede la locul stabilit, să sară odată în apă şi să termine mascarada de care începuse să-i fie ruşine.

Acceptase toată această comedie cu un gând anume: ştia ce înseamnă să fii membru al acestei secte, probabilitatea unui mariaj care să-l scoată din sărăcie, nopţile de dementă sexuală de la sediul sectei, libertatea amoroasă îngăduită şi încurajată de ritul în care urma să fie iniţiat îl făceau să suporte totul cu stoicism şi penitenţă.

Procesiunea ajunse la locul ales. Predicatorii rostiră pe rând discursuri interminabile, împestriţate cu citate din cărţile de rugăciuni. Apoi îi făcură semn să coboare. Membrii sectei cântau pătrunşi de solemnitatea momentului, ceilalţi oameni din sat râdeau, copiii chiuiau ascuţit, arşi de nerăbdare. Fu gardat până la malul apei de doi dintre cei mai bătrâni tremurici. Coborî malul lutos, se înfioră la atingerea rece şi înaintă încet până ce undele îi ajunseră la piept. Apoi îşi prinse nasul cu amândouă mâinile şi se scufundă de trei ori în apa gălbuie. Rămase o vreme în mijlocul apei, tremurând, aşteptând ca cei de pe mal să termine cântecul de iniţiere.

Din ziua aceea. Dondoş fu considerat un „frate” de-al lui Binu şi. În consecinţă, acesta îl invită să locuiască la el, în una din numeroasele camere ale casei. Şi tot din ziua aceea, influenţat de Binu, se declară duşman înfocat al lui Bâscu, Flender şi Ieronim Mohu.

Al lui Bâscu mai ales, pe care-l pândiră la crâşmă şi-l ameninţară pe faţă. Americanul nu se arătă prea speriat de ameninţări, deşi îi ştia capabili de orice. La înjurăturile lui Binu, răspunse calm:

— Mă, voi uitaţi că Dringler n-o murit? Sau nu ştiţi, cine-i şvabul? Ha?... Şi Alimandru? Alimandru ce-o face după ce iese, că iese el odată? Ha?...

CAPITOLUL (5

DUP A PLECAREA CELOR DOI, AMEricanul renunţase pentru prima oară la escapada lui în comună. Vizita îl indispuse, ba mai mult, începu să-i fie teamă de ceva necunoscut. Dacă cei doi bătuseră drumul. Spre el vorbindu-i deschis şi propunându-i o aşa-zisă alianţă, înseamnă că primejdia e reală. Binu Moşoarcă nu-l putea ierta pentru amestecul lui în moartea Broscoiului. E adevărat că nu îndrăznise să se arate în preajma hodăii, dar noaptea aceea când câinii lătraseră fără o pricină anume îi dădu de gândit. Izolarea lui, liniştea profundă a pustei tulburată doar de ţipătul păsărilor de noapte şi lătratul răzleţ al câinilor îl însingura şi-l umplea de tristeţe. El, care bătuse trei continente, se frecase de multe în viaţă şi nu încărunţise numai în lucruri bune, se simţi deodată deosebit de singur şi ostenit. De aceea şi hotărârea, pentru unii nebunească, de-a se însura la vârsta lui. Aducându-şi aminte de însurătoare şi de chipul viitoarei mirese, se învioră.

Aprinse focul şi aşeză o oală plină cu apă hotărât să facă o baie pe cinste. Pregăti ciubărul de lemn, aşeză pe fundul lui, de trei degete, sare de Bazna şi o lingură din praful miraculos de peste ocean, primit în dar de la un chinez care pretindea că substanţa are puteri sigure de întinerire. Americanul nu-l mai folosise de mult din pricina mirosului greu care s-e degaja după efervescenţa produsă la atingerea cu apa. Dar acum se hotărî să încerce, încă o dată. Eventualele efecte. Lăsă apa pe -foc şi dete o raită în pustă aducând herghelia mai aproape de hodaie. Armăsarul se potolise. Ploaia care se anunţase trecuse undeva spre apus cu vălmăşagul ei de nori şi tunete. Acum, seara era limpede şi înaltă, mirosea proaspăt a iarbă, a lapte de iapă şi a mâl. Mână caii prin aerul rece şi ei mergeau domol, sătui şi liniştiţi spre locul înnoptării.

Mergea călărind în spatele lor şi se gândea că, uite aşa, într-o noapte, cineva, ştie el cine, ar putea să-l culce pe veci cu un glonţ, printre flori. N-ar şti nimeni, niciodată, cine a tras, n-ar fi nimeni în jur să-i oblojească rănile. Poate iepele băl rine şi obişnuite cu mirosul lui i-ar sufla deasupra nedumerite. Poate câinii lui mici şi iuţi l-ar linge schelălăind jalnic şi urlând a moarte. Poate că armăsarul turbat s-ar repezi să-l calce în picioare, ştiindu-l Iară putere, întristat de aceste gânduri, intră în casă şi începu să se dezbrace încet, aruncând cu silă nesfârşită hainele mirosind a câmp şi a. Balegă. Rămase gol în faţa unei oglinzi cu ramă de lemn şi se privi îndelung. Nu-l interesa chipul, ştia cum arată. Îşi văzu pieptul puternic cu muşchii căzuţi, în jurul subţioarelor pielea se strânsese în încreţituri mici, devenind moale şi fără viaţă. Încorda muşchii şi, pentru o clipă, pieptul i se bombă şi începutul de. Pin Lee dispăru. Dar totul nu dură decât o clipă, îmbătrânise... Putere mai avea, trupul său oţelit, crescut în mijlocul naturii, îşi păstrase snaga originară. Dar semnele anilor se arătau cu nemilă începând de la chipul brăzdat de creţuri mici până la pielea de pe pântec, galbenă şi fără vlagă. Oftă adânc şi se yârî în butoiul cu apă fierbinte.

închise ochii şi începu să viseze. *Ar. Fi vrut să* ***se*** *însoare iarna.*

Să ningă mult şi frumos peste pustă şi peste sat. Morarul cel hătrân, stăpânul nevăzut al cerurilor, să scuture sacii de făină pe pământ.

Atunci, pomii sunt grei de floare şi scaieţii cei fără uscăciune poartă pe cap coroane aibe, de magi. El ar ieşi de cu zori în curtea aşternută cu cearceafuri mari, nepătate de urme mergând. Ar fi *mers glonţ în şopronul în care se odihnea sania, „Bodoanca", cum îi ziceau sătenii. Doamne, cum ar fi chiuit o dată, să sară toate găinile care-şi făcuseră peste iarnă cuib şi loc de veghe în cotloanele ei! Ar fi prins-o singur de rundă şi ca un cal ar fi tras-o în curte, Iat-o! Bodoanca lui Alimandru, dracul cel negru şi puternic care stă şi putrezeşte în temniţă. Bodoanca vopsită ca cerul şi cu*

tălpile bătute în fier lat de o palmă, să zboare ca vântul. Bodoanca cea vânătă cu două flori roşii desenate în părţile din faţă, doi bujori înfoiaţi parcă de frig. Şi în spate cu cei doi îngeri goi, acoperiţi de un fel de rochiţe prin care li se vedea buricul. Ar fi scos-o el, ar fi încălzit o oală cu apă şi-ar fi spălat-o milimetru cu milimetru, aşa cum se spală acum, să strălucească de curăţenie, s-o facă oglindă. Apoi ar fi uns-o cu ulei fierbinte de în să nit, îngheţe apa pe ea. Cinci braţe din fin amestecat cu busuioc aşezate în spate şi sub şezutul de piele cu spătar. De acolo', ar fi ieşit un miros dumnezeiesc.

S-ar fi gătit cu paltonul din America, paltonul acela cu cincisprezece nasturi îmbrăcaţi în piele şi cu guler din blană de vulpe înspicată de bătrâneţe. Şi cum. Ar suna salbele de clopoţei peste pusta liniştită şi rece! Ar umple sania de copii şi aşa, cu acest alai, ar poposi la casa ţiganului Drugă. Ea l-ar aştepta, desigur, gata îmbrăcată în prag, tânără şi frumoasă, cu pielea măslinie şi ochii umbriţi de gene grele. Şi ar ninge bogat, ca în preajma Crăciunului. Părinţii ar plânge de circumstanţă, plozii l-ar trage de pulpane cerând bani, şi el ar fi darnic ca un rege.

Apoi, alături, în sanie şi... drumul spre hodaie cu Ruja.

Şi ar ninge frumos cu fluturi beţi, fânul s-ar rupe sub picioarele lor amirosind ca vara. Şi cum ar suna clopoţeii...

Se trezi brusc din visare, năpădit de mirosul greu al substanţei chinezului care duhnea insuportabil. Îl înjură în gând şi ieşi din ciubăr primenindu-se.

Nu putu adormi multă vreme şi, ca de fiecare dată; refăcu întâmplări de mult trecute; de data aceasta, una pe care n-ar fi vrut să şi-o amintească niciodată.

CAPITOLUL *7*

PETRECUSE O NOAPTE GREA, plină de gânduri negre, căzând spre dimineaţă într-un somn scurt şi agitat. Visă ceva ciudat şi multă vreme după ce se trezi rămase pe marginea patului privind în gol tulburat,

Se făcea că era în pustă călare pe armăsarul roib, mergând la pas, când deodată, înaintea lui, văzu un alt

călăreţ care nu era altul decât Alimandru. Avea chipul tras şi nefiresc de galben şi, ce era – mai straniu, avea amândoi ochii sănătoşi. Fâşia neagră a bandajului ce odinioară îi tăia obrazul dispăruse. Bâscu se bucură de vederea lui şi-l strigă pe nume întinzând braţele. Strigătul se auzi limpede în liniştea pustei, dar Alimandru continuă să călărească cu faţa întoarsă spre el privindu-l fără o expresie, cu obrazul galben, ca de mort. Strânse frâul şi armăsarul porni ca un bolid într-un galop turbat nechezând lung şi subţire. Cu toate acestea, Alimandru se îndepărta tot mai mult, ca şi cum ar fi lunecat prin văzduh tras de funii nevăzute. Galopa pe malul apei, printre sălciile ce-i loveau obrazul, se afla foarte aproape de Alimandru, mai avea puţin, şi ar fi putut să-l atingă cu mâna când acesta dispăru ca o nălucă în apa care se închise deasupra-i ca o perdea neagră.

în aceeaşi clipă armăsarul se opri brusc şi Bâscu văzu două mâini cunoscute, mâini lungi şi descărnate, cu degetele înfipte în nările calului. În faţa lui, mai înaltă decât calul, îmbrăcată în rochia ei cernită închisă la gât, stătea nemişcată bătrâna Handrabur.

îl privea cu ochii ei negri şi strălucitori şi ridicând mâna rosti rar şi fără să mişte buzele:

— Ai grijă, Bâscule, ai grijă, Bâscule, ai grijă, Bâscule! Americanul se sperie de vocea ei şi vru să descalece. Picioruldrept i se încurcă în cureaua scărilor şi rămase astfel atârnat în şa, cuprins de o spaimă puternică. Vru să strige, dar glasul îi pierise şi nu văzu altceva decât ochii Bătrânei arzând seânteietori lângă tâmpla lui.

Se trezi asudat şi-şi făcu cruce buimăcit, neputându-şi veni multă vreme în fire. Rămase gânditor pe marginea patului încercând să descifreze semnele visului. Era tocmai în dimineaţa nunţii, se simţea obosit ca şi cum ar fi tras la plug şi, pentru o clipă, îi veni să renunţe la tot. Ar fi animai bucuros cununia religioasă fără să-i pese de gura oamenilor. Se gândea numai la Ruja, la mireasa lui tânără care, desigur, la ora acşasta se sculase deja, se gătise cu hainele cumpărate de el şi-l aştepta cuminte în faţa casei,

înconjurată de puradei şi rude..

Se bărbieri cu grijă în faţa oglinzii şi ieşi în curte înviorat de aerul proaspăt al timpului. Era în zori şi deasupra râului somnoros plutea o pâclă fumurie învăluind sălciile într-un halou tremurător.

Se auzeau raţele sălbatice măcăind între trestii şi dinspre sat clopotul mare răzbind îndepărtat şi trist. Incălecă în căutarea stavei, adăpă iepele şi mânjii, apoi ademeni armăsarul care-l privea dintr-o parte sforăind nervos. Il scărpină în vârful botului şi-l bătu liniştitor pe gâtul lucios şi fierbinte. Apoi îi trecu frâul peste cap şi-i puse căpăstrul cu zăbale nichelate. Armăsarul juca scurt pe picioarele dinainte în semn de protest. Bâscu îi vorbi încet domolindu-l, continuând să-l nîngâie în jurul urechilor. Incălecă fără grijă, galopând spre hodaie.

începu să se îmbrace meticulos, alegându-şi o cămaşă albă cu plastron scrobit şi guler tare de celuloid. N-o mai îmbrăcase din vremea emigraţiei. Îşi puse costumul albastru care-l strângea în talie. La sfârşit, scoase din dulap pălăria de cowboy şi-o perie îndelung şi cu grijă. Gătit, astfel şi cu pălăria aceea ciudată pe cap, părea mai tânăr şi mai înalt. Se privi mulţumit în oglindă, după care ieşi din casă şi înhamă armăsarul la gabrioleta cu roţile vopsite în roşu, împodobi căpăstrul cu flori de muşcată şi agăţă la hamuri salba cu clopoţei strălucitori care începură să sune lin. Urcă şi, aşezându-se ţeapăn pe şezutul acoperit cu o pătură colorată, chiui scurt, veselindu-se de unul singur, şi dădu bici calului.

Străbătu pusta, mergând pe drumeagul albit de praf, trecu linia ferată şi intră în sat chiuind ascuţit, scoţând oamenii din case, urmărit de o ceată gălăgioasă de copii care fugeau în urma gabrioletei oprindu-se să adune monezile strălucitoare aruncate cu dărnicie de American.

Trecând prin faţa casei Bătrânei, o văzu pe Parasca stând în uşa cârciumii şi opri, salutând cu pălăria ridicată:

— Săru-mâna, doamnă, şi rămâne cum am vorbit. După biserică vin să tragem un şnaps.

Parasca râse înveselită de apariţia lui bizară şi încuviinţă, dând din cap.

Ajunse la casa ţiganului Drugă, viitorul său socru, urmat de un adevărat alai zgomotos. În faţa casei, aşezată pe fotoliul acela de lemn cu spătar sculptat, singura mobilă din casă, îl aştepta Ruja, gătită în hainele albe de mireasă. Chipul ei măsliniu contrasta cu puritatea voalurilor albe şi părul bătând în albastru era despletit şi împodobit cu flori de câmp. În stânga miresei stăteau în poziţie de drepţi şase muzicanţi zâmbind cu dinţi sănătoşi, gata să înceapă cârafcecul.

În faţa lor, Drugă cu arcuşul ridicat, cu chipul luminat de bucurie, răcni un „să trăiască mirii”, după care făcu semn lăutarilor, începând să cânte cu glas tremurând de emoţie „mulţi ani trăiască”.

Bâscu coborî din gabrioletă uşor, stânjenit de mulţimea privirilor. Se apropie de mireasă, minunându-se în gând de frumuseţea şi tinereţea ei şi, aplecându-se, o sărută părinteşte pe frunte. Ţigăncile, cu rochiile lor multicolore, puradeii în cămăşuţe rupte, ţiganii zdrenţuroşi, dar pătrunşi de solemnitatea momentului, răcniră un „ura” prelung şi tremurător. Trompetistul orchestrei îşi umflă obrajii şi începu netam-nesam să sune, ca la armată, semnalul de atac. Drugă se apropie de mire şi cuprins de o efuziune neobişnuită îi sărută mâna. Bâscu şi-o retrase jenat şi-l îmbrăţişă bărbăteşte. În clipa aceea o ţigancă bătrână începu să cânte cu glas dogit cântecul de despărţire:

„Trandafir cu spini fierbinţi azi mă duc de la părinţi.

Plângi tu mamă, plângi tu tată că s-o dus a voastră fată, cum merg rândunelele toamna când cad brumele.

Că s-o dus şi v-o lăsat /

şalul negru lângă pat.”

În timpul acesta, în faţa gabrioletei se aşează un ţigan tânăr, ţinând deasupra capului steagul tricolor, împodobit cu panglici albe. Alături, un altul purta în mână un pui de măr cu rădăcinile firave, pline de pământ. Era pomul mirilor ce urma să fie sădit de amândoi în faţa casei/ apoi, îngrijit

şi udat, până va da rod. În urma lor purtat pe o tavă de lemn, de două fete tinere, îşi arăta splendoarea colorată „tortul miresii” în formă de inimă, în mijlocul căruia strălucea un trandafir roşu aprins. Mirii urcară în gabrioletă, taraful lăutarilor se grupă în spatele lor împreună cu ceata gălăgioasă a nuntaşilor. Erau gata să pornească, când Drugă ţipă ca apucat:

— Staţi, mo, că n-am dat zestrea! ’r

Se repezi la fotoliul impozant şi ridicându-l cu grijă îl aşeză mândru la spatele mirilor, potrivindu-l să nu cadă. Abia după aceea convoiul porni încet în sunetul orches trei cuprinsă de o veselie drăcească, în chiuiturile ascuţite ale femeilor care agitau în aer sticlele cu ţuică,

Bâscu nu auzea nimic. Căzuse într-o îngândurare nepotrivită momentului. O tainică presimţire îl mohora, şi.

visul de ieri-noapte stăruia limpede şi înfricoşător în mintea lui. I se făcu deodată dor de Alimandru, de forţa şi blândeţea lui „şi în mijlocul hărmălaiei se simţi singur şi părăsit.

În ultima vreme, noaptea mai ales, câinii lătraseră nervoşi şi întărâtaţi, semn că cineva dădea târcoale prin preajmă. Apoi, obsesia camerei veşnic închisă, camera în care locuise Cerina, sentimentul de taină şi mister ce-l degaja îl făceau să rămână treaz până târziu, pradă celor mai năstruşnice şi pustiitoare gânduri.

Cu cât se apropia de biserică, presimţirea lui se materializa într-un soi de frică neînţeleasă. În dreptul primăriei, Flender şi Ieronim Mohu se alăturară convoiului salutând cu mâna ridicată.

Bâscu le răspunse surâzând şi se linişti. Ceremonia cununici fu scurtă, după dorinţa Americanului, care tocmise un preot din satul vecin pentru oficierea slujbei. Stând în faţa altarului, alături de proaspăta lui soţie, ţiganca aceea. Tânără care mirosea a flori şi a apă de ploaie, se simţi tânăr şi fericit. Era poate cea mai frumoasă clipă din viaţa lui, risipită în aventuri şi nelinişte, singura izbândă cu adevărat palpabilă. Avea alături un trup tânăr şi sănătos, un trup cald

ca o pâine proaspăt scoasă din cuptor, şi popa rostea cuvinte frumoase despre rostul omului pe pământ şi frumuseţea vieţii. Ce altceva fusese viaţa lui decât un şir de eşecuri, începând cu emigraţia spre continentul necunoscut, din care se întorsese sărac şi ostenit, şi terminând cu veşnicele lui speculaţii de îmbogăţire?

Bătrâna murise, lăsându-l amestecat într-o afacere din care nu ştia bine cum avea să scape, mai ales acum când fratele Broscoiului, Binu Moşoarcă, se stabilise în casa părintească, şi care îl oprise de câteva ori amenințându-l „să-şi mute cuibul în altă pai’te dacă ţine la pielea lui”.

Alimandru zăcea în temniţă sperând într-o miraculoasă amnistie şi ţesând planuri de evadare. Singurii Flender şi Ieronim Mohu îl sfătuiau să treacă de partea lor, să se înscrie la comunişti „că e om sărac şi viitorul va fi al celor săraci”;..

Se trezi din gânduri în clipa în care popa termină de rostit ultimul cuvânt al slujbei şi el fu invitat de nuntaşi să-şi sărute mireasa. O făcu maşinal, roşind de ruşine, aplecându-se ocrotitor peste făptura ei mică ce tremura de emoţie. Apoi se întoarse către Flender şi-l rugă să vină la crâşma Bătrânei unde va da o mică masă.

Intrară în crâşmă călcând pe griul ce-l aruncau nuntaşii în calea lor şi Parasca le ieşi în întâmpinare sărutându-i. În timp ce se aşeza la masă, Bâscu privi spre leaţurile separeului în care stătea odinioară Bătrâna în vremea cât trăia, şi pentru un moment i se păru că-i zăreşte silueta subţire profilată în lumina puţină. Invită alături pe Flender şi pe Ieronim Mohu şi făcu semn muzicanţilor să cânte. Odaia joasă era împodobită cu hârtie creponată, cu crengi de brad, vinul strălucea roşu în paharele lungi. Ruja era frumoasă şi răsufla iute ca o rândunică sosită după un zbor lung, şi Bâscu se simţea cu adevărat fericit.

Naşul vesti „dansul miresii” şi Americanul, uşor cherchelit, se ridică demn şi comandă cu importanţă:

— Engliş-vals!

Viorile porniră încet, toba puncta ritmic melodia şi

nuntaşii tăcură impresionaţi de solemnitatea momentului.

Cei doi începură să valseze încet, Ruja mică şi graţioasă, cu privirile în pământ, Bâscu drept ca o scândură, cu mâna întinsă lateral, executând paşii cu precizie şi eleganţă, ca un ofiţer de husari.

Bâscu privea la Drugă care plângea de fericire şi lacrimile rotunde i se rostogoleau pe lemnul viorii ca nişte perle lichide. II văzu deodată schimbat la faţă privind năuc spre uşa de la intrare.

În aceeaşi secundă muzica încetă brusc. Doar toboşarul luat prin surprindere punctă inutil cu o lovitură sonoră tăcerea stânjenitoare ce se lăsase.

Bâscu se răsuci mirat şi-i văzu în prag pe Binu Moşoarcă şi Dondoş marinarul uitându-se întunecaţi spre el. Binu avea capul fixat în direcţia lui, dar ochii saşii priveau în altă parte, într-un punct greu de ghicit. Americanul simţi un tremur de mânie furnicându-l şi întrebă scurt şi cu duşmănie:

— Ce vreţi, mă, voi?

Cei doi se priviră întrebător şi Moşoarcă vorbi cu agresivitate:

— Vreau şi io să joc dansul miresii. Plătesc bine!

— Nu te-am invitat la nuntă. Nici pe tine, nici pe hăndrălăul cela, răspunse Bâscu.

— Nu ne-ai invitat, dar noi am venit. Aşa-i la nuntă, se întâmplă şi *suprizc,* filosofă Binu.

întinse mâna spre Ruja şi zise cu glas mieros:

— Hai, vino să te joc, că eşti frumoasă şi meriţi. Se întoarse spre muzicanţi şi strigă poruncitor: Cântaţi, mă!

Se lăsă o tăcere scurtă şi ameninţătoare. Binu făcu câţiva paşi în direcţia miresei, se opri în faţa lui Bâscu privindu-l cu ura şi slobozi o înjurătură printre dinţi. Atunci se auzi o voce groasă şi poruncitoare care-l descumpăni:

— Ieşi, mă, afară!

— Care-ai vorbit? vru să ştie Binu.

— Io, mă, stai să mă vezi mai aproape.

Ieronim Mohu se sculă de la locul lui, bău tacticos un

pahar cu vin şi, ocolind masa, veni cu paşi leneşi spre celălalt. Era scund, dar neobişnuit de lat în spate, şi păşea neauzit legănându-se pe opincile moţeşti. Calmul lui netulburat, chipul dur brăzdat de tăieturi adinei şi hotărârea cu care înainta îl făcură pe Binu să bată în retragere. Se replie lângă Dondoş care-şi umflă pieptul puternic şi aştepta sfidător.

Ieronim Mohu se opri în faţa lor şi ceru cu aceeaşi voce seacă dar hotărâtă:

— Am zis să ieşiţi afară!

Nu termină bine vorba că scoase din buzunarele sumanului un lanţ de bicicletă greu şi lucios ca un şarpe. Cei doi înţeleseră că nu e de glumit, cunoşteau efectele loviturilor cu această armă şi ieşiră din circiumă rostind ’vorbe ameninţătoare. Drugă făcu semn muzicanţilor care începură o melodie veselă. Bâscu ieşi în uşa cârciumii şi răcni în urma lor cu mâna făcută pâlnie:

— Mă, am să vă plătesc asta’. Iese el Alimandru şi vă ia mama dracului cu averea voastră cu tot...

CAPITOLUL 8

NINGEA BOGAT ŞI FASTUOS ÎN acel sfârşit de decembrie şi scrisoarea unchiului Bâscu, sosită cu câteva zile înaintea vacanţei, mă invita în termeni ademenitori spre miraculoasa întindere a pustei.

Lapidară şi plină de haz, misiva mă punea la curent cu ultimele noutăţi survenite în viaţa năstruşnicei mele rude pe care-o iubeam şi-o admiram deopotrivă. Printre altele, mă înştiinţa de „intrarea în rândul oamenilor*’, înţelegând prin asta că se însurase, că voi avea o mătuşă care-mi va face plăcintă întinsă cu mere şi atât de râvnitul zahăr cu nucă băgat la cuptor după scoaterea pâinii. Eram asigurat de nerăbdarea cu care Nona, iapa bătrână şi oarbă, mă aşteaptă gata înhămată, precum şi faptul că fazanii şi prepeliţele au uitat să zboare de dorul meu, într-un final scurt, îmi propunea să fac această călătorie cu domnul Dringler care mă va transporta cu maşina lui,

Dringler?... Desigur, neamţul rătăcitor,

„cinematografistul”, cum îi spuneau copiii cărora nu le percepea nicio taxă la spectacolele lui primitive, Perspectiva unui drum de iarnă făcut cu maşina, cale de zeci de kilometri, mi se părea nu numai deosebit de atrăgătoare, ci pe de-a dreptul miraculoasă.

În ziua vacanţei, Dringler veni la internatul şcolii şi, sub privirile, uimite ale colegilor, urcai, ajutat de neamţ, în automobilul negru al cărui motor sforăia liniştit îmbâcsind aerul cu vapori mirositori de benzină. Era un FORD vechi, printre primele aduse în ţară, având pe capotă o emblemă ciudată: un ICAR nichelat gata de zbor.

Mă aşezai în faţă, sub picioare cu micul geamantan de lemn în care aveam rufăria de corp şi câteva Dox-uri cu coperţile ferfeniţă.

Un miros înecăcios de benzină îmi tăie respiraţia. Venea de la cele patru canistre de război aşezate pe banca din spate care constituiau, de fapt, rezervorul bătrânului vehicul.

îmi înveli picioarele într-un pled gros şi după ce-şi făcu semnul crucii, Dringler porni maşina. Ea se urni cu zgomot de fierărie veche, dar motorul, în patru timpi, bătea deosebit de regulat şi liniştit. Străbăturăm oraşul cu viteză redusă, ocolind convoiul de sănii şi birje din centru. Ieşirăm la dram liber, gonind în acelaşi ritm, pe şoseaua ce traversa eâmpia pierzându-se undeva în zare.

Ningea rar, cu. Fulgi grei şi pufoşi. Motorul bătea la fel de regulat, aburi subţiri ieşeau din gura radiatorului şi geamurile laterale se acoperiră de nea. Dringler făcu un mic istoric al maşinii.

Fusese unul din automobilele „zburătorului’*, un. Fel de prinţ „un ins aiurit şi mare iubitor de maşini şi de cai, după câte pricepeam eu. Dringler o cumpărase sau, mai bine zis, o câştigase la un joc de cărţi, de la un fost administrator al prinţului, un bătrân beţiv şi cartofor cu care, jucând două zile şi două nopţi pocher, pierduse el la început cinematograful ambulant cu popi cu tot, ca până la urmă să-şi ia înapoi avutul, plus maşina. Ar mai fi jucat, se amuza

Dringler, încă două zile, dacă bătrâriul n-avea ghinionul, să-l apuce damblaua beţivilor în zorii celei de-a treia zi, făcând o criză, după care căzu într-un somn adânc.

Străbăturăm sate pustii, cu uliţele goale, poposind de două ori. Spre a umple rezervorul cu apă. Drumul mi se părea nesfârşit, viteza umilă a bătrânului vehicul începuse să mă îngrijoreze, mirosul violent de benzină îmi făcea rău. Dringler povestea vrute şi. Nevrute: despre unchiul Bâscu. Şi nenorocul vieţii lui, despre călugării care nu se mai satură de somn şi monopol, despre noul film achiziţionat,. Ceva cu Tarzan, fiul junglei, pe care ar trebui neapărat să-l văd.

Ninsoarea nu contenea. Cădea domoală, într-o horă de fulgi, rotindu-se în aerul fără de vânt. Din când în când, câte un iepure speriat tăia drumul maşinii, ca o săgeată, făcându-mă să tresar de plăcere.

După patru ceasuri de mers, intrarăm pe un drum lateral, un drum de ţară, nepietruit, străjuit de două şiruri de frăgari bătrâni, încărcaţi de zăpadă. Era drumul care trecea prin marginea satului ocolindu-L

Do la o vreme văzui în depărtare turla înaltă a bisericii, holumburile de pământ înălţându-se ca nişte cocoaşe sub cerul mohorât, aleea plopilor străjuind cimitirul. Se auziră câinii lătrând depărtat, zgomotul unui motor de tăiat lemne gemând ca o trompetă răguşită...

Cotirăm spre pustă, mai aveam puţin, după aprecierea mea, când în faţa maşinii apărură două siluete, făcând semn să oprim. Erau doi grăniceri tineri, cu armele pe umăr, care cerură actele şi permisul de graniţă. Dringler scoase un portmoneu impozant şi prezentă hârtiile explicând unde se duce şi informându-se de starea sănătăţii prietenului său şi dacă, nu cumva, ’ Doamne fereşte, s-ar putea întâmpla să nu fie acasă. Cei doi râseră hâtru auzind numele unchiului Bâscu precizând că e acasă, deoarece se află „în luna de miere”, are mireasă tânără şi cu pretenţii, aşa că este „ocupat” până peste cap. Dringler râse şi el arătându-şi dinţii de aur şi porni maşina. Mie nu-

mi aruncară nicio privire, nu întrebară nici cine sunt, nici care e rostul meu acolo, Dringler făcu câteva reflecţii pe seama căsătoriei ciudate, precizând că diferenţa de vârstă nu e o problemă la un om umblat ca Bâscu, amintind că „la mireasa tinerică, orice moş e ginerică”.

Intrarăm pe drumeagul ce ducea către hodaia lui Alimandru. Zăpada înaltă îngreuna mersul maşinii care sforăia, pentru prima, dată, nemulţumită. Văzui în depărtare turnul de lemn şi inima mi se strânse de frică şi curiozitate. Ne simţiră câinii. Lătrară întârâtaţi venind în întâmpinarea noastră şi în curând putui să-i văd alergând paralel cu maşina. Erau şase: patru mici şi flocoşi, schelălăind subţire, cei doi dulăi ciobăneşti sărind în salturi molcome, fără să latre. Lipsea bătrâna căţea, cu blana ei vărgată de tigru, dar îi auzeam lătratul ostenit şi gros răzbind din preajma hodăii.

Oprirăm înconjuraţi de haita câinilor şi Dringler nu vru să coboare în ruptul capului, aşteptând apariţia unchiului Bâscu. Acesta se arătă venind în goană, îmbrăcat sumar, cu capul descoperit, sprinten şi mai tânăr ca niciodată. Mă sărută cu ţocăituri zgomotoase şi strânse mâna neamţului bătindu-l prieteneşte pe umăr; îndepărtă câinii care se potoliră împrăştiindu-se. Îl urmarăm păşind spre curte, ascultându-l cum strigă din fundul plămânilor: „Ruja, Rujiţa, hai, că au venit goştiii!

Intrarăm în odaia curată şi luminoasă după ce ne scuturarăm în tindă de zăpadă. Ne întâmpină o ţigancă tânără, scundă, dar plină la trup, îmbrăcată într-o bluză albă şi o fustă bogat colorată. Ceremonialul prezentării fu scurt: „Ea e mătuşa ta, Ru.ja”, zise Bâscu arătând cu degetul ca şi cum în cameră ar fi fost mai multe femei. „El e domnul Dringler, prietenul meu.”

Apoi mă împinse îndemnându-mă să-mi sărut mătuşa, lucru pe care, mărturisesc, l-am făcut cu multă sfială dar cu deosebită plăcere. O sărutai pe obraz apropiindu-mă de trupu-i pietros.

Mirosea a mere, avea dinţii incredibil de albi şi părul

aproape albastru. Nu-mi venea să cred că această fetişcană este nevasta Unchiului şi, deci, mătuşa mea, iar postura de nepot mi se părea destul de incomodă. Ea mă privea liniştită, cu un surâs ciudat înscris pe obrazul ciocolatiu. Unchiul Bâscu şi Dringler se aşezară la masă în faţa unei sticle cu ţuică, cuprinşi, subit, de un deosebit, apetit verbal.

În casă stăruia o căldură plăcută, soba, continuată cu un cuptor înalt, duduia. Aruncai o privire pe pereţii albi, plini de icoane, văzui poza lui Alimandru, o poză din vremea tinereţii, făcută la târg, călare pe o cămilă de carton. Pe vremea aceea avea amândoi ochii sănătoşi şi chipul lui de atunci nu semăna defel cu cel ştiut de mine. Ne aşezarăm cu toţii în jurul mesei, rupţi de foame şi oboseală. Băui şi eu un pahar de vin roşu umplut cu generozitate de unchiul Bâscu, care „se făcuse uşor-1 şi era apucat de speculaţii comerciale. Vorbeau despre toate, amestecat: fu pomenit numele lui Binu Moşoarcă, cel mai des însoţit de o garnitură de înjurături de un pitoresc rar (unchiul vorbea despre el cu furie şi cu oarecare teamă), apoi cel al lui Dondoş, marinarul beţiv pe cale să se însoare eu văduva Broscoiului; Flender, pe care unchiul îl compătimea că e singur, şi la sfârşit de tot numele lui Ieronim Mohu.

— Cine-i ăsta? se miră Dringler.

— Nu cred să-l ştii. Moţul cela de-o fost împroprietărit aici. O venit de la munte cu casă cu tot,

— Moţ? Nu ştiu. Şi ce-i cu el?…

— Îi şef la Frontul plugarilor. Da’ după câte bag io seama vrea să treacă la comunişti. M-or chemat şi pe mine.

— Şi?…

— Am zis să mă mai gândesc.

— De ce să te mai gândeşti?

— Nu ştiu. Am zis aşa să scap de el.

Dringler fuma des, sorbind pahar după pahar. I se aprinseseră obrajii şi părul galben îi cădea pe frunte dându-i un aer de adolescent. La un moment dat sări în picioare şi bătând cu pumnul în masă începu să ţipe ca apucat:

— Pe Binu, chioru, dumnezeu’ cui l-o miruit în lume, să

mi-l laşi mie. E al meu. Ce vrea de la tine? N-are loc? I-e dor de frate-său?’

Bâscu se înfierbântă la rându-i, înjură meşteşugit propunând să meargă „chiar în momentul ăsta” la „tremuriciul dracului” să-l înveţe minte.

II potolirăm cu greu, convingându-l că e târziu. Tăcură din vorbăria lor iscată de băutură şi în liniştea care se strecură pentru câteva clipe se auzi vântul gemând straniu. Trosni ceva în încăperea de sus şi Dringler ridică capul şi degetul ascultând:

— E cineva sus? întrebă el cu glas schimbat, **sric**

Bâscu îl privi năuc şi îngălbeni:

— Nu-i nimeni. Cine vrei să fie?

Apoi se ridică deodată ca şi cum n-ar fi băut nimic şi propuse vădit indispus:

— Hai să ne culcăm. Mâine avem de lucru. Tăiem porcii.

Mă culcai în camera din spate, împreună cu Dringler, adormind târziu din pricina sforăiturilor puternice, dar mai ales din pricina vântului care mişca cocoşul de tablă din vârful turnului făcându-l să scoată sunete neaşteptate..

A doua zi. Unchiul Bâscu amină tăierea porcilor din pricina lipsei mirodeniilor necesare la preparatul cârnaţilor.. De fapt, nu atât el, cât Dringler se resimţea după cheful nocturn. Îşi pusese o compresă cu oţet pe fruntea încadrată de părul galben şi gemea lung, refuzând cu nespusă silă ţigările oferite cu generozitate amuzată de gazdă.

Bâigui de câteva ori angajamente solemne în care se jura că nu va mai pune niciodată alcool pe limbă, chiar dacă ar fi să se însoare a zecea oară şi să boteze cinci copii. Bâscu surâdea mucalit, cunoscând placa, sfătuind u-i să* aibă răbdare, deoarece îi va face un leac care-i va schimba pereţii stomacului cu pieliţă nouă de prunc.

Căută în dulapul cu vase şi scoase o căldăruşă strălucitoare ce părea de argint, cu fundul plat, aducând cu un joben întors. O şterse îndelung cu o bucată de postav roşu, după care dispăru cu ea în curte aducând-o vârfuită de zăpadă. Deschise uşa cuptorului, răscoli jăratecul violet

şi aşează în mijlocul lui, ca într-un cuib, vasul acela strălucitor. Se îndreptă din nou spre dulapul din colţul odăii şi, desfăcând capacul unei cutii de metal cu înfloriturі colorate, explică:

— Asta-i leacul, vere!

— Ce leac? vru să ştie neamţul.

— Tămăduirea maţelor noastre. Ceaiul cel sfânt. Iarba îngerilor…

— Ce-aa-i?…

— Aşa cum ai auzit. Ceai!

Şi pentru a-i spulbera neîncrederea, Bâscu explică felul în care va prepara ceaiul, după o reţetă rară, unică, învăţată de la un japonez în anii când colindase America după câini cu colaci în coadă.

Întâi şi întâi, începu el cu glas doct, cel mai mult contează apa în care îl fierbi. Cea mai bună ar fi „de izvor”, direct din buricul lui, dar tot atât de sfântă e şi zăpada, „că e lacrimă de nor, domnule Dringler dragă”. Dacă nu, continuă el, afunzi găleata în partea iute a râului, acolo unde apa se schimbă mereu şi e curată şi atinsă numai de peşti. Asta în ce priveşte apa. Dar fiertul? Aici era chichiţa! Se lasă totul la foc mocnit, foc de adormit copiii, până ce încep să răzbată spre faţa apei bule mici, ca de sifon. Apoi, musai, apa va da în bulbuci rotunzi ca ochiul de peşte. Atunci e momentul în care trebuie slobozit ceaiul şi lăsat cât ai clipi de cinci ori din ochi. Un vârf de cuţit cu sare şi o lingură de apă rece să înmoaie frunzele şi să le împrospăteze…

Dar frunzuliţele de ceai

Prinse în buricul degetelor, ou zgârcenie, şi lăsate în plata Domnului să se risipească?… Nu! Se ia de trei ori cât cuprinzi cu degetele adunate, ca şi cum ţi-ai face cruce, se presară pe fundul piuliţei şi’se zdrobeşte mărunt. După ce e pisat, ceaiul se aşază între foi de hârtie şi se prăjeşte pe plită. Nu mult. Până când simţi mirosul dulce de hârtie arsă. Şi numai după toate astea se pune la fiert.

În timp ce explica, îndeplinea sub ochii noştri operaţiile

descrise.

Îi servi neamţului trei căni fără zahăr pe care acesta le bău strâmbându-se şi râgâind uşurat. N-am aşteptat efectul „dregerii”.

Mi-am luat paltonul şi am ieşit în curtea acoperită cu zăpadă.

Câinii mă înconjurară pe dată lătrând bucursşî şi în ciuda pustietăţii tăcute mă simţii în siguranţă. Un cârd de porumbei speriaţi se grăbiră în zbor scurt spre hulubăria aşezată în mijlocul curţii, cocoţată pe un stâlp gros de stejar, la aproximativ trei metri de pământ.

La mijloc, stâlpul era învelit în tablă strălucitoare, " bătută în cuie mici, pusă acolo de frica pisicilor sălbatice, Sus, se răsfăţa hulubăria, în formă de casă cu nenumărate ferestre, cu acoperişul ţuguiat vopsit în roşu. Pe micile pervazuri de lemn puse în faţa intrărilor în formă de inimă, se rotea înfoindu-se un popor de porumbei; gungurind miraculos în liniştea dimineţii geroase. Pe muchia acoperişului, mişcându-se într-un. Vals de pene; stăpânea cel mai în vârstă porumbel, întemeietorul coloniei, tatăl zecilor de pui, mari acum, ce-i admirau cu respectuoasă atenţie rondul regal, matinala lui demonstraţie de stăpân absolut. Era semeţ în zbaterea lui singuratică şi cântecul necontenit, cu modulări neaşteptate, avea ceva senzual şi tainic. Văzându-l, îmi amintii că e vremea prepeliţelor şi fazanilor, vremea în care se puteau prinde uşor şi cu meşteşug primitiv. Pentru prepeliţe foloseam firul de tort trecut prin. Ceară fierbinte de-a lungul’ căruia înşiram boabe ele porumb ca pe nişte mătănii. Lăsam un capăt liber pe care-l legam de trunchiul subţire al salcâmilor sub care se adăposteau. Se înţelege ce urma» Prepeliţele, în naivitatea lor, înghiţeau cu poftă mânearea căzută peste noapte din eeiy bob după bob, de-a lungul gâtului subţire, până în guşa unde, odată eu boabele de porumb, pătrundea şi aţa menită să le imobilizeze. Le găseam stând în poziţii dintre cele mai caraghioase, într-un ciudat echilibru, cu gâturile întinse, neînţelegând ce anume le

ţintuieşte locului, pradă mâinilor mele înfiorate de plăcerea vânătorii. Fazanii îi zgorneam cu câinii,. Făcându-i să sară din culcuşurile lor. Din pricina aripilor îngheţate îi prindeam din fugă eu ajutorul bătrânei căţele, care-i depunea la picioarele mele, vii şi nevătămaţi.

Ieşiră în curte Bâscu şi neamţul, înzdrăvenit parcă, îmbrăcaţi de drum. Hotărâseră să plece în sat, după cumpărături, promiţând să-mi aducă chiar noroance (portocale adică) şi zahăr kandel. Unchiul pronunţa cuvântul noroance rotunjindl. U-1, încât vedeam deja fructul galben, parfumat şi zemos strălucind în faţa ochilor. Urcară în maşină şi înainte de-a se înveli în păturile groase de lână, Bâscu ceru să i se aducă puşca de*vânătoare. Ruja îl rugă să nu. Întârzie peste noapte, să nu. Ne lase singuri; presimţea ea vremea geroasă şi. Poate chiar viscol. Fu rugată să nu aibă nicio grijă. Porniră lăsând în urmă un nor de fum, urmăriţi departe de câini.

După plecarea lor, îmi ridicai privirile spi’e turnul de lemn la care geamurile mici sclipeau vesel, neîngheţate. O veche curiozitate se trezi. În mine şi o văzui pe Ruja privind în aceeaşi direcţie cu o expresie de teamă pe chip. O întrebai cu prefăcută nepăsare:

— Ai fost vreodată în camera de sus?

— Nu, zise ea, n-am fost niciodată şi nici nu-i musai. „

— De ce?

— Mi~e frică.

— De cine ţi-e frică?

— Nu ştiu. Şi lui Bâscu i-e frică să urce.

— Ştii cine a stat acolo înainte?

— Strigoaica lui Alimandru… Câteodată, mi se pare c-o aud cum umblă. Dar uşa e închisă, aşa că n-are cum fi…

îmi amintii de zilele în care fusesem la hodaia lin Alimandru, înainte de moartea Bătrânei. Venisem de mai multe ori singur sau însoţindu-l pe unchiul Bâscu. Mă jucasem în preajma hodăii cu Diriţă, copilul lui Alimandru. Era vară şi geamurile ciudatului turnuleţ erau deschise. Cunoscând poveştile oamenilor, am urmărit atunci cu

încordare cele două geamuri în speranţa de-a o zări cumva pe Cerina.

În zadar însă. Simţeam cu. Precizie că cineva locuieşte sus, că o fiinţă vie mă priveşte din dosul perdelelor cu ochiuri dese. Cum arăta această fiinţă, nu ştia nimeni.

Intrarăm în casă şi gândindu-mă că aveam să-mi petrec restul zilei singur cu mătuşa mea, abia cu trei ani mai mare decât mine, mă simţeam stingherit.

Era mică şi mlădioasă, în ciuda trupului împlinit, cu carne tare, şi la fiecare mişcare sânii rotunzi şi liberi săltau nelinişţiţi sub bluza aspră. Se purta cu mine firesc, ca şi cu un copil, rugându-mă să-i povestesc câte ceva despre oraşul în care învăţam.

— I-am înşirat o serie de năzbâtii inventate, după care i-am propus să urcăm în turn, să încercăm uşa, sau dacă nu, măcar să ne uităm prin gaura cheii. A refuzat cu spaimă spunând că „nu se cade” şi că „dacă află Bâscu ne omoară în bătăi”. Am hotărât să urc de unul singur după ce arh rugat-o să mă asigure că nu va spune nimănui despre această escapadă. Am suit în ciuda rugăminţilor sale de-a renunţa.

Era o scară mică de lemn urcând în spiralăpână în capătul unui coridor îngust, un fel de verandă cu geamuri mici. Lumina năvălea puternic reflectată de zăpadă şi vântul se auzea fluierând subţire prin crăpăturile lemnului. De la geamurile verandei se vedea până departe spre satul învăluit în fum. Uşa camerei, masivă, din lemn greu, ferecat cu fier, se sprijinea în două balamale zdravene.

Un lacăt enorm, mare cât o gutuie, trecut printr-un belciug gros, sclipea mohorât păstrând cu străşnicie taina odăii. L-am scuturat de câteva ori, am privit prin gaura cheii fără să pot vedea nimic.

Am. Coborât dezamăgit spre uşurarea mătuşii care mă aştepta ţeapănă şi înfricoşată la picioarele scării.

Ziua trecu repede. Hrănirăm caii şi vacile, precum şi porcii hărăziţi tăierii, care mâncau fără să se ridice din pricina grăsimii.

După-amiază începu din nou să ningă des şi liniştit. Nu era vânt. Liniştea stăpânea solemnă peste imensa întindere aibă, atât de profundă, că se auzea zăpada fâşâind. Spre seară, ninsoarea încetă brusc. După un timp răsări luna albă ca o păpădie îngheţată şi lumina ei făcea să strălucească faţa nichelată a zăpezii. Trecuse de nouă şi cei doi nu apăruseră încă. Tăceam ascultând tânguirea vântului şi, din când în când, mi se părea că aud o muzică stranie şi depărtată.

Văzându-mă ascultând concentrat, Ruja îmi citi gândurile şi mă linişti surâzând:

— Nu te teme. Suflă vântul în cocoşul de tablă… ’

— De ce nu-l luaţi jos?

— E pus acolo de Alimandru. Bâscu nu strică nimic din ce-o lăsat Alimandru.

Se ridică, deschise uşa cuptorului, scotoci jarul rubiniu şi înteţi focul. Stând astfel aplecată, lumina puţină a lămpii căzu pieziş pe pulpele dezvelite până deasupra genunchilor. Avea pielea brună şi lucioasă şi muşchii i se încordau tremurând mărunt. Mă străbătu un fior de plăcere amestecată cu ruşine. Întorsei privirile în altă parte simţind că mă toropeşte o căldură ciudată, necunoscută.

Întrebai cu o voce cât mai firească:

— Oare de ce întârzie atâta?

Ea Se întoarse spre mine arătându-şi dinţii strălucitori şi spuse:

— Măcar de-ar întârzia n-ar fi nimic. Mi-e frică că nu vin până ia ziuă. Cunosc marfa…

Tăcurăm ascultând vântul şi câinii lătrând în răstimpuri fără rost.

începea unul cu glas subţire, apoi ceilalţi într-o hărmăkde veselă, pentru ca în final să li se alăture glasul gros şi, lenevit de bătrâneţe al căţelei cu blana vărgată. Aproape de miezul nopţii Ruja propuse să ne culcăm:

— N-au decât să vină când or vrea. Eu nu mai aştept. Mă ridicai spunând „noapte bună şi vise plăcute”. Ea îmi răspunse râzând, recitind cu glas monoton o poezie hazlie:

„Noapte bună, somn uşor şapte pureci pe-un picior şi când te-oi sui în pat şapte şi pe celălalt”...

Cu lampa în mână, cuprins de un neînţeles sentiment de frică, mă îndreptai spre camera mea dezbrăcindu-mă rapid şi vârându-mă sub duna încălzită de cele două sticle cu apă fierbinte. Stinsei lampa trăgând fitilul în jos şi suflând uşor deasupra. Camera rămase sub lumina lăptoasă şi moale a lunii. Nu puteam dormi, fie din pricina aşteptării, fie din pricina câinilor care începură să latre înfuriaţi.

Nu era izbucnirea lor obişnuită, suna ca un avertisment prevestind pericolul, Crezând că se întorc cei doi, am coborî-t din pat apropiindu-mă de geam. Câinii nu se vedeau. Hămăiau undeva în spatele casei, la fel de îndârjiţi. Zăpada sclipea ca mătasea şi în noaptea toropită de lună vedeam până departe. Auzii mai aproape lătratul câinilor, prelung şi ascuţit de data aceasta, şi-i văzui fugind în trombă pe toţi şapte, către marginea gardului ce dădea spre sat. Acolo se opriră ca la comandă cu coamele zburlite, lătrind cu îndârjire spre un duşman nevăzut. Mă întrebam ce anume putea să-i întărite în felul acesta.

Trecea cineva în puterea nopţii prin pustă? Erau grănicerii în rondul lor de control? Să fie maşina neamţului întorcându-se din sat?

Deodată, se întoarseră spre casă şi, în frunte cu bătrâna căţea, săriră în pridvor, adunându-se’ sub geamul meu, scâncind subţire şi dureros. Nu înţelegeam nimic când, brusc, pe suprafaţa imaculată a zăpezii, apărură ca din senin cinci, umbre înalte şi fioroase cu cozile lăsate. Erau lupii! Simţii cum spaima din seara aceea mă năpădeşte cu violenţă şi scosei un ţipăt înăbuşit. Îi urmăream cum se apropiau unul lângă altul, mirosind zăpada, venind direct spre casă, fără să le pese de schelălăitul câinilor. Uşa se deschise şi Ruja mă chemă încet din prag cu voce de copil. Era îmbrăcată într-o cămaşă de-a unchiului Bâscu, care-i venea puţin deasupra genunchilor, şi pe chipul ei măsliniu se putea citi o spaimă cumplită. O prinsei de mână instinctiv simţind cum tremură ca apucată de friguri şi

trecurăm în camera din faţă apropiindu-ne de fereastră. De aici, lupii se vedeau şi mai aproape. Erau la circa o sută de metri de casă şi acuma se opriseră nepăsători, stând în fund,. Întorcându-se din când în când cu tot trupul, mirosind aerul.

Arătau înspăimântători, sau cel puţin aşa mi se păreau mie, şezând acolo neclintiţi şi impasibili, luminaţi de lună, cu umbrele proiectându-se ameninţătoare şi lungi. Ruja se lipise de trupul meu, o simţeam rece ca pe-o bucată de piatră şi mâinile ei mă strângeau cu putere în timp ce repeta stereotip: „mi-e frică de mor, mi-e frică de mor”…

La rândul meu, mă simţeam pe jumătate mort şi mi-era ciudă pe laşitatea câinilor strânşi la adăpostul pridvorului.

Unul dintre lupi ridică botul în aer şi slobozi un urlet lung, tânguitor, care se stinse într-un fel de mormăit răguşit. Rămase cu botul ridicat ca şi cum ar fi mirosit luna. Din grajdul alăturat casei se auziră caii sărind cu picioarele în ipsle. Atunci, exasperat de nepăsarea câinilor şi minat de spaima care mă furnica în tot trupul, am deschis geamul scoţând un fel de strigăt neînţeles, un fel de îndemn pentru câini. Aceştia, încurajaţi parcă, începură să latre întărâtaţi, săriră uşa pridvorului gonind spre marginea gardului. Lupii se ridicară în picioare neliniştiţi şi unul din ei, cel care uriaşe, se îndreptă nepăsător spre sat fără Bă pară prea speriat. Ceilalţi îl urmară în lătratul tot mai puternic şi victorios al câinilor. Se mistuiră curând pe albul zăpezii ca şi cum nici n-ar fi fost. Mi se părea că visasem. Ruja îşi făcu semnul crucii şi mă întrebă dacă mi-a fost frică. Am răspuns în doi peri, convins că atitudinea mea o impresionase peste măsură. Mă simţeam singurul bărbat în casă, gata s-o apăr la nevoie. Era şi uşor acum, după oe. Fiarele se retrăseseră în imensitatea ocrotitoare a pustei. M-am culcat în odaia din faţă, în patul unchiului, adormind spre dimineaţă din pricina emoţiei, tulburat mai ales de prezenţa femeii care dormea liniştită în patul de pe peretele opus.

Mă simţeam un adevărat erou, eram sigur că lupii plecaseră din pricina mea şi mă bucura gândul că Ruja.

Văzuse, în clipa, aceea, în mine un adevărat bărbat.

CAPITOLUL 9

Multă vreme, înainte de-a adormi., am privit scaunul pe care erau aşezate hainele ei. Bluza de în cu nasturi strălucind în întuneric şi fusta înflorată atârnau moale pe podea, ca şi cum trupul Rujei zburase cu câteva momente mai înainte de acolo. Altă îmbrăcăminte nu-mi amintesc gă fi văzut...

în casă era cald, busuiocul uscat de -la icoane mirosea stins şi vântul sufla mişcând cocoşul de tablă din vârful turnului. Umbre ciudate se proiectau pe pereţi, âş fi vrut să mă ridic din pat, să mă apropii de trupul acela tânăr pe care-l auzeam răsuflând la câţiva paşi de mine. Aveam 15 ani, simţurile mele tinere se trezeau tulburântiu-mă şi, peste toata această ciudată şi neaşteptată dorinţă, urca un sentiment de culpă şi ruşine inexplicabile.

Ruja era mică şi frumoasă, dar era mătuşa mea... Am adormit visând un râu limpedfe cu apă repede în care mă scăldam împreună cu ea. Eram amândoi goi, deşi nu îi vedeam decât partea de sus a trupului ei plin de stropi, răsucindu-we în soare ca un şarpe uleios. Părul negru ca smoala îi venea până peste genunchi, protejând-o până şi în vis de privirile mele.

Se scălda în susul apei, iar eu înaintam cu greu, prăvălit de puterea valurilor, ţinând în mână o mreană cu solzii. Albaştri, prinsă anume pentru ea. Înaintam cu greu împotriva curentului şi mi se părea că se depărtează ca o nălucă brună, undeva sub răcoarea sălciilor, care de fapt nu erau altceva decât părul ei răsfirat peste ape.

M-am trezit dimineaţa, leoarcă de sudoare, cu o portocală pe piept, semn că cei doi se întorseseră din escapada nocturnă.

Am stat cu ochii închişi multă vreme, primind în nări aroma aceea unică şi pot jura şi astăzi că trupul Rujei avea acelaşi miros învăluitor şi tainic, suav şi îmbătător, pe care n-am să-l uit niciodată.

SE ÎNTOMNA ÎNCET, CULORILE pustei mureau în

splendoare...

Bătea vântul, uneori, clătinând salcâmii auriţi de soarele verii, o lumină stranie, mieroasă, învelea lucrurile în conturul ei inefabil şi prin aerul limpede ca o apă stătută se călătoreau perechi păsările sălbatice.

La hodaia lui Alimandru zgomotele răzbăteau rar şi. Religios. Un dangăt de clopot ostenit şi târziu, corul babelor de la vecernie, hămăituri îndepărtate de ciini, cântece singuratice purtate de unda mişcătoare a vântutui dinspre seară.

Era, în general, o linişte profundă, grea şi ameninţătoare pentru cei neobişnuiţi, sfârâind parcă din vârful ierbilor uscate, trimiţând sunete de valuri mici zdrobite la maluri lutoase, linişte tristă, prevestitoare de zăpadă şi. Ger. Luna de miere se prelungise, Ruja, tânără şi doritoare de plăceri, se arăta neîntrecută în treburile gospodăriei. Rătăcea vioaie prin camerele curate şi prin curtea măturată cu grijă aşteptând cu secretă speranţă fiecare întoarcere a bărbatului.

Stăteau la masă acum; el, ca un om bătrân ce se afla, ’ cu mişcări cumpătate şi încete, ştergându-se îndelung cu şervetul aşezat alături.

Nu rostea nimic, şedea şi privea cu intensitate spre pustă şi ochii lui cercetau eu înverşunare un punct îndepărtat şi de nimeni văzut. I

Soarele murea lent, era un apus leneş şi dezarmant, ’ moleşitot şi lung, radiind din toate poale e zării.

Ruja se aşează pe pat şi începu. Să-şi desfacă părul. Lung şi albastru. Bâscu se smulse din starea de extaz, se ridică hotărât în picioare şi se întoarse spre ea. Trupul său plin dar scurt netezi aerul odăii şi femeia, rămasă în aşteptare pe patul devenit de acum comun, avu o mişcare de relaxare.

Stătea răstignită pe pat şi când îl văzu apropiind u-se cu paşi scurţi, îi ieşi în întâmpinare ridicându-se pe jumă tate. Se săltase uşoară pe coate, ca şi cum ar fi vrut să-l vadă mai bine, şi gândul ei fugar rătăci fără nicio pricină la

primul ei amor, încercând să-şi amintească clipa aceea şi circul sărăcăcios, circ ambulant cutreierând ţârgurile de provincie, şi clovnul bătrân eschibându-şi dinţii de porţelan şi seara aceea frumoasă şi limpede ca explozia unui crin când „sfărâmătorul de lanţuri” musculos şi bărbat în adevăratul înţeles al cuvântului o iubise într-o căruţă cu coviltir spunându-i vorbe ciudate şi alese. Ea nu fusese nimic. Ce fusese ea în lumea aceea hărăzită surprizelor? Un simplu cap de femeie care, ridicându-şi vigoarea trupului tânăr, izbutea să îmbrace pielea unui şarpe scârbos, să-l învie cu tinereţea corpului ei, să-l facă să mişte în unduiri flexibile, uimind spectatorii. Fusese „femeia-şarpe”, privise prin ochii acelui şarpe, se mişcase sub solzii uscaţi ai fostului şarpe şi uneori, încercând să-l învie cu tinereţea şi puterea ei, vorbea în numele acelui şarpe, amuzându-se.

Se uită cu oarecare milă la Bâscu, care se oprise brusc în faţa ei. La marginea patului, sorbindu-i goliciunea aproape feciorelnică. Nu îndrăzni să se apropie mai mult, pimţi şi de data aceasta că nu va putea fi bărbat şi o spaimă necunoscută îi paraliza trupul făcându-l să rămână nemişcat, cu mâinile curgâhdu-i de~a lungul corpului, moi şi fără vlagă.

Bolborosi ceva drăgăstos din vârful buzelor şi înge. Nunche cu chipul în extaz: era un fel de smerenie în tot ce făcea, şi începu să-i mângâie trupul cald şi cabrat cu mâinile lui reci, tremurând de emoţie ascunsă. Ea’ zimbea în neştire, scuturată de scurte fioruri, ca nişte descărcări electrice neaşteptate, se lăsă îndelung mângâiată cu plăcere şi speranţă în timp ce gândurile fugiră iar spre nopţile petrecute cu frumosul circar. Fusese un bărbat tăcut şi blând, cu păr cârlionţat şi muşchi puternici jucând ca nişte curele sub pielea albă şi fără păr. O iubise, era sigură de asta, şi s-ar fi căsătorit dacă nu se întâmpla accidentul acela cax-e-l omorî pe loc sub ochii îngroziţi ai puţinilor spectatori dintr-un mizer tâi’g de provincie.

îşi făcea numărul ca de obicei, încercând să rupă şirul dublu al lanţului cu care era încolăcit, forţând cu bicepşii lui

bombdţi şi elastici veriga slăbită intenţionat. Şi atunci, ’ în clipa acelui efort supraomenesc, când toată faţa i se congestiona şi chipul îşi pierdea trăsăturile umane, se produse deznodământul fatal.

Un vas de sânge plesni sec undeva în cutia craniană şi uriaşul se prăbuşi fulgerat la pământ murind în câteva clipe.

— Ea rămase un timp la circul acela ambulant continuând să facă pe femeia-şarpe, până când – pântecele începu să crească şi trupul, altă dată felin şi subţire, nu mai încăpu în pielea solzoasă şi rău mirositoare.

Şeful trupei nu avea nevoie de un „şarpe gravid”. Li dădu ceva bani, îşi exprimă în termeni decenţi regretul pentru despărţirea neplăcută şi îi promise s-o reangajeze după naştere.

întoarsă în sat, Drugă, tatăl ei, o primi cu înţelegere şi-o luă în banda lui de lăutari punând-o să bjită toba la nunţi şi la botezuri.

Bâscu citea în ochii ei o lumină ciudată, ceva între dispreţ şi milă se insinua în pupilele mari, nefiresc de mari, ca ale pisicilor, şi mai citea sau, mai bine zis, simţea dorinţa ei năvalnică de femeie tânără şi neiubită care trecea spre el ca o undă fierbinte, umilindu-l.,

Se însurase dintr-un exces de zel, dintr-un fel de bravadă generată de firea lui neastâmpărată şi schimbătoare. Vroia să se căpătuiască, să-şi întemeieze o căsnicie acum când trecea în a doua parte a vieţii lui plină de aventuri şi eşecuri. O iubea cu un. Amestec ciudat de pasiune şi dragoste ocrotitoare, prezenţa ei îi umplea singurătatea şi răsuflarea ei liniştită îi echilibra nopţile ele îndelungă. Insomnie. Stătea în faţa lui ca o păpuşă mare şi imobilă ademenindu-l din priviri. Vru să spună Rişte lucruri hazlii, să spulberevraja ciudată care-l moleşea, dar amintirea repetatelor eşecuri îl opri. Se temu pentru prima dată de bătrâneţea lui trupească şi se miră că trupul acela scârnav nu-l mai ascultă, deşi, de multe ori dimineaţa, stând singur în pustă şi gândindu-se la ea, © dorea şi se simţea bărbat.

Zâmbi resemnată şi râse încurajându-l: „hai să bem ceva”, folosind de fiecare dată acest plural de intimitate deşi de-abia se atingea de pahar.

„Să bem”, acceptă el umilit, dar totuşi bucuros, şi se ridică în lumina puţină a lămpii viguros şi bine legat, cu o vitalitate stranie lucindu-i pe chip. Stătea nehotărât între patul proaspăt înfăţat şi masa pe care ardea lampa cu abajur de porţelan. Cei câţiva paşi erau grei şi ar fi vrut să-i facă cu demnitate. O mângâie’ pe păr neîndrăznind să prelungească gestul.

Era frumoasă şi privirea lui întârzie peste valea s pântecului adâncit ca un val ce se retrage şi îi simţea mirosul ciudat de busuioc ameţindu-l.

Desigur, se înmiresmase cu alifiile ei, cu siropul de Ierburi şi zeamă de busuioc verde şi crud, fiert în blid de pământ.

Se spălase şi mirosea a ştergar proaspăt clătit în râu «cu apă iute şi cu parfum de floare. Se mirosi la rându-i umflându-şi nările. El mirosea a cal şi-a câmp pustiit de vânt. Mirosea a secetă, acesta era adevărul.

Râse ca un copil şi-o sărută pe fruntea acoperită de şuviţe albastre.

Acum era momentul să se retragă. Făcu un pas îndărăt cu un elan nepotrivit situaţiei. Ea se cabră leneşă şi-l prinse de cureaua bătută în ţinte de argint (cureaua hoţilor de cai primită în dar de la Alimandru), îl ţinu ’strâns câteva secunde şi începu să-l tragă de cataramă privindu-l întrebător.

Se auzi vântul în camera de deasupra şi el rămase în nemişcare ascultând. Ruja tresări şi privi spre tavanul vopsit în ălbastru spălăcit şi apoi spre bărbat cu mirare şi teamă:

— E cineva sus. Auzi cum umblă?

: Bâscu nu se mişcă. Ascultă zgomotele acelea ciudate şi o greutate de plumb îi coborî în picioare. Intr-adevăr, sărea cineva pe scările de lemn, ritmic, uşor, cu pauze neobişnuite între paşi.

Era mai degrabă un tupăit înfundat, ca şi cum fiinţa de

deasupra şi-ar fi înfăşat picioarele în cârpe şi acum cobora sărind scările înguste.’ „E cineva sus”, repetă ea stereotip şi el răspunse „taci” „cu brutalitate şi îndoială. Zgomotul continuă ritmic, apoi se prelinse până în faţa uşii încetând brusc. Atunci se întoarse şi, cu salturi mici dar uşoare, desprinse puşca de vânătoare din perete. Trase cocoaşele şi-i făcu semn muţeşte să se pitească.

Vru să facă un pas spre uşă, când, de dincolo, se auzi scâncetul fin şi rugător al bătrânei căţele. Râse. Sprijini puşca de tăblia patului şi deschise uşa. În penumbra puţină, sta cu botul sprijinit pe labe aşteptând pedeapsa sau recontpensa. Ţinea între labele noduroase şi cu unghii puternice un iepure sur, inert şi dolofan şi privea spre stăpân cu ochi inteligenţi.

Bâscu o bătu între urechi uşor, cu palmă mustrătoare, şi-iluă prada amndnd-o lângă sobă.

— Să nu mai ţii uşa deschisă la tindă când nu-s acasă. Eavduce tot la vechii stăpâni.

Nu era un reproş. Era un avertisment menit să-i scutească pe viitor de întâmplări neplăcute. Deschise uşa la tindă şi după ce o mângâie încă o dată între urechile tigrate o slobozi în curte. Ruja încercă să zâmbească şi se pomeni vorbind fără rost despre duhul Bătrânei, care umblă noaptea prin pustă în chip de „priculici”,

— Ai văzut tu câinele de care zici?

— Nu!

— Atunci de ce să vorbim. Morţii nu mai ies de acolo că n-au cum. Şi apoi, bătrâna doamnă, Dumnezeu s-o ierte, nu mai are la ce umbla. O umblat destul cât o fost în viaţă. Acum se hodineşte că are vreme.

Bău îndelung din cana cu vin pregătită lângă cuptor să stea călduţă cu parfumul de strugure proaspăt, bău patru înghiţituri mici şi apoi încă patru cu nădejde. Se aşeză pe marginea patului şi ceru cu gesturi mute să i se umple cana. Femeia se execută mişcându-se goală prin odaie, fără nimic lubric, cu unduiri proaspete, de fetiţă.

Bău cu sete şi începu să vorbească despre trecutele lui

zile din tinereţe cu efuziune şi sentimentalism de om „făcut”. Asculta visătoare şi, pe măsură ce se moleşea, îl dezbrăcă încetul cu încetul, cu răbdare şi graţie maternă, El se lăsa dezbrăcat fără să protesteze vorbind în neştire.

„Vrei să-ţi spun cum l-am. Omorât noi pe Broscoi? Să-ţi spun că nu ştie. Nimeni şi trebuie să ştie cineva. Nu. Nu Doamna Handrabur, că ea ştia oricum, da’… nici Alimandru n-are vină. Io, mă, află de la mine, că io, şi dacă nu mergeam să-i zic ce mi s-o spus, află că ăla mai trăia poate.

Tu nu ştii nimic, «-ai nicio vină şi eşti nevasta mea şi nime, dar absolut nime n-o să se atingă de tine. CineSe atinge de tine îl omor”…

Se ridică precipitat încercând să facă paşi prin încăpere. „Dă puşca să-ţiarăt ce fac io celui ce se atinge de tâne…”

Ruja izbuti să-l dezbrace trăgându-i pantalonii grei de postav negru bătucit de sudoare de cal şi întrebă minată’de teama şi singurătatea ei femeiască:

— Da’ sus, spune „sus, Cerina, ce-o fost cu ea?… Americanul încercă iar să se ridice agitat: şi neizbutind începu să bolborosească vorbe neînţelese:

„Să nu zid… Ea n-o fost, ea îi o mireasă pe apă şi noi n-o vedem…

Ce vrei tu să ştii? Nu ştie nime nimic. Nu mai vorbi şi uită, că ăsta-i un lucru pe care nu-l poţi şti. Un lucru cu taină. Uită că-i un lucru cu taină şi moarte, cu taină…"

Adormi greu îngăimând cuvinte neînţelese şi ea îl înveli ea pe un copil şi-i puse o batistă udă pe frunte.

înteţi focul rărnânând gânditoare în mijlocul încăperii şi ochii ei priveau spre un colţ ştiut al odăii cu fixitate stranie.

Năvăli luna., ca un reflector de alarmă prin geamurile ocrotite de perdele şi ea suflă deasupra lămpii stingând-o. Se sculă şi puse într-un blid de pământ o lingură de lapte cald şi spumos, Duse strachina în colţul dinspre uşă şi rămase câteva minute nemişcată eoncentrându-se. Luna năvălea lăptoasă şi câinii lătrau aiurea spre smârcurile pustii. Se auzi o pasăre ele noapte ţipând prin preajmă şi ţiganca. Se ridică extaziată începând să şuiere încet şi

monoton. Răsuflarea bărbatului se tulbură şi el scoase o mână peste învelitoare. Şuieratul se prelungi uniform, era un sunet asemănător ţiuitului de vânt prin crăpături, un şuierat, subţire, copilăresc. Privirile ei fixau neclintite colţul odăii şi lucrul râvnit se îndeplini. Sub lumina de platină a lunii ceva prelung şi lucios se arătă lângă blidul cu lapte. Era un şarpe elastic şi brun, un şarpe de casă mişcându-şi inelele în contracţii ritmice. Părea fricos şi prevenitor; pipăind aerul cu capul său triunghiular se ridică deasupra blidului şi deschise gura cu aerul unui cunoscător care acceptă invitaţia. Lumina îl proiecta, acum întreg şi. Ruja. Se îndreptă spre el continuând să şuiere. Îl prinse adunându-l în palmă ca pe un ou moale să nu se risipească şi venind spre locul unde Bâscu se odihnea într-un somn de plumb, îl aşeză pe marginea perinii. Apoi dădu la o parte plapuma de lână, luă şarpele rece ca un lanţ şi-l aşeză colac pe pântecul omului care visa aventuri de mult întâmplate. Şarpele se cuibări în cearceafurile încinse de căldură, se închise ca un arc rotunjit deasupra trupului dogorind de băutură şi somn şi înălţă capul atent, stând parcă la pândă.

Bâscu visa dimineaţa aceea îndepărtată, ireală până şi: în ipostaza ei adevărată, petrecută la mănăstirea unde poposise cu Bătrâna.” **

...Seara, sau, mai bine zis, noaptea sosirii continuase cu un adevărat calvar. Îl culcaseră într-o chilie afumată năpădită de miros greu de untdelemn şi seu, era gata să adoarmă sfârşit de drum şi. Osteneală, după ce stareţul îi servise un rachiu de pară iute şi parfumat, – simţind în gură un pom întreg zdrobit cu. Flori şi fructe, când în cameră pătrunse un ins bolovănos şi puhav, un călugăr după înfăţişarea siluetată în lumina puţină, ce se prăvăli alături fără. Să-şi scoată veşmintele, începând, în câteva clipe, să sforăie cu o perseverenţă demnă de luat în seamă-. Americanul il privi prin întuneric, dar nu izbuti să-i deosebească obrazul, de aceea se mulţumi să-l înîn ghiontească zdravăn în şalele slăninoase. Preasfântul

încetă pentru o perioadă groaznica lui dezlănţuire nocturnă pentru ca s-o înceapă cu forţe înzecite exact în clipa cea mai nepotrivită.

Bâscu se săltă într-un cot şi începu să „ţâţâie" din vârful buzelor. Dar totul era inutil. Bătrânul monah, sătul de slujbe şi aiureli zilnice, trecea în scurta lume a iluziilor de noapte cu o încredere. Şi dăruire totale. Piezenţa lui sfântă şi puturoasă se evidenţia prin acest grohăit gata să doboare toate răbdările lumii. Bâscu renunţă

1 a, somn.

Păşi pipăind spre hainele aşezate pe scaun şi începu să se îmbrace încet, hotărât să-şi petreacă restul, nopţii într-un loc ceva mai liniştit. Îşi puse pălăria de eowboy pe cap şi fu gata să iasă pe uşă-când se simţi prins de braţul stâng' într-o încleştare moale dar hotărâtă.

— Şezi locului, Nu-i voie de umblat pe afară în vreme de noapte. Îşi răsuci trunchiul şi vru să-l înjure porceşte, dar privindu-i faţa răsfrântă în două buci cărnoase peste rasa închisă la ultimul nasture, se reţinu, îşi aruncă pălăria pe podea şi oftă greu:

— De preumblat nu-i slobod. Mă-păzeşti nu ştiu de ce, ' Da' n-ai putea să faci asta fără să dormi?

Călugărul se întinse nepăsător în patul îngust şi-şi potrivi potcapul căzut alături, pe perină.

— Ţi-e sete? întrebă el, conspirativ, cu o anumită în» tonaţie de speranţă în voce.

— Sete? De ce să-mi fie sete?

— Poate vrei un vin sfânt, am ceva, şi dacă zici că vrei înseamnă că Domnul ne-a ordonat asta. Tot ce pot să fac e să-ţi astâmpăr setea.

Bâscu se gândi -la Bătrână. Pe unde se aciuise? De ce rămăsese cu stareţul acela ciudat, înalt şi galben ca un mort. Oficiind cu gesturi domoale, e. Are-l scoteau din sărite, care-l privea din când în când cu nelinişte şi ură? La urma urmei, nici nu ştia de ce veniseră aici. E adevărat că nici nu întrebase, dar nici. Bătrâna nu se arătă prea grăbită să-i explice. Totul i se păruse ciudat încă de la venire.

Bucuria exagerată a Bătrânei la vederea acelui stareţ cu cap de mort frumos, privirea iscoditoare şi neprietenoasă a acestuia şi, acum, colac peste pupăză, acest bică îndopat care făcea pe paznicul. De ce? Şi, mai ales, cine era omul care trebuia să semneze nu ştiu ce hârtie şi despre care stareţul o avertizase pe doamna Handrabur cu glas cântat: „nu e bine să rămâi singură cu el, Ecaterina”.

Se îndreptă spre geam golit de somn. Era un geam de chilie îngust şi singuratic tăiat în peretele rece şi umed. (De altfel, din tot schitul răzbătea o răceală ciudată, de criptă, şi pereţii coşcoviţi erau mâncaţi de igrasie). Se vedea clar în lumina nopţii până departe spre buza pădurii ce înconjura schitul şi atunci văzu un lucru ciudat.

Pătratul alb al curţii pavate cu dale de piatră argintii era înţesat de umbre. Prin poarta arcuită intrau şi ieşeau siluete nelămurite, în orice caz nu erau siluete de călugări. Femei şi copii se perindau din când în când prin dreptul deschiderii ogivale amintind bolţi pictate în toate tablourile ilustrând intrarea în Ierusalim.

Mai văzu corpuri omeneşti dormind pe pământul jilav şi cai picotind din loc în loc, cai de munte, mici şi neadormiţi, mişcându-şi cozile din reflex.

Se adresă călugărului care-l pândea din întuneric şi întrebă scurt, ca o ameninţare:

— Cum te cheamă?

— Avacum.

— Şi ce-i mâine, frate, ce sărbătoare pregătiţi?

— Nu ştii? Chiar nu ştii? Apăi, frate, să ştii că mâinfe e Sfântul Atanasie. Degeaba te uiţi. Ai venit pentru asta şi mă întrebi pe mine de ce şi cum. Nu te mai mira. Hai, mai bine, să bem ceva…

Era tot numai o speranţă, arăta insistent cu un deget dolofan spre un colţ al chiliei unde, probabil, se afla vinul rămas de la sute de împărtăşanii şi aştepta răbdător „şi grav.

Americanul, însă, fu cuprins de alte speculaţii. De aceea se ridică ca un cunoscător şi deschise firida de lemn sco~

ţând o damigeana împletită. O destupă şi trase o duşcă zdravănă uitându-se atent la reacţiile călugărului, l-o întinse fără săx'omenteze ştergându-se la gură mulţumit.

— Zici că e Sfântul Atanasie? Şi mă rog ce sfânt e ăsta?

— E un sfânt făcător de minuni. Nu el, că el nu mai e. Salcâmul lui. Salcâmul ăsta, frate, zise călugărul şi mai trase o gură gâlgâind cu repeziciune, e crescut din lingura de lemn a marelui proroc. A murit sfântul şi i-a rămas lingura de lemn. Fraţii i-au îngropat-o şi din ea a crescut salcâmul lui, aşa să ştii.

Bâscu zâmbi ironic, dar se prefăcu interesat

— Şi ce fel de lume vine aici?

— Tot felul. Nu mai întreba, nu te fă că nu ştii…1

— Nu ştiu nimic, absălut nimic.

— Aşa? Apoi să ştii că vin toţi oamenii cu frica lui Dumnezeu care vor să-şi cureţe păcatele. Aşa cum vreţi şi voi.

— Care voi?

— Dumneata şi doamna Handrabur.

Bâscu îi smulse damigeana din mina grasă şi umedă şi după ce îi şterse gura bău lung şi cu înverşunare. Termină şi râgâi fără jenă.

— – De unde mă cunoşti pe mine şi pe doamna?

m

— Nu vă cunosc, dar trebuie să vă cunosc. Aţi venit la noi şi eu am datoria să vă cunosc. Eu am un scop precis şi trebuie să ştiu tot…

Americanul îşi dădu seama că nu poate discuta astfel cu acest părinte căzut în patima beţiei şi a pazei personale şi de aceea, cu lungi şi dureroase suspine, îi întinse damigeana îndemnându-l:

— Bea, bea şi nu te juca.

Călugărul duse damigeana la gură şi începu să soarbă din ea ca un viţel nou născut. O depărta când şi «înd, sorbind o gură de aer cu ură aproape, după care, reîncepea cu aceeaşi poftă. Adormi curând cu damigeana în braţe, zâmbind liniştit fără să mai sforăie. Bâscu iejşi în coridorul

pustiu căutând drumul spre curte. În stânga şi-n dreapta se desenau uşile înguste ale chiliilor şi în timp ce trecea prin dreptul lor se întreba după care din ele putea fi doamna Handrabur. Ajunse afară şi văzu o poiană largă şi luminată de ceva necunoscut. În devălmăşie, dormeau una lângă alta femei şi mai ales copii. Saci cu merinde, bagaje sărăcăcioase, geamantane de carton legate cu sfoară zăceau în preajmă...

Visă toate aceste lucruri şi le văzu cu exactitate ca şi cum ele s-ar fi petrecut aievea din nou. Era de fapt o stare de veghe şi simţi că se trezise. Deschise ochii şi se uită în tavanul albăstrit cântărind lumina. I se făcu deodată frig şi îşi dădu seama că e descoperit. Se gândi că adormise gol mustrându-se că se îmbătase iar sub ochii nevestei, ruşinat de neputinţa şi slăbiciunea lui pe care nu şi le putea explica. Nu se mişcă deocamdată. Simţi ceva rece în partea de jos a pântecului şs cuprins de un fel de fior se ridică în şezut.. Luna bătea pieziş şi în buimăceala somnului ceva negrii şi strălucitor îl parcurse însemnându-l eu ger. Nu înţelese. Pipăi după chibrituri şi-şi aprinse o ţigară. Auzea clar răsuflarea lină a femeii şi simţi iar mirosul acela sălbatic, de câmp, inundându-l. Se pomeni mustrându-se, încercând să-şi amintească. Visase vizita aceea la mănăstire, ştia foarte bine că se trezise cu această imagine în gândul lui risipit de acea ciudată şi stranie lunecare rece care, parcă, îi răscolise măruntaiele.

Reînnodă visul şi-şi aminti. Ieşise în dimineaţa umedă brumând sau rourând din caşul acelei luni atârnând de cerul limpede şi înalt. Trecu cu grijă printre trupurile dormind pe pământul jilav. Se învârti o vreme fără sens, până când câteva începură să se mişte în aşternuturile improvizate. Se ridicau brusc, ca la comandă, privind spre locul de unde» bănuiau că vă răsări soarele şi se închinau lung şi cu metodă murmurând rugi neînţelese. Îl izbi aşezarea lor ciudată, felul în care se culcaseră. Un soi de Semicerc rânduit în jurul unui salcâm părăsit de frunze, bătrân şi chinuit, gata-gata să se prăbuşească. Îşi aminti de

povestea călugărului şi se apropie, mai bine zis vru să se apropie de acel copac ciudat, chircit în nefiinţa lui.

Era mai degrabă pietrificat de vreme şi ploi şi străjuia trist peste poiana largă într-o imobilitate ciudată. Vru să se apropie mai mult când o voce ascuţită, vocea unei bătrâne din preajmă, îl opri:

— Stai, nu-i încă ceasul utreniei. Unde te bagi?.

Enervat de întâmplare, se foi scurt pe loc căutând spre ferestrele mohorâte ale mănăstirii şi zări, departe, la unul din geamuri, o umbră care parcă-l privea. Se gândi că-i Bătrâna. Păşi mai departe ocolind trupuri şi geamantane spre salcâmul golaş. În jurul tulpinii lui noduroase şi aspre stăteau ciorchine tot felul de ologi cu cârjele alături, îşi sprijineau palmele de lemnul putred într-o atitudine de rugă şi tainã. Nu putu străbate mai. Departe. Mirâituri înfundate îl avertizară şi rămase locului îngrozit, privind spectacolul acela jalnic şi aproape ireal. Şi acum când îşi amintea toate aceste lucruri întâmplate mai demult se înfiora de spaimă şi seârbă.

Se întoarse şi se plimbă prin pădurea din jurul mănăstirii până răsări soarele. Îşi pierdu dimineaţa fără rost, apoi o căută zadarnic pe doamna Handrabur. La amiază mâncă acompaniat de călugărul gras care se ţinea iar scai în urma lui, trist şi mahmur. După-masă privi multă vreme spectacolul (Ji. N poiană. În jurul salcâmului se adunase toată mulţimea aceea amestecată. În primele rânduri ologii vifermuind unul lângă altul, bâiguind cântece sfinte şi v ţinând mâinile uscate pe tulpina rpce şi fără viaţă aşteptând izbăvirea divină. Mamele îşi ridicau pruncii peste capetele celorlalţi îndemnându-i să atingă trunchiul sfânt, călugării citeau rugăciuni din cărţi soioase şi vindeau cruci de răşină, un orb retras la marginea poienii, cu mâinile întinse, pretindea că vede hn început de lumină şi striga ca apucat până se lovi cu capul de trunchiul unui copac. Mai văzu cum fiecare dintre cei care se apropiau de salcâmul cel sfânt îl împănează cu fâşii de zdrenţe rupte din hainele lor, bucăţi de basma colorată, petice de postav negru,

panglici multicolore smulse din cozile fetiţelor. Această yânzoleală ţinu până după-amiază târziu când se rânduiră într-un convoi bizar, cu ologii în frunte, cântând melodii tânguitoare, pregătindu-se de drum.

Stareţul ieşi în pridvorul înalt şi binecuvântă mulţimea stăpânită de. Patimă, îndemnând-o să se. Grăbească deoarece vine seara. Convoiul porni încet târându-se pe iarba poienii călcată şi tăvălită. Locul rămase pustiu. Vântul clătina zdrenţele agăţate în salcâmul istovit şi mort, erau multe şi de toate culorile şi el părea viu acum, luminat de apusul ce se prăbuşea roşu peste pădure.

• Rămaseră în poiană doamna Handrabur, stareţul cu faţă de mort şi el.

Bătrâna privea cu un soi de dispreţ spre copacul făcător de minuni şi întorcându-se către Bâscu îi făcu cu ochiul

— Hai să ne mântuim!

O luă înainte călcând dreaptă şi ţeapănă şi sprijini mâna de scoarţa crăpată şi putredă. Bâscu o urmă fără niciun chef, mai mult de hatârul ei, şi făcu acelaşi gest simţind că-l năpădeşte râsul.

Apoi, înainte de plecare, Bătrâna îl trase spre o chilie aflată în colţul mănăstirii:

— Vrei să-l vezi?

Nu aşteptă răspunsul şi deschise oblonul de lemn mic cât un cap de, copil.

Bâscu privi şi văzu în colţul întunecat al chiliei un bărbat cam de virsta lui, îmbrăcat curat dar sărăcăcios, care stătea pe un scaun cu faţa în palme şi se tânguia scâncind ca un animal. Omul de dincolo ridică privirea spfe el şi Bâscu, văzându-i lucirea ciudată a ochilor, înţelese că omul acela nu e în toate minţile. Nu ştia cine e, nici nu întrebă nimic. Plecară spre seară conduşi o bucată de drum de stareţul cu faţa de mort care, la despărţire, nici riU-1 privi, nici nu-i întinse mâna…

Alungă aceste amintiri, de fapt această prelungire a visului atât de fidelă realităţii, şi se ridică din pat înălţând fitilul lămpii.

Ruja dormea goală, cu părul despletit, şi trupul ei negru se contura* maroniu pe cearceaful imaculat. Ajunse la. Marginea patului şi dogoarea' aceea cunoscută îi tăie răsuflarea şi-şi. Ridică mâinile în semn. De apărare.

Scăpară iute luna. Printre perdelele albe şi pentru o

■ secundă corpul ei părţi scăldat în lapte;

Năluciri de demult şi un vechi galop îi răsună în urechi, îl vestiră, şi se strecură uşor alături de nevasta lui cu gând împăcat începând să murmure vorbe de dragoste, un fel de gungurit monoton asemănător cu al porumbeilor în mai.

Ea nu dormea. Surise sclipindu-şi dinţii strălucitori şi în timp ce-l cuprindea cu mâini fierbinţi de după gâtul ros de bătrâneţe şi griji o auzi râzând încet ca un copil şi-i simţi aroma de busuioc înspicat.

Se auzea stuful susurând pe' malul apei şi câini scâncând fără rost în pridvorul de lemn. Apoi, undeva departe în sat, clopotul bisericii vesti un ceas de noapte profund şi adevărat ca o naştere.

Luna răzbise printre perdelele albe şi mătură odaia, hipnotică şi ireală, pierind încet ca o pată de lumină în stingerea ei spre ziuă..

CAPITOLUL 10

DUPĂ UN AN DE LA STABILIREA lui Ieronim Mohu în sat oamenii, întâlnindu-se pe stradă, în loc să se salute şi să întrebe de-ale lor, exclamau miraţi:

— Ai auzit? Moţoganul şi-o adus casa de la munte! ' – No, nu mai spune, se mira celălalt şi se grăbea să dea o raită pe strada cu pricina să vadă minunea.

Într-adevăr, moţul îşi desfăcuse casa din bârne de brad, bucată. Cu bucată, o coborâse în câmpie şi, în numai patru zile* o înălţase alături de casa şvabului plecat, casă solidă de piatră cu camere mari dar reci, ce devenise acum proprietatea lui.

Un an de zile răbdase zidurile groase mirosind a umezeală şi var, se plimbase singur prin odăile spaţioase, cu mâinile la spate, simţindu-se străin, sufocat de opulenţa clădirii care-l întrista şi-l făcea să se simtă ca-ntr-o

închisoare. Feciorii lui, trei la număr, îl pisară la cap toată iarna rugându-l să meargă în cătunul de sub Găina, 6ă-şi aducă casa lor de brad moştenită din bătrâni, să se poată odihni şi ei ca lumea măcar o noapte.

înainte de plecare se sfătui cu Flender şi acesta se arătă de acord, deşi, zicea el, „lumea o să mârâie şi-o să uite”.

Aşa se face că Mohu îşi luă într-o bună zi feciorii şi după ce ajunseră în cătunul de baştină şi chefuiră trei zile şi trei nopţi cu vinars de cireşe sălbatice, a patra zi de dimineaţă încărcară casa în şase căruţe moţeşti şi însoţit de toţi atâţia ortaci începură să coboare spre câmpie s-o înalţe pe noua vatră.

încă patru zile trebăluiră îmbucând-o lemn cu lemn, până sus la acoperişul de şindrilă, şi-n dimineaţa celei de-a cincea zi sparseră o sticlă de vinars de piciorul treptelor ce urcau spre târnaţ şi începură să chiuie ca toţi dracii scoţând lumea în uliţa. Se făcură pronosticuri în legătură cu trăinicia construcţiei, cei. Mai mulţi arătindu-se sceptici şi jurind că se va dărâma la prima furtună. Unde naiba s-a mai pomenit casă fără un fir de cui, cu acoperiş de lemn şi fără horn? Cât privea partea estetică a chestiunii, sătenii revoltaţi considerau iniţiativa veneticului drept un act de sfidare a arhitectura solidă şi liniară a acelui sat de câmpie. Mohu nu se sinchisea de toate acestea, îşi duse ortacii la câmp, la „pământul lui” străjuit de salcâmi singuratici, îi invită să-ia câte un pumn. De ţărână în mână, să vadă „câtu-i de gras şi de negru*’, şi ei. Se aplecau cu smerenie şi frecându-l îndelung în palme îl miroseau curioşi. Priveau întinderea nemărginită a pustei, marea aceea de pământ roditor, şi tăceau minunându-se, dând din cap aprobator. Ieronim Mohu le explică cât şi ce semănase pe fiecare iugăr în parte, ce recoltă obţinuse, cu greu, e adevărat, avea cai slabi, caii lui mici. De munte, care trăgeau cu greutate atelajele de fier ramase de la şvabul expropriat, dar se mândrea cu munca lui, cu noua lui profesie de ţăran şi-i îndemna să migreze spre câmpie unde, oricum „se trăieşte mai bine. Ortacii îl ascultară cu atenţie promiţând să

reflecteze asupra propunerii. Cuvintele fostului consătean nu-i convingeau; ei simţeau dincolo de vorbele alcătuite cu meşteşug tristeţea şi însingurarea munteanului pripăşit în câmpie. Cercetau cu ochi curioşi întinderea nesfârşită şi egală, depărtările înecate în fumul indecis al înserării şi se simţeau singuri şi descoperiţi. Aerul era uniform şi stătut, salcâmii se profilau nemişcaţi sub zarea joasă şi niciun zgomot, nu tulbura liniştea aceea care urca parcă din pământ tăcută şi ameninţătoare. Gândurile lor zburau la locurile natale, auzeau foşnetul brazilor în urechi, simţeau în nări clătinătoare unde de ierburi înmiresmate şi în faţa ochilor pironiţi în oglinda seacă şi cenuşie a câmpiei, îşi imaginau colţurile de stâncă şi văi înveselite de tălăngile vitelor.

Mohu gândea la fel ca ei, nopţi întregi visase pădurea de brad încremenită în albastrul răcoros al zilei de vară, căpiţele de fân aromitor răspândite pe dealuri, poiata vitelor ascunsă undeva în pădure în podul căreia se iubise cu moaţa lui zămislindu-şi feciorii.

Se despărţi de ei la marginea satului, dându-le fiecăruia câte un sac de grâu galben ca aurul şi unul dintre consăteni îl rugă să mai vftiă în sat „măcar când or avea nevoie de-o fântână", Familia lui săpase toate fântânile în satul acela de munte, fintâni adinei şi înguste cu apă limpede şi rece. Moştenise meseria de la tatăl lui şi odată cu ea simţul acela deosebit de a detecta „ţâţa apei", locul de unde (asta o simţea cu precizie ascultând pământul) apa va izvorî limpede şi strecurată de necurăţenii şi nu va seca niciodată.

— Fântânile lui, multe la număr, le săpase şi le zidise singur şi singur meşterea acoperişul şi ghizdurile de lemn ce le împrejmuiau şi le ocroteau. La terminarea trebii, cioplea cu cuţitul pe grinda de jos, într-un colţ ferit, iniţialele lui şi anul în care săpase şi ridicase fântâna-

Aici în sat, în afară de Flender, nimeni nu ştiu o vreme adevărata profesie a moţului până când, la îndemnul acestuia, Mohu acceptă să foreze o fântână arteziană mai

mică în partea de apus a satului. Lucră singur timp de ti'ei săptămâni, ajutat din când în când de feciori, urmărit de privirile neîncrezătoare ale localnicilor. Nu-i păsa de neîncrederea şi pasivitatea lor, avea să le dovedească curând ce fel de meseriaş este şi, în ciuda opoziţiilor şi a părerilor diferite, alese un loc refuzat de toată lumea şi se apucă să sape la început cu hî-rleţul, apoi eu un fel de sfredel răsucit, un cuţit de forat conceput de el, acţionat cu ajutorul unui scripet'e rudimentar. Termină într-o seară târziu şi treeând pe la locuinţa lui Flender îl anunţă că mâine „poate da cep fântânii că-i gata" '. Noul primar considera fintâna o izbândă a obştei şi fu de părere să-i dea un nume. Mohu propuse să se cheme „fântâna Ianeului", dar în urma unor consultări telefonice cu plasa primiră indicaţii precise: se va chema „FÂNTÂNA PĂCII'*.

În dimineaţa următoare, dubaşul satului, ieşit cu noaptea în cap, anunţa la colţuri de uliţi plin de importanţă evenimentul: *„S-aduce.la cunoştinţă locuitorilor, căăă az la amiază* se va da *drumul la fântâna arteziană din satul \iou şi se va face slujbă de sfeştanie, veniţi cu mic cu mare şi cine vrea poate veni cu damigene să ia apă* de *probă".*

Punctă prima ştire cu trei lovituri de tobă, apoi anunţă că: *„Binu a lui Moşoarcă ară cu tractorul pentru cine are nevoie contra unei sume de bani, la înţelegere".* De fapt, nu ara Binu Moşoarcă, adică nu conducea el tractorul. Avea oameni angajaţi special pentru aşa cev-şi, din când în când, pentru treaba asta era folosit şi fostul marinar Dondoş. Preţurile pipărate pe care le percepea, lucrul de mântuială stârniră nemulţumiri în rindul sătenilor. Mulţi dintre ei, împroprietăriţi şi fără mijloace de muncă, sau cu caii desperecheaţi, apelau la tractorul lui Moşoarcă constrânşi de împrejurări. Flender împreună cu Ieronim Mohu, amândoi în conducerea celulei de partid, se chinuiau să găsească0 soluţie potrivită. Hotărâră să „rechiziţioneze" tractorul pentru folosinţa obştei câte două zile pe săptămână. Hotărâră, dar nu izbutiră să-şi realizeze intenţiile lovindu-se de opoziţia îndârjită a proprietarului

care amenințe cu darea în judecată.

Ceremonia inaugurării se desfăşură destul de rapid şi sub ochii curioşi ai unei numeroase asistenţe. Flender rosti câteva vorbe despre importanţa fântânii, despre faptul că fusese făcută cu contribuţia obştii şi anunţă cu voce ridicată felul în care fusese botezată.

Apoi, Ieronim Mohu „dădu cep" fântânii, adică cleşurubă dopul care făcea ca apa să stea cuminte în pungile ei subterane şi deschise distribuitorul făcând să curgă pe cele patru ţevi un fir de lichid limpede şi curat. Oamenii se repeziră să guste în timp ce popa Sonu făcea plictisit – sfeştania de rigoare. Cu trecerea anilor, deşi oficial fântâna era amintită peste tot cu numele transmis de la centru, oamenii o botezară *fântâna moţului.*

În aceeaşi zi, după masă, era duminică, mergând pentru prima oară cu feciorii „la joc", Mohu avu parte de o înfruntare neaşteptată clin care ieşi mai mult decât onorabil, crescând şi mai. Mult în. Ochii oamenilor.

Stătea şi privea la pruncii lui care dansau în rând cu ceilalţi feciori din sat când în sala mică intrară trei dintre oamenii lui Moşoarcă, argaţi de curte şi paznici de vite cu chef de harţă şi scandal.

Erau băuţi şi veniseră anyme trimişi de cineva să tulbure petrecerea. Opriră muzica rânjind şi cerând să. Iasă. Moţoganii cu opincile lor din joc. Mohu nu intex'veni imediat, îi lăsă să latre şi să se grozăvească privindu-şi cu atenţie, copiii. Aceştia se opriră miraţi, şi unul dintre ei, cel mai. Mare, ceru să repete cele spuse.

— Am zâs afară cu moţoganii. Să veniţi fără opinci dacă vreţi să jucaţi. Asta am zâs,. Sublinie unul dintre noii-veniţi.

— Păi de ce dară? se arătă mirat pruncul lui Mohu.

— C-aşe vrem noi, mă pădureanule!

Pruncii se uitară ca la comandă spre tatăl lor, care stătea sprijinit de unul din ziduri şi zâmbea nepăsător făcându-se că nu pricepe. Făcură un schimb rapid de priviri şi înţeleseră.

— Apăi, lăsaţi-ne azi şi duminica *vinitoare* om veni în

cizme ca tine, zise iar feciorul cel mare, privind ironic la bocancii lor soldăţeşti, cârpiţi şi unşi cu ulei de dovleac.

— Vă bateţi joc, ha? strigă cel mai bun de gură. Pita t cui v-o adus pă lumea asta! Ţine, mă! Şi zicând acestea îşi scoase vestonul şi începu să-şi suflece mânecile înaintând ameninţător.

Fetele începură să ţipe speriate, dându-se în lături şi în jurul celor trei moţi se făcu un cerc gol. Ei stăteau nepăsători privind spre Mohu care le făcu un semn discret din mână şi se dezlipi de perete inaintând legănat spre nărăvaşul agresor. Venea din spatele lui, uşor ca o pisică, şi. Venele gâtului i se îngroşară deodată. Când fu lă un pas, îi strigă cu voce joasă „cei vrei. Tu, măl”, dar nu-i dădu vreme să răspundă. Pumnul. Său puternic de om obişnuit cu munca se strânse şi., căzu cu o lovitură năprasnică în capul celuilalt, care se prăbuşi icnind ca o vită: şi rămase lat pe podeaua înnegrită de paşii dansatorilor. Se lăsă o linişte de moarte în sala mica mirosind a sudoare şi praf, şi ţiganii, fricoşi, se strânseră unul în altul. Aşa ceva nu se mai văzuse la jocurile din sat. E adevărat că se iscau bătăi, dar era mai mult un fel de harţă, o vânzoleală în care se angajau mai mulţi, în care mai degrabă se împingeau decât se loveau, cocoşindu-se în ochii fetelor. În cazurile mai grave se băteau afară, pe tabere şi rubedenii, cu pari rupţi din gard, înjurând şi strigând. Ceea ce făcuse Ieronim Mohu întrecea orice închipuire. Cu un singur pumn scăpat în ţeasta adversarului îl întinsese la podea ca pe o buturugă fără viaţă.

Ortacii celui doborât se foiră neliniştiţi pe loc, dar Mohu se întoarse spre ei şi-i întrebă simplu şi fără ură;

— Da’ voi, mă nimurieilor, vdi ce vreţi? Ha? Ieşiţi afară că amu vă aliniez lângă ăsta!

Vocea lui calmă şi dură, hotărârea cu care rostise cuvintele şi mai ales exemplul elocvent al celui ce stătea lăţit pe podea fără să mişte îi convinseră. Se precipitară spre uşă în râsetul asistenţei şi ţiganii, bucuroşi, începură un dans nou. Mohu îl ridică de subţiori pe adversarul său, îi

aşează căciula pe cap şi-l scoase în curte să se aerisească, ea şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

CAPITOLUL 11

SOSIREA LUI DRINGLER, T.tRCOAlele pe care le dădea prin sat însoţit de pâseu, întâlnirile lor cuFlender şi Ieronim Mohu produseră panică în casa lui Binu Moşoarcă. Nu se crăpase de ziuă când o slugii de-a lui îl trezi anunţându-l înfricoşat că îl văzuse pe Dringler ieşind din erâşma Bătrânei şi urcând însoţii de

American într-un automobil negru care „pocnea ca dracu”. Binu îl ascultă buimăcit de somn încercând să se îmbrace pe întuneric şi după ce-i aruncă vestitorului un ban, ridică jaluzelele grele dinspre stradă. Privi în lungul uliţei reflecţi nd cu repeziciune la hotărârile ce urma să le ia şi primul. Său gând îl duse la Dondoş, cel pe care-l primise în casa lui şi-l făcuse „frate” şi-i dădea bani şi-l lăsa să-i ’ţină socotelile casei fără să-l verifice. Dondoş trebuie folosit acum cât mai rapid, îi era îndatorat până peste cap şi se arăta umil şi ascultător. Ieşi pe coridorul. Lung şi pustiu flancat de. Geamuri mari, colorate, trecu prin dreptul citorva. Uşi, apoi coti în stingă şi bătu încet la geamul camerei unde stătea Dondoş. Aşteptă câteva clipe, dar de’dincolo nu veni niciun răspuns. Se aplecă la gaura cheii şi privind în cameră văzu în semiobscuritatea odăii patul alb, nedesfăcut. Surise mulţumit şi făcu calea întoarsă spre celălalt capăt al coridorului, acolo unde dormea Olga, cumnata lui. Era sigur că nu se înşală şi în ciuda jenei şi scârbei care-o resimţea bătu de trei ori cu degetul îndoit comandind scurt:

— Dondoş, te aştept la mine în cameră!

Plecă fără să aştepte vreun răspuns şi într-adevăr, după câteva minute, fostul marinar intră neliniştit şi palid ocolindu-i privirile. Binu se uită la el scurt şi cercetător tăcând o vreme, apoi fără nicio legătură şi cu asprime voită, reflectă:

— Ce crezi tu că urmăreşte Dringler de se preumblă în otomobil de tri zile prin sat? Se preumblă şi se jură că mă

gată pe-mine dacă n-o putut pe frate-meu. Ha? Te întreb ce urmăreşte şi cum vrea să mă termine.?

Dondoş nu răspunse, bucuros că celălalt nu-i face niciun reproş legat de aventura lui nocturnă, şi luminat de servilism se prefăcu că gândeştc. Făcu doi paşi spre unul din scauneşi se aşeză oftând cu trupul lui mara încărcat de muşchi.

— Păi, el urmăreşte să-i cânte popa Sonu prohodu musai aici. Io aşa cred.

Pe faţa pământie a lui Binu trecu un zâmbet alb şi ochiul saşiu lunecă şi mai. Mult în asimetria lui scânteind scurt-ca un pumnal. Zise moale şi concesiv:

— Aşa cred', şi io. *Esaet* aşa.

De afară se auzi sforăitul unui motor înfundat şi cei doi se repeziră la geam. În mijlocul drumului acoperit de zăpadă, staţiona un automobil negru şi prelung, ca o dubă de morţi, scoţând un abur alb-albăstrui. Stătea acolo pufăind: regulat, din motorul său bât.în în patru timpi şi nicio mişcare nu răzbătu dinspre el. Uşile rămaseră imobile, iar prin geamurile înflorite de ger, nu se vedea nimic. Era o prezenţă grea. Şi ameninţătoare, un animal de tablă şi fier pindind nemişcat în faţa casei.

— Ce vor ăştia, mă? întrebă Binu cu glas gros, înăbuşit de mânie.

Nu primi răspunsul celuilalt. Uşa camerei se deschise şi intră Zenobia, speriată, în cămaşa de noapte desfăcută peste sânii ei mari şi rotunzi:

— Binule, or venit să ne omoare!

— Taci şi meri în cameră la tine, o expedie Binu supărat că nevasta lui se arată în îmbrăcămintea aceea sumară de faţă cu un alt bărbat.

Ea îşi strânse gulerul' (cămăşii, dar nu se clinti. Dondoş o privea. Aparent cu nepăsare şi ochii lui se mutară iute dezlipindu-se de trupul lasciv şi pietros, ca să nu dea de bănuit. Ghidul lui vechi îi reveni şi simţi că nu e departe ziua când o va face să tremure sub el pe junca asta spornică de copii şi. Cu ţâţe mari ca două lubenite.

Se apropiară amândoi de geam privind cu încordare în uliţă fără să înţeleagă nimic. În vremea aceea, în maşină, Dringler râdea încetişor, arătându-şi dinţii de aur. Făcuse două găuri mici, sufli nd cald peste gheaţa ce acoperise geamurile maşinii, prin care putea privi împreună cu Bâscu tot ce se înllmpiă afară:

— Îi vezi? Guiţă şi tremură ca potecii! Se tem, mă!

— Se tem şi guiţă, confirmă Bâscu şi râse gâl-gâit.

Erau amândoi ameţiţi, băuseră toată noaptea în crâşhia Bătrânei şi acum veniseră aici, să-l bage puţin în sperieţi pe fratele Broscoiului. V

Dringler scoase un pistol Bereta cu şase gloanţe şi arătându-l lui Bâscur îi potrivi ţeava în dreptul găurii clin geam:

— Vezi, fix la mir aş putea să... Fix la -mir, crucea cui l-o dat pe lume. Mă seoibor şi le strig că dacă nu-ţi dau pace îi ia mama dracului.

Bâscu îl prinse de mână cu putere oprindu-l:

— Nu, nu te arăta, Lasă-i să tremure şi să guiţe.

Rămaseră privind spre geamurile casei urmărind cele două siluete nemişcate care se profilau prin sticla albastră.

— Tu să te fereşti de ei, să nu umbli noaptea şi să te fereşti, îl imploră Bâscu pe Dringler. Ei cu tine au ce au, şi se tem. De mine scapă uşor. Cu tine au ce au.:.’

Dringler râse iar amuzat şi-şi lovi borul melonului făcându-i să salte o jumătate de centimetru:

— Cu mine? Foarte bine. Să vină, că eu îi aştept.

— Hai, mai bine, să mergem. Îl rugă Bâscu.

Dringler se lăsă greu înduplecat şi după ce mai înjură o dată cu sete ochind cu pistolul fruntea lui Binu Moşoarcă care se zărea prin sticla striată, ambala cu zgomot motorul, vârî într-a-ntâia şi, întorcând pe loc, demară îndepărtându-se pe drumul ce ducea spre pustă.

Cei doi din casă se dezlipiră de la geam şi Binu făcu semn nevestei să iasă. Rămaşi singuri îşi evitară privirile şi în cele din urmă Binu vorbi:

— Ţi-am mai spus şi-ţi spun. Poţi să faci cu Olga ce vrei,

că la ea ai fost, da' să nu te pună dracu să te gândeşti la nev. Astă-mea că te jugănesc ca pe vier. Asta-i!

Luat prin surprindere, marinarul se arătă ofensat.

— De astea vorbim acum? Casa arde şi noi... N-am fost la Olga, aşa să ştii...

— Lasă, lasă şi bagă la cap ce ţi-am spus...

Binu se uita rece cu ochii lui saşii şi privirile îi lunecau pe lângă capul celuilalt ca: şi cum în cameră ar mai fi fost un interlocutor.

— Ce facem cu neamţul?

— I-o zic s-o folosim pe Rusalina, îşi dădu cu părerea Dondoş. Ei se cunosc şi poate dacă vrea ea să-l cheme noaptea acaşă, mai ştii...

— Să-l cheme noaptea şi ce? vru să afle până la capăt Binu Moşoarcă.

r~ Şi apoi să-l aşteptăm undeva, că n-o fi el dracu!

— Care noi?

— Haisă zicem că numai io!

— Aşe, ase, confirmă Binu bucuros. Numai tu, că-i mai bine. Mă, zise el deodată cu voce caldă şi vibrantă, dacă tu faci asta, îţi dau trei iugăre de pământ şi un cal. Trei iugăre, mă, înălţă el tonul şi obrazul său pământiu se umplu de pete mici, roşii.

Dondoş îl asculta fără să zică nimic privindu-l curios, cântărind în gând riscurile şi valoarea răsplatei. Lui Binu i se păru că celălalt se codeşte şi mări preţul:

— Patru, iugăre, mă, şi doi cai buieci de doi ani. Să-l omori, să-l găureşti pentru frătiuţu meu care nu mai e... Să-l găureşti, să-l văd lat şi ţeapăn ca un lemn,

Se ridică exaltat şi se apropie de obrazul celuilalt aproape şoptind:

— Te duci noaptea în pustă şi aştepţi, până iese afară. Iese să vadă de cai sau de vaci şi-l însemni în frunte cu un glonţ să nu ştie nime...

— Pe cine? vru să ştie Dondoş şi o undă de îngrijorare îi tremură pe faţa prelungă şi frumoasă.

— Pe American, mă, pe el!

— Nu! ripostă Dondoş scurt. Io nu vorbeam de el. Vorbeam de neamţ.

— Te temi, ce dracu? scrâşni Binu şi mina lui îl strânse cu o putere nefirească.

— Nu mă tem de el. Mă tem de Alimandru. Acela dacă iese nu mă iartă.

— Mă, nu mai iese, îţi dau garant io că nu mai iese.’ Omoară-l pe limbricul cel bătrân, pe vulpea care l-o dat mort pe frate-meu.

— Nu poci, repetă Dondoş ferm. Să nu mai vorbim. Dacă vrei pe neamţ, că-i străin şi-ai nimănui. 11 aştept noaptea când vine şi… poc! Aleluia!

Binu înţepeni deodată şi cu o mişcare bruscă îşi dădu capul pe spate. Fu cuprins de un. Tremur scurt care se transformă încet, încet în spasme puternice. Faţa i se goli ele sânge, petele roşii îi dispărură şi acum avea obrazul alb ca o hârtie şi ochii i se întoarseră sub pleoape arătându-şi doar – globul albastru-lăptos. Dondoş se sperie, îşi aminti că Binu are boală copiilor şi se trase câţiva paşi înapoi. Celălalt făcu un salt de animal rănit, cu adevărat salt mortal, şi se trânti -la podea cutremurat de aceleaşi spasme puternice. Apoi se încorda ca un arc, adunându-şj, picioarele sub el-şi ţâşni încă o dată în picioare pentru ch să recadă pe podeaua tare. În colţul buzelor îi apărură spume şi începu să urle răguşit şi intermitent îndoindu-şi ritmic picioarele. Dondoş încremeni. De silă şi spaimă, deschise uşa coridorului şi strigă cu voce puternică:

— Zenobie!

Femeia intră calmă şi văzmdu-şi bărbatul întins pe jos, cuprins de spasmele acelea neomeneşti, nu zise nimic, îi privi fără nicio umbră de milă, cu un fel de extaz, şi întorcându-se spre Dondoş îl lămuri:

— Lasă-l. N-ai ce-i face, îi trece fără ajutor.

Venise în aceeaşi cămaşă de noapte răscroită larg prin care se vedeau sânii albi şi slobozi. Îl privea pe Dondoş cu un zâmbet provocator şi se aşează pe un scaun cu mâinile în poală, aşteptând. Bolnavul zvâcnea din ce în ce mai slab

până ce se linişti şi rămase întins pe podeaua acoperită cu un covor gros de casă, răsuflând slab.

— Ce facem, îl suim în pat? întrebă Dondoş.

Zenobia clătină din cap în semn de negaţie, uitându-se cu acelaşi zâmbet indiferent de femeie care se ştie dorită, îşi aşezase mâinile în poală strângându-şi cămaşa în jurul feselor rotunde şi pline şi se uita la Dondoş cu aceeaşi privire provocatoare:

— Stă aşa un ceas. N-aude, nu vede. Se odihneşte şi nu ştie nimic. Să nu-i spui niciodată, că tot nu ştie nimic.

Zicând aceasta se ridică de pe scaun şi apropiindu-se de uşă o încuie cu cheia. Se întoarse şi rămase, dreaptă în faţa fostului marinar care-o privea prostit, neînţelegând ce vrea să facă.

— Nu aude, nu vede şi nu ştie nimic, repetă Zenobia stereotip şi zâmbetul ei lasciv se lăţi dezvelindu-i dinţii frumoşi. Se lăsă pe patul din care se sculase cu un ceas mai devreme Binu şi ridică mâna spre Ptmdoş chemându-l:

— Vină, nu fi moaflă…’

1 Fostul marinar nu îndrăzni să mişte, paralizat de îndrăzneala femeii. Aruncă o privire spre bolnavul întins pe podea şi zise în gând, compătimindu-l: „Parasţasu’ mamii el de curvoancă, trebuie s-o ating acum peste bot, s-o bat şi s-o învăţ minte pe scroafa asta”.

Ea stătea pe marginea patului şi zâmbea cu neruşinare mândrindu-ise cu trupul ei plin şi Dondoş îşi zise că e musai nebună sau neruşinata-neruşinatelor.

Vru s-o lovească cu sete şi duşmănie, dar se răzgândi, istăpânindu-se cu greu: – Imbracă-te şi nu mă duce-n păcat.

Ţi-am spus că nu aude şi nu vede nimic… Vină!

Dondoş respira greii’cu sângele tulburat, neştiind ce să facă. Femeia îl aştepta privindu-l dintr-o parte cu zâmbetul care-i devenise acum dispreţuitor. Marinarul ţâşni spre ea, o prinse în braţe, făcu câţiva paşi spre uşă şi o lăsă cu brutalitate pe podea.

Îi auzea ţipetele mici şi ascuţite şi o văzu ridicând capul, uitându-se cu ochi mari la bărbatul ei, care zăcea inert în

mijlocul camerei..

Citi în ochii ei o plăcere \recină cu nebunia şi cuprins de furie o lovi scurt de două ori peste obrajii îmbujoraţi.

Ea îşi înfipse dinţii puternici în pieptul acoperit de cămaşă.

Rupse cămaşa şi-l muşcă cu ură ca o căţea, până la sânge, şi el nu îndrăzni să strige de teamă, rămânând nemişcat pe podea din pricina durerii. Ea se ridicase acum în picioare şi-l privea furioasă ca'pe un lucru de nimic, arătindu-i uşa:

— Ieşi afară! Mergi şi stai în camera ta de slugă că asta eşti: Apoi îi întoarse spatele aşteptând ca bolnavul ' că-şi revină în simţiri.

CAPITOLUL 12

DE CUM SE ÎNSERA BÂSCU FĂCEA

O inspecţie amănunţită în jurul hodăii inchizând cu grijă uşile grajdurilor şi slobozind câinii din lanţ. Îl apăsa *o* presimţire neagră şi după moartea lui Dringler se simţi deodată singur şi părăsit. De câteva ori, în cursul nopţii, auzise galopul unui călăreţ traversând întinderea, de fiecare dată la aceeaşi oră, şi câinii lătrau furioşi multă vreme, întărâtaţi de apariţia aceea necunoscută. Ieşea în pragul târnaţului de lemn să zărească ceva, dar noaptea era întunecoasă şi apăsătoare, şi în afara zgomotului îndepărtat de copite nu izbuti să desluşească nimic. Nu putea fi decât Dondoş sau Mitroiu, mai puţin al doilea, care era fricos şi nu cunoştea pusta, dar oricare ar fi fost, era clar că nu treceau aşa, în doru lelii, prin dreptul hodăii, îi pregăteau ceva, desigur, sau vroiau doar să vadă ce se mai întâmplă.

Ştia că Binu Moşoarcă nu putea uita prea uşor moartea fratelui său, că ţinea slugi plătite cu bani care să-l apere şi pe care să-i folosească împdtriva cui ar fi dorit. Cel mai periculos dintre toţi era, fără îndoială, Dondoş care-l amenințase pe faţă de câteva ori şi care, mai mult ca sigur, că-l înjunghiase pe Dringler. La cercetări, fostul marinar putea dovedi cu martori că jucase cărţi până dimineaţa în

casa lui Mitroiu şi că nu lipsise mai mult de câteva minute din cameră şi niciodată singur. Era o poveste bine ticluită şi în ciuda insistenţelor lui, inspectorul de poliţie trimis de la judeţ îşi termină cercetările preliminare şi închise temporar dosarul din lipsă de probe. Bâscu suportase cheltuielile ceremoniei şi-l îngropa în cimitirul satului, în lotul rezervat catolicilor. La înmormântare veniră Flender şi Ieronim Mohu şi după terminarea scurtei slujbe religioase, în drum spre casă, se opriră la crâşma Bătrânei să bea ceva. Un timp domni o atmosferă apăsătoare vşi tristă, vorbiră monosilabic despre cel dispărut, convenind că nimeni în afară de Moşoarcă (prin mâna lui Dondoş) n-ar fi dorit moartea şvabului. Flender fuma mult şi des, clipind din ochii săi obosiţi, jurând că va face tot ce-i stă în putinţă pentru pedepsirea vinovatului..

Din ziua aceea Bâscu se simţea din ce în ce mai neliniştit, o prevestire grea îl învelea în plasa ei moale şi-l făcea să nu doarmă nopţile.

Ise părea, stând singur în cameră şi meditând, că cineva trece uşor prin spatele lui mişcând aerul, simţea asta mai ales în partea stângă a urechii şi nu se înşela. Era o senzaţie ciudată, de parcă o aripă de pasăre nevăzută i s-ar fi legănat deasupra capului trimiţându-i valuri de aer rece. Sau, ca şi când respira cineva deasupră-i, o fiinţă vie care-l amenința cu prezenţa şi trimitea semn că e acolo.

Deşi râsese la început de vrăjile Rujei, o rugă să-i ghicească şi lui, să-i spună, dacă poate, ce semn ceresc e acela şi de unde neliniştea care-l strânge ca o gheară.

Într-o noapte, târziu, Ruja topi o bucată de plumb într-o lingură şi când acesta deveni alb şi moale, strălucind ca o lacrimă îngheţată deasupra jarului violet, îi dădu să ţină el lingura mai departe în timp ce ea rostea vorbe neînţelese. Apoi îi dădu o cană plină pe jumătate cu apă şi-l puse s-o ţină cu mina dreaptă deasupra capului, spunându-i să răstoarne cu cealaltă mână plumbul în cana cu apă şi Bâscu se execută cu precauţie şi teamă. Nimeri buza cănii cu mâna tremurând şi cu grijă, după ce ezită câteva secunde,

la semnul ei afirmativ, răsturnă brusc plumbul din lingura încinsă. Se auzi un sfirâit scurt şi sec şi o pocnitură uşoară „un abur mic se risipi în încăpere şi Ruja îi luă cana de pe cap rugându-l să întindă mâna. Goli conţinutul peste palma făcută căuş privind cu intensitate la forma ciudată ce-i rămăsese în mână. Era un chip de om schimonosit, o formă ovală cu ochi, nas şi gură şi el nu deosebi la început mare lucru până când Ruja vorbi înfiorată: „E *un lup cu chip de om care te ţine cu gând rău şi vrea să te piardă. Să te fereşti de el.” B*âscu medită câteva clipe şi întrebă dacă nu poate şti cu pr*ecizie c*ine e. Ea răspunse reluând formula şi ridicându-se deodată extaziată îi ceru voie să cheme şarpele. Bâscu se strâmbă cu scârbă şi în cele, din urmă cedă ridicându-se din locul unde stătuse până atunci şi se aşeză pe un scaun din jurul mesei. Ruja puse bucata de plumb înapoi în lingură şio încălzi câteva momente deasupra focului, apoi începu să şuiere uşor. Şarpele se arătă lunecând iute pe podeaua de pământ, venind în direcţia ei cu capul ridicat. Ruja întinse mâna şi el se încolăci ca o brăţară vie până aproape de cot spre scârba şi teama lui Bâscu. O văzu apoi aşezând bucata de plumb pe pământ şi după ce dădu drumul şarpelui rosti câteva cuvinte neînţelese. Acesta ocoli plumbul şi în cele din urmă se buclă deasupra lui cu capul şi cu coada, rămînând cu spinarea dreaptă. Ruja surâse şi arătă cu degetul spre podea. Bâscu se ridică şi auzi ţiganca întrebând: „Ce literă-i asta”? Ochii lui neliniştiţi descifrară pe podeaua galbenă un B *m*are viu şi solzos care strălucea spre el’ cu reflexe negre-cenuşii… Binu” îi scăpă lui în gând şi pentru prima dată se temu de puterea nevestei sale şi-i făcu semn enervat să alunge şarpele. Nu mai vorbiră nimic restul serii, încercă să adoarmă fără să izbutească şi, ca de fiecare dată, îşi aminti o întâmplare petrecută mai demult, o vedea aievea între vis şi realitate rupându-se greu şi pentru scurt timp din vraja ei, atât cât să asculte zgomotele nopţii şi răsuflarea liniştită a nevestei dormind dezvelită, ca o statuie de abanos, peste cearceafurile albe.

Era linişte acum, pentru a nu ştiu câta oară în ultimele nopţi linişte profundă, ţârâind doar din pereţii proaspăt daţi cu var. Nu mişca nimic afară, se auzeau găinile cârâind prin somn, până şi răsufletul ritmic şi profund al vacilor din grajdul capitonat cu pereţi groşi de paie. Şi totuşi!'Bâscu se săltă într-un cot şi înălţă urechea stângă spre eter, urechea pe lângă care, de la un timp, trecea aburul acela sau clătinarea mişcătoare care-l neliniştea şi-l făcea să tresară din senin. Stând astfel sprijinit de perina albă şi moale, ausul lui fin, obişnuit cu mişcările pustei, distinse iar galopul acela singuratic şi îndepărtat. Coborî în mijlocul odăii enervat şi nedumerit şi vru să iasă afară când Ruja se trezi şi întrebă cu glas moleşit de somn:

— Ce faci, tătuţă, ce te-ai sculat?

El se bucură într-un fel că nu e singur, că poate avea un martor la toată această întâmplare sau vedenie nemaipomenită şi-i făcu semn cu degetul în dreptul buzelor să tacă, întrebând-o:

— Ascultă, auzi ceva?

Femeia se săltă pişicoasă şi aplecând capul ascultă cu încordare privindu-l în acelaşi timp cu curiozitate şi milă. El tăcea nemişcat în mijlocul camerei şi trupul lui încordat vibra de nelinişte. Auzi iar galopul ciudat trecând foarte aproape de hodaie şi ridică o mână în semn de „atenţie". Ruja se ridică elastică şi desfăcmd perdeaua privi în golul întunecat şi spuse psalmodiind:

— Nu-i nime!

— Cum să nu fie, ascultă, şopti Bâscu simţind iar aerul clătinându-se lin lângă urechea lui stângă ca şi cum l-ar fi traversat un înger sau o pasăre necunoscută bătând lin clin aripi.

Ruja se întoarse arcuindu-şi trupul tânăr şi întunecat şi, aşezând-u-se pe marginea patului, decretă cu voce sigură:

— E Bisorca, cine vrei să fie?

— Bisorca? Bi-sor-ca? silabisi Bâscu neînţelegând mare lucru. Şi ce-i cu el?

Ruja tăcu şi palmele ei cu falange prelungi şi frumoase se

strânseră împreunându-se.

— Chiar nu ştii cine-i Bisorca?

— Nu ştiu şi nu vreau să ştiu. Asta-i poveste de la tine zisă.

— Atunci, rosti ea simplu şi curgător, cine. Alta poate să fie decât doamna Handrabur?!

Bâscu se închină şi deschise gura să riposteze indignat de presupunere.

— Sau, dacă nu-i doamna, apoi musai trebuie să fie muierea Alimandrului.

— Taci, răsuflă el, taci şi nu spune prostii. Mai bine ascultă. Îi om călare şi, ascultă-mă, pe mine mă caută!

— De ce să te caute? Morţii nu caută pe nime. Ei merg şi rătăcesc prin pusta cea neagră şi prin noapte că nu pot dormi. Dacă-i om, cum zâci, râse ea cu şiretenie, apoi nu poate fi decât Dondoş cel ocoş…

— De unde ştii tu de Dondoş, cine ţi-o spus? Ha? Părea că uitase de spaimă şi orgoliul său de bărbat se răzvrăti şi-i mări atenţia.

— Ştiu. O fost într-o zi pe aici şi te-o căutat..:

— Singur?

— N-o fost singur, nu te speria.

— Da’ cu cine?

— Cu fostul şef de post o fost, cu el. Or stat şi-or cerut apă că erau setoşi. Le-am dat.

— Când asta?

— Mai demult, astă-toamnă…

— Şi ce-or întrebat?

— Ce mai faci.

— Altceva?

— Şi că cine stă acolo? zise ea şi arătă spre tavan.

— Şi ce le-ai spus?

— Că nu stă nime sau poate stă…

— Cum poate stă, adică? \

— Poate stă, ţipă ea, io nu ştiu nimic şi de câte ori eşti plecat îmi pare că aud pe cineva preumblându-se pe sus…

— Eşti bolundă, zise Bâscu şi chipul lui părea cuprins de spaimă şi îngrijorare.

— Poate că mi-s, da' io aşa le-am spus. Ce, vrei să spui că nu crezi în vorbele mele? Io aud, tu auzi, nime nu ştie ce-i...

— Tu, zise Bâscu cu duioşie, nu-ţi mai fă gânduri. Sus nu stă nime, ţi-am spus c-o stat Cerina, nevasta Alimandrului, amu nu stă nime, mă! Atâta că-i închis şi nu putem umbla acolo să-ţi arăt.

— Ce să-mi arăţi?

— Să-ţi arăt... nu ştiu, că nu stă nime...

— Nici n-ai văzut-o vreodată.

— Poate. Nu ştiu. Să nu vorbim despre asta.

El se aşeză moale pe patul de unde se ridicase şi după ce stătu câteva clipe cu capul aplecat continuând să asculte galopul acela numai de e. L auzit, o întrebă deodată rece şi nepăsător, cu voce neutră:

r~ Tu ştii că am fost însurat?

— Nu, răspunse ea indiferentă.

— Că am fost însurat şi am doi prunci şi nevastă?

— Nu, – repetă ea mecanic, dar cu o notă de curiozitate în glas.

— Că după ce m-am întors din America, sărac dar cinstit, n-o vrut să mă cunoască?

— Nu, stabili ea cu tristeţe şi-l privi curioasă acoperindu-şi goliciunea.

— N-or vrut să mă cunoască, zise el trist şi se vârî sub aşternut.

Liniştea căzu grea ca o cortină de plumb peste gândurile lor. Bâscu se foi căutându-şi culcuşul şi un fel de somn îl cuprinse încet, fără să-l adoarmă. Închise ochii şi gândurile lui, amintirile lui risipite şi multe veniră tiptil, înconjurându-l.

I se păru că aude prin vis vocea Bătrânei, rece şi hotărâtă, îndemnându-l la drum. Mergeau prin pusta răcorită de vânt, singuri ca doi strigoi nevăzuţi şi noaptea era plină de stele şi se auzeau greieri cântând în ierburile

grase. Se opreau din când în când ascultând. Ea înainte, înaltă şi slabă, el în urma ei temându-se şi mirându-se de curajul e. E-l avea, mergeau ocolind satul „pe lângă ţigani1 şi ajunseră la cimitirul bătrân cu gardurile prăbuşite. Bătrâna tăie de-a. Dreptul, nu vroia să ocolească, şi când ajunseră între crucile negre înfipte în movile rotunde, inima lui începu să bală mai repede şi vru să se întoarcă, speriat de *această nesăbuinţă. Încercă să strige, dar nu mai avea glas. Se auzi un fluier subţire în noaptea tăcută, un ţignal grăniceresc şi o rachetă verde spintecară albastrul, luminându-l. El se prăbuşi la pământ, se lipi de pământ, după exemplul Bătrânei, şi inima i se strânse şi se făcu piatră. Stătea lângă o cruce de lemn cu muşchiul verde şi aspru crescut pe dungile ei scorojite de ploaie şi, atunci, în liniştea aceea de rai, ’ vecină cu Moartea, auzi lătrând căţelul pământului subţire şi lung, ca un schelălăit de jale. Stătură nemişcaţi atât cât spaima lor îi elibera încet şi-i făcea să-şi mişte mădularele şi când o văzu pe Bătrână ridicându-se, făcu la fel, urmând-o cu teamă până ce traversară cimitirul scăpând spre pusta neîngrădită de pomi. Trecură apa Buderiului mică şi lutoasă şi când se apropiam, de hodaia lui Alimandru, Bătrâna îl chemă mai aproape, aşteptându-l.*

*Era lumină în foişorul înălţat miraculos’ deasupra acoperişului ţuguiat şi Bătrâna îl prinse de mână strângându-l cu forţă de bărbat. Se opriră locului privind şi ascultând şi, deodată, el auzi cu precizie un galop de cal singuratic venind din zările întunecate. Era lot mai aproape şi, atunci, surprins şi speriat, se tupilă la pământ spre hazul Bătrânei, care-l întrebă „*dac-o *bolonzit o ce are de stă ca iepurele la creastă”. Se ridică ruşinat lăsându-se tras de mână ca un copil şi rămase o bună jumătate de ceas privind geamul luminat al foişorului. Bătrâna privea neclintită, ca o stană de piatră, deşi depărtarea, lumina puţină şi perdelele groase împiedicau orice vedere. De la o vreme, Ea se întoarse ţeapănă şi arătând pâlcul de salcâmi de dincolo de puntea hodăii zise rar şi cu glas răguşit „aici îl*

aduci pe Broscoi, bagă bine la cap şi uită-te, aici îl aduci". Se uitase atunci şi memoria lui, mintea lui speriată îl ajutase să-l momească spre locul acela ciudat şi ferit de priviri.

Văzu toate aceste lucruri, aşa, în starea lui de veghe şi vis, auzi chiar un pocnet de armă răsunând clar în liniştea nopţii şi sări în picioare trezindu-şi nevasta care-l linişti culcându-l la loc şi acoperindu-l cu duna pufoasă, în timp ce-i murmura la ureche vorbe legănătoare de adormit şi liniştire.

T

CAPITOLUL 13

FLENDER ÎL VIZITA DES PE IEROnim Mohu, îi plăcea să stea ţn camera mirosind a lemn de brad şi răşină, să vorbească cu moţul acesta înţelept: şi calm, să-i asculte poveştile lui de la munte, pline de întâmplări neprevăzute. La prima vmţă, imediat după montarea casei de lemn. Mohu îl primise cu întreaga familie şi după ce cinstiră cu vinars de prună şi vorbiră lucruri obişnuite, Flender îl întrebă ce ţine în casa de sus dacă familia toată doarme în casa nouă. Mohu zâmbi amuzat. Îşi privi nevasta şi ridicându-se îi. Propuse -să-l urmeze:

— Hai, să-ţi arăt ceva ce n-are nimeni în satul ista…'

Flender îl urmă nehotărât. Traversară curtea şi intrară în fosta casă a neamţului, cu camere mari şi reci, nelocuite, Răzbătea un frig ciudat dinspre zidurile groase şi Mohu înălţă mâna indicând un punct nedecis:

— Simţăşti? Frig ca-n pivniţă…

— Da. Confirmă Flender, îi frig rău.

— Nevastă, comandă Mohu, fă bine şi soaţe întâi lada ta.

Flender privea la ei fără să înţeleagă nimic, întrebându-se despre ce ladă putea fi oare vorba. Moaţa se codea zâmbind stingherită şi-l rugă:

— No, Ieronim. Rogu-te, mai bine scoate-o tu pe-a ta. Zău!

Mohu se scărpină în creştet şi pentru prima dată Flender îi observă zâmbetul acela mucalit înscris pe faţă; se apropie

de unul din paturile aşezate faţă-n faţă pe cei doi pereţi şi întinse piciorul căutând.

Se auzi un bocănit surd şi chipul lui exprimă o reală satisfacţie:

— Auzi? Is aici. Nu le-o furat nime!

Se aplecă sprinten şi trase în mijlocul casei un sicriu în toată regula, cu marginile aurite, sicriu greu de stejar lăcuit, şi după ce-l bătu deasupra capacului ca şi cum ar fi vrut să se convingă de trăinicia lui, îi indică inscripţia laterală:

,. Ieronim Mohu, a trăit... ani11

Dădu de înţeles că în locul gol dintre „a trăit" şi „ani" cineva, unul din copiii lui, urma să scrie cu aceeaşi culoare cifra exactă a anilor pe care i-a cheltuit pe pământ.

Fără să ţină seama de stupefacţia şi nedumerirea oaspetelui, zâmbi nevestei cu înţeles şi-o rugă să-şi scoată şi *„copârşeul"* ei.

Ea se execută şi-l alinie lângă cel al bărbatului şi rămaseră amândoi în extaz minunându-se de frumuseţea lor şi de alăturarea perfectă şi egală.

— Doamne, că faine-s, aprecie Mohu, ce zici, don primar?

Flender înghiţi în sec, dar nu izbuti să scoată niciun cuvânt. Privea la cele două sicrie şi la cei doi oameni vii care stăteau alături admirându-le fără sfială, ca şi cum abia ar fi aşteptat să se întindă în ele pentru somnul cel veşnic. Lucru care, de altfel, se şi petrecu.

Mohu săltă capacul sicriului său şi se lungi în el foindu-se şi culcuşindu-se să stea cât mai comod. Puse mâinile pe piept şi închise ochii oftând adânc:

— No, ce zâci, îi bun şi pe măsură?

Apoi tăcu câteva clipe şi rămase nemişcat sub ochii veseli ai nevestei, care era cât pe-aci să se aşeze lângă el, dar, uitându-se la Flender şi văzându-i chipul speriat şi întunecat, renunţă şi zise:

— Scoală, Ieronime, nu te mai prosti că n-o vinii omu-n casă să te vadă *cum îi fi când îi fi mort. I*

În seara aceea stătură mult de vorbă şi într-un târziu,

când Flender îl întrebă dacă crede în Dumnezeu, Mohu îi răspunse fără sfială *„cred, nu ştiu cine-i şi cum, da' cred în el şi-n mâinile* astea *cu care-mi câştig pita".*

La el totul era simplu şi fără complicaţii. Venise aici, în satul de câmpie, fiindcă noul regim. Îi oferise o bucată de pământ şi o casă. El tânjea după pământ şi după mirosul lui, se săturase să bată ţara în carul cu coviltir şi să vândă eiubere. Nu-i fusese uşor să se desprindă de locurile în care crescuse, să vină aici într-un sat străin, cu oameni străini şi fără prieteni, dar venise. Muncea şi se bucura de munca lui, se integrase rapid în viaţa satului, îşi câştigase simpatia unora, duşmănia altora şi încet, încet, începu să-şi schimbe straiele de muntean (în afară de opinci) îmbrăcându-se după obiceiul locului. Îl ura instinctiv pe Moşoarcă, aflase câte ceva despre trecutele întâmplări care nu-l interesau; el îl ura fiindcă celălalt era bogat şi dispreţuitor şi mai ales pentru tractorul acela nemţesc puternic şi atât de folositor. În munca câmpului. Susţinea morţiş că trebuie rechiziţionat cel puţin de două ori pe săptămână pentru nevoile satului, dar se izbea de împotrivirea lui Flender, care nu vroia să calce legea.

Oamenii îl mai iubeau şi pentru o întâmplare petrecută în vara acelui an, întâmplare care rămase nelămurită multă vreme şi făcuse din el un erou al satului.

Primiseră o notă telefonică la primărie prin care judeţul îi anunţa textual „să ia măsuri pentru prezentarea tuturor câinilor din sat, indiferent de rasă şi *provinienţă* în faţa unei comisii ce va veni în ziua de cutare de la eentru". În notă se preciza că orice încercare de sustragere din partea locuitorilor va fi pedepsită cu amenzi grele.

Chemat de Flender, Mohu veni la primărie şi începură să citească cu atenţie conţinutul acelui ordin bizar. După ce îl citiră de trei ori, cu voce tare, urmând să-l „stilizeze" pe înţelesul dubaşului spre a putea încunoştiinţa lumea, ajunseră la următoarele concluzii: *cineva vroia să-şi bată joc de ei; nu înţeleseseră cuvântul „provinienţă"; trebuia dat un telefon la judeţ şi întrebat mai amănunţit.* Sunară şi

izbutiră să vorbească cu instructorul care se ocupa de ei, tovarăşul Păsărică, care le confirmă veridicitatea dispoziţiei. Şi-i lămuri că e o acţiune de colectare a câinilor care nu au nicio rasă, pentru satisfacerea unor contracte de export.

Adică, înţeleseră ei, sfătuindu-se, *„vor să ia câinii, să-i belească şi să vândă pielea în altă parte pentru încălţări.”*

Mohu se arătă indignat de această idee, dar „dispoziţia era dispoziţie, trebuia respectată, „Mâine, când o veni comisia”, preciză Flender, „om vedea ce-i de făcut”.

Destul că în dimineaţa zilei următoare, mai bine zis în zorii zilei următoare, dubaşul satului care era. Şi un fel de om de serviciu la primărie şi care, culmea, se numea Graure (motiv de ameninţări şi confuzii cu ocazia primei convorbiri telefonice contactate cu tovarăşul instructor Păsărică) începu, să strige la colţurile satului un anunţ ciudat şi ambigifu.

Fu nevoit pentru prima dată în cariera lui să-şi arunce ochii pe hârtia ce avea în mână neputând ţine minte în întregime termenii anunţului şi derutat de conţinutul lui misterios.

„S-aaaa-duce, la cunoştinţă, tuturor locuitorilor de pe ***raza*** *comunei Otlaca să* ***se*** *prezinte de mâine dimineaţă* ***devreme la*** *primărie cu* ***toţi*** *câinii care-i au pe lângă casă* ***legaţi, că sunt*** *or nu* ***sunt de rasă,*** *mici* ***sau*** *mari, să-i* ***vadă o comisie de la judeţ şi să*** *hotărască.* ***Nu*** *se admite* ***niciun fel de lipsă şi cei care-or încerca să se*** *sustragă* ***şi să saboteze vor suferi mari amenzi şi alte pedepse’1.***

Imediat ce termina comunicarea era asaltat din toate părţile cu tot felul de întrebări la care nu ştia ce să răspundă. Zicea invariabil:.. Aduceţi mâine câinii să-i vadă comisia, nu-i iertată nicio lipsă-’.

Vestea străbătu satul şi oamenii veniră la primărie să întrebe ce-i cu povestea asta. Flender le spuse că aşa sună ordinul primit de sus, sfătuindu-i să aibă răbdare până la amiază când trebuie să vină cineva de la judeţ cu indicaţii mai precise. Moşoarcă şi oamenii lui profitară de

buimăceală declarând că ăsta-i numai începutul, că în eurând vor pierde tot, *„de-or ajunge cerşetori*mohu stătea pe un scaun, posomorit, în biroul lui Flender, şi aştepta să vină cei de la centru să se lămurească odată despre ce-i vorba. Încet, încet, lumea se adunase în faţa primăriei, oamenii stăteau grupuri-grupuri, fumând şi glumind să le treacă de necaz.

Veni până şi Bâscu care se arătă furios şi declară că nu aduce niciun câine, deoarece nu erau proprietatea lui, subliniind că aşa ceva nu se întâmplase nici în America unde orice e posibil pe lumea asta.

Într-adevăr, pe la ceasurile unu, dinspre partea de răsărit a satului, pe şoseaua naţională pietruită, îşi făcu apariţia un convoi de camioane mari, de război, având montate în spate un fel de case de scânduri cu ferestre fără geamuri, prevăzute cu gratii. Erau opt la număr, având în fruntea convoiului o maşină mică, un „Gaz" de teren, din care coborî grav şi grăbit tovarăşul Păsărică însoţit de trei inşi' necunoscuţi. Trecură prin mulţime salutând grăbiţi şi preocupaţi şi intrară în biroul lui Flender fără să mai bată la uşă. Păsărică prezentă pe cei trei îmbrăcaţi orăşeneşte:

— Tovarăşul Roznea, delegat sindical, doctorul veterinar X şi tovarăşul Raţu, termină el prezentările fără să precizeze funcţia şi atribuţiile ultimului ins. Acesta, '

de altfel, se purta cel mai degajat; măsură biroul curios,

— Se apropie de masă şi răsfoi câteva hârtii, apoi cu nepăsare se îndreptă spre geam şi privi în uliţă lung şi întunecat.

— Ce-s cu ăştia? vru el să ştie şi întinse un deget scurt şi butucănos spre grupul ţăranilor adunaţi în faţa primăriei.

Nu răspunse nimeni pentru moment şi el repetă întrebarea calm dar autoritar. Mohu îl privi mirat, dintr-o parte, cu ostilitate, cântărindu-i trupul vânjos şi mâinile mari cu degete groase şi scurte, încercând să ghicească cine putea fi misteriosul personaj care, trecând peste autoritatea tuturor, vroia să ştie neapărat cine sunt cei de afară.

Se hotărî să răspundă şi vorbi înfundat, cu o nuanţă de ironie în glas, adresându-se de fapt lui Păsărică:

— Apoi, cine să fie, săteni din sat că n-or venit cu dumneavoastră…

— Şi ce fac aici? se auzi vocea rece a celui ce întrebase.

— Şed şi se miră, asta fac, sublinie Mohu, de data aceasta serios.

— Se miră, repetă celălalt şi obrazul i se întunecă. Adică, vrei să spui că nu vor să vină cu câinii, că nu vor să execute ordinul?

Părea nerăbdător să audă un răspuns afirmativ, să i se confirme presupunerea.

— Io n-am zis că nu vor să *esecute* ordinul, am zis că se miră şi nu pricep de ce trebuie să-şi aducă câinii la primărie. Io n-am cine, continuă Mohu calm, da’ şi dacă aş avea tot nu l-aş aduce…

Cel care fu prezentat Raţu ridică brusc capul mai mult mirat decâtenervat şi după ce se uită pătrunzător la Ieronim întrebă aproape politicos:

— În ce calitate vorbeşti dumneata? Ce funcţie deţii?

— Io sunt sătean şi sunt om cinstit şi sunt şi membru de partid. Foncţii nu am că nu mi-e musai.

Raţu se apropie iar de geam şi privi un timp afară, stând cu spatele spre ceilalţi, părând că meditează. După un timp se întoarse cu aceeaşi faţă întunecată şi rosti, răspicat, cu vădită ameninţare în glas:

— Ai grijă, tovarăşe, ai grijă ce vorbeşti. Eşti comunist şi poţi da seamă de vorbele dumitale. Atitudinea dumitale poate fi calificată drept duşmănoasă şi ostilă…

Vorbele ciudate şi ferme plutiră multă vreme în cameră impresionând, desigur, urechile celorlalţi, mai ales ale tovarăşului Păsărică, care ridică mâna vrând să zică ceva. Mohu se făcu galben şi deşi nu înţelese ultimul cuvânt, vorba „duşmănoasă” îl făcu să i se ridice sângele în cap.

— Mă faci „duşmănos”, de ce să mă faci? întrebă el cu glas stins şi sugrumat de furie. Duşmanul cui sunt io? Spune, că văd că le ştii pe toate. M-am bătut în război

pentru ţară şi mă faci duşmănos? De ce?

Se lăsă o tăcere grea şi stânjenitoare; Mohu aştepta un răspuns precis şi sta răsuflând adânc şi greu, privindu-l pe celălalt în ochi.

Raţu cântări rapid situaţia şi chipul său încrâncenat se lumină de un zâmbet ciudat:

— Nu te supăra, tovarăşe, nu te supăra şi iartă-mă, zise el neaşteptat de cald. Nu te fac „duşman", vreau să spun numai că dumneata ca membru de partid trebuie să înţelegi situaţia şi să execuţi dispoziţiile. Asta-i!

— Nu-i aşa, zi. SeMohu, şi am înţeles *esact* vorbele dumitale. Io sunt membru de partid, dar nu pot esecuta ordine strâmbe. Ce interes are partidul să dea asemenea ordine? Noi avem interesul să atragem oamenii, nu să-i îndepărtăm de noi. Nu?

— Tovarăşe Mohu, zise Păsărică „autoritar, deocamdată noi suntem delegaţii centrului şi hotărâm. Să nu ne înveţi cum se face politica partidului că ştim şi noi. Dumneata, tovarăşe primar, spune oamenilor să se ducă acasă.

Flender ieşi în uliţă şi răspândi lumea rugându-i să vină, totuşi, mâine în zori cu câinii la primărie să-i vadă comisia. Mohu plecă posomorit, aeceptând să culce în „casa de sus" pe cei opt hingheri veniţi de la oraş şi Flender rămase la primărie cu delegaţii judeţeni punând la punct amănunte de ordin organizatoric.

În acelaşi timp Binu Moşoarcă umbla prin sat îndemnând oamenii să nu se supună şi să se adune mâine în faţa primăriei fără câini. Vestea despre încercările de instigare făcute de Moşoarcă ajunse la urechile lui Flender care, la rândul său, le aduse la cunoştinţa împuterniciţilor,

Raţu asculta atent, cu capul în pământ şi mâinile lui mici şi butucănoase se încleştau automat deasupra pântecului în mişcări spasmodice.

— Unde stă ăsta!? Nu poate fi chemat aici?

— Nu vine, îl asigură Flender.

— Nu? se bucură Raţu zâmbind amuzat. Atunci îi facem noi o vizită... Chiar acum. Dumneata ai să mă conduci.

Ieşiră şi străbătură uliţa mare urmăriţi de privirile oamenilor. Era în amurg, în faţa caselor sătenii stăteau pe laviţe discutând şi mirându-se la vederea grupului de necunoscuţi care înaintau pe mijlocul drumului salutând tăcuţi.

Ajunseră în faţa casei lui Moşoarcă şi încercară uşa masivă de stejar care era închisă. Raţu începu să bată cu putere ţinând mâna stângă ascunsă în buzunarul hainei. Uşa se deschise şi în prag apăru Dondoş, care-i privi cu uimire.

— El e? întrebă Raţu.

— Nu, zise Flender, nu e el, e o slugă.

— Unde-i stăpânul? întrebă Raţu şi încercă să-l înlăture din cale.

Raţu îl lovi în faţă cu putere şi dexteritate culcându-l la pământ. Dondoş începu să strige în timp ce Raţu se îndreptă spre capătul coridorului privind în toate părţile. În drum, scoase mâna din buzunar şi trase piedica pistolului. Flender cu cei care-l însoţeau rămaseră în uşă neştiind ce să facă, surprinşi şi speriaţi de purtarea neobişnuită a insului cu faţa întunecată.

În capul scărilor îşi făcu apariţia Moşoarcă, înalt şi deşirat, cu ochii lui saşii, şi văzându-l pe cel ce venea spre el începu să ţipe şi să suduie enervat:

— Cine eşti tu, mă, pita cui te-o făcut, ce cauţi în casa mea?

II văzu pe Dondoş întins pe pământ şi vru să se repeadă din capul scărilor, dar Raţu ridică pistolul şi îl somă cu voce sigură şi rece:

— Nicio mişcare că trag. Vii cu noi!

Moşoarcă se opri din avânt, se gândi că e mai bine să se supună, nu-i convenea să intre ceilalţi în casă să-i găsească pe ascultătorii posturilor clandestine strânşi în jurul aparatelor cu galenă.

— Vin, zise el şi începu să coboare resemnat scările privind cu dispreţ spre Dondoş, care începuse să-şi revină.

— Vii cu noi ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Stai în

mijloc şi mergi cu mâinile în buzunare, comandă cu autoritate Raţu. La cea mai mică mişcare, zise el cu glas mieros, te împuşc!

Traversară iarăşi uliţa mare sub privirile stupefiate ale locuitorilor şi intrară în clădirea primăriei escortându-l pe Binu, care era speriat şi întreba mereu „ce vreţi cu mine”?

Ajunşi în biroul lui Flender, îl văzură pe Raţu oftând adânc, oarecum plictisit de toată întâmplarea şi-l auziră întrebând cu glasul lui straniu şi fără modulaţii:

— De ce instigi lumea şi-o sfătuieşti să nu aducă câinii la sfat?

Binu, luat prin surprindere, vru să răspundă, dar pumnul lui Raţu, lovind cu străşnicie şi experienţă, nu-i dădu răgaz. Nu-i dădu răgaz nici să vorbească şi pentru prima oară de când se afla în comună ceilalţi îl văzură peste măsură de enexvat. Voi’bea şuierat, din gât, cu ură stăpânită, şi Flender se temu deodată de omul acesta necunoscut despre care nu ştia nimic, deşi bănuia de unde poate fi, şi se simţi jignit în autoritatea lui de primar.

— Ascultă, mă, neam de chiaburoi ce eşti, zicea Raţu cu glas şuierat îngroşând cuvintele din pricina furiei, te duci acasă şi te prezinţi mâine dimineaţă printre primii. Tu şi toţi oamenii tăi. Ai înţeles?

Binu nu răspunse nimic. Se uita la el cu ochii lui saşii înflăcăraţi de ură şi-şi ştergea cu dosul palmelor gura însângerată. Raţu făcu un pas spre el şi repetă întrebarea:

— Ai înţeles sau nu?

Binu se trase speriat spre perete şi dădu din cap năucit de amintirea loviturii şi întrebă dacă poate să plece.

— Încă nu, hotărî Raţu. Îmi răspunzi la câteva întrebări şi apoi pleci. Se aşează tacticos pe scaunul primarului şi pentru prima oară zâmbi cu un fel de ironie reţinută adresându-se lui Păsărică: Tovarăşe Păsărică, îmi permiteţi, nu-i aşa, să-i pun câteva întrebări acestui cetăţean? Nu-i aşa că-mi permiteţi, sublinie el insinuant şi fără să aştepte răspunsul zise sec: Câte hectare de pământ ai dumneata?

— 52 de iugăre mari, veni răspunsul.

— Te-am întxebat câte hectare?
— Tot 52, zise Binu.
— Cai?
— 18 de lucru şi şase mânji.
— Case?
— Trei şi-o hodaie…
— Şi-un tractor, completă Raţu râzând, vezi că ştiu?
— Tractorul îi vechi şi hodorogit.
— Dă-l statului, îi sugeră Rqţu. De ce nu-l dai? Nu-i aşa, tovarăşe Păsărică? Să-l dea statului, că-l primeşte…
— Il primeşte, conveni Păsărică şi deodată interveni cu glas neutru exprimându-şi dorinţa „să termine ce are de terminat*fiindcă mai sunt unele lucruri de pus la punct”.
— Gata, am şi terminat, râse Raţu şi îndepărtă mâinile în semn că el nu mai are nimic de spus. Am terminat, ne-am înţeles şi… s-auzim de bine.
Binu ieşi fără să zică nimic, ştergându-se în continuare peste buzele umflate din pricina loviturii. Când fu aproape de uşă, Raţu îl strigă brusc cu voce ridicată şi poruncitoare:
— Stai, cetăţene Moşoarcă! Stai să-ţi zic ceva.
. Se apropie de el şi-i şopti la ureche cuvinte neauzite de ceilalţi care nu-i puteră vedea decât faţa schimonosită de ură, buzele subţiri şi vinete mişcându-se iute şi obrazul galben şi speriat al lui Binu Moşoarcă care încerca să scape din încleştarea mâinii ce-l ţinea mai jos de cot.
— Ai înţeles? zise tare Raţu.
— Da, bâigui Binu şi ieşi împleticindu-se pe uşa ce dădea spre curte. Raţu zâmbi larg şi ridică mâinile în semn de uşurare:
— Gata, constată el. Unde-i pace şi lui Dumnezeu îi place, vorba proverbului,
m
Privi vesel spre ceilalţi şi întrebă unde ar putea să mănânce ceva şi apoi să se odihnească având în vedere că mâine va fi „o zi al dracului de grea pentru noi toţi” „,
CAPITOLUL 14
PE LA CINCI DIMINEAŢA PE ULIţele satului se pomi o

procesiune ciudată şi nemaivăzută. Şiruri de oameni, bărbaţi şi femei, trăgeau după ei câini de diferite mărimi şi culori, îndemnându-i cu strigăte, curgând dinspre toate străzile spre uliţa mare, îndreptându-se spre primărie.

Se salutau posomoriţi şi glumeau sumbru, întrebându-se unii pe alţii unde duc câinii şi dacă sunt cumva de vânzare.

Câinii lătrau şi schelălăiau vesel în răcoarea dimineţii, iar unii se lăsau târâţi cu greu presimţind parcă un pericol nevăzut.

— Hai, mă javră, că te-oi vinde şi-oi cumpăra o capră în loc, glumea un ins mărunţel ce se chinuia să tragă după el o dihanie flocoasă, mare cât un viţel, care se lăsa mai mult târâtă decât dusă, opintindu-se din răsputeri.

— Nu ţi-l ia că are rasă al tău, îşi dădu unul cu părerea şi smuci la rându-i cei trei câini flocoşi gureşi şi iuţi, „boitari" cum li se spunea prin partea locului, care mergeau spre pragul pierzaniei cu coada sus şi plini de importanţă.

— Da' oare, Doamne, ce~or face cu ei? se minuna o bătrână ce târa la capătul unei sfori o mogâldeaţă cât un purcel de lapte.

— Salam, aruncă unul.

— Încălţări fac, nană dragă. Îi duc în Franţia şi fac încălţări.

— Da' ne dau şi creiţari? vru să ştie bătrânica privind cu coada ochiului javra pipernicită ce umbla iute la picioarele ei.

— Chiar dacă or da, dau la kilogram. Al dumitale trage puţin la cântar.

— Lasă-l lupilor, cât trage-trage, numai să-l ducă că nu-i bun de nimic.

În curtea primăriei în spatele unei mese lungi stătea,. Comisia" formată din delegaţii veniţi de la centru plus Flender şi moaşa comunală care era şi preşedinta UFDRului.

Hingherii fumau aşteptând în faţa camioanelor cu laţurile pregătite şi cu chipurile radiind de fericire. Era o zi frumoasă pentru ei, o zi plină şi îmbelşugată, dătătoare de mari satisfacţii.

Se formase un rând, dar selectarea nu începuse încă. Primul din faţa comisiei era Binu Moşoarcă ţinând de lanţ trei dulăi ciobăneşti somnoroşi şi graşi. Sta încruntat şi aştepta cu nerăbdare să înceapă toată comedia.

Raţu îl privea cu început de zâmbet, măsura cu ochi de expert câinii frumoşi şi bine îngrijiţi şi deodată se încruntă şi se întoarse spre medicul veterinar din dreapta lui căruia îi şopti ceva. Acesta privi la rândul lui cele trei animale şi dădu din cap de câteva ori.

Se arătă şi Ieronim'Mohu care-l chemă pe Flender şi-l rugă să mai dea un telefon la judeţ să ceară informaţii mai precise şi să explice că oamenii erau nemulţumiţi.

— Dă tu telefon şi cere pe „primul". Spune-i care-i situaţia.

Mohu se îndreptă spre birouri în timp ce oamenii sosind* în grupuri dese se aşezau, la coadă vociferând impacientaţi.

— Ne laşi fără dini, domn primar, şi nu-i bine, vorbi un ins din mulţime adresându-i-se lui Flender. Ştii proverbul acela că satul fără câini...

Flender surise stânjenit şi se ridică în picioare:

— N-am nicio vină, asta-i dispoziţia.

— Şi dacă primeşti dispoziţia să ne iei vaca de la iesle o faci? reluă aceeaşi voce.

Flender se aşeză neştiind ce să răspundă şi Raţu făcu un semn scurt din mână invitându-l pe Moşoarcă să se apropie. Acesta veni trăgând câinii după el şi Raţu întrebă cu voce neutră pe medic:

— Care-i situaţia, tovarăşe doctor?

— Doi se achiziţionează, unul rămine, zise acesta şi trecu în dreptul numelui lui Moşoarcă, pe care-l întrebă cum îl cheamă, cifra 2.

— Vrei să zici că nu-s de rasă? întrebă Moşoarcă.

— Asta e, arătă doctorul spre unul din ei, ceilalţi doi nu!

Moşoarcă vru să mai spună ceva, dar vocea dură şi. Aspră a celui care răspundea la numele de Raţu îl făcu să renunţe:

— Nu mai discuta, cetăţene Moşoarcă. Comisia a hotărât.

Făcu un alt semn şi doi dintre hingherii care aşteptau gata să intervină dezlegară câinii cu dexteritate aruncându-le după gât laţurile de sârmă. Apoi îi -tiriră până la maşină şi cu o mişcare scurtă, de experţi, îi zvârliră cu brutalitate în camion. Totul se petrecu fulgerător şi lumea auzi doar schelălăiturile jalnice ale celor doi dulăi aruncaţi pe podeaua dură.

începuse operaţia de selectare a câinilor şi treaba mergea destul de lent. Oamenii se invitau unii pe alţii amînând parcă cu bunăştiinţă clipa despărţh'ii de animale. Clinii cuprinşi de panică începură să latre şi să urle zbătându-se în lanţuri. Numai hingherii stăteau impasibili şi interveneau cu aceeaşi promptitudine şi duritate după fiecare hotărâre a comisiei.

— Pe-al meu să nu-l zvirli aşa ca pe ceilalţi că-ţi cr5p capul, se adresă unul dintre ţărani hingherului ce se pregâtea să arunce laţul. Lasă-mă pe mine să-l duc. II duc io singur, aşa să ştii.

îşi luă câinele în braţe ţinându-l cu grijă ca şi cum ar fi fost de sticlă şi-i dădu drumul pe uşa deschisă după care se întoarse şi aruncând funia cu care-l adusese la pământ începu s-o calce în picioare înjurând.

Ajunse la rând şi bătrânica care vroia să scape de câinele ei mic cât un iepure şi ţinându-l în braţe îl arătă întreg comisiei subliniind că e „plin de purici şi nu-i bun de nimic". Aşteptă cu încredere hotărârea comisiei şi când auzi cuvintele: „nu se ia, e de rasă" simţi c-o loveşte damblaua.

— Nu-i de rasă, don doctor, c-o venit singur pe lângă casă şi n-o mai plecat. Io nu-l mai duc înapoi, aşa să ştiţi. Faceţi ce vreţi cu el. Zău, don doctor, spune că nu-i de rasă!

— Nu pot, mătuşe, nu pot, ce să fac dacă~i de rasă, Asta-i situaţia. Altul la rând.

Bătrânica se dădu la o parte cu căţelul în braţe şi stătea locului, neştiind ce să facă. Apoi, străluminată de un gând, se îndreptă spre masa comisiei şi-l depuse cu picioarele-n sus în faţa doctorului veterinar spunându-i:

— Dacă~i de rasă şi aşe frumos, na, ia-l dumneata. Ţi-l fac *cădou!*

Oamenii râseră înveseliţi şi ea se strecură în mulţime bucuroasă că scăpase de pacoste.

În jurul prânzului Mohu mai încercă o dată să ia legătura cu judeţul, dar i se răspunse că tovarăşul prim nu se întorsese încă, dar că vor suna ei „de sus" îndată ce va veni. Vorbea cu secretara lui care se afecta la telefon lungind cuvintele şi spunând după fiecare frază „în ordine, tovarăşe".

Rămase în biroul lui Flender aşteptând, privind la vânzoleala de afară, la figurile triste ale oamenilor ce se despărţeau cu greutate de animale şi în gândul lui creştea convingerea că ceea ce se face nu e un lucru bun, că se lăsaseră (el şi Flender) prea repede convinşi sau, mai degrabă, constrânşi de trimişii centrului, grăbindu-se să oficializeze anunţul acela ciudat.

Trei din camioanele venite de la oraş se umpluseră, răzbătea o hărmălaie nemaipomenită dinlăuntrul lor, schelă! ăituri jalnice şi lătrat întârâtat, şi cei care predaseră câinii stăteau prostiţi în curtea primăriei, cu legătoarele în mână, sperând parcă într-o întâmplare miraculoasă.

Pe la trei telefonul sună violent şi el ridică receptorul cu febrilitate rostind de mai multe ori: „Alo", „Alo"!

„Rămâneţi pe circuit, vă dau legătura cu tovarăşul prim", se auzi binecunoscuta voce a secretarei, şi Mohu avu o tresărire scurtă de emoţie la gândul că urmează să vorbească cu şeful judeţului pe care nu-l ştia cum arată, dar îl bănuia instalat într-un birou simplu gata să rezolve problemele ce i se aduceau la cunoştinţă.

Se auzi o voce moale, uşor răguşită: „Bălaş la telefon, cu cine vorbesc?" „Aici e comuna Grăniceri, Mohu Ieronim mă cheamă şi vreau"... Nu putu să termine fraza căci vocea de dincolo îl întrebă în ce calitate vorbeşte şi ce funcţie are. „Sunt membru de partid, n-am nicio *foncţie,* se disculpă Mohu, dar vorbesc şi în numele tovarăşului primar Flender." Tăcu o clipă şi vocea îi invită cu un „care-i problema?" să

continue. „Apoi chestia asta cu câinii, poate ieşi un mare necaz. Nu-i bine să luăm câinii de la oameni, nu-i bine, tovarăşe şef”. După-o scurtă pauză secretarul judeţenei de partid reluă, mirându-se: „Cine i-a împuternicit să treacă la executare? Cine?”, ţipa el în telefon ca şi cum Mohu ar fi fost vinovat de toată întâmplarea. „Am spus să se procedeze cu tact, să se orien teze la faţa locului. Păsărică e acolo? Şi cine mai e? Te duci imediat şi le spui să înceteze orice acţiune. Înţeles? Din ordinul meu!”

Telefonul pocăni scurt şi el nu îndrăznea să-l lase jos. Se auziră câteva vorbe răzleţe, apoi orice zgomot încetă şi el rămase cu receptorul ridicat încercând să înţeleagă dispoziţiile primite. Se ridică, ieşi în curte şi se apropie de Păsărică relatându-i pe scurt convorbirea avută. Acesta se întoarse la rându-i spre Raţu care asculta întunecat priyindu-l cu mirare şi curiozitate pe Ieronim. Molfăia ceva din buzele vinete dând mecanic din cap şi deodată se răsti, ridicându-se: „Cine ţi-a dat voie să vorbeşti şi în numele cui?” Mohu nu răspunse la întrebare şi celălalt, derutat se aşează părând că meditează. „Ce facem dară?” vru să ştie Mohu uitându-se la Păsărică, şi acesta făcu un semn evaziv cu mâna arătând spre camioanele pline cu câini: „Dă-le drumul, ! tu-i dumnezeul mamii ei de treabă”.

Mohu se îndreptăgrăbit spre camioane şi începu să deschidă uşile zăbrelite spre mirarea sătenilor care nu mai înţelegeau ce se întâmplă.

Se iscă o învălmăşeală nebună, câinii săreau câte doitrei pe uşa deschisă, hămăiau speriaţi gonind prin mulţime, răspândindu-se pe uliţele satului. Deschise şi ultimul camion, apoi se întoarse surâzând spre masa comisiei şi-şi bătu palmele una de alta scuturându-le şi zise mulţumit: ;, Asta-i!!: încet, încet, curtea primăriei rămase pustie, locuitorii se răspxndiră în căutarea animalelor şi Mohu se apropie radios de Flender mărturisindu-i uşurat: „Bine că s-o terminat circusul ăsta”.

Cel mai derutat dintre toţi părea Raţu care se înnegrise de furie şi bătea ritmic în tăblia mesei cu mâna sa scurtă şi

butucănoasă.

De la o vreme se ridică, şi aruncându-şi privirile întunecate peste curtea pustie întrebă fără niciun sens.. Cum îl cheamă pe chiorul ăla”, reflectând că e un reacţionar periculos de care s-ar ocupa cu mare plăcere, sublinâe încă o dată cuvintele şi mâinile lui se încleştară deasupra pântecului albindu-se încet din pricina strânsorii.

CAPITOLUL 15

PORNIRĂ ÎN DIMINEAŢA ZILEI DE vară cu cerul înalt şi limpede, netăiat încă de razele soarelui ce se bănuia roşu şi dogoritor, gata să răsară, undeva în imensitatea pustei. Cântau păsări nevăzute în duzii plini de fructe roşii şi zemoase şi pământul era jilav de rouă răspândind ceva din răcoarea odihnei nocturne. Urcară în căruţa moţească trasă de un singur cal şi opriră la fântâna săpată de el umplând olurile de pământ cu apa limpede ce aburea lin în răceala dimineţii.

Trecură prin pustă tăcuţi, privind imensitatea legănătoare a grânelor vălurind lin, într-o adiere abia simţită. De fapt, nici nu bătea vântul; se legănau spicele grele în vârful tulpinelor galbene şi subţiri, pocnind sec în liniştea desăvârşită. În zare se vedeau salcâmii înfioraţi încă de aerul nopţii, cântau ciocârliile undeva în înalt şi cântecul pitpalacului răpăia scurt şi intermitent. Ajunseră la holda lor, şi Mohu coborî şi se întinse lung urmărit atent de privirile nevestei şi ale feciorilor care aşteptau un semn. El îmbrăţişă cu privirea marea aceea mişcătoare de grâu, ireală şi fascinantă în strălucirea de platină a dimineţii, căutând din ochi locul de unde avea să răsară soarele. Văzu cerul roşu gata să se spargă de focul acela dumnezeiesc şi-şi scoase căciula de oaie aruncând-o pe pământ. Rămase câteva clipe cu capul ridicat spre cer ca şi cum s-ar fi închinat, apoi înaintă spre marginea lanul îi şi rupse un spic greu şi uscat frecându-l în palmele sale aspre. Suflă pleava în vânt şi deschise mâna arătându-le celorlalţi boabele ovale şi aurii, încercă, câteva în dinţi mestecându-le conştiincios şi zise cu evlavie şi mirare:

— Îi dulce şi bun.

Scuipă în palme ştergându-le una de cealaltă şi prinse cu nădejde lemnul coasei aşteptând să se alinieze şi ceilalţi. Când îi văzu gata, răsuflă adânc şi trase prima brazdă cu nădejde dar cumpănit, înaintând încet în lanul răcoros ca într-o apă sunătoare.

Cosea icnind ritmic, din obişnuinţă, privind cum se culcă firele de grâu la pământ, răsfirându-se frumos în strălucirea lor aurie.

Se oprea din când în când aşteptându-şi feciorii, făcându-se că-şi ascute coasa, privind în zare spre pilcul de salcâmi de la marginea holdei sub umbra cărora aveau să prânzească la amiază. Era bucuros de starea recoltei, grâul era mănos şi bogat şi pământul era mănos şi bogat şi lucrat bine de el, arat adânc şi îngrăşat, era pământul lui şi cu fiecare pas îl simţea sub picioare moale şi cald, primitor ca un culcuş. Simţea în nări miros de pământ, se obişnuise cu mirosul acesta pe care-l visa şi în somn, i se părea qă-l ştie de când lumea şi că n-ar putea trăi fără el. Începu să cânte încet „tărăgănat, o melodie fără cuvinte, şi nu simţea în trup niciun fel de oboseală, era ca şi cum pământul cu seve nevăzute îl hrănea dedesubt şi-i dădea vigoare şi tinereţe.

Se gândea că el, Mohu Ieronim, moţoganul din Brusturi, sărac şi oropsit, avea acum pământ şi grâu din belşug, pentru pâinea lui şi-a familiei, pentru sămânţă şi pentru vândut. Era pământul lui dat de stat, şi nimeni nu i-l va lua de aici înainte, şi el îl va lucra cinstit, şi va sluji cât va putea regimul cel nou în care credea sincer şi care-l scosese din sărăcie.

Dimineaţa trecu iute sub semnul soarelui mişcându-se dogoritor pe cerul albastru şi limpede, şi la ora prânzului se opriră năduşiţi şi se aşezară să mănânce la capătul holdei, la umbra zgârcită dar binefăcătoare a pilcului de salcâmi blegiţi de căldură. Moaţa întinse pe iarba prăfuită un ştergar de în şi bărbaţii se aşezară în jurul lui tăcuţi şi osteniţi, aşteptând. Mâncară îndelung, mestecând cumpătat, bând apă din olurile de pământ reci şi

pântecoase şi feciorii mulţumind frumos pentru masă se ridicară deodată îndreptându-se spre râul cu apă puţină, să se răcorească.

Rămaseră numai ei doi, în faţa ştergarului de în brodat cu roşu, Ieronim şi Versavia, moţul şi moaţa, stând faţă-n faţă, ca-n clipa dintâi a căsniciei lor, când erau încă tineri şi neîmbătrâniţi la trup, când mergeau la cosit otavă în păşunile de munte, iubindu-se în iarba înaltă şi zămislindu-şi copiii.

Versavia îşi desfăcu marama albă ce-i proteja capul de căldura soarelui şi-şi despleti părul blond şi mătăsos răsfirându-l în lumina amiezii. Mâinile ei arse de soare deschiseră fireturile bluzei aspre să se răcorească şi Mohu îi văzu pielea miraculos de Eilbă, mai albă decât albul bluzei, sclipind în lumina puternică a soarelui, înrourată parcă de sudoare.

îşi vârâse mâinile în sunt şi-şi făcea vânt cu marginile bluzei, răcorindu-se. Sânii ei, încă pietroşi, se mişcau ritmic şi Mohu o privi cu dragoste şi dorinţă de bărbat. Se apropie de ea şi începu s-o mângâie încet pe părul desfăcut chemând-o înăbuşit: „tu, fato, tu…”

Ea ţinea ochii deschişi şi surâdea galeş prefăcându-se mirată: „Ieronime, fii cuminte că ne vede cineva”.

Apoi el se ridică prinzând-o. De mână şi intrară împreună în apa aceea de spice aspre şi susurâtoare şi el o iubi ca-n tinereţe, acolo pe pământul sfinţit de sudoarea lor, sub cerul înalt, de vară, veghiaţi numai de căldura halucinantă a soarelui şi de cântecul stingher al pitpalacului răsunând ca un ecou peste întinderea neclintită şi aurie.

CAPITOLUL 16

— BÂSCU ERA CHINUIT DE ÎNDOIELI, o tristeţe grea il apăsa şi în lungile lui nopţi de insomnie se gândea cum să-şi aranjeze viaţa de. Aici înainte. Trecuse de cincizeci de ani, se însurase de două ori şi deşi muncise einstit nu fusese în stare să-şi ridice măcar o casă. Ultima dată când îl văzuse pe Alimandru la vorbitor, acesta *îl ghici* şi-i propuse să-i dea cu împrumut nişte bani. Să-i investească în ceva.

Bâscu refuză motivând că n-are nevoie şi că dacă nu murea Dringler, aşa cum a murit, ar fi avut azi bani cu lopata. După moartea lui Dringler se simţi deodată străin şi fără apărare. Alimandru era la închisoare şi numai teama de el îl oprea pe Moşoarcă să nu-i facă de petrecanie. Cu Flender şi Ieronim se întâlnea rar, cei doi îl ispiteau mereu cu vorbe şi promisiuni dar el nu se putea hotărî şi nu vedea ce rost are să meargă la şedinţe, să asculte vorbe despre duşmanii poporului şi să cânte seara la căminul cultural: „Porniţi înainte, tovarăşi”. Avea de lucru până peste cap, herghelia îi dădea mult de furcă, şi când nu izbutea s-o scoată singur la capăt o lua şi pe Ruja în ajutor.

Cu ocazia „vorbitorului” pierdu la Arad două zile căutând, din însărcinarea lui Alimandru, casa în care locuia

Cerina… Te duci în cartierul Bujac, pe strada Stufului, la numărul 4, ţine minte, la numărul 4, şi întrebi de doamna Olaru. Îi spui că-s bine şi sănătos şi că ies cât de curând. Dacă o fi Cerina acasă îi spui că mă gândesc la ea şi că n-am uitat-o şi nici ea să nu mă uite."

Bâscu nu merse în prima zi la adresa indicată. Îşi pierdu vremea în piaţa de vechituri, apoi se înfundă în berăria „Vânătorul” şi bău bere la ţap cu nişte negustori de cai din părţile Clujului. A doua zi luă o birjă şi se îndreptă spre cartierul indicat de Alimandru. Ajunseră aproape de marginea oraşului, trecură prin dreptul unui cimitir pe-a cărui poartă în arcadă scria cu litere aurite „Cimitirul Pomenirea”, traversară un câmp plin de bălării şi gunoaie şi cotind brusc la stingă, pe lângă apa Mureşului, intrară într-un cartier modest cu case mici dac arătoase.

Găsiră casa întrebând din om în om şi înainte de-a căuta numărul 4, se opri împreună cu birjarul la o crâşmă mică, cu firmă albastră, „Răcoarea sufletului”. Vroiau să bea ceva înainte de a ajunge la adresa ce-o căuta, pradă unei surescitări necunoscute. Faptul că pentru prima dată s-ar fi putut întâmpla să dea ochii cu nevasta lui Ali mândru îl emoţiona şi-l înspăimânta totodată. N-o văzuse vreme de atâţia ani, nu izbutise să ştie nimic altceva despre ea decât

ceea ce vorbea toată lumea şi iată, deodată. Ca şi cum ar fi fost un lucru foarte firesc, Alimandru îl trimitea cu un mesaj din partea lui la femeia pe care o ţinuse cu atâta străşnicie ascunsă de privirile oamenilor. Băură două romuri mari amestecate cu bere, făcu aprecieri elogioase la adresa calului (care era în fond o mârţoagă bătrână şi oarbă), şi spre mirarea birjarului îi dădu banii înainte, mult peste suma cerută, rugându-l să-l aştepte cu câteva case mai în jos.

Ajunse în faţa clădirii cu numărul patru, o casă obişnuită de mahala cu grădiniţă de flori în faţă, şi bătu în poartă. Se auzi un lătrat subţire şi după câteva clipe uşa se deschise şi în prag apăru o doamnă între două vârste, grasă şi rumenă în obraji, care-l privi eu amabilitate întrebându-l pe cine caută.

— Aici stă doamna 01a.ru?

— Eu sunt, zâmbi cu bonomie trupeşa doamnă şi rosti protocolar, încurcându-l pentru moment pe Bâscu, cu cine am onoarea mă rog frumos?

Vechea cochetărie se trezi în el şi lipind călcâiele ca la armată îi sărută galant mâna:

— Permiteţi, Bâscu din comuna Otlaca.

Numele comunei se pare că nu-i spunea prea mare lucru doamnei Olaru şi ea rămase zâmbitoare în uşă aşteptând continuarea.

— Sunt trimis de Alimandru, mai zise Bâscu aproape conspirativ şi doamna Olaru se dădu brusc la o parte din calea lui făcându-i semn să intre în timp ce zâmbetul ei câştiga în strălucire şi intensitate.

II conduse într-o cameră răcoroasă mobilată cu gust, plină de carpete şi icoane religioase şi i-ndicî. Ndu-i un scaun îl invită să şadă întrebându-l;

— O dulceaţă, ceva de băut?

— De băut mai degrabă, dulceaţa-i pentru doamne, glumi Bâscu şi râse cât mai fermecător cu putinţă.

Doamna cotrobăi în scrinul masiv din faţa lor. Plin cu tot felul de pahare şi bibelouri, alese un pahar verde cu picior

şi preeiză cu modestie prefăcută:

— Pot să vă tratez cu o vişinată preparată de mine, nu-i prea tare dar e naturală şi cu vişini din grădina proprie.

— O, vă mulţumesc pentru deranj, se precipită Bâscu, afirmând că vişinata naturală, făcută din vişinile grădinii proprii, este cea mai delicioasă băutură din lume şi că ea se consumă cu predilecţie până şi în America.

Femeia puse sticla cu vişinată pe masă îndemnându-l

să se servească şi întrebă impresionată:

— Aţi fost în America?

— Cinci ani, doamnă, cinci ani, repetă Bâscu şi oftă cu melancolie.

— Şi de ce v-aţi întors?

Bâscu nu răspunse imediat. O rugă să-i facă cinstea de-a bea împreună cu el şi, după ce sorbiră îndelung lichidul dulce şi aromat, declară că este „absolut naturală şi fără nimic în plus în ea”. Apoi, amintindu-şi de întrebare, formulă un răspuns în doi peri, cu prudenţă şi sfială:

— M-am întors, stimată doamnă, că mi-era dor, nu mai puteam de dor şi, în afară de asta, nu mi-au ieşit afacerile cum gândeam eu.

— Da, acceptă doamna Olaru înţelegătoare, îi greu singur în. Ţară străină.

Se stabili o intimitate rapidă şi afectuoasă între cei doi şi la al treilea pahar Bâscu o întrebă netam-nesam dacă e căsătorită.

Doamna Olaru lăsă ochii în pământ şi cele două pete roşii din obraji se accentuară. Răspunse încet cu jenă şi sfiiciune copilărească:

— Nu, domnule Bâscu, sunt văduvă de război..;

— Şi eu sunt văduv, pactiză el omorându-şi rapid prima nevastă, neamintind de copii şi făcând-o pe Ruja „o nepoată îndepărtată, săracă şi amărâtă pe care-o luase de suflet pe lângă casă.”

După ce doamna Olaru îi lăudă fapta caritabilă, îşi luă o mină serioasă şi întrebă cu ce veşti vine de la Alimandru,

Bâscu îi povesti cu lux de amănunte întâlnirea de îa

vorbitor, faptul că nu e departe ziua când se va elibera şi mesajul de dragoste pentru doamna Cerina.

— Doamna Cerina îi cumva acasă? vru să ştie Bâscu.

— Nu, nu-i acasă, e plecată la o rudă la ţară împreună cu copilul, îi răspunse doamna Olaru şi râse fără rost adăugind că e singură cuc.

— Şi nu vă temeţi singură? zâmbi Bâscu ştrengăreşte.

— De cine să mă tem? ripostă femeia insinuant. Sunt bătrână şi nimeni nu se mai uită la mine.

— Să nu spuneţi aşa ceva, doamnă. Sunteţi tânără şi frumoasă. Sunt mulţi bărbaţi care ar da orice să vă aibe de soţie...

.

— Glumeşti, domnule Bâscu, eşti galant şi ştiu că glumeşti,se alintă doamna Olaru înde. Mnându-l să bea din vişinata naturală.

Ar fi continuat să pălăvrăgească vreme îndelungată, era chiar pe punctul de a-i face o declaraţie amoroasă când birjarul plictisit de aşteptare începu să bată în uşă strigând „halo, domnule, să mergem că-i târziu şi-o flămânzit calul11:

. Bâscu se trezi din euforie, sărută galant mâna doamnei Olaru, îi aruncă o rafală de complimente şi suspinând întristat îşi luă rămas bun promiţând s-o viziteze cu prima ocazie.

Ajunse la uşă şi se'mai întoarse o dată din drum pradă, aceleiaşi efuziuni susţinând că nu poate pleca fără să mai sărute mâna care fabricase o asemenea vişinată. Copleşită de atenţii, doamna Olaru se fâstâci ca o fetişcană, murmurând: „Lăsaţi, lăsaţi, nu vă deranjaţi" '.

Atunci Bâscu o întrebă, în treacăt, cu indiferenţă simulată, „ce fel de rudă este distinsa doamnă cu Cerina" ':

— A, niciun fel, stă numai în gazdă la mine şi ne înţelegem ca două surori.

'Ar mai fi vrut (doamne, cum ar mai fi vrut) s-o întrebe cum arată şi ce fel de femeie este, dar îşi aduse aminte că se lăudase cu prietenia lui cu Alimandru, „fraţi de cruce, nu

alta11 şi se jenă nevoind să ştie distinsa doamnă că el nu apucase să vadă nici măcar călcâiul nevestii atât de bunului său amic.

Lansă deci o invitaţie pentru o posibilă viitoare în— tâlnire, motivând „că se simte obligat11, invocând nemaipomenitele bucate şi berea rece de la restaurantul unde-şi petrecuse ziua precedentă.

La o săptămână de la această aventură nevinovată (în care de fapt îşi punea unele nădejdi), era spre seară, se auziră câinii lătrând întărâtaţi şi el ieşi în pridvor să-i potolească. Distinse în lumina scăzută o umbră în dreptul porţii şi întrebă cine este.

— Domnul Alimandru poate fi deranjat? se auzi un glas cântat cu accent ciudat şi lui Bâscu i se păru că-l mai auzise undeva.

Coborî în curte îndepărtând câinii şi deschise poarta încercând să recunoască pe târziul vizitator care întreba despre Alimandru.

Era un ins sfrijit cu faţa mică, completată de o barbă ascuţită şi rară, îmbrăcat orăşeneşte.

— Alimandru nu-i acasă. Cine eşti dumneata?

— A, bună seara, bună seara, se entuziasmă omuleţul, ce plăcere deosebită. Noi doi ne cunoaştem. Eu sunt domnul Rispler, dumneata aşa mă cunoşti. Nu mai ţineţi minte? Rabinul Rispler de la Arad...

Bâscu îşi aminti noaptea aceea în care trecuse împreună cu Alimandru, peste graniţă, zece adolescenţi înalţi şi gălbejiţi, speriaţi de moarte, toţi viitori rabini care învăţau la Arad şi pe care, de teama nemţilor, comunitatea hotărî să-i treacă dincolo, la adăpost de orice pericol. i aminti chipurile lor speriate şi agitaţia omuleţului ce-i stătea acum în faţă, clipa lor de rugăciune înainte de-a se aventura în imensitatea misterioasă a pustei. Aleseseră o noapte cu ploaie şi vânt, prielnică trecerilor clandestine, când grănicerii se retrag în pichete să se încălzească,

Trecerea decursese cu bine, fără niciun incident, el nu participase direct, rămânând să păzească drumul dinspre

sat şi în caz de pericol. Să dea semnalul convenit, îşi aminti de asemenea bucuria de aedescris a micului omuleţ când Alimandru, întorcându-se înalt şi plin de noroi, zise cu glas liniştit şi sigur: „gata, totul, e-n regulă”.

După aceste cuvinte domnul Rispler întrebă temător dacă dincolo îi aşteptase omul de legătură. Şi dacă nu cumva îi transmisese ceva. Alimandru confirmă privindu-l fix şi repetă cuvintele pe care le auzise de la celălalt. Erau două cuvinte ungureşti şi deşi trecuseră mai bine de trei ani de atunci Bâscu le ţinea minte cu precizie şi claritate: „RENDBE VON” rostise atunci Alimandru spre bucuria rabinului care zise solemn „comunitatea nu va uita niciodată binele ce ni l-aţi făcut”, şi înmână grav o sumă de bani pe care Alimandru. După ce o cântări din ochi, o înjumătăţi restituind o parte rabinului explicând că „e prea mult”!

Domnul Rispler se arătă ofensat, „nu *se* poate, afacerile sunt afaceri, ăsta e un preţ stabilit, ai făcut un lucru bun, comunitatea plăteşte”, în ciuda semnelor făcute de Bâscu şi a rugăminţilor şi argumentelor aduse de Rispler, Alimandru nu vroi să primească mai mult.

Cam astfel se petrecuseră lucrurile şi iată acum, după atâţia ani. Ciudatul omuleţ se întorcea în pustă, la hodaia lui Alimandru, întrebând „netam-nesam, dacă’ este-acasă.

Bâscu îl invită în casă şi o rugă pe Ruja să-i servească cu ceva de-ale gurii.

— Alimandru, începu. El cu voce înfundată, e la puşcărie.

Rabinul se ridică în picioare speriat nevenindu-i să creadă şi ripostă:

— Cum aşa, nu se poate, un om aşa de bun la închisoare? Pentru ce faptă?

— A fost acuzat pe nedrept că ar fi omorât un om.’

— Pe care om? vru să ştie rabinul.

— Unul de aici din sat, îl chema Moşoarcă, dar lumea îi zicea Broscoiul.

— Domnul Moşoarcă? lehova să-l pedepsească şi acolo unde este. L-am cunoscut şi m-a păcălit cu multe mii de lei.

— Era dat dracului, aprobă Bâscu.

Domnule, mă rog, şi la ce închisoare stă pe nedrept domnul Ali. Mand.ru?

— La Arad.

— Aşa aproape? zise rabinul mirându-se, şi chipul lui fu luminat de un zâmbet ciudat. Asta e bine, e foarte bine...

Bâscu. Vru să-l întrebe ce vede el atâta bine în faptul că e închis la Arad, dar se abţinu şi zise cu nepăsare i

— Şi, domnule rabin, cu ce treburi pe la noi?

Rabinul deveni deodată solemn şi seoţând din buzunarul de la piept o hârtie împăturită, o desfăcu şi începu să citească încet şi grav.

Era o invitaţie oficială din partea Şcolii superioare de rabini din Ierusalim care „se obliga să asigure *sejurul* domnului Alimandru Roman, pe un timp de un an de zile în Israel”. Bâscu rămase cu gura căscată şi după ce primi explicaţiile cuvenite în legătură cu înţelesul cuyântului „sejur”, rabinul preciză că în invitaţie se stipu

lează o clauză specială care prevede că în caz de nerealizare a invitaţiei din diferite motive, contravaloarea călătoriei va fi depusă la una din băncile din România pe numele domnului Roman Alimandru, în valută forte.’

Vorbiră îndelung şi Bâscu fu asigurat că nici el nu va fi uitat pentru serviciile aduse, urmând ca domnul Rispler să facă demersurile de rigoare pe lângă comunitate şi să-i comunice rezultatul.

La plecare (plecase cu un tren de dimineaţă condus de Bâscu până la gară), îl întrebă dacă nu ştie cumva ce judecător urma să judece procesul.

La răspunsul negativ al Americanului, rabinul concluzionă „că nu-i nimic deoarece ăsta-i un lucru care se află cel mai uşor”. În noaptea aceea, discutând până la plecarea trenului pe peronul pustiu, doi dintre oamenii lui Moşoarcă îl pândiră şi când vru să se urce în gabrioleta lăsată în dosul gării, tăbărâră pe el cu ciomegele începând să-l lovească cu sete.

Izbuti să nu cadă după câteva lovituri şi întinse mâna

spre şezutul de piele al şaretei apucând carabina cu ţeava tăiată şi slobozi un glonţ în noaptea liniştită.

Se întoarse în pustă, Ruja îi obloji rănile, tânguindu-se şi el începu să bea cu duşmănie aşteptând să se facă dimineaţă. În ciuda rugăminţilor Rujei şi bandajat cum era, schimbă carabina cu puşca de vânătoare şi, ameţit de băutură, dar' mai ales furios, goni călare până în faţa casei lui Moşoarcă. Se aşeză în faţa ferestrelor, în mijlocul drumului, şi începu să strige şi să înjure cum îi venea la gură, chemându-l pe chior afară.

Cum de dincolo nu răspundea nimeni trase două gloanţe în geamurile mari ciuruindu-le şi ameninţând că-i va da foc casei.

Sătenii adunaţi în uliţă îl lămuriră să se astâmpere, şi el se lăsă convins cu greu îndreptându-se spre primărie, să facă cuvenita plângere şi să ceară pedepsirea vinovaţilor.

CAPITOLUL 17

ÎNCHISOAREA SE AFLA ÎN MIJLOcul oraşului, înconjurată de un parc cu castani bătrâni, la câteva sute de metri de malul râului.

Era o clădire cu geamuri zăbrelite, cu mohoreala habsburg'ică înscrisă pe faţada rece şi neprimitoare spre care duceau scări de piatră roase de paşi şi de vreme. De fapt, închisoarea era sub pământ, la zece metri sub pământ, sus funcţionau, tribunalul, notariatele publice şi birourile avocaţilor. Era traversată de coridoare întunecoase şi lungi, cu zidurile igrasioase inundate veşnic de mirosul neplăcut ce răzbătea din curtea interioară. Aici, într-un pătrat perfect, pardosit cu dale de piatră dură, îşi făceau deţinuţii plimbarea matinală, unul în spatele altuia, tăcuţi şi încruntaţi, târşindu-şi picioarele în ritmul fluieratului impus de gardianul de serviciu. Intrarea se făcea prin stradă printr-un tunel coborând mult sub nivelul străzii unde, din loc în loc, la un semnal al şoferului se auzeau ridicându-se grătarele grele şi ruginite, lăsând să treacă noul transport.

Pe Alimandru îl aduseră într-o sâmbătă, strămutat din

arestul preventiv al poliţiei, împreună cy alţi deţinuţi şi, coborând ultimul din duba mizeră şi puturoasă, rămase descumpănit în spatele maşinii încercând să se obişnuiască cu întunericul nefiresc în care picase. Clipea iute din singunal său ochi sănătos privind în acelaşi timp pătratul ie. Cer îndepărtat pe care strălucea, în puterea zilei, un soare nevăzut. Intimase prea mult în nepermisa lui contemplare şi, drept urmare, se pomeni cu o lovitură năprasnică în ceafă, gata-gata să-l doboare. În aceeaşi clipă auzi un râs jovial şi o voce subţire de scapet îndemnându-l:

— Mişcă măgăreaţa, deţinut, că te prinde ploaia.

Se întoarse spre cel care vorbise, un gardian înalt şi scheletic cu faţa prelungă de cal, care ţinea în mâna dreaptă o cheie enormă de metal cu care, de altfel, îl şi lovise. Îi privi trupul subţire-ascuns sub uniforma bo’ ţită şi se gândi că cu o singură lovitură l-ar putea trimite în rai în cazul că Cel-de-Sus ar fi dispus să primească în acel loc ales un asemenea păcătos. Cu o repeziciune nebănuită întinse mâna osoasă şi-l lovi a doua oară, cu indiferenţă şi precizie, în crucea pieptului, însoţindu-şi isprava de acelaşi râs bun şi nevinovat.

Simţi o durere năprasnică paralizându-l şi genunchii î se înmuiară. Izbuti să pornească împleticindu-se, urmărit de fluieratul admirativ al celui care-l lovise. După câţiva paşi se auzi strigat şi se opri răsuflând greu, încercând să-şi potolească durerea;

— Deţinut, stai!

Venea spre el, cu genunchii ridicaţi, ca şi cum la fiecare pas ar fi scăpat din nişte arcuri nevăzute, cu o imensă bucurie înscrisă pe faţa prelungă. Ochii roşii, cu genele măcinate de conjunctivită, străluceau de o bucurie neînţeleasă şi glasul sună nefiresc de cald şi prietenos:

— Cum zici că te cheamă pe tine, copilaş?:

Se opri foarte aproape de. Alimandru, fără să-l privească, răsucind cu mişcări drăgăstoase cheia cu care-l lovise.,

— Roman Alimandru, veni răspunsul, înfundat, ca un mârâit şi celălalt râse admirativ, declarând că asemenea

nume nu auzise în viaţa lui şi că dacă. Va fi înţelegător şi blând, s-ar putea să devină buni prieteni.

Făcu semn să rămână pe loc, despărţindu-l de restul deţinuţilor şi intrând. Împreună cu el în sala de dezbrăcare ce. Preceda un coridor lung prevăzut cu duşuri dese, începu să-i pipăie admirativ musculatura braţelor ţâţâând din vârful buzelor vinete. Mâinile lui reci şi uscate se mişcau iute pe trupul musculos şi culmea admiraţiei sale fu exprimată printr-o nouă lovitură, aplicată de data aceasta în semn de prietenie, între omoplaţi.

Alimandru nu mai putu suporta. Ştia ce înseamnă să loveşti un gardian în „exerciţiul funcţiunii”, mai ales un gardian şef, dar durerea ascuţită şi mai ales umilinţa la care-l supunea barza, aceea rebegită, râsul duios şi compătimitor îT făcură, să uite de tot. Braţul său se destinse fulgerător şi de la înălţimea umărului cuprinse gitulsubţire şi cartilaginos al gardianului care icni scurt şi se lăsă târât, fără putere, sub unul din duşuri. Îi ţinu câteva secunde cu faţa întoarsă sub şuvoiul de apă rece ca gheaţa privindu-l cum. Se înroşeşte deodată şi cum ochii fără gene se bulbucă încet. Când culoarea obrazului celuilalt deveni vineţie, îl lăsă din. Strânsoare şi se pregăti să pareze un eventual atac. Gardianul rămase câteva clipe buimăcit frecându-şi cu vârful degetelor mărul lui Adam, după care începu să râdă la fel ea înainte. S’e aplecă şi ridică cheia căzută în timpul încăierării, ’o mângââe îndelung ca pe un prieten drag şi, în cele din urmi, vorbi eu aceeaşi voce subţire de scapet, egală şi netulburaM, ca şi cum ar fi cântat:

— Eşti tare ca un bică, băieţaş. Dacă mai strângeai un pic mă lăsai fără căpăţână. Buram! rosti, el după o pauză, prelungind cuvintele şi cintindu-le. Mă înfrunţi şi nu suporţi să i’ii lovit. Buuun! lălăi eldin nou. Înseamnă că eşti mândru şi mie-mi plac oamenii mândri. Tare mult îmi plac oamenii mândri. În aceeaşi, secundă, şi cu aceeaşi dexteritate de vechi bătăuş îi aplică o ultimă lovitură, făcându-şi vânt cu tot trupul său prins parcă în sârmă.

În timp ce cădea, Alimandru mai avu timp să vadă oglinda aceea pătrată de cer spărgându-se în mii de cioburi strălucitoare şi auzi un tunet prelung rostogolindu-se în urechile lui.

Când se trezi din leşin, deschise încet ochii, privind mirat în jur, încercând să-şi amintească unde se află. Zăcea pe un pat de fier cu salteaua umplută probabil cu bolovani, deasupra lui se mişca cineva într-un pat suprapus, domnea un miros greu de igrasie şi, sudoare omenească şi în semiobscuritatea odăii desluşi, pe peretele opus, trei paturi de fier vopsite în negru peste care se ridicau alte trei de aceeaşi culoare. Mai văzu ca prin ceaţă nişte chipuri stâlcite privindu-l şi auzi pe cineva eonstatând cu răutate:

— O făcut ochi mâţu. Amu să vedem ce-o să miorlăie.

Un hohot de râs tremură în încăperea sordidă şi glasul reluă cu aceeaşi î’ăutate, de data aceasta pe un ton mai ridicat:

— Scoală, neam, şi dă raportul că n-ai venit să-ţi faci cura de somn. Te bagi aici ca popa cu Iordanu şi după ce că-ţi put picioarele mai vorbeşti şi prin somn.

Alimandru se ridică încet de pe locul în care zăcea şi înălţându-se cât era de lung în capul oaselor încercă să descifreze feţele celor din jur. Înţelese că se află în celula unde-şi va petrece de acum înainte multe zile şi nopţi şi că primul contact cu vecinii de detenţie trebuie făcut cu diplomaţie. Nu-i plăcură vorbele aruncate cu dispreţ, dar le trecu cu vederea şi încercă să restabilească atmosfera întrebând cu glas cât mai firesc:

— Dă cineva ceva de băut? O şliboviţă, o ismă?

Un hohot de râs gros îi răspunse şi glasul reluă mai îmblinzit:

— I s-o făcut sete viţelului. Este de băut cât vrei, vericule, uite colo în colţ, serveşte cât vrei şi plăteşti când oi avea, zise vocea indicindu-i un butoi de tablă acoperit cu un capac de lemn.

Privi spre cel care vorbise, îl cântări cu singurul ochi sănătos şi se ridică leneş din pat oftând greu ca şi cum ar fi

fost obligat să facă o treabă neplăcută.

— De cine ai zis că-i viţel? întrebă el fără intonaţie.’

Nu răspunse nimeni şi omul din faţa lui, considei-afe până atunci „şeful” celulei, încercă să râdă nereuşind decât să se strâmbe. Nu era fricos şi nici nedat la rele, dar calmul celuilalt şi chipul posomoi’ât şi dur, tăiat de fâşia bandajului, îl impresionară.

— De tata am zis, o suci el pe glumă în râsetele sparte ale celorlalţi.

— Aşa da, dacă vrei, aprobă Alimandru.

Îi puse mâna mare şi grea pe umăr şi-i vorbi cu glas nepăsător şi rece ca şi cum nu lui i-ar fi spus vorbele acelea:

— Vreau să spun că am o singură pretenţie cât om sta aici împreună. Nu ştiu cât va sta fiecare, dar am o singură pretenţie.! să ne avem ca fraţii. Tu dacă te crezi şef, sau dacă te-ai crezut până ce-am venit io, să-ţi. Scoţi din cap treaba asta. La închisoare nu-i nimeni şef, fiecare-i şeful lui. Dacă vrei să înţelegi, bine, dacă nu, să ştii că’io pot schimba tactica…

Tăcu şi se îndreptă spre locul lui fără să mai scoată o vorbă. Din colţul odăii veni spre el un deţinut gras, ro tund ca o minge, cu faţa cuprinsă de un zâmbet deschis şi luminos, cu ochi mari şi sfioşi de copil. Privindu-i figura nevinovată nu-ţi venea să crezi că omul acesta putea fi acuzat de vreo faptă urâtă şi că prezenţa lui acolo se datora probabil unei grave erori. Se apropie de Alimandru şi ceru cu voce veselă întinzându-i un pachet de ţigări:

— Dă-mi nişte aţă colorată şi-ţi dau ţigările.

— Ce fel de aţă colorată? se miră Alimandru.

— Aţă colorată de orice fel, nu contează felul, numai colorată să fie.

/

Alimandru surise binevoitor şi arătându-şi costumul de puşcăriaş zise:

— Ia, trage de unde vrei.

— Poate faci rost de undeva. Te rog’, tare mi-ar trebui

nişte aţă roşie sau vânătă. Am mare trebuinţă.

— Da’ ce faci cu ea? La ce-ţi foloseşte? vru să ştie Alimandru şi-şi zise că bietul om e desigur nebun.

Grăsanul îl privi conspirativ şi vârî mâna între tunică şi piele:

— Juri să nu spui la nimeni?

— Jur, acceptă el jocul.

Atunci grăsanul aruncă pentru ultima oară priviri furişe în jur şi făcu semn unuia dintre deţinuţi să stea de pază la vizeta de control. Când se asigură că nu există niciun pericol să fie surprins, scoase la iveală o bancnotă nouă-nouţă şi i-o arătă triumfător.

Alimandru întinse mâna, o pipăi şi constată cu uimire că e ţesută din bucăţi de aţă de diferite culori, imitând atât de bine originalul încât nu putea fi deosebită decât numai pipăind-o.

Omuleţul jubila văzând mirarea celuilalt şi se prezentă cu gravitate:

— Idşca Fotografie, falsificator clasa unu, de 4 ori condamnat, de **4** ori eliberat înainte de termen! Am boala asta în sânge şi nu mă pot lecui.

. Cum apare o „foaie” nouă, cum mă apuc s-o desenez şi eu că iese mai bine ca originalul.

Povesti cum fusese prins ultima dată din prostia servitoarei care era analfabetă şi tâmpită pe deasupra şi-l nenorocise şi pe el şi familia.

Tocmai terminase de „fabricat” un stoc proaspăt de hârtii a 2 000 bucata (nu folosea niciodată cuvântul falsificat), le lăsase într-un sertar să se „aşeze” câteva zile, apoi trimisese pe toanta de servitoare s-o schimbe, punând-o să târguie lucruri mărunte, fără preţ. O trimitea săptămânal, le lansa pe piaţă cu bucăţica, şi nu se ferea niciodată de „toanta aia” scoţând în faţa ei bancnotele ce ţmteau fi văzute răsfirate în voie în sertarul unde le ţinea. Asta fusese greşeala lui! Servitoarea, lacomă, începu să sustragă cu regularitate câte o bancnotă (nu se observa din maldăr) şi-şi cumpără, pe furiş, diverse lucruri scumpe, de

la acelaşi magazin, fapt oe dădu de bănuit vânzătorilor. Aşa se face că într-o zi, tot aşteptând să se întoarcă, se pomeni la uşă cu inspectorul Homea, vechi cunoştinţe de altfel, pe care, văzându-l, nici nu încercă să riposteze, cerând doar permisiunea să se îmbrace şi să-şi ia rămas bun de la familie.

În timp ce inspectorul confisca bancnotele false din sertarul indicat de loşca Fotografie, îi ţinu şi o lecţie de morală: „de ce nu te laşi, mă loşca, de treaba asta că nu-ţi merge, mă. Lasă-te şi ocupă-te de alte chestii, eşti om cu liceu şi poţi fi orieând profesor de desen undeva.”

loşca îl aproba: „ai dreptate, ai perfectă dreptate, dar **ce** să fac dacă am patima asta. Nu sunt eu de vină că statul scoate bancnote atât de uşor de falsificat. Statul e de vină că nu ţine cont de talentul oamenilor.”

Deţinuţii râseră deşi cunoşteau povestea, o mai auziseră de câteva ori, şi Alimandru îi promise solemn s*ă-i facă rost de aţă roşie.

În dimineaţa următoare, gardianul-şef îl frecă ca pe hoţii de cai, fără să-l mai lovească, dar amenințându-l şi înjurându-l cu plăcere.

Sătul de aceste persecuţii şi de frică să nu-i facă de petrecanie, Alimandru ceru să fie trimis la muncă împreună cu ceilalţi deţinuţi. Tăiau nuiele la marginea oraşului păziţi de soldaţi în termen, aveau voie să fumeze şi nu se prea omorau cu munca.

Greul venea după întoarcere când gardianul cel înalt şi slăbănog începea să-l alerge prin curtea mică sub diferite pretexte.

După trei luni de detenţie fu chemat la direcţie şi în cunoştinţat că i se aprobase recursul şi avocatul aranjase totul pentru săptărrtâna viitoare.

înainte de plecare, directorul închisorii îl întrebă confidenţial ce fel de afaceri avusese el cu rabinul Rispler. Pentru moment Alimandru nu ştiu ce să răspundă, susţinând că nici măcar nu-l cunoaşte. ’ " 1

Apoi îşi aminti întâmplarea aceea de demult şi înţelese

că rabinul intervenise pentru el. Şi tot din dimineaţa aceea gardianul cel slăbănog începu să se poarte cu el prieteneşte, spunându-i pe nume şi zâmbindu-i ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat între ei. Merse până acolo încit îi aduse câteva mosoare de aţă colorată spre bucuria bravului falsificator loşca Fotografie, care se apucă să fabrice bancnote de toate mărimile, folosind în acest scop un simplu ac de cusut pe care-l purta înfipt în boneta de puşcăriaş.

CAPITOLUL 18

CHINUITOARE ŞI GREA ERA DEpărtarea de Cerina. Mirosul ei de piersic în floare îl simţea până şi noaptea în somn. I se părea că-i aude paşii uşori ca ai felinelor dându-i târcoale şi el se întorcea brusc simţind cum se mişcă aerul în spatele său, ca şi cum s-ar fi aşteptat s-o vadă acolo înaltă şi frumoasă, nemişcată şi dreaptă, privindu-l cu duioşie. Îi desena Conturul în întunericul celulei, izbutea să şi-o închipuie aievea ca pe un ©cran alb şi strălucitor, îi spunea cuvinte de dragoste şi-o chema încet cântându-i numele. Se apropia de geamul. Mic ei îndepărtat prin care năvălea lumina lăptoasă a lunii şi asculta cu încordare zgomotele nopţii.

loşca Fotografie îl urmărea printre gene neîndrăznind să-l tulbure, îl privea cum se plimbă agitat între pat şi ferestruica minusculă şi înţelese că omul acela puternic, cu figura lui de nepătruns, dur şi mohorât, are o durere sau un dor care-l mistuie. Nu îndrăzni multă vreme să-l întrebe nimic până când, într-o dimineaţă, stând alături pe bancheta ordinară din lemn, în camionul descoperit cu care mergeau la lucru, în timp ce traversau străzile oraşului încă pustii la ora aceea, îl văzu pe Alimandru ridicându-se brusc de la locul său, şi privind încordat silueta unei femei ce: se zărea într-o piaţetă pustie. Gardianul îl împinse cu patul puştii, dar Alimandru suportă două lovituri fără să se aşeze, cu ochii aţintiţi spre locul în care se zărea femeia, din ce în ce mai estompată. Atunci înţelese neliniştea lui nocturnă şi agitaţia şi vorbele fără şir pe care le rostea la adăpostul

’ântunericului. Îl iscodi întrebându-l cu precauţiune despre rude şi familie, apoi îi -mărturisi direct cu francheţe şi naivitate de copil: „cred că trebuie să fie foarte frumoasă femeia ta... Cum arată?” Alimandru îl privi vesel, cu milă şi-curiozitate şi-i răspunse că „arată aşa cum şi-o închipuie pictorii pe Maica Domnului când o fac în icoană”. Loşca înţelese şi după două zile de Ik această convorbire, timp în care se îmbolnăvise brusc, stând la infirmerie cu temperatură mare, se întorsese în celulă mai sănătos ca niciodată, cu o lumină şugubeaţă în ochi şi trăgându-l pe Alimandru în dreptul geamului îi spuse cu glas scăzut: „Vreau să-ţi arăt cevai!

Se uită în jur, ca şi cum ar fi vrut să se ferească de privirile cuiva, apoi vrrî mâna sub uniforma vărgată şi scoase din sân o bucată de hârtie de mărimea unei foi de caiet pe care i-o întinse zâmbind. Alimandru luă foaia subţire şi, văzând-o, chipul său se înăspri, un muşchi prinse să-i joace ritmic sub ochiul sănătos, degetele puternice începură să-i tremure fin, abia văzut. Se uită la loşca Fotografie cu mirare şi curiozitate, o undă de bănuială sclipi o clipă în ochiul lui rece, appi zâmbi şi întrebă neobişnuit de duios, cu o admiraţie secretă: „De unde ţi-a venit aşa ceva în cap?”

loşca Fotografie se înecă de emoţie, mândria lui de artist se simţi mai mult decât măgulită, mirarea celuilalt era o confirmare a incontestabilului său talent. Râse măgulit, roşind ca. Un cop.il, şi răspunse încercând. Să pară cât mai modest: „Din imaginaţie. Aşa mi-o închipui. Seamănă cumva?”

Alimandru se uită încă o dată lung la desenul care reprezenta o femeie eu faţa frumoasă şi tristă, cu ochii alungiţi, învăluiţi de-o lumină melancolică. Avea un zâmbet ciudat, care nu răzbatea din jurul gurii armonizate în linii rotunde, ei din colţul ochilor prelungi ca şi cum de acolo ar îi năvălit, o lumină secretă şi liniştitoare. Părul lung îi încadra ovalul subţire şi un aer de mister plutea asupra întregului desen. „Nu ştiu dacă seamănă. E ceva ce nu se

poate spune. Seamănă şi nu seamănă…”

Desenul acela bizar pe care-l ţinea la căpătâi sub salteaua subţire, protejat de două bucăţi de carton. Îi spori dorul după Cerina, făcându-l să nu mai doarmă nopţile. Stătea răstignit pe patul îngust, ferindu-se de lumina puţină ce răzbatea prin pătratul meschin al geamului cu gratii şi gândurile lui zburau libere spre întinderea nesfârşită a pustei, pe drumuri ştiute, printre salcâmii singuratici şi tufele rotunde de porumbele. Îşi amintea-fragmente dintr-un timp petrecut de mult, derulări fulgerătoare îi însufleţeau imaginaţia; singurătatea şi izolarea lui se lăsau mângâiate de amintirile acelor zile de iubire pătimaşă când, «sculânduse dimineaţa în zori, aduna din grădina căptuşită cu rouă un braţ de flori multicolore şi mirositoare, după care urca seările foişorului prins încă în dulcea pânză a somnului.

Deschidea uşa încet, cu grijă, se descălţa la intrare să nu facă zgomot, şi cu paşi uşori, de pisică, se apropia de patul în care dormea Cerina, răspândind pe cearşaful imaculat florile acelea mirositoare, cu rouă sticlind în petale, înoonjurând-o ca pe-o regină în parfumuri şi culori.

Stătea apoi nemişcat, în picioare,. Alături de pat, privindu-i braţele bronzate, desenate leneş pe albeaţa aşternutului, cununa de păr acoperindu-i o parte din obraz, ascultând răsuflarea lină, mai mult simţită decât auzită a femeii din faţa. Lui. După un timp ea se trezea ştiindu-se privită, o unduire leneşă mişca cearşaful subţire vălurindu-l, mâinile se ridicau ca nişte liane spre tavan într-un joc tremurat. El încremenea de fiecare dată vrăjit de frumuseţea proaspătă şi voluptoasă, se apropia lin de marginea patului şi cuprinzând-o în braţele puternice şi musculoase o ridica cu grijă nesfârşită, absorbiridu-i mirosul îmbătător de floare sălbatică şi busuioc, şi-o cobora încet pe scările de lemn, purtând-o ca pe un trofeu, spre albia micului râu somnolând în lumina de platină a dimineţii.

Era acolo un loc păzit de trestii legănătoare şi verzi, un fel de insulă acoperită cu fin proaspăt şi cald şi un trunchi

de salcie bătrână jumătate cuprinsă de ape. O lăsa cu grijă pe trunchiul năpădit de muşchi, privind-o cum se trezeşte încet, torcând ca o pisică mângâiată de lumină, şi el se retrăgea pe cărarea dintre trestii pândind-o cum se mişcă molcom în lumina curată a dimineţii, cum îşi leapădă veşmintul uşor, cum încearcă apa cu piciorul scoţând un mic strigăt de înfiorare; trupul ei îl orbea cu frumuseţea pură a liniilor, rămânând o clipă încordat în revărsarea aurie a soarelui, apoi se strecura şerpuind în apa răcoroasă şi dispărea din faţa privirilor sale hipnotizate.

îşi amintea zilele de iarnă cu zăpadă multă şi orbitoare când pusta scânteia ca o imensă oglindă albastră şi salcâmii îngheţaţi iscau o muzică dulce, un fel de cântec susurător vibrând în liniştea de vată. Şi plimbările lor în sania uşoară, vopsită în albastru, cu îngeri rozalii tronând în părţile laterale, flancaţi de câte doi bujori roşii ca sângele, ’ strălucind înfoiaţi ca doi ochi de diavol; sania uşoară trasă de armăsarul nervos aburind pe nări, nechezând subţire în aerul proaspăt şi rece… O învelea în bunda miţoasă de oaie simţind-o alături, caldă şi aromitoare, mirosul ei de piersic în floare răzbătea şi. Mai puternic în umezeala aerului de iarnă şi sania zbura ftşâind sec peste imensitatea încremenită, stârnind iepuri şi fazani coloraţi care spintecau aerul cu bătăi de aripi îngheţate de ger, bătăi de aripi care sunau ca nişte aplauze într-o sală pustie de concert. Auzea râsul ei gâlgâit de copil, îi vedea, dinţii puternici, fosforizaţi de lumină, încercând să prindă din zbor fulgii grei şi rotunzi. Trupul ei elastic şi tânăr răspândea o căldură aparte, mâna înmănuşată îi căuta hăţurile, strunea calul care se oprea blând în ninsoarea ce nu mai contenea şi ea sărea din sanie trăgându-l în zăpada afinată, cu bundă cu tot, rostogolindu-se împreună intr-un. Joc excitant, gungurind ceva neînţeles, îmbătându-l cu mirosul ei, aţâţându-l şi răscolindu-i sângele. Se iubeau, sub neclintirea de oţel a bolţii cenuşii. În liniştea susură— toare a pustei înecată de alb, în timp ce zăpada cădea lin ca o revărsare dfe făină din morile cereşti, acoperindu-iJ Vedea toate aceste lucruri întâmplate mai

demult, le readucea vii şi adevărate în întunericul celulei, silindu-se să nu asculte răsuflarea îngreunată a tovarăşilor de de* tenţie, alungind mirosul sordid, al încăperii neaerisite. Îşi amintea serile de vară, lungile şi strălucitoarele seri răcorite de vântul neîmblânzit al întinderii, când stăteau în cerdacul acoperit de iederă, ascultând cântece şi tangouri răzbind lin şi armonios din pâlnia patefonului cu. Arc. O invita galant la dans, cochetau cu seriozitate, se lăsau furaţi de ritmul lent al vreunui tangou languros, privind cerul îndepărtat şi misterios ce-şi pierdea din când în când câte-o stea, mică cât o boabă de smeură, risipită în întunericul străluminat al nopţii. Cerina ştia o mulţime de poezii şi le spunea cu glas moale şi adormitor, în. Timp ce el asculta uimit şi pătruns de taina înfiorată a cuvintelor, îşi amintea ziua aceea de primăvară, fusese în mai, când o „furase" (acesta era cuvântul), de lângă soţul ei, un inspector fiscal morocănos şi urât, o furase pur şi simplu şi-o adusese călare, drum de peste 30 de kilometri, acasă la el, în pustă, străbătând noaptea în galop potolit, ţinând-o strâns la pieptul său mare şi puternic ca pe o pradă de preţ.

Şi-şi mai aminti amurgul acelei zile îngrozitoare când, înconjurat de grăniceri, îşi luă rămas bun de la ea, cu obrazul încremenit de durere şi-şi amintea tremurul ei, şi plinsul înăbuşit, şi disperarea din ochi, şi neputinţa, şi deznădejdea. „Ce-am să mă fac fără tine, Alimandre?" repeta ea mecanic paralizată de teamă şi' durere, şi el nu ştia ce să răspundă, nu găsea cuvintele potrivite şi nici nu vroia să vorbească faţă de oamenii aceia străini. „Lasă, o să-ţi spună Bâscu ce ai de făcut. O să mă întorc degrabă. O să mă întorc..."

Nopţi întregi retrăise aceste imagini, le derula încet din memoria lui proaspătă şi vie, încerca să uite depărtarea şi se amăgea visând la acele zile când, în necuprinderea misterioasă a pustei, nu existau decât el şi Cerina, femeia pe care o iubea mai presus decât propria sa viaţă, pe care o ţinea ascunsă de privirile oamenilor şi de dragul căreia

îndura acum singurătatea apăsătoare a închisorii.

într-o zi îl trase de-o parte pe gardianul slăbănog care-i arăta acum deosebite semne de simpatie şi, privindu-l cercetător în ochi, îi dădu adresa doamnei Olaru, cerându-i să-i aducă veşti despre familie.

La scurtă vreme, aflându-se departe la marginea oraşului, la tăiat nuiele, gardianul se apropie de el surâzându-i complice şi-i. Strecură în mână un plic împăturit. Era prima scrisoare de la Cerina, dintre cele trei trimise în răstimp de o lună, după care. Brusc, nu mai primi nicio veste. Îl iscodi pe gardianul cel slăbănog, îi promise o răsplată bogată, dar acesta ridica din umeri neputincios, repetând prosteşte aceeaşi frază de neînţeles: „Doamna a plecat nu se ştie unde. Atâta pot să-ţi spun…”

CAPITOLUL 19

IDEEA CA „TREBUIE SA SCAPE DE sărăcie” încolţise de mai multe ori în mintea lui Bâscu. Întâi, desigur, în clipa când pusese piciorul pe continentul miraculos, păşind triumfător printre oamenii care ’ sporovăiau veseli într-o limbă din care nu înţelegea o iotă. Toată perioada şederii sale în America se soldase cu un eşec total şi el se întorsese după peripeţii şi amăgiri perpetue în satul lui din România, măcinat de dor şi singurătate, gata să reia de la capăt drumul sinuos al destinului său. Dringler, mai mult în glumă, îi dăduse *

speranţa unei îmbogăţiri rapide, atunci când îi sugerase afacerea cu maimuţa, şi mai târziu, până cu puţin timp înainte de moartea sa, promiţându-i să-l ia părtaş la veniturile micului său cinematograf ambulant.

El era evident, într-un fel, *stabilizat*, avea deocamdată casă şi o slujbă destul de bănoasă (dezonorantă însă pentru ambiţiile lui intime), era stăvarul satului, un fel de paznic de cai, plătit în natură.

Dar ce însemna asta faţă de visurile sale măreţe? Se considera om umblat şi nu avea niciun fei de aplicaţie spre plugărit, contând în ochii consătenilor un mic „domn”. De fapt asta şi era, un amestec ciudat de primitivism şi spoială

lumească; se. Învârtise între oameni şcoliţi şi prinsese cu rapiditate nişte reguli elementare de politeţe şi dacă mai ţinem cont de faptul că vorbea englezeşte (cu un accent îngrozitor, e adevărat), toate visurile sale de bunăstare şi linişte materială aveau un suport moral pe măsura iluziilor.

După întâlnirea scurtă şi amabilă cu doamna Olaru (doamna Eleonora Olaru, pensionară IOVR şi văduvă de război), după vişinata aceea băută în elogii nesfârşite, cu mintea la sfioasele priviri aruncate de paşnica văduvă, acceptă gândul că ea ar putea deveni o partidă foarte bună şi sigură.

Avea o casă modestă dar încăpătoare, mobilată din belşug (era convins că posedă şi o cantitate de bijuterii aferentă rangului ei social), şi dulapul acela cu geamuri de lemn, în care se lăfăiau pahare de diferite culori şi bibelouri de porţelan, era dovada cea mai elocventă a prosperităţii ei materiale. Il impresionase fotografia lor nupţială, a soţilor Olaru proaspăt căsătoriţi, prinşi în „mărime naturală" şi înfrumuseţaţi cu aleasă ştiinţă de vrednicul fotograf ce se iscălea altfel chiar sub cizma stângă a subofiţerului Olaru, tip impozant cu mustaţa în furculiţă, ţinând cu fermitate după umerii firavi o mireasă în rochie albă, eu silueta înjumătăţită faţă de modelul real, faţă de actuala doamnă Olaru.

Privindu-i cu emoţie simulată, decretă cu generozitate că ea rămăsese neschimbată şi că domnul Olaru fusese, desigur, un om de mare caracter.

Doamna Olaru roşi ostentativ şi bătu scurt din evantaiul sprintenelor mulţumind şi strângându-şi marginea capotului peste sinii cam planturoşi, confirmând că într-adevăr „Pupi a fost foarte dârz şi de foarte mare caracter".

Şi apoi, ca dovadă de mai mare intimitate, de încredere reciprocă, ca să zicem aşa, nu mai trebuia decât faptul că ea desprinsese icoana Maicii Domnului dintr-o ramă aurită, aşezată provizoriu acolo, lăsându-l să admire pe rege îmbrăcat în uniformă de străjer, cu basca pusă ştren. Găreşte ce-o ureche.

11 admira îndelung, Bâscu cu fals entuziasm, pretinzând că-l cunoscuse sau, mai bine zis, îl văzuse foarte de aproape într-o zi când venise să vâneze pe domeniile lui de la Săvârşin, şi doamna Olaru, emoţionată, sărută fotografia, după ce şterse de praf sticla ocrotitoare, şi aşezând deasupra pe fericita fecioară care masca sub surâsul bisericesc un atât de important personaj, rosti „Dumnezeu să-l ţină în putere” şi-l agăţă la loc pe perete, cu mândrie şi grijă.

Aşadar, cam astea erau ralaţiile: intime şi rapide, „suntem făcuţi unul pentru altul”, constată Bâscu şi începu să gândească îndelung şi minuţios la tactica ce urma s-o aplice.

îşi făcu drum la Arad, de două ori pe lună, îmbrăcat de zile mari, poposind cu birja în dreptul casei de pe strada Stufului, conducând-o pe fericita văduvă la localul său preferat, arătându-se galant ca un prinţ, povestindu-i cu lux de amănunte aventuri semiimaginare din vremea emigraţiei, copleşind-o cu flori şi atenţii, rămânând în limitele unei decente absolute. O conducea până în faţa casei, seara târziu, îi săruta mâna cu pasiune şi-i ura, ; oftând, noapte bună şi vise plăcute.

Apoi întârzia până se aprindea lumina în cameră (semn. Că totul era în regulă) şi numai după aceea, urcându-se în birjă, cerea să fie dus „înapoi la birt* oontinuând să bea şi să-şi făurească iluzii de grabnică căpătuire.

Desigur, va avea unele greutăţi cu Ruja, cu familia ei mai degrabă, dar asta nu era un lucru greu de rezolvat, totul era ca proaspăta lui cucerire să accepte propunerea pe care nu i-o făcuse încă.

Râvnea să se stabilească la oraş, se săturase de nopţile de singurătate, de mirosul de cal, de veşnica ameninţare ce plutea nevăzută deasupra lui.

Se zvonea că oamenii vor fi „băgaţi la colhoz”, că li se vor lua pământurile, însuşi Mohu, după ce-l întrebase, confirmă că auzise şi el ceva, dar „că asta nu poate fi adevărat şi că nu crede în ruptul capului”.

Oricare ar fi fost adevărul, el avea datoria să încerce, era ultima lui şansă şi, indiferent de rezultatul tentativei, nu avea nimic de pierdut.

Cu aceste gânduri descinse în oraş, se bărbieri şi se parfumă din belşug la frizeria de lux „Reiner şi fiii”, intră într-un magazin de textile şi cumpără cinci metri de mătase roză cu desene turceşti imprimate, o pereche de papuci de casă negri cu moţul roşu şi un kilogram de „bomboane camfor*1 verzi şi răcoroase. Pentru orice eventualitate, târgui şi pentru Cerina un batic albastru „de barşon” (deşi i se spusese că e plecată pentru mai multă vreme) şi, încărcat cu toate aceste pachete, se prezentă doamnei Olaru dându-i de înţeles că vrea să-i facă o vizită mai îndelungată. Îl primi în aceeaşi cameră şi se emoţiona sincer la vederea darurilor murmurând incoerent „vai, dar de ce? nu trebuia zău, ce deranj", desfăcând bomboanele şi golind câteva într-o farfurie de sticlă, mângâind cu aere de şcolăriţă moţul rubiniu al papucilor de casă.

m

Bâscu se instală’bine în scaunul lui, recapitulând discursul ce avea să-l rostească, bând cu poftă din celebra vişinată. Afirmând că e mai bună ca niciodată. Se încropise o atmosferă prielnică, Eleonora învârti arcul patefonului şi puse un tangou de pe vremuri. Bâscu asculta extaziat fredonind în surdină şi ochii i se umeziră de emoţie reală:

„De ce nu vii când castanii înfloresc, de ce nu vii ca să-ţi spun că te iubesc.

Zilele trec, florile cad pe trotuar, aş vrea să plec, să umblu iar hoinar…"

Vocea bărbatului era gravă şi plăcută, muzica învăluitoare şi armonioasă şi cei doi se priveau ochi în ochi fulgeraţi de plăceri tăinuite.

Arcul vechi al patefonului slăbi turaţia normală şi clipa de vrajă fu pentru câteva clipe penibil întreruptă:

„Dar nu poooot”, se tângui solistul lungind vocalele şi tăcu brusc într-o scârţâială sugrumată şi Eleonora se sculă roşind, rosti „scuzaţi” şi, după ce schimbă acul de oţel,

învârti cu nădejde manivela până la refuz:

„Dar nu pot, căci alene îmi trec anii aşteptând să înflorească iar castanii.”

Melodia se stinse încet, ei oftară reciproc sentimentalizaţi şi făcură aprecieri elogioase la adresa vechilor tangouri. Apoi Eleonora puse *Ne-am întâlnit la Capri într-o seară* şi Bâscu ţâşni în picioare şi se înclină res-

. Pectuos invitând-o la dans. Ea se sculă fâstâcită, dar demnă, cu bustul proeminent, şi se abandonă cu grijă şi decenţă în braţele lui, privind vinovat spre fotografia nupţială de pe perete.

Pe Bâscu îl năpădi un miros iute de parfum şi miros de sudoare femeiască plăcută şi excitantă. Îi simţea şoldul, plin încălzind sub palma sa şi-şi mişcă mâna cu dexteritate pe spatele femeii într-o nevinovată şi ocrotitoare mângâiere. Ea îl privi galeş recomandându-i fără convingere „să fie cuminte că ne vede cineva” şi râseră amândoi fericiţi complăcându-se în jocul acela adolescentin.

Dansară două tangouri şi un vals languros după care făcură o scurtă pauză de împrospătare a forţelor. Bâscu crezu că-i momentul potrivit şi începu cu voce gravă şa cât mai firească să-şi depene discursul:

:.. Stimată doamnă Eleonora (nu-i mai spunea Olaru, ca semn al intimităţii lor definitive), m-am gândit să-mi daţi voie să vă zic ceva. Nu ştiu dacă vi-ţi supăra sau nu, dar eu simt că trebuie să vă spun direct ca între doi oat meni serioşi ce suntem.”

Cuprins de efervescenţa cuvintelor, uitând jumătate din frazele de efect pe care le gândise îndelung, se sculă sin-

■ cer emoţi onat de pe scaun şi continuă:

.. Lumea e rea şi vremurile grele. Omul nu-i bine să stea singur şi io din prima dată m-am gândit să vă spun ca mi-aţi plăcut şi că sunteţi o doamnă aşa cum mi-am dorit. Să nu vă supăraţi şi dacă-i refuz nici io nu mă supăr, da’, fiindcă ne cunoaştem, vă cer mâna şi vă dau tot ce am io mai bun şi în plus dragostea mea”...

Tăcu trăgându-şi răsuflarea, aşteptând efectul cuvintelor sale,şi doamna Olaru îşi apăsă mâinile pe piept zicând „vai, nu trebuie, de ce spuneţi lucrurile astea, zău aşa...”

Era însă vădit emoţionată, această bruscă declaraţie de dragoste combinată cu o cerere în căsătorie o măgulea, deşi o prevedea de multă vreme.

Bâscu cântări situaţia şi-şi dădu seama că are sorţi de izbândă. Astfel că împinse mai departe tirada vorbind despre înţelegere şi armonie, despre cumpătare şi economii, despre sprijin reciproc şi devotament, încheind uşor patetic dar reţinut: „aş vrea să-mi permiteţi să vă cer mâna dumneavoastră şi să vă spun că n-o să vă pară rău”.

Doamna Olaru îşi reveni din şocul neaşteptat sau, cel puţin, sosit prea devreme şi mărturisi că nu poate da un răspuns precis şi „momental” din mai multe motive. Unul ar fi şi acela că va trebui să ţină cont de părerea fratelui ei care a fost *„grefier de trebunal”* (de fapt fusese un simplu aprod) şi care ştie multe lucruri şi în consecinţă o va povăţui cum şi ce.

Apoi, ea invocă repeziciunea cu care avansaseră relaţiile şi faptul că nu avuseseră timp „să se cunoască mai bine şi reciproc”. În final aminti că „mai e şi doamna Cerina. Cu care e o problemă destul de serioasă”. Tăcu după aceste cuvinte privindu-l ciudat, dându-i să înţeleagă că nu putea spune mai mult.

El fu de acord cu toate motivele, iar în ce privea ultimul, se angajă să vorbească personal cu Alimandru şi să-i explice situaţia.

Biscu vorbea înainte croind planuri de viitor, angajându-se să vândă pământul din pustă, să cumpere o pompă de apă şi să cultive în mica grădină din spatele casei roşii şi ardei timpurii.

O întrebă dacă ştie ce-i aceea o seră şi-i explică că el văzuse multe în America şi că ele sunt pur şi simpla adevărate mine de aur.

Doamna Olaru asculta extaziată toate aceste vorbe rostite frumos şi convingător, se lăsa cucerită ca o redută

adevărată, râzând din când în când şi turnându-i din belşug din sticla cu vişinată naturală.

Era o clipă solemnă şi Bâscu nu-şi imaginase să izbutească atât de repede, convins că o lămurise, dar vorbea înainte, făcând calcule, înmulţind şi împărţind cu repeziciune, scăzând şi adăugind procentele posibile. În timp ce perora se apropia tot mai tare de scaunul doamnei Olaru şi mâinile lui, agitându-se nervos, poposiră ca din întâmplare pe genunchii rotunzi şi puhavi ai femeii ce-l asculta prefăcându-se că nu-i observă intenţiile. El strânse carnaţia moale şi caldă şi ea, vrând să-i îndepărteze mâna, să se apere parcă de îndrăzneala lui, uită să şi-o mai ridice şi rămaseră astfel depărtaţi şi pudici strângându-se cu putere, privind în pământ ruşinaţi.

Erau desigur clipe frumoase şi doamna Olaru se gândi că nu mai trăise asemenea senzaţii erotice de când cu scurta şi nebunească aventură, de când cu iubirea ei pentru omul care citea contoarul electric, un tânăr slăbuţ şi blond cu priviri apoase, pe care-l iubise cu o devoţiune aproape maternă, oare locuise câtăva vreme la ea în calitate de „concubin” şi care (prostul de el) fugise într-o dimineaţă fără să mai dea vreun semn de viaţă.

Fusese ca un vis frumos deşi, odată cu dispariţia lui, constată că-i dispăruse şi o brăţară din aux masiv, un dar de nuntă primit de la vrednicul şi de mult dispărutul ei soţ Pupi.

Nu-i păru rău de brăţară, î-ar fi dat ea şi alte1 lucruri de preţ acelui tânăr prostuţ care ee ocupa de citirea eon-;

toarelor electrice şi l-ar fi crescut şi l-ar fi educat după ştiinţa ei.

Suspină la acest ultim gând şi Bâscu tresări cu nădejde şi avansă mişcarea mâinilor încet şi cu prudenţă, părând interesat de calitatea materialului din care era confecţionat frumosul capof al Eleonorei. Ea îi lăsă libertate deplină, deşi protesta, verbal fără convingere, „stai, ce faci, nu trebuie să ne prostim”. Bâscu nu ţinu cont de aceste sfaturi şi căzu în genunchi într-un elan cam vijelios,. Lovindu-se binişor de

podeaua tare şi-şi lăsă capul între sânii ei paşnici şi primitori, alintându-se. Doamna Olaru răspunse sugestiei lui şi începu să-l mângâie pe creştet în timp ce el investiga cu mâini febrile capătul cordonului ce înconjura ca o centură de castitate trupul bine hrănit.

Ea se împotrivi din principiu şi el căută pe masă paharul cu vişinată şi i-i duse la buze îndemmndi-o să bea. Apoi desfăcu cu dexteritate nodul cordonului şi capotul se deschise de la sine lăsându-l să constate cu surprindere că, de fapt, Eleonora nu avea nimic pe dedesubt, era goală-goluţă, cu pielea albă şi fină, cu pântecul vălurind puţin. Într-o undă de grăsime, dar asta, desigur, din pricina poziţiei ciudate şi numai apoi din pricina vârstei. Nu se pierdu în speculaţii estetice, „era pe gustul lui” şi ca un rubensian neavizat oe se afla, savură rotunjimile ei abandonate luminii şi cu un ultim efort, în timp ce ea ţinea ochii închişi, ca şi cum ar fi fost în stare de transă, o dezveli cu totul lăsând-o goală în lumina nemiloasă a lămpii din tavan.

Ridicând din întâmplare ochii spre perete şi zărind chipul sever şi privirea dirză a răposatului subofiţer Pupi, mort la datorie ca un brav erou ce era, se ridică brusc şi vru să stingă lumina,.

Gestul lui avu darul s-o trezească din reverie pe doamna Olaru, care deschise deodată ochii şi văzându-se goală se prefăcu că scoate un mic ţipăt de spaimă sau ruşine (nuanţa era indecisă) şi înnodându-şi cordonul zise cu glas ştrengăresc: „nu-i iertat ce facem, nu-i iertat’1. Arătă apoi spre pereţi şi spre geamuri ca şi cum cineva de afară i-ar putea pândi şi surprinde.

Bâscu blestemă clipa în care îi venise ideea să se ridice de lângă ea spre a stinge lumina/ dar îşi înfrână elanul şi se prefăcu ruşinat, dând să înţeleagă că fusese minat de patimă.

Dansară încă trei tangouri şi rămase să-i dea timp de gândire, urmând deci ca Eleonora să mediteze la propunerea făcută şi după o lună să-i dea un răspuns

definitiv.

Se retrase sobru şi protector, sărutându-i mâna şi şuviţa încărunţită. De la tâmple şi ieşi demn în noaptea de afară urmărit de lătrăturile înfuriate ale câinilor din cartierul aflat la bună distanţă de centrul oraşului.

A doua zi, ajuns acasă, Ruja îi povesti de întâmplarea cu Dondoş şi el jură să n-o mai lase niciodată singură şi că va merge să-i ceară socoteală sau îi va împuşca cu mâna lui ca pe un câine ce era.

CAPITOLUL 20

DUPA ÎNTÂMPLAREA DE LA PRîmărie, din ziua în care fusese lovit în propria casă fără să poată riposta, Binu Moşoarcă intră în alertă şi înţelese că lucrurile pot lua o întorsătură periculoasă. Auzise citise în ziare despre măsurile luate împotriva celora ce se opuneau noului mers al vremii, „duşmanii poporului”, ’ cum erau numiţi, se mai zvonise că se vor lua în curând măsuri de expropriere a ultimelor moşii de cincizeci de hectare şi cum era singurul din sat în această situaţie hotărî că e cazul să se sfătuiască cu cineva; de aceea convocă pe câţiva dintre clienţii ce veneau să asculte posturile străine sperând într-o puternică şi îndelungată opoziţie. Din punctul lui de vedere se simţea acoperit. Pământul era înscris la „cartea fundual㔝 numai pe două nume: al lui şi al soţiei sale Zenobia, dar evident, prin moştenire legală o parte revenea văduvei fratelui său.

Rusalina, fire ciudată şi mândră, refuzase în favoarea oricui partea ei de moştenire făcând pe croitoreasa, cişti g’ând suficient pentru trebuinţele de femeie singură.. Nu-l vizita niciodată şi (după moartea lui Dringler, cu care se iubise de câteva ori şi faţă de care manifesta o atracţie neînţeleasă) atitudinea ei deveni ostilă şi ameninţătoare. De aceea, când Binu o vizită acasă invocând legăturile lor de sânge, „suntem fraţi buni”, încercând s-o convingă să scrie pe numele ei o parte din pământul moştenit, ea nici măcar nu-l invită să şadă şi-l tratã cu răceală şi indiferenţă, ca pe un străin. Îl ascultă liniştită şi nepăsătoare privindu-i chipul urât şi schimonosit de mânie reţinută şi când socoti

că auzise, destul îl opri:

— Taci, nu mai vorbi, că vorbeşti degeaba. Nu-mi trebuie pământ. Ce să fac cu pământul? Am meseria mea şi n-am venit să-ţi cer niciodată nimic. Tu şi frate-tău, ’ zise ea ca şi cum ar fi vorbit despre două persoane necunoscute, v-aţi adus aminte de mine numa când aţi avut trebuinţă…

Binu, şocat de îndărătnicia ei, invocă mânia lui Dumnezeu. Dar Rusalina zâmbi dispreţuitor amintindu-i că nu el e cel chemat să vorbească despre lucrurile sfinte.

— Tu, zise ea calmă, l-ai omorât pe Dringler când o plecat de la mine, noaptea, tu sau altcineva, şi, omorându-i pe el, mi-aţi făcut mie rău. Frate-tău l-o băgat în temniţă pe Alimandru şi din „curvoancă” nu m-o scos…

Se uită la el ciudat mişcându-se prin încăpere, mlădiindu-şi trupul ei frumos de văduvă tânără şi continuă iscod. Indu-l:

— Dacă vrei, înscrie-mă cu ceva pământ. După ce îmi dai actul pot face orice cu el?

Binu prinse ideea din zbor şi răspunse că „înscrierea1’ s-ar face numai de formă, pământul urmând. Să-l lucreze el şi, bineînţeles, să-i dea şi ei o parte din recoltă.

— Dar dacă aş vrea să-l vând?

— Să vinzi pământul moştenit din părinţi?

— Dacă-i moştenit, de ce să nu-l pot vinde? Nu-i al meu?

— Nu-i iertat, zise Bâscu speriat, nu putem înstrăina averea. Is vremuri grele şi dacă nu ne unim acum, când dară?

Rusalina refuză să mai vorbească. Il rugă să plece deoarece avea de lucru şi sublinie că între ei nu pot exista niciun fel de relaţii. Ea e din alt aluat, are o meserie şi va face ce va dori chiar dacă ar fi să crape toată familia de ciudă.

înainte de plecare, după ce-i puse în braţe cadoul învelit într-o bucată de hârtie, ea îl întrebă în treacăt, compătimindu-l parcă:

— Dreptu-i că Dondoş trăieşte cu nevastă-ta?

Binu încremeni de uimire şi chipul lui se schimonosi şi se

făcu alb:

— Ce vorbeşti tu, prăpădito? Ia seama ce vorbeşti, atâta îţi spun.

— Nu vorbesc numai eu, satul vorbeşte, şi când vorbeşte satu nu-i musai să ştie bărbatu...

întors acasă, agitat şi umilit, îl chemă pe Dondoş şi începu să ţipe la el amenințându-l şi punându-l să jure că între el şi Zenobia nu se întâmplase nimic.

Dondoş jură.pe biblie, fără să clipească, declarând că se simte jignit în sentimentele prieteneşti ce i le poartă şi spunând că „dacă am ajuns să te iei după gura muierilor şi să mă judeci, mai bine plec.”

Moşoarcă îl privi cu neîncredere întrebându-se de unde putea scorni Rusalina povestea aceasta; sau auzise ceva, sau o spusese numai aşa, să-i facă sânge rău şi să-l înverşuneze împotriva marmaralui. Îi măsura statura atletică şi chipul frumos de bărbat care place femeilor şi în nebunia geloziei sale profunde şi răscolitoare o şi vedea pe nevastă-sa răpusă sub greutatea lui de taur. Simţi că i se face rău, răsufla tot mai iute, cu buzele deschise, căutând parcă aerul şi obrazul i se goli de sânge.

Dondoş se sperie şi văzându-l înţepenit şi galben, de teamă să nu facă o nouă criză, nu din milă, ci din scârba profundă ce o resimţise multă vreme după întâmplarea aceea neruşinată, se apropie de el cu prietenie şi-l bătu pe umăr liniştindu-l: „nu fi prost, Binuie, suntem ortaci şi ne leagă multe. Nu da crezare vorbelor mincinoase. —, t li povesti cum fusese „în cercetare" ân pustă, la hodaia lui Alimandru, cum „bătrânul mârtan" nu era acasă şi cum o găsise pe ţigancă scăldându-se goală lângă hodaie. Li dădu de înţeles că-i „o bucăţică clasa una” şi râse vulgar precizând că „era caldă ca o seovardă şi muşcăcioasă ca o. Căţea". De fapt minţea cu bună-ştiinţă spre a abate atenţia celuilalt de la bănuiala ce-i încolţise în minte, demonstrându-i prin cele spuse că ştie să-şi rezolve treburile bărbăteşti cu mult succes în afara casei.

Fusese în pustă, o zărise cu adevărat scăld: îndu-se goală

în faţa hodăii, dar el ştia ce fel. De câini ţine Americanul şi de aceea descălecă şi începu să se târască ca un şarpe prin iarba înaltă, ferindu-se să nu-l simtă dihăniile, urmărindu-i mişcările graţioase şi încercând să se apropie cât mai mult. Se oprise la un moment dat gifâind de efort şi plăcere şi când Ruja ieşi din apă goală-goluţă, cu corpul tânăr strălucind negru şi ispititor în lumina amiezii; uitând de orice prevedere, ţâşni în picioare şi începu să alerge spre ea.

Câinii îl simţiră lătrând întări taţi, repezindU-se în direcţia lui, şi speriat de năvala lor furioasă se întoarse spre lacul unde-şi lăsase calul. Incălecă şi porni în galop, urmărit multă vreme de imaginea aceea care-i răscolise sângele.

„Care va să zică eşti cuscru cu Bâscu”, constată Binu şi râse cu plăcere răutăcioasă. Dondoş îl acompanie precizând că s-ar putea să-i lase chiar moştenitor, că tot nu are.

Seara târziu se adunară jumătate din cei, convocaţi, ’ oameni cu stare, cu pământ şi vite multe, neliniştiţi de această chemare târzie şi conspirativă. Era acolo Drâmba, fostul proprietar al. Morii, al doilea în sat în ordinea averii, gras şi asmatic, fire temătoare şi bănuitoare.

Mozoş, poreclit misarăşul, măcelar şi comerciant de vite, umblând nedezlipit de bastonul său cu măciulie de bronz ce reprezenta un taur cu coarnele retezate, ins mic şi slăbănog cu nasul coroiat, vorbind piţigăiat şi mişcându-se tot timpul fără aistâmpăr. Cei doi veniseră primii, şi în ciuda faptului că nu vorbeau de câţiva ani (se certaseră la o licitaţie înjurându-se şi porcăindu-se reciproc), de data aceasta, constrânşi. De împrejurări şi dintr-o solidaritate tacit acceptată, îşi dădură mâna şi schimbară Câteva vorbe fără importanţă.

Se aşezară în jurul mesei în odaia unde ascultau, de obicei, emisiunile clandestine şi Dondoş le turnă în pahare îndemnându-i să bea, încercând să risipească atmosfera sumbră şi apăsătoare.

Vorbiră despre toate, cu glas scăzut, încercând să afle treptat ce anume, il făcuse pe Binu Moşoarcă să-i convoace

acasă.

Drâmba, care părea la un moment dat că adormise la masă plictisit de vorbărie, atacă primul, vorbind întrerupt din pricina bolii, privind rece şi nepăsător cu ochii lui înconjuraţi de grăsime:

— No, spune, care-i baiul şi de ce ne-ai chemat? Am auzât şi io câte ceva. Dacă stăm şi suduim aici pe Flender şi pe moţoganul cela, stăm degeaba. Ei fac ce le spun alţii... Nu aici e buba.

Moşoarcă vru să vorbească şi înainte de a rosti ceva dxise paharul la gură, golindu-L

— El ce face aici? vru să ştie Motoş, vorbind piţigăiat din vârful buzelor, şi arătă cu bastonul spre Dondoş, care se îmbujoră la faţă de mânie şi se ridică în picioare amenințător. E de-al tău, dar lasă, sublime Motoş eu răutate, înţeleg că l-ai chemat să toarne în pahare că ţi-e slugă.

— Nu l-am chemat pentru asta şi nici nu-ţi dau seamă, ’ răspunse Binu făcându-i semn lui Dondoş să se aşeze. Eşti în casa mea şi am rugămintea să asculţi, dacă vrei. Dacă nu...

— Dacă nu, ce? vru să ştie Motoş vorbind cu acelaşi glas de copil cu vocea în schimbare, – Dacă nu, continuă Binu concesiv, înseamnă că ne-am strâns să ne sfădim şi nu-i momentul şi nici cazul.

— Lasă.1, mă, să spună şi nu mai fă pe râiosul fără rost, îl apostrofă Drâmba impasibil jucându-şi degetele scurte şi grase deasupra mesei.

’ „E de-al tău”, repetă Binu în gând insinuările lui Motoş şi privi încordat spre Dondoş care vorbea cu popa Sonu şi-i turna vin în pahar.

„Oare ce-i între, ei?” se chinui Binu şi încercă să desluşească un semn de vinovăţie din noianul de fapte şi întâmplări zilnice. Un schimb de priviri, gesturi ascunse sau comportări ciudate. Constată că nu-l putea învinui de nimic, marinarul se purta firesc şi respectuos cu Zenobia şi suporta cu stoicism şi înţelegere izbucnirile ei de dispreţ şi

isterie.

ydacă l-aş prinde cu ceva, dacă aş avea cea mai mică dovadă", se înfierbânta singur Binu şi-şi imagina scena groaznică a răzbunării ’ân care el, sub ameninţarea armei, l-ar sili să se spânzure. Il şi vedea atârnat în uşa grajdului cu gâtul lui de taur frânt şi moale, cu chipul vânăt şi schimbat de spasmele morţii. Marinarul ridică capul şi-i întâlnî privirile întunecate şi pătrunzătoare şi înţelese că celălalt devenise deosebit de bănuitor. Îi zâmbi prefăcut şi cu umilinţă în timp ce jura în gând să termine aventura aceea nebună în care intrase de bună voie şi care îi putea fi fatală. În ultima vreme, Zenobia, deşănţată şi isterică, îl urmărea peste tot, îl pândea. În grajd în timp ce dădea mâncare vitelor şi-l provoca fără ruşine dezvelindu-şi sânii mari şi planturoşi.

Pe de altă parte Olga, văduva Broscoiului, începu să facă scene de gelozie bănuind de unde vine răceala şi indiferenţa subită a tânărului şi vigurosului ei amant.

înţelese că trebuie să curme orice relaţie, patima lui carnală pentru nesăţioasa Zenobia, dublată de senzaţia stranie de „răzbunare” împotriva lui Binu, avea să-l ducă la pierzanie. Zâmbi încă o dată slugarnic şi turnă în paharele tuturor cu aparentă nepăsare.

— De ce ne-am adunat? vru să ştie popa Sonu.

— Ce facem, că ne mănâncă ăştia de vii, zise Binu şi aşteptă un răspuns la această constatare definitivă şi îngrijorătoare. I

Drâmba îl privi cu ochii lui bandajaţi de pungi groase şi vorbi grohăind cu răutate ascunsă:

— Pe mine m-or mâncat. Să mai vină rândul şi altora.’ Ştiu io de ce te temi. O să-ţi ia pământul, Moşoarcă!

Motoş râse piţigăiat şi întrebă cu prefăcută naivitate:

1 — Şi de ce te bucuri aşa?

— Mă bucur fincă şi mie mi-or luat moara şi n-aţi plâns niciunul de jalea mea.

— Şi ţie ţi-l ia, mă, nu fi prost. O să-ţi ia şi izmenele că n-au milă.

— Să ia dacă mai au ce, dar nu prea au. De la tine da. Tu ai cinzeci de iugăre mari, îi aminti Drâmba.

Binu îl privi cu atenţie şi fu tentat să-l plesnească peste obrazul buhăit şi viclean, dar se stăpâni şi zise fără intonaţie:

— Oricum ar fi, noi suntem una şi trebuie să fim uniţi. Trebuie să facem ceva.

— Ce să facem? *Rivoluţie,* sau ce? zise Motoş.

Drâmba îi administra o lecţie de demnitate în numele vechii lor duşmănii, luând deodată un aer serios şi preocupat:

— Nu-i de glumit cu asta. Râzi ca proasta şi întrebi ce să facem. Nu întreba dacă nu ştii.

— Spune tu, că eşti mai deştept. Totdeauna ai fost, **f** îl zgândări Motoş.

— Calm. Fiilor, calm şi cu înţelepciune, psalmodie popa Sonu, preocupat să soarbă ultima picătură din paharul ce-l avea în faţă.

— Io zic că Flender şi cu Mohu poartă toată vina, de lă ei ni se trag toate. Au puterea în mână şi fac ce vreau ei, decretă Binu.

— Şi? vru să afle-mai departe Drâmiba.

— Şi... nimic, zise Binu. Trebuie să ne gândim.

Dondoş îi surprinse privirile saşii şi semnul discret şi înţelese că e cazul să intervină:

— Dacă-s de vină trebuie să facem în aşa fel să nu mai fie, filosofă el. Mai ştiu un neamţ oare se lăuda că ne bagă pe toţi în sicriu şi n-o putut, săracul.

Se lăsă un moment de tăcere şi ceilalţi îl priviră cu mirare înţelegând unde vroia să bată marinarul.

Drâmba îşi lăsă pleoapele unsuroase peste ochii mici părând că meditează iar Motoş duse repede paharul la gură, sorbindu-l.

Se ridică apoi deodată grăbit şi decretă îndreptându-se spre uşă:

— Nu mă bag, Moşoarcă, în treaba asta. Tu ai interesul că eşti încurcat cu toţi. Pe mine nu contaţi, n-am, văzut, n-

am auzit, nu mă bag...

Drâmba deschise ochii şi-l măsură cu dispreţ:

— Cine te-o. Rugat să te bagi şi în ce? Du-te acasă dacă eşti fleoarţă.

Motoş se îndreptă spre uşă şi în aceeaşi secundă Dondoş se ridică urmându-l. În timp ce-l conducea pe coridorul întunecos îl prinse de gât cu labele sale puternice şi-l avertiză cu glas şoptit:

— Dacă spui cuiva ceva, te sugrum ca pe un limbric.

CAPITOLUL 21

ÎNTORS DE LA ORAŞ, BÂSCU SE OPRI 3a casa Bătrânei, intră să dea „bună seara" sperând. S-o găsească pe Parasca singură, să-i povestească despre Alimandru, aşa cum făcea de obicei când se întorcea de la vorbitor, să bea în linişte câteva pahare de vin bun, s-o vadă cum sa bucură de veştile aduse. De data aceasta nu avu noroc. Noul bărbat era acasă, abia picase de la serviciu şi mânca tacticos şi. Mândru în hainele sale albastre de. Impiegat. Nu-l agrea pe Bâscu din pricini necunoscute, îl duşmănea din instinct şi nu se silea să-şi ascundă antipatia manifestată prin răspunsuri monosilabice sau tăceri semnificative.

Bâscu se aşează stânjenit pe unul din scamiele oferite de Parasca şi aceasta îl servi ca de obicei cu vin şi-l pofti la masă. Refuză demn susţinând că mâncase, spre vădita satisfacţie a impiegatului, care-l privea cu un fel de ironie răutăcioasă. Bâscu povesti despre ce mai e nou la oraş, evită să aducă vorba de Alimandru, amânând pentru clipa în care va rămâne singur măcar pentru câteva clipe cu femeia şi decretă că foarte curând se va lăsa de meseria de stăvar şi va cultiva legume în seră, aşa cum văzuse el în America.

„Mână de lucru puţină, capital modest şi câştiguri mari", sublinie el susţinând că el şi Ruja vor putea răzbi, singuri şi fără ajutor.

Când pomeni de Ruja impiegatul ridică ochii spre el cu privirea aceea ciudată şi batjocoritoare pe care Bâscu n-o

înţelegea şi mormăi nedesluşit „sigur, în doi e mai uşor”. Tăcu şi-şi mută privirile în farfurie, preocupat de mâncarea din faţă, şi pe obraz i se ’ înscrise un zâmbet slab pornind din colţul ochilor spre buzele răsfrânte în colţuri în chip de dispreţ. Bâscu se întrebă iarăşi ce poate însemna zâmbetul acela, dar puse totul pe seama întâmplării şi se apucă să povestească amintiri din vremea: cât fusese în America.

Uşor ameţit, le vorbi despre felul în care încercase să-şi câştige pâinea făcând de toate şi nimic, cutreierând imensul continent de la un capăt la altul fără să se poată stabili nicăieri.

Aproape un an trăise în California, „o ţara cu pământ roşu şi cu oameni putred de bogaţi” făcând pe „telefonistul”. „Ce înseamnă telefonist? He, o meserie foarte bună şi foarte comodă eu care câştigam bani cu vadra. Îi luam în fiecare sâmbătă, dolari noi-nouţi, şi până luni eram liber să fac ce vreau.”

Le explică apoi în ce consta meseria de „telefonist” şi cum făcuse rost de ea graţie unui român întâlnit întâmplător pe stradă, care-l găzdui câteva zile în casa lui ţinându-l ca pe un oaspete de vază. Omul acesta îi propuse o slujbă bănoasă, cerându-i să se achite conştiincios de sarcina sa şi să nu-l facă de râs, îi explică despre ce era vorba, cum în oraşul acela mare de nu-i dădeai de capăt trăia o familie de români, amândoi bătrâni, singuri pe lume şi fără prieteni care nu aveau decât o pretenţie: să-i cheme Bâscu la telefon de. Două. Ori pezi, dimineaţa şi seara, la ore -fixe şi să vorbească cu ei *pe româneşte.* Despre câte-n lună şi stele, să-i întrebe de sănătate, să le mai spună ce e nou *în ţară* şi să răspundă la întrebările lor, politicos şi cu răbdare.

în aceasta consta meseria lui şi o făcu cu conştiinciozitatetimp de aproape un an „scornind, vrute, şi nevrute „repetând de suta de ori acelaşi lucru, cântând: chiar în receptor cântece româneşti, spunând glume în grai ardelenesc. După nouă luni simţi că nu mai poate, mintea îi era seacă şi albă ca o iască şi anunţă cu părere de rău că e

obligat să renunţe la slujbă.

— Şi nu i-ai văzut niciodată pe cei doi bătrâni? întrebă impiegatul curios, în timp ce-şi făcea siesta şi se scobea, cu mâna adusă „domneşte” în dreptul gurii, între dinţi.

— Nu i-am văzut niciodată şi nici ei n-or vrut să mă vadă!

Se lăsă pentru câteva clipe o tăcere meditativă, impiegatul se miră „ţâţâind” din buzele groase şi Parasca oftă şi-i umplu paharul cu vin privindu-l cu duioşie.

Apoi Bâscu le povesti cum făcuse pe „generalul” într-un mare oraş din nord, o slujbă în care nu rezistase nici măcar o lună.

Se angajase la un muzeu unde erau expuse uniformele armatei naţionale în succesiunea lor prin timp şi unde manechinii „de grade superioare”, adică de la locotenent în sus, trebuiau să fie oameni vii. Rolul lui era să stea în unul din colţurile muzeului, nemişcat ca o bucată de lemn, timp de patru ore, îmbrăcat într-o uniformă pompoasă de general al războiului de secesiune, plină de galoane şi fireturi, grea şi îmbibată de praf. Să stea nemişcat şi să se lase admirat din toate părţile, gata să strănute în orice clipă din pricina mustăţilor false ce i le lipiseră (argumentând că astfel va avea mai multă demnitate), să aştepte liniştit şi calm apropierea şirului de vizitatori care se opreau în dreptul fiecărui costum proporţional cu importanţa gradului. În dreptul lui poposeau cel mai mult, îl admirau din faţă şi profil, scoţând exclamaţii admirative, pipăind stofa cu aere de cunoscători, domni şi doamne de bună condiţie, care veneau la muzeu din plăcere şi curiozitate. Dar mai erau şi grupuri de. Studenţi tineri care e adunau în jurul lui ciopor şi prefăcându-se că ascultă explicaţiile profesorului îl înţepau uşor cu acul de gămălie în fund sau îl trăgeau în glumă de mustăţile bine lipite. Răbdă o vreme cu stoicism toate aceste şicane până când un tinerel mai obraznic îl prinse de nas şi-l gâdilă sub bărbie. Bâscu se înfurie şi uitând pentru o clipă ce fel de somitate militară reprezintă în hainele acelea celebre, se înfurie şi-l plesni cu putere peste obraz înjurându-l de mamă pe româneşte spre

uimirea şi hazul vizitatorilor care nu înţelegeau ce se întâmp'lă. Fu concediat pe loc şi, fiindcă mai erau câteva zile până la terminarea lunii, restul de bani cuveniţi i-i plătiră la tarif de sublocotenent.

Impiegatul asculta cu vădită plăcere, chipul lui lat şi cărnos era transportat de cuvintele povestitorului şi totuşi, din când în când, pe faţa lui moale şi unsuroasă răzbea zâmbetul acela ciudat şi ironic pe care Bâscu nu-l putea înţelege.

Bâscu le povesti cum făcuse pe fermierul în Texas, pe frizerul într-o colonie chinezească din San Francisco şi cum, în cele din urmă, scârbit şi măcinat de dor, se întorsese acasă la fel de sărac cum plecase.

— Doamna Bătrână, fie iertată, m-o ajutat mult. Dacă nu erau ea şi Alimandru nu ştiu ce făceam, încheie el şi se ridică, pregătindu-se de plecare.

Parasca îl conduse spre poartă şi impiegatul îi dădu o mână moale şi umedă privindu-l cu acelaşi zâmbet indecis care-l intriga.

— Ce face Alimandru? întrebă Parasca cu glas şoptit şi catifelat, călcârid iute alături de el.

— Îi sănătos, mi-o vorbit de dumneata, minţi ol, abia aşteaptă să iasă din închisoare, săracul.

— Ce-o zis de mine? vru să ştie femeia şi se opri pentru o clipă din mersul ei mărunt şi delicat.

Bâscu căută un răspuns în gând, se agăţă cu disperare de cuvinte şi găsi câteva care i se părură potrivite:

— O zis: „ce face frumoasa de Parasca? tot păr galbin ca soarele are?”

— Şi ce i-ai spiis?

— Că tot galbin şi tot frumoasă, aşa i-am spus şi s-o bucurat.

Parasca îi mulţumi strângându-l de mână cu afecţiune şi Bâscu salută şi ieşi în uliţă, îndreptându-se cu paşi iuţi spre pustă.

Plecase de dimineaţă lăsând herghelia în grija Rujei şi acum se grăbea să ajungă înainte de căderea amurgului, s-

o ajute la adăpat şi să adune stava pentru păscutul de noapte.

Se gândi la întâlnirea cu doamna Eleonora. Proaspăta lui cucerire în care-şi pusese atâtea nădejdi, şi înţelese în urma celor spuse de Alimandru, dar mai ales în urma comportării ei politicoase şi rezervate, că scurtul său vis de amor şi statornicie se terminase.

Îi părea rău de biata văduvă în care trezise nădejdi nepermise, de stinghereala şi bâţoşenia ei căutată, de aerul fals şi protocolar pe care şi-l arborase la ultima întâlnire

După ce se întreţinură câteva minute şi el refuză politicos „vişinata naturală", plecând, îi văzu în ochii veştejiţi o undă de desperare copilărească şi neputincioasă şi vru s-o mângâie patern pe obrazul întinerit de zulufi, dar gestul i se păru ridicol şi inutil. Se mărgini să-i ţ sărute mâna cu toată politeţea de care era capabil, stratgându-i palma mică şi moale mai mult decât prevedea eticheta şi evitând s-o privească în ochi. Din poartă îi făcu un gest de salut cu mâna ridicată şi inima lui zvâcni pentru o clipă, cuprinsă de duioşie. Asta fusese tot. Se întreba acum ce putere miraculoasă avea Alimandru asupra ei şi care erau motivele din pricina cărora nu putea fi de acord cu căsătoria planificată? Desigur, în primul rând, Cerina, pe care Alimandru nu vroia s-o arate nimănui, pe care o iubea peste înţelegerea omenească şi pentru care făcuse moarte de om. Putea, bineînţeles, să-i găsească o altă gazdă, însăşi Eleonora îi mărturisise că nu erau rude, şi cu toate acestea Alimandru rămase ferm în hotărârea lui.

Ajunsese la marginea satului şi văzu în dreptul unei case două femei care la trecerea lui îşi aplecară iute capul una spre alta şuşotind misterios. Bâscu le salută neliniştit şi revăzu zâmbetul ciudat al impiegatului zvârlit spre el cu ostentaţie şi plăcere. Se încruntă încercând să facă o legătură între aceste observaţii aparent disparate, dar nu izbuti. Trecu linia ferată şi rămase o clipă în panta ce cobora spre râu, aruncând o privire scrutătoare spre hodaia care se desluşea departe îngropată în coroanele salcâmilor.

Căută din ochi stava, în stângă lanurilor cu semănături, văzu cumpăna fântânii la care se adăpau caii stând singuratică în echilibrul ei nemişcat şi auzi vag hămăiturile îndepărtate ale câinilor.

Amurgea, era clipa de taină în care lumina se subţiază discret estompând contururile şi se simţi deodată apăsat de liniştea nefirească, de încremenirea surdă şi nesfârşită a câmpului din faţa sa. Grăbi pasul cu ochii îa dunga roşietică a soarelui ce părea acum o sprinceană de foc gata să dispară în adâncul pământului. Mergea pe malul micului râu cu apele scăzute de seceta verii, un iepure galben îi tăie calea sărind caraghios prin faţa lui şi Bâscu se sperie şi scuipă spre el, înjurându-l. Ajunse la o mică vâlcea în care creşteau sălcii dese, era locul unde-l găsiseră împuşcat pe Moşoarcă, şi el îl ocoli ca de fiecare dată, superstiţios, nevroind să-şi aducă aminte de întâmplarea aceea trecută. Se apropie de hodaie şi începu să cheme câinii fluierând. Îi auzi venind şi schelălăitul lor ciudat, rugător parcă, ’âl uimi şi-l făcu să iuţească paşii. Săreau în jurul lui cuprinşi de o bucurie neaşteptată şi el puse această expansiune ciudată pe seama lipsei sale, deşi aerul trist al bătrânei căţele, scâncetul ei dureros îl vestiră că ceva nu e în regulă. Simţi acest lucru şi-şi aminti de zâmbetul maliţios al impiegatului şi de şuşoteala celor două femei la vederea lui. Intră în curte înconjurat de ceata zgomotoasă a câinilor şi începu s-o strige pe Ruja ce, contrar obiceiului, nu-i ieşise în întâmpinare.

Avu o strângere de inimă şi păşi pragul tindei grăbindu-se să intre în cameră. Aruncă o privire cercetătoare în jur, deschise dulapul în care-şi ţinea hainele şi înţelese totul cu uimire şi durere, nevenindu-i să creadă. Se aşeză moale, cuprins de sfârşeală, pe un scaun, şi rămase câteva clipe cu ochii în gol, privind pe geamul prins în ceaţa amurgului.

După primele minute de stupoare şi neputinţă crescu în el un val de mânie dezlănţuită şi sculându-se năvăli gâfiind pe scările de lemn ce duceau spre fosta cameră a Cerinei. Se opii în dreptul uşii văzând lacătul intact şi rămase

ţinându-se de balustrada negeluită, liniştindu-se.

Ruja plecase, era evident că pentru totdeauna, hainele ei dispăruseră din dulap şi Bâscu se gândi că se întorsese îa tatăl ei, enervată de ultimele lui escapade, speriată de singurătate.

Camera i se. Păru pustie şi goală ca şi cum odată cu plecarea ei obiectele din jur, mobila, toate lucrurile acelea printre care se mişca sprintenă şi elastică. Şi-ar fi pierdut brusc identitatea, pietrificându-se.

Se – simţi jignit în orgoliul lui de bărbat, plecarea aceasta era ca o sfidare şi el o socoti o totală lipsă de recunoştinţă şi loialitate.

în definitiv, o adusese în casa lui, o făcuse stăpână şi nevastă, o ocrotise şi-i mângâiase durerile nemărturisite şi, iată, deodată, fără niciun semn, ea îl părăseşte şi se duce Dumnezeu ştie unde.

În caz că s-ar fi realizat proiectul lui nebunesc de însurătoare (şi numai când ar fi căpătat siguranţa definitivă a faptului), el ar fi anunţat-o explicându-i pe măsura înţelegerii ei ce anume îl determină la acest pas, i-ar fi dat bani şi toată mobila din casă în semn de amintire şi n-ar fi uitat-o niciodată/ Iată însă că ea plecase pe neaşteptate şi lucrul acesta i se părea egal cu o trădare. Nu putea suferi gândul că rămăsese singur tocmai acum când avea mai mare nevoie de cineva apropiat, tocmai acum când planurile lui de aşezare şi căpătuială la bătrâneţe se spulberaseră atât de brutal.

Hotărî să plece în căutarea ei (nu putea fi decât acasă) chiar acum, înainte de a se însera, s-o găsească şi s-o aducă înapoi, încercând s-o împace cu vorbe duioase.

Inhămă iapa la şaretă şi porni peste câmp spre casa ţiganului Drugă, ocolind drumurile umblate, nervos şi nerăbdător.

Pătrunse în cartierul ţiganilor urmărit de o ceată gălăgioasă de puradei desculţi care ţipau şi chiuiau bucu-: roşi cerând să le dea bani. Se prindeau de margîa şaretei şi de hamurile calului şi el fu nevoit să-i ameninţe cu biciul şi

să-i înjure pe ţigăneşte.

Văzându-l pe Drugă în poartă, uluit şi pierdut de spaimă, pricepu că venise degeaba. Ţiganul repeta întruna într-un fel de tânguit jalnic:

— Auleo, ce ruşine mi-o făcut, mo! Auleo! înţelese din vorbele lui incoerente că Ruja fusese vă-: zută plecând la Arad cu trenul de două, o văzuse chiar un vecin care, mirat de prezenţa ei la gară. O întrebase ce face acolo şi ea-i răspunsese că „pleacă în lume şi nu mai, vine înapoi".

— S-o dus la Arad, la Arad? îngăimă Bâscu de câteva ori, şi întrebă mânios ca şi cum Drugă ar fi fost vinovat de toată întâmplarea şi singurul în măsură să-i explice: î şi ce face, mă, la Arad? ce face?

Drugă întinse braţele în semn de deznădejde şi începu s-o înjure şi s-o blesteme cu mai multă ardoare, promiţând că pentru ruşinea asta jp*va căuta şi-o va tunde cu foarfeca de oi.

Bâscu întoarse şareta grăbindu-se să ajungă în pustă ' înainte de căderea nopţii şi înţelese abia acum zâmbetul acela ciudat alimpiegatului.

,. Porcul ştia şi nu mi-o spus nimic, niciun cuvint.' Se uita şi se bucura în inima lui de câine. Nu-i nimic, că i-o plătesc io asta", hotărî el şi se gândi la vorbele ce le va scorni satul pe socoteala lui. Revăzu, fulgerător, capetele celor două femei aplecate una spre alta ca magne-

I tizate la trecerea lui şi lovi înciudat iapa care ţâşni spe~

(riată înainte, gata-gata să-l răstoarne de pe capră,

Adăpă stava şi-o pregăti de înnoptat aducând-o aproape de hodaie şi după ce mulse vacile şi le aşeză fân proaspăt

— În iesle, intră în casă şi începu să bea.

Bău mult şi cu înverşunare ascultând zgomotele nopţii şi pentru prima dată îi fu teamă de singurătate. Intr-un târziu auzi câinii lătrând furioşi şi se ridică clătinându-se, îndreptându-se spre geam.

În liniştea profundă şi misterioasă auzi distinct şi clar un galop îndepărtat, răsunând undeva în pustă, şi simţi iar cu precizie aerul mişcându-se deasupra urechii stângi.

Galopul se pierdu mistuindu-se lent şi el deschise uşa şi chemă bătrâna căţea în casă, şi înainte de a se culca desprinse puşca din perete punând-o pe masă s-o aibă la îndemână.

îi visă pe Dringler şi pe Alimandru înhămaţi la o căruţă fără loitre, ca doi cai adevăraţi, şi mai văzu la capătul hamurilor, stând în picioare goală-goluţă, pe Ruja, care râdea la el cu dinţii ei strălucitori.

O strigă poruncindu-i să se acopere, dar ea strânse hăţurile şi cei doi oameni-cai începură să alerge nebuneşte nechezând prelung şi diabolic…

CAPITOLUL 22

ACUM, VREMEA ACEEA E PIERDUTA de mult, rămasă undeva în memoria mea egoistă; parfumul ei, din când în când, năvăleşte din adâncul necunoscut al sângelui şi mă neantizează. Dacă închid ochii, revăd aievea grădina imensă împrejmuită de gardul de piatră, zecile de trandafiri prăbuşiţi într-o lene risipitoare, socul cu miros violent, aerul de toamnă, mieros, bântuit de fantome ciudate, strigăte nelămurite răzbind dinspre smârcurile pustii.

Într-o seară de septembrie, neobişnuit de caldă şi luminoasă, la capătul din stângă al aleii ce traversa imensa împărăţie vegetală, am văzut-o, pentru a doua oară, pe femeia aceea stranie călcând caraghios pe maldărul de frunze uscate, cu mers de barză degerată, privind fix spre un punct desenat numai pentru ea undeva în imensitatea pustie a nopţii.

Am rămas lipit de trunchiul unui nuc bătrân, speriat de apariţia aproape ireală, urmărind-o înfricoşat cum trece nepăsătoare, cu faţa somnambulă. Venea spre locul în care mă ascunsesem, era la câţiva paşi, şi o putui privi în faţă, cu o curiozitate nestăpânită, fără ca ea să mă vadă, fără să-mi bănuiască prezenţa, deşi, ceva în făptura ei ş-a nelinişti la un moment dat, nu ştiu ce anume mi-a dat această senzaţie că mă simte în preajmă, sau poate a fost o simplă impresie generată de spaima necunoscută ce mi-o transmitea silueta ei sobră şi uscată venind spre mine cu

paşi mecanici. Îmi amintesc şi azi, cu o limpezime de necrezut, fiecare colţ al grădinii devastate de întomnare; mirosul violent al nucului care putrezea la rădăcină şi chiar lumina aceea îndepărtată lucind ca un foc mocnit printre ierburi ofilite, până şi putregaiul fosforescent sensibilizat de ploi, până şi ziua (era într-o vineri), şi după douăzeci de ani revăd cu aceeaşi precizie chipul ei pergamentos, ochii imenşi şi fără strălucire, ca două găuri adinei şi negre.

Departe, peste coroanele pe jumătate desfrunzite, se zăreau geamurile luminate ale casei şi la una din ele o siluetă profilată stătea nemişcată pândind parcă plimbarea nocturnă a femeii din grădină. Oprindu-se câteva momente în faţa mea, izbutisem s-o studiez cu repeziciune şi curiozitate. I-am văzut mâinile lungi, cu palmele nespus de albe, ca ale păpuşilor de ceară, şi chipul frumos, ireal de palid, strâns într-o imobilitate forţată.

îmi amintii brusc de prima întâlnire cu această femeie stranie, de senzaţia umilitoare încercată atunci, nu de spaimă, mai degrabă un fel de anulare totală, o nepăsare rece răzbind cu dispreţ neascuns. Mă aşezasem pe un fotoliu vişiniu, adânc, de dimensiuni nemaivăzute, al cărui pluş răspândea un miros bizar, amestec de naftalină şi busuioc (mai târziu acest miros îmi revenea în nări de câte ori mi-era dat să asist la o ceremonie funerară). M-am pomenit deodată cu *Ea* în faţa mea, nu i-am văzut decât partea de jos a trupului şi nici n-am îndrăznit să ridic privirile, mi-a întins o cutie pătrată, un fel de ladă de zestre în miniatură, sculptată fin în cele patru colţuri, având în mijlocul capacului uşor bombat o litografie minusculă reprezentând un mesteacăn firav oglindindu-se într-un ochi de apă.

„Joacă-te”, mi-a spus mai mult poruncându-mi şi eu am rămas prostit cu obiectul acela în mâini, neştiind în ce fel aş putea realiza dorinţa exprimată pe un ton sec şi indiferent.

Mă găseam într-o cameră, cu tavanul înalt şi scorojit, ceva din strălucirea de odinioară mai străbătea din culori indecise de aur vechi, o pată de albastru lăptos îşi iriza

apele într-un fel de nimb, din mijlocul căruia răsărea o jumătate de obraz de înger, privindu-mă de sus, ca un ochean al divinităţii. Mobila grea, pocnind intermitent, o canapea vişinie, brodată cu trandafiri de un galben violent, se curba la mijloc sub greutatea unchiului. Bâscu, cel care mă adusese aici şi pe care, în clipa aceea, îi uram şi-l iubeam deopotrivă.

O pendulă pătrată, înaltă cât un dulap, având deasupra capul unui Buda bătrân şi apatic, imensa vază de sticlă colorată bogat, cu gura în formă de dragon, toate acele lucruri uimitoare, opulenta mobilierului, perdelele grele, albite de praf, gata-gata să rupă galeriile cu capete lucitoare de alamă, mă transportau într-o lume de vis. Multă vreme n-am auzit discuţia lor, multă vreme n-am auzit nimic altceva decât tic-tacul pendulei amplificându-se în timpanul meu cu sunete mătăsoase şi profunde. Apoi, deodată, în timp ce învârteam cutia pe toate părţile, în momentul când am izbutit să deschid capacul, se răspândi în cameră o melodie subţire, un fel de vals trist picurând de undeva din văzduh. Surprins de această întâmplare, priveam prostit interiorul absolut gol al. Cutiei având în marginea dreaptă un fel de compartiment secret, de unde, se pare, izvora valsul acela întristător. Pentru o clipă cei doi întrerupseră conversaţia şi ea spuse ceva despre măiestria unui ins cu nume de neamţ. Unchiul mă privi cu reproş şi se scuză încă o dată „mă iertaţi că l-am adus, dar n-am unde să-l las. E foarte neastâmpărat şi chiar ieri a trebuit să”… Urmă o scurtă explicitare a ultimei mele năzbâtii. Nu l-am ascultat şi nici nu m-am simţit jignit.

Ţineam în mâini cutia mirosind stins a trandafiri putrezi, simţind cum creşte în mine dorinţa năvalnică de-a o avea. Îmi imaginam finalul vizitei, în care, cu orice risc, aveam să mă ridic cu cutia în mână, ţinând-o strâns la piept, făcându-mă că uit cui aparţine. Aş fi ajuns până la uşă şi Ea ar fi spus firesc cu o bunătate neaşteptată: „ia-o dacă-ţi place, ţi-o dăruiesc…”

Vorbeau despre Alimandru şi unchiul îşi exprima

speranţa într-o grabnică eliberare argumentând cu ges~
tuci; *şi vorbe -îmbelşugate felul în care izbutise să convingă avocatul de nevinovăţia lui.

Bătrâna dădea din cap, fără nicio expresie şi în timpul acesta mă privea cu mirare şi blândeţe.

„Il cheamă Simeon?" întrebă ea şi unchiul confirmă bucuros minţind fără ruşine.

Eu mă simţii măgulit de interesul ce mi-l arăta şi strânsei cu mai multă putere cutia aceea ciudată în mâini încercând să exprim cât mai fidel sentimentele ce le simţeam în legătură cu viitoarea ei destinaţie, începui chiar s-o mângâi drăgăstos, ca pe-o pisică, când bătrâna îşi schimonosi deodată chipul într-o, strâmbătură dureroasă şi aplecându-se îşi duse mâinile la pântece fulgerată de dureri nevăzute.

Unchiul sări în picioare, protector, întrebând dacă-i este rău, dar nu primi niciun răspuns şi cu mişcări febrile umplu, un pahar cu apă încercând să i-l ducă la buze. Criza fu scurtă şi femeia se îndreptă de spate reluîndu-şi chipul impasibil, încercând să zâmbească, murmurând ceva în legătură cu „un rac care i se preumblă prin burtă".

Apoi, deodată, fără nicio legătură, zise cu glas neutru, adi-esându-i-se unchiului Bâscu;

— Americanule, dacă mor, să mă îngropi în cimitirul nemţesc. Nu la români, sublime ea, în cimitirul nemţesc.

Tăcu privindu-l cercetător şi văzându-i chipul stupefiat zâmbi subţire din vârful nasului şi făcu o precizare pe care atunci n-o puteam pricepe pe deplin: *„nu vreau să stau într-un sat cu Moşoarcă".*

Întoarse privirea spre mine şi zise cântat, din vârful buzelor, cu o duioşie de care nu o credeam capabilă:

sas

— Doamne, cum mai seamănă cu Simeon.;.

Se ridică sprintenă şi după ce cotrobăi într-un scrin din colţul încăperii se întoarse întinzându-mi un glob de sticlă de mărimea unui măr.

— Ia-l, ţi-l dau ţie să mă ţii minte.

Am luat cu oarecare teamă bila aceea rotundă şi rece ca

gheaţa lăsând deoparte cutia miraculoasă din care străbăteau sunete line şi melodioase.

Era o sferă limpede ca lacrima în care stăteau pietrificaţi, cU boturile lipite de peretele rotund, doi peşti prelungi şi strălucitori cu aripioarele roşii. Păreau vii şi în ochii lor spălăciţi şi morţi lumina închipuia cercuri multicolore. Stăteau uşor oblic săltându-se parcă spre partea de sus a acelui minuscul imperiu îngheţat încercând să scape din încleştarea dură şi neiertătoare. O mişcai circular şi corpurile lor mici şi delicate începură să se unduie într-un ciudat joc de refracţie şi ei păreau vii ca şi cum cineva i-ar fi închis cu câteva clipe înainte acolo.

După moartea Bătrânei, legendele legate de sufletul ei preschimbat în priculici mi-au tulburat multe nopţi, deşi nu puteam să cred nicio clipă în asemenea bazaconii, simţeam o strângere de inimă şi o ciudată frică de singurătate năpădindu-mă de câte ori cobora seara ca un fluture cu aripi uriaşe peste trupul cald şi aburitor al pustei.

îmi amintesc acum, eliberat de orice prejudecăţi, ultima vară petrecută la hodaia lui Alimandru, lungă şi superbă vară a adolescenţei mele, închisă alături de peşti pietrificaţi, cu tot alaiul ei de parfumuri şi nopţi seânteietoare a unui timp îngheţat. În memorie.

Acum, încercând să învii acele vremuri cu existenţa miraculoasă, să le smulg dintr-un timp misterios şi în depărtat, îmi vin în minte întâmplări nelămurite, încerc să le desprind din vălul lor duios şi anacronic, să distilez cu luciditate lucruri pe care niciodată n-o să mi le pot explica pe deplin.

Viaţa e o sumă de zone pe care le traversăm cu aceeaşi speranţă, cu acelaşi elan de neînţeles, tot mai adine, spre un sfârşit de mult previzibil şi totuşi, ce superbă risipire, / ce darnică şi cheltuitoare energie: o piramidă de vise al cărei vârf se termină în haloul ocrotitor al norilor.

Atunci am trăit peste starea, de perfectă libertate, mişcându-mă într-un perimetru al cărui stăpân, absolut mă simţeam, încercând să ocrotesc un mister al meu şi numai

al meu, o taină de care abia azi mă eliberez cu durere şi melancolie.

A fost ultima vară a Rujei petrecută în pustă înainte de plecarea definitivă şi nimeni în afară de mine nu putea bănui neliniştea şi tristeţea ei, însingurarea şi spaima de necunoscut şi numai eu am înţeles dorinţa ei năvalnică de evadare, într-o seară târziu, spre capătul verii, când pe deasupra noastră a trecut în zbor înalt şi pierdut un cârd de gâşte sălbatice ţipând gâtuit şi trist, ca nişte strigăte de bun rămas. 1 M-a întrebat dacă le aud şi a rămas multă vreme răstignită în iarba înaltă privind undeva spre întunericul nopţii de vară şi privirile nu i se desprindeau din' văzduhul spintecat de strigăte răzleţe.

Sunt slobode şi se duc unde vor, a zis, pot zbura şi nu se tem de nimic şi m-a întrebat deodată cu glas exaltat dacă mi-ar plăcea să pot zbura.

Nu ştiam ce să răspund, era prea aproape de mine şi trupul ei dogorea cald în răcoarea plăcută a nopţii, radiind căldura adunată în timpul zilei. Era ca şi cum soarele răsărea din pielea ei şi odată cu căldura puternică primeam în nări mirosul de femeie tânără şi înmiresmată cu ierburi numai de ea ştiute.

Ne scăldasem toată ziua, ne jucasem „de-a peştii" înotând pe sub apă, fugărindu-ne şi atingându-ne în trecere corpurile tinere lunecând sprintene sub învelişul protector.

Avea cămaşă uşoară de borangic lungă până la genunchi, şi când ieşea din apă i se lipea de corpul elastic şi frumos, ca o foiţă de ţigară.

Se purta firesc şi degajat şi eu îi urmăream mişcările libere fără niciun gând ascuns, cu seninătate şi nevi-l novăţia vârstei.

O iubeam, desigur, dar asta era taina mea, nimănui împărtăşită, o iubeam cu sentimentul că păcătuiesc faţă deunchiul meu plecat aproape zilnic la Arad pentru pricini necunoscute.

Aveam să aflu, mai târziu, adevăratul scop al călătoriilor lui intempestive, agitaţia lui continuă din scurtele popasuri

ce şi le îngăduia acasă, târziu, când mi-a mărturisit. Plin de căinţă că e singurul vinovat de plecarea Rujei.

M-a întrebat, într-o seară târziu, pe când stăteam în cameră toropiţi de căldură, dacă am auzit vreodată cum face şarpele casei. Am răspuns că nu, dându-i să înţeleagă că nu cred în asemenea lucruri şi atunci s-a ridicat şi mi-a făcut semn să tac.

Mi-am încordat auzul şi în liniştea nopţii am deslușit distinct un ţăcănit ritmic ca şi cum de undeva din fundamentul casei un ceas îşi trimitea spre urechile mele bătăile lui regulate şi liniştitoare.

M-am îndreptat spre locul de unde mi se părea că vine sunetul acela, neobişnuit dar, el se auzi brusc în altă parte şi de fiecare dată când mă îndreptam într-o direcţie sunetul se prelingea parcă şi se auzea răzbind clar dinspre partea opusă mie.

întrebai mirat dacă există într-adevăr un asemenea şarpe şi ea râse ca un copil promiţând să mi-l arate odată şi odată cu adevărat,

În noaptea aceea am încercat pentru a doua oară să pătrundem în camera de sus, în fosta cameră a Cerinei, deşi ne temeam deopotrivă şi misterul odăii încuiate ne fascina cu atracţia lui necunoscută.

Belciugurile lacătului enorm nu puteau fi clintite din loc şi cu cât ne îndârjeam în încercarea noastră provocată de curiozitate, cu atât mai mult simţeam năpădindu-mă o frică ce mă moleşea şi-mi lua puterile.

De fapt Ruja era cea care dorea cu orice preţ să pătrundă în camera de unde i se părea uneori că aude zgomote neînţelese, dar văzând spaima şi neputinţa mea renunţă şi-mi propuse să facem o plimbare călare prin pustă.

Ideea mi se păru nebunească, dar acceptai bravând, deşi, totdeauna noaptea, pusta cu zgomotele ei ciudate, cu reflexele de lumină căzând lungi peste întinderi mă înspăimânta, înfiorându-mă.

Trecurăm spre stava care păştea aproape de hodaie şi caii ne simţiră şi sforăiră prietenos. Din spinările lor curbate

ieşea un abur uşor strălucind, ca un nimb în lumina totală a lunii atârnată între roţile carului mic.

Se auzeau păsări de baltă, ţipând straniu în păpurişul neliniştit şi un peşte ţâşni scurt ca un fulger plescăind sec pe apa nemişcată. Se auzi buhaiul de baltă rupând aerul cu tânguirea lui ca de pe altă lume. O pasăre spe~ riată zbueni din coroana unei sălcii, aproape atingând u-ffiă.

Caii sforăiră încă o dată mai nervoşi şi-şi înălţară capetele pe gâturile pline şi musculoase, mirosind aerul.

Armăsarul păştea izolat de restul hergheliei, mândru ca un suveran ce-şi priveşte supuşii cu bunăvoinţă, şi la vederea noastră se ridică în. Două picioare în semn de salut, arătându-şi dinţii mari şi strălucitori ca nişte bucăţi de zahăr.

Se freca de noi alintându-se şi sforăind scurt, necheza mânzeşte, din burtă, şi ochii lui mari păreau de mercur sub văpaia lunii.

Ruja îl încălecă dintr-o săritură şi el începu să joace pe loc tropăind mărunt din copite şi aşteptând comanda.

Încălecai la jândul meu pe o iapă mai domolită şi pornirăm la trap peste câmpul deasupra căruia roua se pulveriza uşor, răcorindu-ne.

Călărea în faţa mea cu părul ei negru lăsat liber în bătaia vântului, şi mie mi se părea frumoasă ca nimeni pe lume şi doream din tot sufletul să prelungim zborul acela halucinant sub neclintirea fixă a stelelor clipind departe în veghea lor milenară.

Ne oprirăm dimineaţa când luceafărul cel de ziuă, mare cât un nit de argint, se arătă deodată deasupra noastră trufaş şi sclipitor.

Ruja se aruncă încă o dată în apa cu sclipiri de mercur şi eu eram cuprins de o melancolie fără seamăn la gândul că vara se va duce curând şi odată cu ea scurtul meu vis de fericire şi libertate.

A fost o ultimă şi splendidă vară aromată de ierburi al cărei soare dogoritor apunea şi răsărea numai pentru noi.

Acum vremea aceea a trecut, melancolia ei lunară îmi

tulbură uneori amintirile, memoria mea discerne cu greu semnificaţiile reale şi, uneori, un fulger scurt ilumineză În secunda lui orbitoare un timp al cărui sens mi se relevă dureros şi profund ca un ţipăt.

Păstrez pe masa mea de lucru o sferă de cristal cu apele străvezii, mică şi rotundă că un măr, în care-au îngheţat pentru vecie doi peşti cu aripioarele colorate, cu ochii lor spălăciţi şi morţi în care lumina miloasă închipuie cercuri multicolore.

Plutesc cu corpurile oblice, săltându-se parcă spre partea de sus a acelui imperiu îngheţat, pipăind cu boturile întredeschise pereţii de sticlă. Încercând să scape din încleştarea dură şi neiertătoare.

Dacă o mişc circular, corpurile lor delicate încep sa se unduie într-un ciudat joc de refracţie şi ei par vii şi adevăraţi, ca şi cum cineva i-ar fi închis cu câteva clipe mai înainte acolo.

Pe Ruja n-am. Mai întâlnit-o niciodată...

CAPITOLUL 23

MOIIU SE ÎNTOARSE PENTRU câteva zile în satul lui de baştină măcinat de un dor mistuitor.

t

s

Terminase de săpat fântâna, cea mai adâncă din câte săpase până atunci, fântâna de munte înşurubată în muchea dealului, chiar deasupra cimitirului bătrân cu cruci înalte de lemn vopsite în culori vesele şi simţea ca niciodată o sfârşeală dulce şi ciudată moleşindu-l, o osteneală necunoscută şi străină pe care 11-0 putea alunga, De aceea rămase câteva zile în sat amânând întoarcerea, trecând pe la vechii prieteni şi pe la vechile locuri nu demult părăsite, însoţit tot timpul de sfârşeala aceea molatecă şi stranie care-i alinta corpul ca un vin bătrân băut îndelung şi cu măsură.

Se întristase oare lucrând zile în şir deasupra cimitirului semănând cu o pădure descojită, foarte aproape de oasele părinţilor lui ce odihneau într-o coastă mai ferită? Era -de

vină nostalgia regăsirii acelor locuri pe care le visase atâta vreme în somn sau în visele închipuite de el, vara mai al.es, stând singur în nemărginirea dogoritoare şi calmă a pustei? ...

Nimic nu-l putu scoate din starea de blândă apatie: nici bucuria izbânzii, nici veselia ortacilor cu care băuse posomorit şi fără chef,

Hotărât se îndeplinească un gând mai vechi, se apucă să cioplească singur două cruci trainice de stejar, înalte de peste doi metri, le meşteri înflorindu-le cu crestături adinei şi-şi săpă numele său şi al nevestei în. Lemnul tare şi alb. Le vârî în pământ alături de crucile părinţ ţilor lui şi după ce le privi o vreme cu oarecare îneântare şi mulţumire se simţi eliberat şi hotărât să se întoarcă acasă.

Amurgea, scăpa o lumină subţire ca o lamă de brici dinspre crestele ţuguiate ale munţilor, valea cu pârâul ei argintat ce părea un şarpe subţire aburea uşor, o răcoare plăcută îl învăluia înfiorându-l şi aerul era tare şi rece ca o băutură aromată. Trăgea a toamnă şi pădurea începuse destrăbălarea ei de culori, păsări năucite de instinctul plecării străbateau aerul ocolind copacii şi el i; auzea, îndepărtat dar limpede, sunetul tălăngilor pier-

I dute în păşuni bombardate cu rouă.

Era singur în liniştea caldă ce-l învelea ca o plapumă de vată şi gândurile lui se întoarseră într-un timp părăsit, şi pierdut, în vremea acelor zile ale tinereţii sale când o aştepta pe Versavia sub arinii neliniştiţi, foarte aproape de moară. Ea venea uşoară trecând puntea de lemn aruncată peste pârâu şi luând-o de mână străbatea poieni cu iarbă grasă îndreptându-se spre poiata din pădure. Urcau în podul cu fân. Mirositor şi cald şi stăteau alături lipiţi,. Reţinându-şi răsufletul, privind sclipătul lunii răzbind prin acoperişul rărit, şi luna i se părea un solz de peşte plutind neclintit pe apa întunecată a cerului.

Pe atunci ea era frumoasă şi tânără, pietroasă şi vioaie ca un păstrăv, mirosea a frunză de nuc şi-a busuioc, şi părul ei blond adunat într-o coadă atârna greu ca un lanţ peste

bluza aspră de cânepă.

O despletea încet şi cu plăcere, se juca cu ea cum te joci cu o păpuşă, şi noaptea trecea iute sub scăpărarea singuratică a stelelor, şi sângele lor tânăr şi aprins se potolea la auzul privighetorilor.

Acele zile erau pierdute de mult, anii zburaseră iuţi şi nemiloşi, el se strămutase din matca lui retezat ca un pom, într-un pământ străin, dar rădăcina îi rămăsese aici şi ea nu era altceva decât o grea şi dulce amintire care-l tulbura şi-l întrista deopotrivă.

Trecea deasupra cimitirului pe o cărare şerpuită şi satul îşi deşira casele de-a lungul văii ca nişte mărgele colorate. Luptase aici cu arma în mână, se bătuse în timpul războiului pentru locurile acestea, omorâse duşmani sau oameni, văzuse murind camarazi de arme şi chiar consăteni, apoi plecase mai departe şi apucae ziua cea mare a păcii.

Pe coasta aceasta pe care umbla acum sănătos şi tulburat de amintiri, bătălia ţinuse o zi şi o noapte. Apoi îşi îngropaseră morţii în cimitirul bătrân şi le sădiseră, după obicei, câte un brad lângă cruce. Într-un colţ mai ferit săpaseră gropile duşmanilor omorî ţi, oameni de altă credinţă pe care-i îngropară după obiceiul creştinesc. După moarte nu mai conta ce sunt, moartea îi egala într-un fel, deveneau simpli oameni din carnea cărora viaţa zburase speriată, lăsându-le trupurile reci şi înţepenite.

Morţii putreziseră de mult, crucile scăzuseră supte de lăcomia pământului, dar brazii creşteau viguroşi şi tineri, paralel cu crucile, li văzuse şi se mirase constatând un lucru ciudat şi de neînţeles. De ce oare (se întrebase plimbându-se cu căciula în mână printre movilele mici şi năpădite de iarbă, citind inscripţiile şterse de vreme), de ce oare brazii sădiţi chiar la capul mormintelor sunt mai înalţi şi mai viguroşi decât ceilalţi de pe marginea cimitirului?

Bradul e un simplu copac, n-are de unde şti la căpăta ul cui creşte, rădăcinile lui n-au de unde şti în jurul căror oase

s-au încolăcit fără să le spulbere, brazii sunt brazi şi ei cresc din mila vântului şi-a ploii şi a sfântului soare şi, totuşi, ce taină era aceasta, neînţeleasă şi de neexplicat?

r – Era seară ’de toamnă beteagă de sunete -şi frunza pălită, de brumă susura stins, subţiindu-se în drumul ei spre uscăciune.

Un râs de fată. Tânără se auzi în liniştea serii şi gând’uL i se întoarse iar la nevasta lui şi i se făcu un dor nebun, de ea, un dor care-l smulse pentru, o clipă din cealaltă capcană a moleşelii, a celuilalt dor ce urca din pământ către tălpile lui, furişându-se hoţeşte spre inimă.

4 Trecu pe lângă casa Carolinei, o femeie rămasă văduvă de tânără, cu care el (şi nu numai el) se iubise de câteva ori în vremea fecioriei. Fusese o fată subţire şi înaltă cu ochii albaştri şi tremurători ca florile griului, trăind singură în colţul ferit al dealului, lucrându-şi singură livada şi limba săracă de ogor, iubindu-se cu cine-i plăcea şi nedând nimănui socoteală. Câte vorbe nu-i scoseseră muierile satului revoltate de purtarea ei sfidătoare, duşmănind-o pe ascuns şi invidiind-o. Jurau c-o văzuseră noaptea umblând peste dealuri, despletită şi dezbrăcată, în urma unei capre negre care nu era altcineva decât diavolul. Că într-o duminică, venind la biserică pe la mijlocul slujbei, la intrarea ei se stinseseră toate luminările din strană şi din faţa altarului, şi că popa, ălcând regula, făcu o rugăciune de dezlegare de diavol. Era vrăjitoare şi bivolii ei negri şi smoliţi ca doi draci mugeau în nopţile lungi de iarnă şi spăimântau lumea. Punea ochii pe câte un fecior şi până nu-l aducea în aşternut nu se lăsa’. Niciunul dintre cei cu care se iubise nu sfârşiseră bine. Iosipe, fiul morarului, venind noaptea din patul cald al văduvei’ căzuse într-o prăpastie şi rămăsese olog pe viaţă, neputându-se mişca decât cu ajutorul cârjelor. Visarion cel frumos, fecior temut în sat şi iubit de multe fete, se bătuse pentru ea la joc şi nimeni nu ştia nici până astăzi de ce-şi pierduse minţile de la această întâmplare şi umbla năuc pe străzi desculţ fi murdar „rostind vorbe de neînţeles. Se spunea că nici

măcar nu e femeie, că are corpul acoperit cu păr des şi roşcat şi-n loc de ţâţe, două răni negre şi cicatrizate. La moartea ei, se vor putea convinge, atunci când o vor spăla (dacă rânduiala bisericească va îngădui asta), că era o femeie cu coadă, o prietenă a necuratului.

Dar Ieronim ştia că nu e nimic adevărat din toate acestea, el însuşi intrigat de nenumăratele poveşti auzite Îi ţinuse calea de câteva ori, o fluierase seara stând în

II

colţul gardului şi aşteptând să se arate. La început văduva

1 î se feri din calea lui, era cu zece ani mai bătrână şi-i repeta acest lucru făcându-i „neînţărcat" şi provocându-i

I cu râsul ei gros şi adânc.

Se iubise de câteva ori eu ea, noaptea în grădină, ocro-

1 tiţi de întuneric, o iubise cu grabă şi spaimă necunoscută, cu neîndermnare şi ruşine.

; Ea se dezbrăca de fiecare dată zâmbind ascuns şi privindu-l amuzată de sfiiciunea lui, avea un corp frumos

■ 'şi subţire ca o nuia şi pielea caldă şi moale la pipăit. Aventura lor, scurtă şi ameţitoare, fu întreruptă din voinţa

ei şi numai a ei, ea fusese cea care îi interzisese, cu glas fferm s-o mai caute vreodată şi să n-o mai fluiere seara fiindcă şi-a găsit un om cu care vrea să se mărite.

■ Trecu pe lângă casa văduvei şi-o văzu -dezjugând bivolii, aceiaşi bivoli graşi şi negri ca două arătări din

i altă lume, rumegând blând şi. Sclipindu-şi ochii de culoa-: rea prunei brumate. Se apropie de poarta scundă, de) gardul de unde, odinioară, o fluiera noaptea nerăbdător? şi excitat, şi-i privi mişcările decise şi ferme, mişcări

i de bărbat obişnuit cu munca, trupul stâlcit de trecerea f anilor, uniform şi străin ca o bucată de lemn.

împinse poarta şi se apropie cu paşi uşori oprindu-şe la o anumită depărtare, aşteptând ca femeia să termine treaba. N-o vedea decât din spate învelită în lumina incertă a înserării şi ochii lui şi-o închipuiră într-un alt contur, îşi imagina acum o altă siluetă înaltă şi subţire, ca odinioară.

„Bună seara, Carolina”, zise el cu glas scăzut de. Emoţie şi ea se întoarse mirată şi-l privi cu ochii de culoarea florilor de grâu. Puse o mână pe gâtul unsuros al bivo-
1 lului ce abia îl dezjugase şi se uita la el mirată, încercând să-şi aducă aminte. Nu-l recunoştea poate din pricina straielor lui de la câmpie şi se uita străină şi întrebătoare. El îşi scoase căciula şi se apropie cu faţa în lumina scăpată zgârcit, sfârtecată de dinţii brazilor. Nu-l mai văzuse de opt ani, dinainte de război; ea îmbătrânise mult, deşi faţa îi rămăsese frumoasă, trupul altădată nervos şi elastic intrase în drumul lui de bătrâneţe fără întoarcere.

„Tu eşti, Ieronime?”, vorbi ea cu acelaşi glas gros şi catifelat şi zâmbetul ciudat şi ademenitor îi înflori scurt în colţul buzelor. „Ce mai faci, Ieronime, pe unde umbli?” întrebă ea ca şi cum nu l-ar fi văzut de o lună.

Mohu rămase nemişcat şi peste moleşeala lui duioasă se ridică o altă moleşeală dureroasă şi adâncă care-i lua graiul şi-l făcea neputincios să vorbească. Ar fi vrut să-i spună câteva vorbe frumoase, s-o întrebe ceva, dar nepăsarea ei aparentă, aerul ei resemnat şi străin îi retezau orice elan.

„Te-ai dus şi te-ai făcut plugar, Ieronime, te-ai dus cu casă cu tot şi nu te-oi mai întoarce, nu?”

Vorbele sunau egale în liniştea de seară, egale şi fără reproş, era un fel de constatare interogativă la care el nu ştia ce să răspundă.

îl invită în casă şi-l servi cu ţuică şi mălai copt privindu-l multă vreme cu ochii ei frumoşi şi neîmbătrîniţi, reci şi îndepărtaşi ca două bucăţi de gheaţă, stând cu mâinile strânse în poală, departe de scaunul lui, ştergându-şi din când în când nasul cu colţul basmalei.

„Cât stai?” întrebă ea şi el răspunse „până mâine” şi bău dintr-o sorbitură paharul de ţuică privind-o cu un început de duioşie.

„Nu vrei să îmbătrâneşti”, zise el vrând să-i facă o plăcere. „Poate că nu, poate că ţi se pare. Tu ai îmbătrânit nult, Ieronime.” Cânta vorbele şi-l privea cu indiferenţă, iumai chipul ei strâns într-o grimasă durei oasă îi vorbea

despre altceva.

El îşi aminti nopţile lor de iubire şi privind-o duios zise cu glas învelit în dragoste: „îţi mai aduci aminte, Carolina, de când eram tineri?”

Pe faţa ei strânsă trecu o undă de lumină scurtă şi ochii reci sclipiră pentru o clipă. „Cum merge treaba cu plugăritul?” se interesă ea spulberând clipa de intimitate şi el răspunse „destul de bine până acum”.

„Am auzit că-i vorba să vă ia pământurile. Ce-ai să te faci dacă ţi-l ia?”

Mohu tresări mişcându-se nervos pe scaunul său şi răspunse rece, ca şi cum şi-ar fi răspuns sieşi. „Nu-l ia nime, Carolina. Poate că ne-om uni numai să fim mai mulţi şi mai tari. Ne-om uni şi l-om stăpâni împreună.”

„Poate” acceptă ea ironic şi tăcu privindu-l uşor mirată. „Vrei să-mi spui că dacă-l ia şi-l pune laolaltă îţi lucra mai bine? Nime nu lucră bine numa pământul lui, ştii tu asta…!

Mohu nu ştia ce să răspundă, îşi dădea seama că e greu să-i explici ei despre ce era vorba şi, pe deasupra; el însuşi era neliniştit în ultima vreme din pricina zvonurilor care circulau în jurul comasării pământurilor.

„Dacă ţi-l ia, te întorci înapoi cu casă cu tot şi-o iei de la capăt…” psalmodie ea fără intonaţie şi Mohu primi cuvintele ei ca pe nişte palme, neştiind ce să zică.

Stătură o vreme tăcuţi şi stingheriţi, ca doi străini, indiferenţi şi reci. Şi când ea îl întrebă dacă are unde dormi, dându-i de înţeles că-l poate găzdui pentru o noapte, el se ridică hotărât şi mulţumi cu glas sec.

„Atunci, zise ea, cu voce groasă, mergi sănătos, Ieronime, şi s-auzim de bine.”

Îi dădu mâna bărbăteşte şi el i-o strânse simţind degetele ei groase şi muncite, reci şi fără vlagă, atingându-l scurt şi retrăgându-se.

Ieşi în noaptea luminată şi ea îl urmări din prag cum se pierde cu paşi rari printre căpiţele de fin ce aromeau acrul cu mirosul lor.

Trânti uşa intrând în casă şi lui i se păru că în liniştea

nopţii cineva descărcase o puşcă şi glonţul ei rău şi fierbinte îi trecuse prin inimă, sfârtecându-i-o.

CAPITOLUL 24

În ZIUA DE 29 AUGUST A ANULUI 1949, pe la ora zece dimineaţa, în vagonul automotorului cu care se întorcea de la munte Ieronim Mohu, cu puţin înainte de plecarea trenului intră un bărbat între două vârste, cu faţa fină şi delicată de femeie, îmbrăcat într-un fel de uniformă cenuşie, ducând în mână un cufăr soldăţesc cu mâner de metal întărit cu Şârmă. Se uită cercetător în vagonul cu pasageri puţini, ca şi cum ar fi vrutsă recunoască pe cineva, şi în cele din urmă ceru permisiunea să se aşeze.

Mohu îi făcu semn că e liber şi străinul vârî sub bancheta de lemn geamantanul vopsit într-o culoare gălbuie, apoi îşi scoase de pe cap un fel de pălărie cu borurile înguste şi deschizându-şi nasturii vestonului oftă adânc şi se întinse comod.

Avea ochii verzi şi neliniştiţi, un nas proeminent răzbind brusc peste trăsăturile fine, dându-i un aer de virilitate, şi mâinile lui, cu degete lungi, se mişcau neastâmpărate aşezate pe genunchi.

Mohu îl cântâri pe furiş şi-şi zise că nu e ceva în regulă cu necunoscutul acesta care voia să pară calm, dar tremurai uşor al buzelor şi privirile lui vii şi atente îi trădau starea de nelinişte şi nervozitate.

Era îmbrăcat ciudat pentru zona aceea; nu părea nici domn, nici meseriaş, ci mai degrabă un fel de militar purtând o uniformă necunoscută; ieşit parcă la pensie înainte de vreme. Purta un inel de aur în montura căruia strălucea o piatră palidă şi rotundă ca o lacrimă, şi ob~ servind privirile lui Ieronim oprite asupra mâinii lui îi ascunse cu jenă şi zâmbi fără rost.

Un cunoscut ce stătea în capătul opus al vagonului îl întrebă unde fusese în ultima vreme şi Ieronim Mohu răspunse scurt „acasă la munte”, dând să înţeleagă că nu doreşte să continue conversaţia.

— Ai auzit ce-o păţit Moşoarcă? l-or confiscat averea.

Acum e cu prunci cu tot în altă parte.

La auzul numelui de Moşoarcă străinul tresări uşor şi deveni atent, întorcându-se chiar să-l vadă pe cel care vorbea. Mohu îl lăsă să vorbească, deşi cunoştea povestea, urmărind reacţiile străinului care-l urmărea cu atenţie sorbind fiecare cuvânt.

— A vrut să tragă, că avea cu. Ce, da! l-or dezarmat.

Tăcu urmărind efectul vorbelor sale şi întrebă, triumfător:

— Cine crezi că l-o dezarmat, domnule?

— Flender, cine altul, aruncă Mohu, zâmbind. La auzul acestei scorneli.

— Ţţţ! Nici nu-ţi trece prin cap!

Mohu rosti încă trei-patru nume spre reala satisfacţie a povestitorului care până la urmă zise, mirându-se parcă de propria afirmaţie:

— Bâscu, domnule, Americanul, chiar el. Or avut noroc, continuă el, că nu era Dondoş acolo, acela îi tare ca
0 bică şi îţi spun io că dacă era acasă alta era socoteala. Şi ştii de ce nu era? Pentru că prostu' de Moşoarcă l-o 'făcut - să fugă că l-o prins cu nevastă-sa. Şi ce dacă? filosof a el. Era slugă bună şi credincioasă şi n-avea el vină, că dacă teaca nu stă, sabia nu să bagă singură, nu? Şi l-or luat, cum îţi spun, şi-or sigilat tot, i-or luat şi tractorul, că Americanul are idei să facă o grădină cu irigaţie.

Trenul scăpase în pusta luminată de soarele amiezii străbătând lanuri înalte de porumb, lăs'ind în urmă sate şi - hodăi singuratice înconjurate de pomi, şi necunoscutul se întoarse cu faţa la geam privind cu intensitate peisajul monoton, cuprins de rugina melancolică a toamnei ce se vestea.

De la o vreme se răsuci spre Ieronim Mohu şi-l întrebă cu voce scăzută unde călătoreşte şi când acesta îi spuse, numele satului se îmbujoră deodată. Şi-l plivi cu atenţie ca şi cum încerca să-şi amintească ceva.

— Sunteţi din Otlaca? vru să ştie străinul şi lui Mohu
1 se păru că celălalt are un accent ciudat.

— Nu, nu sunt născut acolo. Mi-or dat pământ la reforma

agrară. Io mi-s născut la munte.

— Înţeleg, zise străinul şi tăcu uitându-se pe geam.

— Tot acolo mergeţi? vru să ştie Mohu.

— Tot, încuviinţă celălalt şi suspină trist. N-am mai fost de mult, de foarte multă vreme. Tăcu strângându-şi buzele şi înainte de a vorbi faţa lui deveni şi mai palidă şi mărul lui Adam începu să-i tremure uşor şi glasul i se auzi duios şi slab ca un scânoet când întrebă dacă o cunoaşte cumva pe doamna Handrabur.

— N-am cunoscut-o, zise Ieronim Mohu, dar am auzit multe despre ea. O murit cu puţin înainte de venirea

. / / „. R

*’” ’

! / "î *f*

’ 1

mea în sat. Lumea zice că era o femeie aprigă şi dreaptă. Bâscu mi-o vorbit mult de ea. Vru să mai zică ceva, dar văzu că străinul se întorsese cu toată faţa spre geam şi nu-i putu zări decât spatele cu umerii aduşi mişcându-se: nefiresc cutremuraţi de spasme şi. Se gândi că celuilalt îi se făcuse rău şi-l lăsă în pace.

De la o vreme străinul se întoarse spre el cu chipul; schimbat şi palid şi ţinându-şi mâinile împreunate deasupra genunchilor întrebă fără intonaţie:

— Dar nora ei, Parasca, ce mai face?

— O cunoaşteţi şi pe ea, constată Mohu, ce să facă, are alt bărbat, un impiegat de gară.

— S-a măritat, zise străinul repetând cuvintele ca un ecou şi zâmbi subţire mişcându-şi mâinile nervoase şi albe. Şi cu Bâscu, ce-i cu Bâscu, îl cunosc din întâmplare şi pe el, unde mai stă?

— Stă la hodaia lui Alimandru, dacă aţi auzit de Alimandru, stă acolo şi păzeşte caii satului.

Tăcură fiecare cu gândurile lui, străinul întors spre geam, privind poate peisajul uniform şi cumpenele fântânilor ridicate ca nişte braţe spre cer, Mohu uşor intrigat de atitudinea celuilalt, întrebându-se cine putea fi omul acesta

îmbrăcat atât de ciudat şi care se întoarce în sat după atâta vreme.

— Da’ dumneavoastră, cu ce treburi: pe la: noi:? vini să ştie Mohu şi străinul răspunse că merge la neamuri, câteva zile numai, după care se închise într-o muţenie desăvârşită continuând să privească cu încăpăţânare pe geam.

Trecură podul râului cu apa scăzută şi Mohu îi arătă în depărtare hodaia lui Alimandru cu foişorul ei de lemn. Ridicat peste coroanele copacilor ce-o înconjurau şi străinul se aplecă, scoţându-şi geamantanul de sub banchetă şi după ce dădu bună ziua ieşi pe coridor. Trenul îşi încetinise mersul pregătindu-se să intre în staţie, Mohu se ridică la rându-i şi căută din ochi silueta străinului. Nu-l văzu nicăieri şi coborând pe peronul gării aşteptă trecerea celor şapte-opt călători; privi pe sub vagoane pe partea cealaltă, dar necunoscutul dispăruse ca înghiţit de vânt.

în drum spre casă, mergând pe lângă linia ferată, îl văzu din vârful terasamentului la o bună depărtare de gară, eu geamantanul în mână, mergând prin iarba prăfuită a pustei către hodaia lui Alimandru. Se "miră şi nu înţelese nimic şi-şi zise că poate celălalt e vreo rudă de-a Americanului care mai fusese când va în sat şi acum se întorsese în ospeţie.

Bâscu era la hodaie, îşi potcovea, înjurând, bătrâna iapă când" auzi câinii lătrând şi-i văzu repezindu-se spre drumul ce ducea spre sat.

Se înălţă lăsând uneltele pe pământ şi privi mirat spre necunoscutul care se apropia, purtând un geamantan în mână.

Nu-i putea desluşi încă faţa şi după îmbrăcăminte părea un perceptor venit să-l întrebe de impozite.

Potoli câinii şi-şi aprinse o ţigară aşteptând apropierea ciudatului vizitator.

Acesta se opri la câţiva paşi dincolo de gardul hodăii. Îşi aşeză cu grijă geamantanul pe pământ şi seoţându-şi pălăria de pe cap începu să zâmbească cu timiditate.

Americanul îl privi cu uimire şi deodată îşi aminti cu precizie obrazul celuilalt, simţi că-l lasă picioarele şi zise de

câteva ori în gând „Doamne iartă-mă”, nevenindu-i să creadă.

A doua zi Americanul duse vestea în sat şi oamenii se mirară şi comentară multă vreme această întâmplare mai mult decât extraordinară şi o bună bucată ele timp nu vorbiră decât despre asta, făcând fel şi fel de presupuneri.

Străinul nu ieşi multă vreme din pustă, stătea nopţi întregi şi-i povestea Americanului întâmplările petrecute de el în ultimii opt ani, povestea cu calm şi indiferenţă, ca şi cum ar fi vorbit despre lucruri trăite de altcineva.

Era în anul 1949, toamna în septembrie, şi Simeon Handrabur, unicul fiu al doamnei Ecaterina Handrabur, declarat oficial dispărut pe câmpul de luptă, se întorsese în sat teafăr şi nevătămat cu un simplu cufăr de recrut în care purtase, păstrate cu grijă într-o cutie de carton, cinci pahare de cristal de Boemia, un dar pentru mama lui, cinci pahare, de culoarea sângelui…

ULTIMA

ÎMTÂMPLARE

L-AM *REVĂZUT PE ALIMANDRU* ***LA*** *15 ani după moartea Bătrânei. Era într-o seară de toamnă; pus. A îşi suna lerourile uscate, se auzeau greierii cântând melopeea lor obosită, strigăte vagi, îndepărtate şi nedesluşite umpleau eterul vineţiu.*

Stăteam de trei zile în casă, vegstând într-un fel de însingurare meditativă, stăpânit de o senzaţie ciudată, în~ cercind să innod’ imagini şi amintiri dispărute pe veci. Văzusem din goarna trenului Buderiul, apa care în pruncie mi se părea un adevărat fluviu, mic acum, cu albiile roase, târându-se dezolant printre malurile râpoase, lipsite de vegetaţie. Şi mai văzusem departe, în pustă, hodaia lui Alimandru, cu foişorul ei de lemn răsărind din mijlocul crângului de salcâmi, şi din clipa aceea am simţit cum mă cuprinde o moleşeală stranie, un fel de beţie lentă, combinată cu o neînţeleasă tristeţe.

Trei zile am stat închis în cameră, ascultând gramofonul

acela demodat, cu plăcile lui demodate, în casa unchiului Bâscu, Americanul, plecat şi el spre desăvârşirea ultimei sale aventuri, cea mai reală şi *sigură aventură, încercâfod să leg întâmplările de demult, să le dau sens şi rotunjime.*

A treia zi, spre seară, am luat-o încet spre pustă, străbătând uliţele pustii, trecând pe lângă casa bătrânei doamne Handrabur, căutând în ochi fereastra de ***la*** *care i-am văzut pentru ultima oară chipul în ziua când* ***viaţa*** *ei se termina, într-un fel, pentru totdeauna.*

Am trecut linia ferată, am coborât spre apa care clipocea mărunt, păşind încet pe malul cu ierburile uscate de soare.

Se auzeau broaştele orăcăind intermitent, un bou-debaltă îşi slobozi chemarea ireală şi prelungă, o pasăre orbită de lumina violentă a lunii trecu razant pe lângă tâmpla mea. Mirosea, a mâl dospit, a baltă, a peşte şi a iarbă pârjolită, mirosul acela îmi pătrundea în nări şi mă înfiora şi-l degustam ca, poftă, ca un băutor vinul preferat, şi el îmi amintea nopţile copilăriei.

în stângă mea se zărea silueta întunecată a hodăii, auzii chiar un câine lătrând de câteva ori răguşii. Trecui puntea şubredă de lemn ţinându-mă cu grijă de bara putredă.

Din păpurişul sărac se înălţă măcăind o raţă sălbatică, speriată de zgomot, bătând aerul cil fâlfâituri mici. Era lună plină, şi în lumina ei puternică, hipnotizantă, se zăreau din când în când. Siluetele popândăilor ridicaţi în două picioare, mirosind aerul cu nările lor despicate.

Câinele, simţindu-mă aproape, începu să latre cu mai multă hărnicie, dar fără nicio poftă, un lătrat de dulău bătrân şi orb.

în faţa mea. Sclipi un punct roşu, vârful unei ţigări aprinse, auzii o tuse seacă, ceva ca un bici lovind încremenirea apei, şi mă oprii; dintre trestiile înalte se ridică o umbră:

— Care eşti?

— Om bun!

— Pe cine căutaţi?

— Pe Alimandru...

Mu apropiai. Luna strălucea intens, aşa că am putut să-i privesc nestingherit chipul frumos şi straniu, tăiat de fâşia îndoliată a bandajului.

— Eu mi-s Alimandru!

Mi se părea la fel de înalt, la fel de voinic, la fel de tânăr ca odinioară. Era îmbrăcat cu aceiaşi pantaloni de călărie strânşi pe pulpe, cu talia încinsă de aceeaşi curea înţintată. El mă privi puţin nedumerit, puţin intrigat, încercând să-şi amintească de mine. Încruntă sprâncenele, trase adânc din ţigară şi întrebă:

— Al cui eşti?

— Sunt nepotul lui Bâscu, al lui Americanu. Mir cea mă cheamă.

Descreţi sprâncenele şi lăsă să i se vadă dinţii puternici într-un fel de zâmbet mut:

— No, uite-te numa!... Te ştiu, cum să nu, mă asigură el. De când nu te-am văzui?

— De vreo cincisprezece ani. N-am mai fost aici de cincisprezece ani.

.

— Cincisprezece ani? se minună el. Mult! Mult pentru o viaţă de om.

Scoase pachetul de ţigări, mă invită să servesc şi-şi aprinse de la chiştocul celei vechi altă ţigară, trăgând cu aceeaşi lăcomie.

— Şi Zici, vorbi el slobozind fumul pe nas, că ai venit să mă vezi?! Mulţam fain, Lumea nu se prea bate după mine. Sunt pătat. Acum mi-s paznic aici, la livada de meri. Noaptea n-am ce face şi pescuiesc.

Ridică încet plasa din apă şi, arătându-mi câţiva peştişori galbeni care se zvârcoleau deasupra ochiurilor mici, zise:

I — Pe ăştia nu-i prind. Sânţ prea mici. Mi-e milă de ei. ’ Zvâcni puternic coarda, aruncându-i în apă, făcându-i să sclipească ca nişte bănuţi de aur.

Tăceam încurcat, şi întrebarea pentru care bătusem drumul în puterea nopţii până aici mi se părea a’oswdă şi necuviincioasă. Căutai în gând o scăpare. Îmi amintii de

băiat:

— Ce-ţi mai face feciorul?

Se întoarse spre mine răsucindu-se brusc, cu tot trupul, surprins

— Îţi mai aduci aminte de el?! A plecat Diriţă, aşa îl chema, Diriţă, la taică-su, la oraş. Eu nu-i eram, tată bun. L-am crescut numai. Cât am fost unde-am fost, Cerina a trăit pe lângă primul bărbat, că n-avea de ales. Când m-am liberat, ea s-o întors la mine. Pe Diriţă n-o mai vrut să mi-l dea... Mă rog, îi pruncu lui, are dreptul, deşi de crescut eu l-am crescut.

Profilai de ocazie ' că adusese vorba de Cerina şi încercai pe ocolite să ajung la scopul vizitei mele:

— Soţia dumitale, doamna Cerina, mai trăieşte?

— Trăieşte, de ce să nu trăiască?

— Câţi ani are acum?

— Are destui, dar nu-i arată...

— Mai demult, vorbea lumea, nu voiai s-o arăţi nimănui. Se spunea că e foarte frumoasă...

— Lumea vorbeşte multe şi mărunte, mai ales muierile. Eu n-am ţinut-o cu sila în casă... Dacă n-a vrut ea să iasă, n-a vrut!

— 1 Şi totuşi, insistai eu, se zice că n-a văzut-o nimeni niciodată.

— Cum n-a văzut-o? A văzut-o Mara, ofticosul, săracul, Dumnezeu să-l ierte. Şi unchiul dumitale a văzut-o, dar n-a spus nimănui...

— Şi Broscoiul, completai eu.

Alimandru mormăi ceva nedesluşit şi râse încetişor.

— Crezi, zise el, crezi că pe Broscoiu l-am împuşrat din pricina ei?! Nici vorbă! Am ştiut atunci că el nu venise pentru Cerina. N-ar fi avut curajul. Cineva l-a trimis aici la hodaie pentru alte treburi. Acel cineva ştia că dacă-l prind aproape de casa mea, îl termin. Şi eu ştiam că a fost trimis. Acel cineva, domnişorule, dorea moartea Broscoiului cum îşi dorea lui viaţa... Şi atunci mi-am zis că e totuna. Odată şi odată trebuia să plătesc pentru tot...

Trase iar plasa deasupra apei, scuturând-o încet, lăsând peştişorii aceia aurii să treacă peste marginile prinse cu sârmă, şi continuă, vorbind ca pentru sine:

— Nici n-am. Vrut să-l omor, aşa să ştii. Am vrut să-l însemn, aşa cum m-a însemnat el pe mine... Dumneata nu ştii, n-ai de unde să ştii că eu am tras o singură dată. Când l-au găsit, era împuşcat în două locuri. Ori ţi-am spus că eu am tras un singur foc. Eu cred că. I s~a descărcat puşca în cădere, că era călare, şi s-a omorât singur. Aşa cred, şi pentru asta nu m-au băgat la temniţă grea.

— Cum ai putut dovedi că n-ai tras de mai multe ori?

— Păi, din încărcătorul carabinei mele lipsea un cartuş şi din al lui tot un cartuş. Eu nu m-am mişcat de lângă el până n-au venit grănicerii, şi la expertiză specialiştii n-au găsit nicio urmă de-a mea pe carabina lui. Ce mai, am stat şi am aşteptat să vină grănicerii, să vadă că nu mă feresc. Am făcut-o, o trag...

— Dumneata 'ai ştiut că doamna Handrabur îi pregăteşte o cursă şi lui, dar şi dumitale?...

— Vrei să spui că numai lui. Mie nu avea ce cursă să-mi pregătească. Eu ştiam că-l va trimite încoace într-o bună zi. Ea ştia că se va întâmpla aşa.

— Doamna Handrabur s-a stins repede după moartea Broscoiului!...

■ *La ce-ar mai fi trăit? Nu mai avea putere. Cât a trăit, viaţa ei a fost pentru moartea lui...*

*Tăcu... Se auzeau ierburile uscate susurând în pusta nesfârşită, şi bbul-de-baltă hohotind straniu în smârcuiile pustii. Luna intră într-un nor şi întunericul căzu ca o cortină grea, ocrotitoare. Oftai adânc, cerând cu o voce pe care mi-o voiam cât mai f ireasc*ă:

SUMAR

— Domnule Alimandru, aş vrea, dacă se poate, să mi-o arăţi pe doamna Cerina...

Par! ea intri PATIMA / 5

Partea a doua UMBRA / 271

Trecură câteva secunde lungi. El se întoarse iar spre

mine măsurându-mă cu uimire, şi răspunse cu glas înfundat, uşor răguşit:

— Se poate, domnişorule, cum să nu se poată. Pentru dumneata, cu dragă inimă. Numai să nu se fi culcat. Haidem!

O luă înainte, păşind prin iarba pârjolită cu acelaşi mers leneş şi indiferent.

Luna ieşi din nori proiectându-ne umbrele tremurătoare pe mătasea apei încreţită de vântul neadormit al pustei,

Se auzi iar ţipând îndepărtat boul-de-baltă, şi câinele latră de data aceasta prietenos, dar la fel de slab şi fără chef, im lătrat de dulău bătrân şi orb.

Peste câteva clipe aveam să stau faţă-n faţă cu Cerina, femeia despre care se spunea că e frumoasă, frumoasă ca fata lui Dumnezeu.